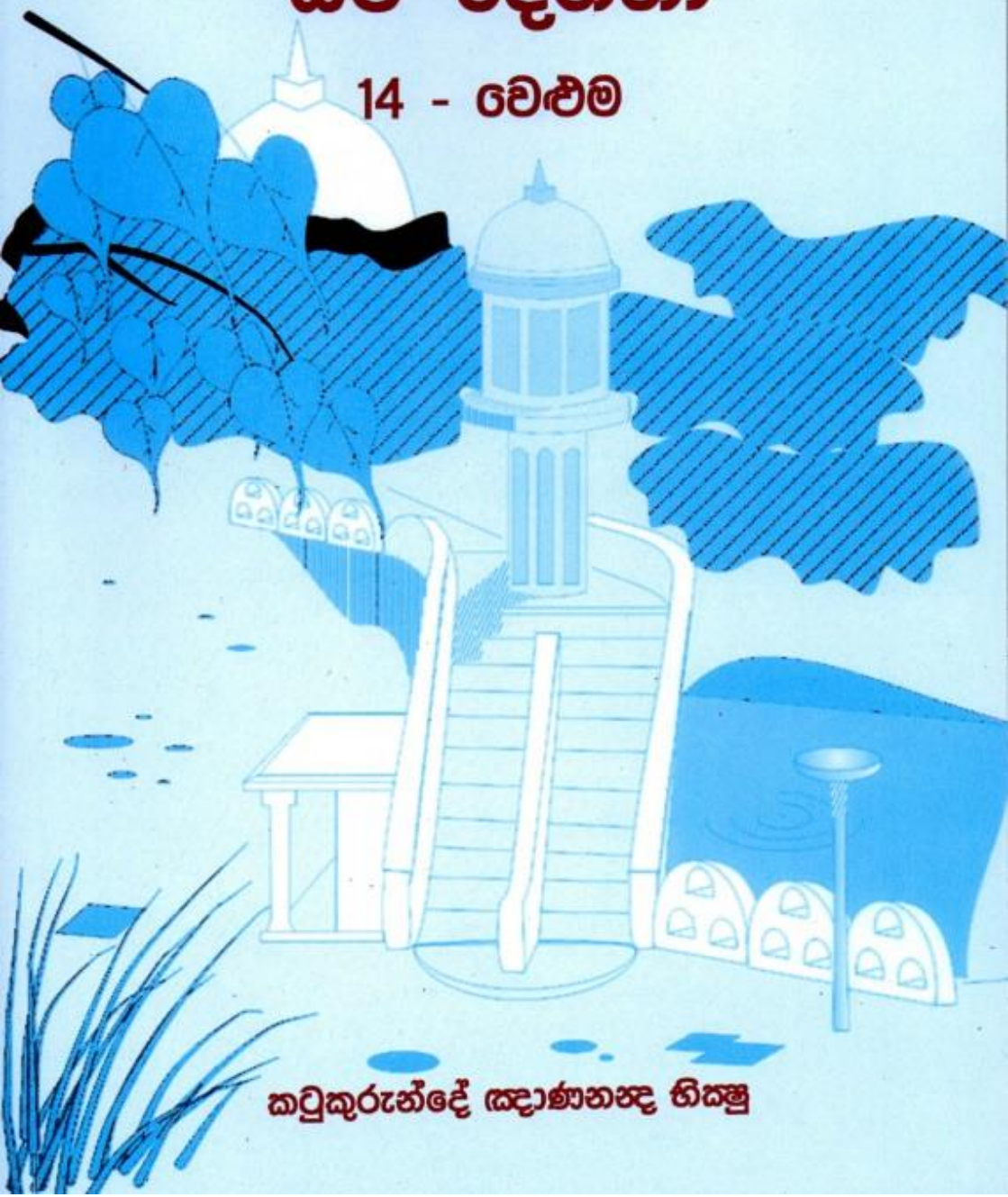

පහන් කණුව ධම් දේශනා

14 - වෙළුම

කටුකුරැන්දේ ආරාමයේ භික්ෂු

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

දහහතර වන වෙළුම

කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද හික්මු

ප්‍රකාශනය
කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය

2018

ධම් දනයකි
මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2018 අප්‍රේල්

සියලුම හිමිකම් ඇවිරිණි

මුදලට විකිණීම සඳහා හෝ ලාභ ලැබීම පිණිස වන සියලු ආකාරයේ උපුටා ගැනීම්, නැවත පළ කිරීම් සපුරා තහනමය. මෙම දහම් පොත ධම් දනයක් ලෙස නැවත පළ කිරීමට කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ සඳහම් සෙනසුන් භාරය වෙත විමසීම් යොමු කරන්න. ධම් ග්‍රන්ථ සහ දේශනා සඳහා පිවිසෙන්න

www.seeingthroughthenet.net

ISBN 978-955-3962-94-2

විමසීම්

කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.

දුරකථනය: 0777127454

knssb@seeingthroughthenet.net

මුද්‍රණය

කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්

17/2, පැඟිරිවත්ත පාර, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 0114870333

ධර්ම දානයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

කතු හිමියන්ගේ දහම් පොත් ලබාගත හැකි ස්ථාන:

1. සුනිල් විජේසිංහ මහතා - 39/10, ශාන්ත ඊටා පාර, ගල්කිස්ස.
2. හේමමාලා ජයසිංහ මහත්මිය
29/8, පැඟිරිවත්ත මාවත, මිරිහාන, නුගේගොඩ.
3. චන්දන විජේරත්න මහතා
23/79A, 1 වන පටුමග, ධර්මපාල පෙදෙස, තලවතුගොඩ.
4. ඩබ්ලිව්. ඒ. ඊසාන් උච්චන්ද මහතා - 25, කඩ වීදිය, දේවාලේගම.
5. එස්. ඒ. ලයනල් මහතා
140/19, රුහුණසිරි උද්‍යානය, හක්මන පාර, මාතර.
6. සිරිමා විජේරත්න මහත්මිය - 15, ඇලපාත, රත්නපුර.
7. ඒ. ජී. සරත් චන්ද්‍රරත්න මහතා
'සමන්', ඇරැවුල හංදිය, කන්ඩලම පාර, දඹුල්ල.
8. ජේ. ඒ. ඩී. ජයමාන්න මහතා
ජයමාන්න චත්ත, ලබුයාය, කුරුණෑගල පාර, කුලියාපිටිය.
9. මහාවාසී කේ. එම්. විජේරත්න මහතා, දන්ත විද්‍යා පීඨය,
පේරාදෙණි විශ්ව විද්‍යාලය, පේරාදෙණිය.
10. වෛද්‍ය පී. වීරසිංහ මහතා
බණ්ඩාර බුලංකුලම, ලංකාරාම පාර, අනුරාධපුර.
11. ආර්. ඒ. චන්දි රණසිංහ මහත්මිය
ස්ටුඩියෝ 'වායා', රෝහල හන්දිය, පොළොන්නරුව.
12. තේරා විජේසුන්දර මහත්මිය
ඉළක්පිටිය බෙහෙත් ශාලාව, ඉළක්පිටිය, ගැටහැත්ත.
13. ඩී. සී. ඒ. නිශ්ශංක මහතා - 91A, වුඩ්වර්ඩ් පාර, ගාල්ල.
14. පියදස සමරකෝන් මහතා
සුදුවැලි පැලැස්ස, කිරින්ද, තිස්සමහාරාමය.

www.seeingthroughthenet.net

www.facebook.com/seeingthrough

සබ්බ පාපස්ස අකරණං
කුසලස්ස උපසම්පදා
සචිත්ත පරියොදාපනං
ඵතං බුද්ධානසාසනං

- බුද්ධ චග්ග, ධම්ම පදාය

හැම පවිත්
කුසල් වෙනටම
සිත පිරිසිදු
සස්න මෙයමැයි හැම

වැළැකුම
ඵළැඹුම
කැරුම
බුදුන්ගෙම

පටුන

හැඳින්වීම	vi
ප්‍රකාශක නිවේදනය	viii
අමා ගඟ	ix
66. 'සුදුසුසං සුනිපුණං' (පහන් කණුව 23)	1
67. 'යොවෙ වසසතං ජීවෙ' (පහන් කණුව 71)	27
68. 'අවජේජ වජ්ජමනිනො' (පහන් කණුව 95)	55
69. 'අපණාකං ධානමෙකෙ' (පහන් කණුව 170)	81
70. 'බහුදෙවා මහුසාච' (පහන් කණුව 171)	103

හැඳින්වීම

දහම් දන හැමදන්ම	පරදයි
දහමිරස හැම රසම	පරදයි
දම් ඇලුම හැම ඇලුම්	පරදයි
නිවන් සුව හැමදුක්ම	පරදයි

අනුතතර ධර්මාචයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිජයට අරමුණුවූයේ දෙව් මිනිසුන්ගේ චිත්ත සන්තානයයි. අනාදිමත් කාලයක් තුළ මෝහයෙන් මුළාවී සසර දුක් ගින්නෙන් දූවෙමින් සිටින ලෝ සතුන්ගේ සිත් සතන් දහම් අමා දහරින් සිසිල් කර අමා මහ නිවනින් නිවා සුවපත් කිරීම ඒ මහා කාරුණිකයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිජය පරමාර්ථය විය. දුක් ගිනි වඩන දිග්විජය වෙනුවට දුක් ගිනි නිවන ධර්මවිජයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හඳුන්වා දුන්හ.

ධර්මදනය අන් හැම දනයකටම වඩා උතුම් වන්නේ සිතකට වැටෙන දහම් පදයකින් පූණී ජීවිත පරිවර්තනයක් පවා සිදුවිය හැකි බැවිනි. බාහිර වස්තු දනයෙන් සැලසෙන තාවකාලික සහනය මෙන් නොව, එය සනාතන සැනසුමකට මඟ හෙළිකරයි. මොහාතකට දිවගට දැනී-නොදැනී යන ආම්ස රසය මෙන් නොව, නිරාම්ස දහම් රසය අසහනය දුරුකොට සිත් සනහන ගැඹුරු අථ රසයකි. සසර වඩන ගේහසිත ඇලුම් මෙන් නොව, ලොවුතුරු දහමට ඇති ඇල්ම සසර ගමන කෙටිකරයි. තණ්හා පිපාසය සන්ගිඳුවන අමා මහ නිවන සියලු සසර දුක් නිවාරණය කරයි. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළෙන් අප දියත් කළ ධර්මදන වැඩ පිළිවෙළෙහි දෙවැනි අදියර වශයෙන් මේ 'පහන් කණුව ධර්ම දේශනා' පොත් පෙළ එළි දැකී. මිහිරිගල නිස්සරණ වන සෙනසුනෙහි යෝගාවචර සගපිරිස හමුවේ අප විසින් දේශනා කරන්නට යෙදුන දෙසුම් 33 ක් රැගත් යටකී පොත් පෙළට වඩා සරල අන්දමින්, ජන ජීවිතයේ එදිනෙදා ගැටළුවලට එල්ල කොට දෙසන ලද බැවින් මෙම ධර්මදේශනා මාලාව බොහෝ දෙනෙකුට වැඩදයක වනු ඇතැයි සිතමු. සසරදුක් ලියලවන විවිධ විෂම දෘෂ්ටි මතවාදයන්ගෙන් ගැවසීගත් පොත් පත් සඟරා 'සහරාවක' අතරමංව සිටින වත්මන් පාඨක සමාජයට මේ තුළින් ලොවුතුරු මඟට යම් 'තරු සළකුණක්' හෝ ලැබෙතොත් අප දුරු උත්සාහය සඵල වූ ලෙස සළකමු.

'ආනුපුබ්බි කථා' නම් වූ අනුපිළිවෙළ කථාමාගීයක් අනුගමනය කරමින් දහම් දෙසූ බුදු පියාණෝ එවැනිම 'අනුපිළිවෙළ කථාවක්' ධර්මදේශකයින්ට අනුදෑන වදළහ. දන කථාව, සීල කථාව, සගග කථාව, කාමයන්ගේ ආදීනව හා නෙකඛමමයෙහි ආනිසංස ඒ අනුපිළිවෙළ කථාවට අයත්වේ. ඒ සියල්ල තුළින් සකස් වූ, මෘදුවූ, පුබුදුවූ, පහන්වූ

සිතට වතුරාසීසත්‍ය දේශනාව මැනවින් විෂය වේ. දේශනා විලාස වශයෙන් සලකන කල, බුද්ධ දේශනාවෙහි ඉස්මතුව පෙනෙන ආදර්ශවත් අංග සතරක්ද ඇත. එනම්, උපමා, නිදර්ශන, ආදියෙන් ධර්ම කරුණු සැදූනිසා කිරීම (සැදූසෙසති) සිත් කාවදින අන්දමින් එක්තු ගන්වාලීම (සමාදායෙති) ඒවා ප්‍රතිපත්තියට නැංවීමෙහිලා උත්සාහවත් කිරීම (සමුත්තෙජෙති) සහ අසන්නන්ගේ සිත්සතන් ප්‍රසාදයට පත්කිරීමයි (සමපහංසෙති).

ධම්මපදයෙන් තෝරාගත් ගාථා මාතෘකා කොටගෙන පැවැත්වෙන මෙම දෙසුම් පෙළෙහිදී ද හැකිතාක් දුරට ඉහත සඳහන් මූලධර්ම අනුගමනය කිරීමට තැත් දරුවෙමු. බුද්ධාත්පාද කාලයක ලැබිය හැකි අග්‍රඵලය වන අර්භත් ඵලයෙන්ම දේශනාවක් කුළුගැන්වීමට උනන්දු වීමු. වෙනත් සුලභ ලෝකික පරමාථී කුළ අසන්නන් සිරකොට නොතබා, බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ අප්‍රමාද පදය සිහිගන්වමින් සංසාර විමුක්තිය දෙසටම ඔවුන් යොමු කරවීම අපගේ පරම අධ්‍යානය විය. 'පහන් කණුවෙන්' විහිදෙන මෙම ධර්මාලෝකයෙන් ලෝකයාට නිවන් මඟ හෙළි පෙහෙළි වේවා!

දෙස් විදෙස් වැසි සැදූහැවත් පරිත්‍යාගශීලී විශාල පිරිසකගේ නොමසුරු ආධාරයෙන් 'අමා ගඟ' දිනෙන් දින පුළුල් වෙමින් ගලායයි. එයින් ජනිත පුණ්‍ය ශක්තිය ඔවුන්හට පරම ශාන්ත නිව්‍යාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවා! පටිගත කළ 'පහන් කණුව' දෙසුම් පිටපත් කරදීමේ සහ සෝදුපත් බැලීමේ කායඝීයන්ට සහාය වන පින්වත් සිරිමා විජේරත්න, බාමනි කුමාරසේන, වත්සලා කරුණාරත්න, ලිලියන් රත්නායක සහ කේ.පී. පියසේන යන මහත්ම මහත්මීන්ටත්, අපගේ පොතපත ශෝභන ලෙස මුද්‍රණය කරදෙන කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස් සමාගමේ සී. ජයසෝම මහතා ඇතුළු සැමටද අපගේ පුණ්‍යානුමෝදනාව හිමිවේ.

'විරං තිට්ඨතු ලොකසමිං - සමමාසමබුද්ධ සාසනං'

මෙයට,
සසුන් ලැදී
කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ්ඤා භික්ෂු

කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ්ඤා සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරදන
(2560) 2016 ජුනි

කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය ප්‍රකාශක නිවේදනය

'කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය' පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත සියලුම ධර්ම ග්‍රන්ථ හා දේශික ධර්ම දේශනා පිරිසිදු ධර්ම දනයක් වශයෙන්ම ධර්ම පිපාසිත ලෝකයාහට ප්‍රදානය කිරීමේ උත්වහන්සේගේ අභිමතාර්ථය ඉටු කිරීමට ඇප කැප වී සිටියි. මේ අනුව ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය සහ බෙදහැරීම පිළිබඳ කාර්යභාරයන්, ධර්ම දේශනා සංයුක්ත තැටිගත කිරීම සහ www.seeingthroughthenet.net වෙබ් අඩවිය, www.facebook.com/seeingthrough සමාජ ජාල අඩවිය පවත්වා ගෙන යාමත් කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරයේ වගකීම වනු ඇත.

දෙස් විදෙස් වැසි ධර්මිකාමී පාඨක ශ්‍රාවක විශාල පිරිසක් වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන මෙම පුළුල් ධර්ම දාන වැඩ පිළිවෙලට දායකවීමට කැමති පින්වතුන් හට පහත සඳහන් බැංකු ගිණුමට තම ආධාර මුදල් යොමුකිරීමට අවස්ථාව ඇත.

මෙම ධර්ම දාන වැඩපිළිවෙලට ආධාර එවීම පිළිබඳ සියලු විමසීම්:

කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.

දුරකථන අංක: 0777127454

ඊමේල් ලිපිනය: knssb@seeingthroughthenet.net

ආධාර මුදල් යොමු කිරීම:

කටුකුරුන්දේ ඥාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය (K.N.S.S.B)

ගිණුම් අංක: 007060000241

සම්පත් බැංකුව, SWIFT: BSAMLK LX

ශාඛා අංකය: 070

ශාඛාව: ආර්. ජී. සේනානායක මාවත, කොළඹ - 07.

අමා ගඟ

මහවැලි ගඟ උතුරට හැරවීමෙන් පසු එතෙක් නිසරු මුඩු බිම් ලෙස පැවති පෙදෙස්වල සිදුවූයේ ඉමහත් වෙනසෙකි. පිපාසයට පැත් බිඳක් නොලබා සිටි ගොවිහු පෙදෙස පුරා නිහඬව ගලා යන සිසිල් දිය දහරින් පිනා ගියහ. මැලවුනු ගොයම සරුව නිල්වත්ව කරලින් බර විය. මල් පලින් ගැවසීගත් තුරු-ලිය බලා සැනසෙන පෙදෙස් වැසියෝ තුටු කඳුළු වගුළහ.

දහම් අමා ගඟ 'උතුරට' හැරවීමේ වැඩ පිළිවෙළක් මෙයට තෙවසරකට පෙර ඇරඹුණි. දහම් පත-පොත තබා 'එද-වේල' සඳහා වත් වියපැහැදුම් කිරීමට වත්-කමක් නැත්තෝ, නිහඬව නොමිලයේ ගලායන අමිල දහම් අමා දිය දහරින් සදහම් පිපාසය සන්සිඳුවා ගත්හ. අර්ධ මිසදිටු හැර, සැදහැයෙන් සරුව, ගුණ නුවණින් බරව පිළිවෙත් මගට නැමී ගත්හ. ලොවී-ලොවුතුරු මල් පල නෙළා ගනිමින් හද පුරා පිරි බැතියෙන් නන් අයුරින් සොම්නස පළකළහ.

'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය' නමින් දියත් කළ මෙම ධර්මදාන වැඩපිළිවෙළ සඳහා අපගෙන් වැයවූණේ පිරිසිදු ධර්මදාන සංකල්පය පමණි. අමාගඟ 'උතුරට' හැරවූවෝ සසුන් ගුණ හඳුනන පරිත්‍යාගශීලී සැදහැවත්හුමය. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළ එළි දැක්වීමෙන් නොනැවතී 'පහන් කණුව ධර්මදේශනා' පොත් පෙළෙහි 'බර පැන' දැරීමටත්, දෙස්-විදෙස්වල දහම් පිපාසිතයින් උදෙසා අප අතින් ලියැවෙන අනිකුත් පොත-පත ඒ අයුරින්ම එළි දැක්වීමටත් ඔවුහු උත්සුක වූහ. 'දෙන දේ පිරිසිදුවම දීමේ' අදහසින් අමිල වූ දහම ඊට නිසි ශෝභන මුද්‍රණයකින්ම ධර්මකාමීන් අතට පත් කිරීමට පියවර ගත්හ. මුද්‍රිත පිටපත් සංඛ්‍යාව අවසන්වනු හා සමගම 'නැවත මුද්‍රණ' පළකිරීමෙන් දහම් අමා ගඟ වියළී යා නොදීමට දැඩි අදිටනකින් ඇප කැපවූහ.

'පොත් අලෙවිය' පිළිබඳව මෙකල බහුලව දක්නට ලැබෙන වාණිජ සංකල්පයට පිටුපා, තහංචිවලින් තොරව, තමන් අතට නොමිලයේම පත් කැරෙන 'දහම් පඬුර' තුළින් ධර්මදාන සංකල්පයෙහි අගය වටහාගත් බොහෝ පාඨක පින්වත්හු තමන් ලද රස අහරක්, නෑ-හිතවතුන් සමග බෙද-හද ගන්නාක් මෙන් නොමසුරුව අන් දහම් ළැදියනටද දී ධර්ම දායට සහභාගී වූහ. ඉනුදු නොනැවතී, ශක්ති පමණින් 'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණභාරයට' උරදීමටද ඉදිරිපත්වූහ, ඇතැමෙක් ලොකු කුඩා දහම් පොත් මුද්‍රණය කරවීමේ හා නැවත-නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ බරපැන ඉසිලීමට පවා පසුබට නොවූහ.

සම්බුදු සසුන මේ ලක් පොළොවෙහි පවතින තාක් මේ දහම්
අමාගඟ ලෝ සතුන් සිත් සනහමින් නොසිඳී ගලා යේවා යනු අපගේ
පැතුමයි.

“සබ්බදනං ධම්මදනං ජිනාති”

මෙයට,
සසුන් ලැදී
කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද හිඤ්ඤ

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
'පහන් කණුව'
කන්දේගෙදර, දේවාලේගම.
2000 ජූනි 05 (2544 පොසොන්)

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

14 – වෙළුම

ප්‍රථම මුද්‍රණය

පිටපත් 1000කින් යුත් මෙම ප්‍රථම මුද්‍රණය ධර්මදාන වශයෙන් පාඨකයින් අතට පත් කරන තිලකා දිසානායක මහත්මියට එම ධර්මදානමය කුශලය පරම ශාන්ත උතුම් නිව්වාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවායි පතමු.

– අනුශාසක
(2561) 2018 අප්‍රේල්

පුණ්‍යානුමෝදනාව

මෙම ධර්මදානමය කුශලය අපවත් වී වදළ අතිපුජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද මහා ස්වාමීන් වහන්සේට ප්‍රථමයෙන්ම අත්පත් වේවායි පතමු.

එසේම, මග නොමග කියා දෙමින් අප ඇති දැඩි කර පරලෝ සැපත් ඩී. ඒ. රූපසිංහ ආදරණීය පියාණන්ටද කමලාවතී මන්ත්‍රීරත්න ආදරණීය මෑණියන්ටද සිප් සතර දුන් ගුරුවරුන්ටද නිමල බුදු දහම තෝරා බේරා ගන්නට අත හිත දෙන සැමටද සියලු නෑ හිත මිතුරන්ටද අපටද සසර දුකින් අත මිදීම පිණිස මෙම ධර්මදානමය කුශලය එකසේ උපකාර වේවා!

– තිලකා දිසානායක

66 වන දේශනය

66 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 23)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස’

සුදුඤ්ඤා සං සුනිපුණං - යථා කාමනිපාතිනං

චිත්තං රකෙඛිත මෙධාවී - චිත්තං ගුත්තං සුධාවතං

- ධම්ම පද, චිත්ත වග්ග.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

අනන්ත කාලයක් තිස්සේ සංසාරයේ සැරිසරන සත්ත්වයින්ට සසර දුක් කෙළවර කර ගැනීමේ ඉතාමත් දුර්ලභ අවස්ථාව උදවන්නේ, තිලෝගුරු සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙනෙක් පහළ වුණ අවස්ථාවේදී යි. මේ දුර්ලභ අවස්ථාවේ වටිනාකම හරියාකාරව තේරුම් ගත්තු හැම කෙනෙක්ම තමන් බුද්ධෝත්පාද කාලයක ලබාගත්තු දුර්ලභ මනුෂ්‍ය ආත්ම භාවයෙන් උපරිම ඵලය නෙලාගන්න උත්සාහවත් වෙනව. උනන්දු වෙනව. සංසාර දුක ගැන කෙනෙකුට යම් පමණ සංවේගය තිබෙනව නම්, ඒ පමණටම ඒ තැනැත්තා අප්‍රමාදීව ඒ අමා මහ නිවන් සුවය සොයාගෙන යනවා. ඒ වගේම යම්තාක් පරිත්‍යාගයක් ඒ සඳහා කරන්නට තිබෙනව නම්, ඒ හැම එකක්ම කරන්න උත්සාහවත් වෙනව. ඒ තමන්ගේ අධිෂ්ඨානය, අප්‍රමාදීව නිවන් දැකීමේ අධිෂ්ඨානය ඉෂ්ඨ කරගන්න හැකි කෙටිම මාර්ගයක් එබඳු අය සොයනවා. අන්ත ඒ වගේ අයට බුදුපියාණන් වහන්සේ සමහර අවස්ථාවල්වල කෙටි දේශනයකින්ම නිර්වාණ අවබෝධය කරන්න සැලැස්සුවා. අපි මේ අද මාතෘකා කළ ගාථාවත් ඒ වගේ ගාථාවක්. ඒකට හේතුවුණ නිදන කථාව දක්වන්නෙ මෙහෙමයි.

සැවැත් නුවර හිරිය, එක්තරා සිටුවරයෙක්. ඒ සිටුවරයා තමන්ගේ කුළුපග ස්වාමීන් වහන්සේ කෙනෙක් ළඟට ගිහිල්ල ඇහැව්වා, “මට මේ සංසාර දුකින් මිඳෙන්නට අවශ්‍යයි, මේකට හොඳ ක්‍රමය කියන්න” කියල. මේ ස්වාමීන් වහන්සේ සමහරවිට සිටුවරයාගේ මට්ටමෙන්ම හිතල උපදෙස් දුන්න වෙන්න ඇති. කිව්වේ මොකක්ද? “එහෙනම් දන් දෙන්න. සංඝයා වහන්සේලාට සිවුරු පූජා කරන්න. සිව්පසයෙන් උපසථාන කරන්න. ඒ වගේම තමන්ගේ ආද්‍යම කොටස් තුනකට බෙදල, එක් කොටසක් තමන්ගේ ව්‍යාපාර කර්මාන්ත ආදියට

යොදන්න. අනෙක් කොටස අමුදරුවන් පෝෂණය කිරීම සඳහා යොදා ගන්න. තුන්වැනි කොටස ශාසනයට පරිත්‍යාග කරන්න” කියල, ඔය විදිහට උපදෙස් දුන්න. ඒ සිටුවරයන් ඒ ආකාරයෙන් කටයුතු කරල නැවතත් ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් අහනවා, “මීටත් වඩා යමක් තියෙනවද, මේ සංසාරයෙන් එතෙර වෙන්න උපකාර වෙන” කියල. එතකොට ඒ ස්වාමීන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කලා, “තිසරණ සහිත පංච ශීලය හොඳට රකින්න” යි කියල. හොඳයි, ඒකත් සම්පූර්ණ කරල ඊළඟට සිටුවරයා නැවතත් අහනවා, “ඊටත් ඉහළ යමක් තිබෙනවද?” කියල. “එහෙනම් දසසීල් සමාදන් වෙන්න” යි කිව්වා. නැවතත් ගිහිල්ල ඇසුවහම, “තවත් ඉහළට මොකුත් කරන්න තියෙනවද?” කියල, “එහෙනම් ගිහිගෙයින් නික්මිලා පැවිදි වෙන්න” යි කිව්වා.

ඒ ආකාරයට මේ සිටුවරයා ශාසනේ පැවිදි වුණා. පැවිදි වුණාට මොකද ඒ අළුත් හික්කුන් වහන්සේට ලැබුණු ආවායථීයන් වහන්සේ ආභිධර්මික - අභිධර්මය පිළිබඳ පරතෙරට ගිය ස්වාමීන් වහන්සේ නමක්. ඊළඟට උපාධ්‍යායන් වහන්සේ හැටියට, විනය පිළිබඳ පරතෙරට ගිය විනයධර ස්වාමීන් වහන්සේ කෙනෙක්. මේ ස්වාමීන් වහන්සේලා දෙනමම මේ අළුතෙන් පැවිදි වුණ ස්වාමීන් වහන්සේට අභිධර්මයත් විනයත් හැම අවස්ථාවේම බොහොම උත්සාහයෙන් උගන්වනවා. එතකොට ඉගෙනීම කියන එක අළුතෙන් පැවිදි වුණ කෙනෙකුට අවශ්‍ය තමයි. නමුත් මේ ඉතාමත්ම අප්‍රමාදීව දුක් කෙළවර කර ගැනීමේ බලාපොරොත්තුවෙන් පැවිදි වුණ මේ හික්කුන් වහන්සේට මේක කරදරයක් හැටියට වැටහුනා. තමන්ගේ ආවායථීයන් වහන්සේත් උපාධ්‍යායන් වහන්සේත් නිමක් නැතිව හැම තිස්සෙම අභිධර්මයත් විනයත් කියනවා මිසක් තමන්ගේ භාවනාවට ඒ තරම් උදව්වක් කරන්නෙ නැහැ කියල. ඒ නිසා ඇතිවුණ කළකිරීම නිසා මේ හික්කුන් වහන්සේ හිතනවා “මම මේ දුක් කෙළවර කරගන්න හිතාගෙනයි ගිහිගෙයින් නික්මිලා පැවිදි වුණේ, දැන් අත දික් කරන්නවත් ඉඩක් නැහැ. අවසරයක් නැහැ.” ඒ කිව්වෙ මේ භාවනා ආදියට ඉඩක් නැහැ කියන එක. ඒ තත්ත්වයට පත්වෙලා ඉන්නවා කියල ඒ ගැන කළකිරිල ඊළඟට හිතුව “මීට වඩා හොඳයි මම නැවතත් ගිහිගෙට ගිහිල්ල මට පුළුවන් හැටියට මේ නිවන් දකින්න උත්සාහ කරනව” කියල. පැවිද්ද ගැන කළකිරිල, ඒ ගැන වෙන කෙනෙකුටත් කිව්වෙ නැහැ. තමන්ගේ වත පිළිවෙන පිළිබඳව කලින් තිබුණු උනන්දුව නැතිව බලාගත් අනුව බලාගෙන, හිටගත් අනුව හිටගෙන

හිටියා. ශරීරයන් ඒ වගේම දුර්වල වුණා, අර හිත දෙමිනස්ව නිසා. මේ තත්ත්වය දැකල අර සාමනේරයන් වහන්සේලා එහෙම ඇහැව්වා, “මොකද මේ වෙනසට හේතුව” කියල. මේ හික්ෂුන් වහන්සේ ඒකට හේතුව කිව්වට පස්සෙ ඒ කාරණය ආවාය්‍යී උපාධ්‍යායන් වහන්සේලාටත් දන්වුවා. මේ ආවාය්‍යී උපාධ්‍යායන් වහන්සේලා මේ හික්ෂුව බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට එක්කගෙන ගියා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇසුවහම කාරණය, මේ හික්ෂුන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා “මා සසර දුක් කෙළවර කරගන්න අදහසින් පැවිදි වුණාය. මගේ ආවාය්‍යීයන් වහන්සේත්, උපාධ්‍යායන් වහන්සේත් අභිධර්මයන් විනයන් නිතර නිතර අපට උගන්වනවාය. මට හිතන මේ අත දික්කර ගන්නවත් අවසරයක් නැතිවයි දැන් තියෙන්නේ. ඒක නිසා ගිහි වෙන්න ඕන” යි කියල.

එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ හික්ෂුවගෙන් අසනවා, “හොඳයි මහණ, වැඩි දෙයක් නැත. එක දෙයක් රැකගන්න පුළුවන්ද” කියල. ඒ මොකක්ද කියල ඇහැව්වාම බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, “මහණ, මේ හිත පමණක් රැකගන්නොත් අනිත් දේවල් ඉබේටම රැකෙනවා” කියල. එහෙම ප්‍රකාශ කරල තමයි අපි අර කලින් මාතෘකා කළ ගාථා ධර්මය වදාළේ.

සුදුඳුසං සුනිපුණං - යථා කාමනිපාතිනං
චිත්තං රකෙඛත මෙධාවී - චිත්තං ගුත්තං සුඛාවහං

මේ ගාථාවේ අර්ථය, ‘මේධාවී’ කියල කියන්නේ නුවණැති පුද්ගලයා. මේ නුවණැති පුද්ගලයා, ‘සුදුඳුසං’ කියල කියන්නේ දැකීමට ඉතාමත් අපහසු වූ, ‘සුනිපුණං’ - ඉතාමත්ම සියුම් වූ, ‘චිත්තං රකෙඛත’ - සිත රකින්නේය. මක්නිසාද, ‘චිත්තං ගුත්තං සුඛාවහං’ - රක්ෂා ලද සිත සැප ගෙන දේ. බොහොම සරලයි වගේ බැලුවහම ගාථාව. නමුත් මෙතන කියවෙන හැටියට මේ ගාථාව අහලම ඒ හික්ෂුන් වහන්සේ සෝවාන් වුණා කියල කියවෙනවා. එතකොට මේ ගාථාවේ යම්කිසි ගැඹුරක් තිබෙන නිසයි එහෙම වෙන්න ඇත්තේ. අපි දැන් කල්පනා කරල බලමු ඉස්සෙල්ලම මේ කථාන්තරය දිහාත්, ඊළඟට සැලකිල්ල යොමු කරල බලමු මේ ගාථාවේ තිබෙන අර්ථයත්. දැන් කථාන්තරයෙන්ම අපට පෙනෙනවා, මේ හික්ෂුන් වහන්සේ, අප්‍රමාදීව නිවන් දැකීමට තමන්ගේ තිබෙන උද්යෝගය නිසා, ඒ තමන්ගේ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ආචාර්ය උපාධ්‍යායන් වහන්සේලාගේ ඉගැන්වීම ගැන කළකිරීමක් දක්වූ බව. සමහරවිට ඒ ස්වාමීන් වහන්සේලා භාවනාවට වඩා අර පොත පත පිළිබඳ, එහෙම නැත්නම් දැනුම පිළිබඳව පමණට වැඩිය සැලකිල්ල දක්වන්න ඇති.

බුදුරජාණන් වහන්සේ එක්තරා දේශනාවක ප්‍රකාශ කරල තිබෙනවා, “මහණෙනි, මේ ශාසනයේ අළුතෙන් පැවිදි වූ, මේ ධර්ම විනයට අළුතෙන් එකතු වන, මේ සංඝයා වහන්සේලා හැම දෙනෙක්ම සතර සතිපට්ඨානයේ පිහිටවිය යුත්තාහ. ඒ අයට සතර සතිපට්ඨානය පුරුදු කළ යුතුය” කියල. ඉන් අපට ඡේතවා මේ පැවිද්දේ පදනම තමයි සතර සතිපට්ඨානය. එතකොට සතර සතිපට්ඨානය ගැන වැඩි සැලකිල්ලක් නැතිව අනිත් කටයුතු කළොත්, ඉතාමත්ම උද්යෝගයෙන් නිවන් දැකීමේ අදහසින් අප්‍රමාදීව පැවිදි වෙන කෙනෙකුට ඒක බාධකයක් වෙන නිසයි, බුදුපියාණන් වහන්සේ අර සංඝයා වහන්සේට සහනයක් හැටියට “එක වැඩක් පමණක් කරන්න පුළුවන්ද?” කියල ඇසුවේ. එහෙම ඒ කථාන්තරයෙන් අපට ඡේතවා බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉතාමත්ම උපාය කෞශල්‍යයෙන්, කරුණාවෙන්, මහා කරුණාවෙන් එක්තරා උපායක් මගින් මේ ස්වාමීන් වහන්සේගේ හිත භාවනා මනසිකාරයකට යොමු කරන්න ඇති, මේ ගාථාව මගින්. මක්නිසාද දැන් ඔය අභිධර්මය කියල උගන්වන දේවල් වලින් බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ, මේ හිතේ ඇති සියුම්බව පෙන්නුම් කරන්නයි.

හිත දැකීමට අපහසු දෙයක්. මේ හිතේ ස්වභාවය බොහොම සියුම්. මේ පොතපතින් එහෙම නැත්නම් වෙන ඉගැන්වීම්වලින් දක්වන්න උත්සාහ කරන දේ යෝගාවචර පින්වතෙක්, භාවනාවට යොමු වුණ කෙනෙක්, තමාගේ ප්‍රත්‍යක්‍ෂයෙන්ම අවබෝධ කර ගන්නවා. මේ සිතේ ස්වභාවය ඉතාමත්ම සියුම් බව, මෙය දැකීමට අපහසු බව භාවනා මනසිකාරය තුළින්, යෝනිසෝමනසිකාරය කියල කියන්නෙ නුවනින් මෙනෙහි කිරීම තුළින් යෝගාවචරයෙක් තේරුම් ගන්නවා, අර මුළු මහත් අභිධර්මයේම සාරය. ඒ වගේම ‘යඝ්‍ර කාමනිපාතිනං’ කියල කිව්වෙ හිත කැමති කැමති අරමුණෙහි වැටෙනවා. හිතේ ස්වභාවය තමයි ඒ. කැමති කැමති අරමුණෙහි වැටෙනවා. ‘යඝ්‍ර කාමනිපාතිනං’ අන්න ඒ කැමති කැමති අරමුණෙහි වැටීම වළක්වන්න තමයි මේ විනය නීති ආදිය දක්වල තිබෙන්නෙ.

කය වචනය හික්මවීම සඳහා නොයෙකුත් විනය නීති දක්වල තිබෙනවා. එතකොට විනයේ සාරය කියන 'යථු කාමනිපාතිනං' කියල කියන, කැමති කැමති අරමුණෙහි වැටෙන ස්වභාවය තිබෙන මෙන්න මෙබඳු වූ සිත තමයි රැකගත යුත්තෙ කියල බුදුපියාණන් වහන්සේ වදල. එතකොට ඒ ගාථාවෙ අර්ථය ගැඹුරින් සැලකුව නිසා වෙන්න ඇති අර ස්වාමීන් වහන්සේට මාර්ගඵල අවබෝධය පවා ලබා ගන්න පුළුවන් වුණේ.

සාමාන්‍ය ලෝකයා කය පිළිබඳව වෙහෙසුනත් සිතේ වැදගත්කම ගැන සිත යොමුකරන්නෙ නැහැ. නමුත් මේ මුළුමනත් සංසාර බන්ධනය පවතින්නෙ සිත උඩයි. භාවනාවෙන් කෙරෙන්නෙ මේ සිත හික්මවා ගැනීමයි. සිත රැක ගැනීමයි. ඒ සිත රැකගැනීම සඳහා අවශ්‍ය වන කාරණය තමයි සති සමපජ්ඣාය. සිහියත්, මනා නුවණත් කියල කියන එක. නැත්නම් සිහියත් දැනුවත් බවත්. ඒ අතීතයටත් අනාගතයටත් දුවන සිත, ඒ වගේම ලෝභයට ද්වේශයට එහෙම දුවන සිත, වර්තමානයට ගෙනැල්ල උපේක්ෂාවෙන් සමාධිමත්ව ඒ සිත ශක්තිමත් කළ අවස්ථාවේ තමයි මේ ජීවිතයෙන් ලෝකයෙන් යථා ස්වභාවය කෙනෙකුට අවබෝධ කරගන්නට පුළුවන් වෙන්නෙ, විදර්ශනා ඥානය තුළින්. සිත රැකගැනීම සඳහා බුදුපියාණන් වහන්සේ පළමුවෙන්ම දක්වල තියෙන්නේ සති සමපජ්ඣාය. මොකද 'සති ආරක්ෂා කාරකී' කියල කියනවා. යම්කිසි රථයක් ආරක්ෂා කර ගැනීම සඳහා සිටින රියදුරා වගේ. සිතට ආරක්ෂකයා තමයි සතිය. සති සමපජ්ඣාය කියල කියනවා. සිහියත් මනා නුවනත් - සිහිය සහ දැනුවත් බව. මේ සති සමපජ්ඣාය දියුණු කරගත් පමණට කෙනෙකුට, මේ සිතේ විසිරෙන ස්වභාවය නැතිකරල සමාධිය ලබාගන්නට පුළුවන් වෙනවා.

දැන් සතර සතිපට්ඨානයේ දක්වන ආකාරයට ඵදිනෙද ජීවිතයේ සිහිය සහ දැනුවත් බව දියුණු කර ගැනීම තුළින් කෙනෙක් පළමුවෙන් සමාධිය ඇති කරගන්නවා. ඊළඟට අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය අවබෝධ කරගන්නවා. අවබෝධ කරගැනීමට පාවිච්චි කරන්නෙ, ඒ තමා ළගම තිබෙන කය, වේදනාව, සිත, සිතට එන අරමුණු කියන මෙන්න මේ කාරණා. මේවා පිළිබඳව වර්තමානයේ සිත පවත්වා ගැනීමෙන්. සිත හැමතිස්සෙම බලන්නෙ අතීතයට හා අනාගතයට දුවන්න. කෙලෙස් පෙළඹවීම නිසා අතීතයටත්

අනාගතයටත් දුටු සිත වර්තමානයේ රඳවාගෙන, සමාධිමත් කරගෙන, ඊළඟට ඒ හැම දේකම ඇතිවී පැවතී නැති වී යන ස්වභාවය - ලෝකයේ අපි අතිත්‍ය කියලා කියන දේ ටිකක් තව විස්තර සහිතව බැලුවොත්, හැම දෙයක්ම ඇති වෙනවා ජේනවා. ඒකෙ පැවැත්මක් හැටියට අපි සලකන යම්කිසි අවස්ථාවක් තිබෙනවා. ඊළඟට ඒක ගෙවී යනවා. ඔය අවස්ථා තුනයි තිබෙන්නේ. එකක්වත් නිත්‍ය නැහැ. මේ තත්ත්වය කය පිළිබඳව, වේදනාව පිළිබඳව, සිත පිළිබඳව, සිතට එන අරමුණු පිළිබඳව සති සමපජඤාඤායෙන් යුතුව වාසය කරන තැනැත්තාට අවබෝධ වෙනවා, මේ සිතේ සියුම් බව. අන්න ඒ නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාල, ඒ සති සමපජඤාඤාය තුළින් සිදු කෙරෙනුයේ සාමාන්‍යයෙන් ඉරියව් පැවැත්වීම් ආදියේදී පවා, යන්නේ යම්කිසි දැනගනියි, සිටියේ සිටියෙමියි දැනගනියි, හුන්නේ හුන්නෙමියි දැනගනියි, සයනය කරන්නේ සයනය කරන්නෙමියි දැනගනියි ආදී වශයෙන් ඉතාමත්ම සරල ආකාරයට ඵදිනෙදා පවත්වන ඉරියව්, ඒවා පිළිබඳ දැනුවත් වීමයි. සිහිය හා මනා නුවණින් ඒවා දැනුවත් වීමයි. ඊළඟට යම් යම් ආකාරයට තමාගේ කය පිහිටා තිබේද ඒ ඒ ආකාරයට වටහා ගනී. හැමකිසිසෙම තමන්ගේ ශරීරය පිහිටා තිබෙන ආකාරය, ගමන් කරන ආකාරය, ඒ දිනා බලා සිටීමෙන් මේක පිළිබඳව, මේවා ඇතිව නැතිවන ස්වභාවය, ශරීරය පිළිබඳව, වේදනාවන් පිළිබඳව, සිත පිළිබඳව, සිතට එන අරමුණු පිළිබඳව මේවායේ අතිත්‍ය ස්වභාවය ඉබේටම ජේනනට පටන් ගන්නවා. ඒ සඳහා විශේෂයෙන්ම උපකාර වෙන්නේ මනසිකාරය - මෙනෙහි කිරීම කියන එක. සති සමපජඤාඤායෙන් යුක්තව මෙනෙහි කිරීම අවශ්‍ය වෙනවා.

මෙන්න මෙනත තිබෙනවා වැදගත් කාරණයක්. සාමාන්‍යයෙන් සති සමපජඤාඤාය සම්පූර්ණ වෙනකොට කෙනෙකුට පුළුවන් වෙනවා වේදනා ආදිය ඇතිවෙනවා, පවතිනවා, නැතිවෙනවා දකින්න. ඒ වගේම සඤාඤාවල් - අපි හැදිනීම හැටියට සලකන දේවල් උපදිනවා ජේනවා, පවතිනවා ජේනවා, නැති වී යනවා ජේනවා. සිතිවිලි පවා ඇතිවෙනවා ජේනවා, පවතිනවා ජේනවා නැති වී යනවා ජේනවා. නමුත් මේ අවබෝධය එකපාරටම කෙනෙකුට ලබා ගන්න අමාරුයි. මක්නිසාද, සිතේ වචනික ස්වභාවය නිසා. බොහෝ අවස්ථාවල්වල අපි දන්නවා දැන් ඔය සිත - සිතේ ක්‍රියාකාරිත්වය සමහර කෙනෙකුට හිතෙනවා, දැන් මම හිතනවා කියලා. නමුත් දන්නෙම නැතිව හිතෙනවා වගේ. හිතනවා කියලා හිතුවට හිතෙනවා. සිත විසින් ඇදගෙන යනවා.

හරියට කුළු ගොනෙක් වගේ මේ හිත. කෙලෙස් ඔස්සේ - ලෝබය හෝ ද්වේශය හෝ මෝහය හෝ අනුව මේ සිත යම්කිසි අරමුණක් ඔස්සේ දන්නෙම නැතිව හුඟාක් දුර දුවනවා. ඒ නිසා යම්කිසි සමාධි මට්ටමක ඉඳගෙන තමයි මෙතෙහි කිරීම කරන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. දැන් දුවන කුළු ගොනෙක් එකපාරටම අල්ලලා නවත්වන්න බැහැ. යම්කිසි ගැමීමක් අවශ්‍යයි. අන්න ඒ සඳහා සාමාන්‍ය ක්‍රමයක් තිබෙනවා සතර කමටහන් මගින්. බුද්ධානුස්සතිය, මෙත්‍රිය, අසුභය, මරණ සතිය කියලා කියන, ඒ ආරක්‍ෂක භාවනා වශයෙන් දක්වන, යම්කිසි සරල කර්මස්ථානයක් පුරුදු පුහුණු කිරීමෙන්. ඒ සඳහා උපකාර කරගන්නෙ කෙටි වචනයක්. දැන් බුද්ධානුස්සතිය නම්, "අරහං" ආදී ඒ බුදු ගුණයෙන් එකක්. ඒ හැම අවස්ථාවකම සිතට මතුකර ගැනීමෙන්, අර සිතේ විසිරෙන ස්වභාවය නවත්වල සිත තැන්පත් කර ගන්නවා. යම්කිසි කුසල් අරමුණකුයි ඒ සඳහා යොදා ගන්නෙ. සිත කුසල් අරමුණක සමාධිමත් කරගන්න උත්සාහවත් වෙනවා. නිතර නිතර ඒ කෙටි වචනයක් යොදාගෙන දුවන සිත නතරකර ගැනීමේ, නැත්නම් විසිරෙන සිත තැන්පත් කරගැනීම සඳහා උත්සාහයක් යොදන කොට, ක්‍රම ක්‍රමයෙන් වඩ වඩාත් ඉක්මණින් මේක කරන්න පුළුවන් බව කෙනෙකුට වැටහෙනවා. එතකොට ඒ බුද්ධානුස්සතිය තුළින්, ශ්‍රද්ධාව වැඩෙනවා කෙනෙකුට. මෙත්‍රිය තුළින්, නිතර එන ද්වේශ සිතිවිලි යටපත් කරගන්න ශක්තිය ලැබෙනවා. අසුභය තුළින්, රාග සිතුවිලි මර්ධනය කරන්න හැකියාව ලැබෙනවා. මරණ සතිය තුළින්, සංවේගය ඇති කරල අප්‍රමාදව වැඩෙහි යෙදෙන්න උත්සාහවත් කරවනවා. මෙන්න මේ විශේෂ ගුණ තිබෙනවා සතර ආරක්‍ෂක භාවනාවල. ඒවා එක එකක් සඳහා යම්කිසි කෙටි වචනයක් උපකාර කරගෙන, මෙත්‍රිය සඳහා නම්, "සුවපත් වේවා!". එදිනෙදා ජීවිතයේ ඒවා පුරුදු කරනකොට ඒ තුළින්, හැම අවස්ථාවකම සිත අනවශ්‍ය දේවල්වලට දුවන අවස්ථාවල්වල සුවපත් වේවා! කියන සිතුවිල්ලෙන්, සිත එකඟ කරගන්නවා.

ඒ විදිහට ඒ සමාධිය ඇතිකරගත්තු කෙනාට ඊළඟට පුළුවන් වෙනවා ඒ සමාධි මට්ටම උපකාර කරගෙන නුවණින් යුක්තව මෙතෙහි කරන්න. යෝනිසෝමනසිකාරය කියලා කියන්නෙ, සාමාන්‍යයෙන් තෝරන්නෙ, නුවණින් මෙතෙහි කිරීම. එහෙම නැත්නම් ලෝකයේ යම් යම් දේවල් හට ගන්නා නියම තැන අනුවම මෙතෙහි කිරීමයි. සාමාන්‍ය ලෝකයේ අපි මේ සඤ්ඤාවල් ආදිය

මිරිඟුවකට උපමා කරල තිබෙනවා, බුදුපියාණන් වහන්සේ. මේ සඤ්ඤාවල් ඔස්සේ දුටුන ස්වභාවයක් අපේ සිත්වල තිබෙනවා. ඒ මක්නිසාද අර ඇත පෙනෙන මිරිඟුව, ඒක සත්‍ය දෙයක් හැටියට ගැනීමෙන්. නමුත් ඒක පිළිබඳ යථාවබෝධය තිබෙන්නේ අපි මේ බලන තැන ඉඳල, ඒ පෙනෙන දෙයක් පමණයි ඒක. ඒවායේ රැවටිලි ස්වභාවයක් තිබෙනවා. ඒක හෙළිවෙන්නේ මේක මේ තමන්ගේ සිත, එහෙම නැත්නම් තමන්ගේ ඇස හා සම්බන්ධ එක්තරා මුළාවක් කියන එක වටහා ගැනීමෙන්. අන්න ඒ වගේ යෝනිසෝමනසිකාරය තුළින්, මෙනෙහි කිරීම තුළින්, කෙනෙකුට පුළුවන් වෙනවා අවිද්‍යාව කියල කියන මුළාවෙනුත්, තණ්හාව කියල කියන මේ දැඩි බන්ධනයෙනුත් මිඳෙන්න. මෙන්න මේ නුවණින් මෙනෙහි කිරීම සඳහා, ඒ කරන ක්‍රමය තමයි ආනාපාන සතිය.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ආනාපාන සතිය වදරලා තිබෙන්නේ, ප්‍රකාශ කරල තිබෙන්නේ, විතර්ක කැපීම සඳහා. සිතුවිලි කපා හැරීම සඳහා. තමන්ගේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය තමා සමග නිතරම තිබෙන දෙයක්. ඒ පිළිබඳව සිතිය යොදල ආනාපාන සතිය කියන්නේ ආශ්වාසය හා ප්‍රශ්වාසය පිළිබඳව යෙදුන සිතියයි. ඒ සිතිය පිහිටුවා ගන්නවා ඒ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය හැපෙන තැන, එතෙක්ට හැම තිස්සෙම සිත ගෙනෙන අතර, අර විසිරෙන දේවල් විසිරෙන සිත ක්‍රම ක්‍රමයෙන් මර්ධනය කරනවා. බොහෝ විට විසිරෙන්නේ පංච ඉන්ද්‍රියයන්ට - ඇස, කන, නාසය, දිව, කය කියල කියන මෙන්න මේවට එන අරමුණු ඔස්සෙයි. ඒ අරමුණු සාමාන්‍යයෙන් හිත ඇද ගෙන යන්නයි බලන්නේ, ලෝබය අනුව හෝ ද්වේශය අනුව හෝ මෝහය අනුව. එතකොට ඒ දුටුන දිවිල්ල නැවැත්වීම සඳහා කරන උපක්‍රමය මොකක්ද? සාමාන්‍යයෙන් මේ යෝගාවචරයා දකින දේ පිළිබඳව, ඒවායේ නිමිති අරගෙන ඇතට යන්නේ නැතිව, රූපයක් රූපයක්, ශබ්දයක් ශබ්දයක් ආදී වශයෙන් කෙටියෙන් දෙවරක් මෙනෙහි කිරීමෙන් අර දුටුන සිත එතැනින්ම කපා හැරල, එහෙම නැත්නම් ඒක කඩල, නැවත අර කමටහනට ගේනවා, ආනාපානසතියට. අන්න ඒ විදියට මෙනෙහි කිරීම තුළින් අර සඤ්ඤාවල් ඔස්සේ දුටුන සිත කමටහනේම රඳවා ගන්න පුළුවන් වෙනව. ඒ සඤ්ඤාවල් අනුව විතර්ක වැඩෙනවා, සිතුවිලි වැඩෙනවා. ඒ සිතුවිලි වලින් තමයි කෙලෙස් ඇදගෙන එන්නේ.

නීවරණ ධර්ම කියල කියන සිතේ සමාධිය වළක්වන, අවබෝධය වළක්වන ධර්ම පහක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරල තිබෙනව. කාමච්ඡන්දය කියල කියන කාම සිතුවිලි ආදිය, ව්‍යාපාදය කියල කියන ද්වේශ සිතුවිලි. ථීනමිද්ධිය කියල කියන සිතේ අලසකම, නිදීමත ගතිය ආදිය. ඊළඟට උදාව්ව කුක්කුච්ච කියල කියන සිතේ විසිරෙන ස්වභාවය සහ පසුතැවිලි ආදිය. ඊළඟට විචිකිච්ඡා කියල කියන දෙගිචියාව කියන මේ විතර්ක තුළින් තමයි කෙනෙක් ඒවට නතු වෙන්නෙ. ඒ විතර්ක ඇදගෙන එන්නෙ ඔන්න ඔය නීවරණයි. ඒක නිසා මෙන්න මේ නීවරණ ධර්ම නැතිවුණ අවස්ථාවේ තමයි සිත හරියට සමාධිමත් වෙන්නෙ. ඒ සඳහා උපකාර වෙනව, කුසල ආරම්භණයක්. ඉතින් අර සතර කමටහන් වඩල යම්කිසි සමාධියක් ඇති කරගත්තු පුද්ගලයට පුළුවන් ආනාපානසතිය වඩන අතරේ අර දුවන සිත ක්‍රම ක්‍රමයෙන් නතර කරල මේ සිතේ ඇතුළත තත්ත්වය අවබෝධ කරගන්න, සිතේ සියුම් බව.

සිත සියුම්ය කියල මෙතැන ප්‍රකාශ කළේ, දැකීමට අපහසු කියල ප්‍රකාශ කළේ, මේ සිතේ තිබෙනව එක්තරා මායාකාරී බවක්. විඤ්ඤාණය මායාවක් හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වල තිබෙනව. මේක ඉතාමත්ම ගැඹුරු කාරණයක්. මායාවක් කියල කියන්නෙ නැති දෙයක් ඇති හැටියට පෙන්නුම් කරන එක. මායාකාරයෙක්, විජ්ජාකාරයෙක් කරන්නෙ නැති දෙයක් ඇති හැටියට මවා පෙන්නන එකයි. මේ අපේ සිත්වල තිබෙනවා එහෙම ශක්තියක්. නැති දෙයක් ඇති දෙයක් වගේ පෙන්නුම් කරනවා. එතකොට මේ සිතේ තත්ත්වය දැකීම අපහසු වෙන්නෙත්, මේ මායාව නිසයි. මේක හෙළි කරගන්නෙ කොහොමද? බුදු කෙනෙක් තමයි මේකට මාර්ගය දක්වන්නෙ. දැන් ඒ අවබෝධය - මේ ලෝකයේ තත්ත්වය පිළිබඳව, ජීවිතයේ තත්ත්වය පිළිබඳව අවබෝධය මෝරනකොට විදර්ශනා ඥාන ඔස්සේ, යම් කෙනෙකුට අවබෝධ වෙන්න ඕන, මෙතන මමය මාගේය කියල ගත්තට මොකක්ද මෙතන තිබෙන්නෙ, නාම ධර්ම සමූහයකුත් රූප ධර්මත්. නාම රූප දෙක විතරයි කියල. නාම ධර්ම හැටියට සඳහන් කරන්නෙ වේදනාව, සඤ්ඤාව, චේතනාව, ස්පර්ශය, මනසිකාරය. ප්‍රධාන වශයෙන් ගත්තොත් මෙන්න මේ පහයි. නාමය කියල කියන්නෙ, අපි යමක් හඳුනා ගැනීම සඳහා උපකාර කරගන්න සිතේම තිබෙන යම් යම් ශක්තීන්. වේදනාව කියන එක කවුරුත් දන්නවා විදීම. ඊළඟට සඤ්ඤාව කියල කියන්නෙ හැඳිනීම. යම් වින්දනයක්

තිබෙනවා නම්, ඒ අනුව ගිය හැඳින්වීමක් තිබෙනවා. ඊළඟට ඒවා ගැන වේතනා වශයෙන්, ඒ පිළිබඳ කළයුතු දේවල් පිළිබඳ, වේතනා ශක්තියකුත් තිබෙනවා අපේ සිත්වල. ස්පර්ශය, ඒවායේ හැපීම ගැටීම පිළිබඳ අවබෝධයක්. ඊළඟට මනසිකාරය, මෙතෙහි කිරීම. මෙන්ම මේ කාරණා පහ අපිට පුළුවන් උපමාවක් වශයෙන් දක්වනවා නම්, හරියට අතේ ඇඟිලි පහ වගේ. වේදනාව සුලැඟිල්ල වගේ. සඤ්ඤාව මුදු ඇඟිල්ල එහෙම නැත්නම් වෙද ඇඟිල්ල වගේ. වේතනාව මැද ඇඟිල්ල වගේ. ස්පර්ශය දබර ඇඟිල්ල වගේ. මනසිකාරය මේ මහපට ඇඟිල්ල වගේ.

මෙන්ම එතකොට මෙතන තිබෙන නාම ධර්ම පහෙන්, අපි දැන් මනසිකාරය ගැන කලින්ම සඳහන් කළා. මනසිකාරය උපකාරවන බව, උපයෝගී වන බව මේ ලෝකයේ, එහෙම නැත්නම් ජීවිතයේ, යථා තත්ත්වය අවබෝධ කරගන්න. මේක අපි උපමාවකට ගත්තොත්, අපි දන්නවා සමහර මිනි මැරුම් නඩු අපරාධවලදී එහෙම විත්තිකරුවන් හැටියට අල්ලගන්න අයගෙන් එක් කෙනෙකුට සමාව දෙන්න සිද්ධ වෙනවා, වෙන සාක්ෂි නැත්නම්. වෙන කෙනෙක් සාක්ෂි දෙන්න ඉදිරිපත් වෙන්නෙ නැත්නම්, නඩුව අහක දන්න වෙන නිසා විත්තිකාරයින්ගෙන් එක් කෙනෙකුට ඒ උසාවියේම සමාව දීල, රාජ්‍ය සමාවක් වගේ දීල, ඒ තැනැත්තාගෙන් ඒ කාරණා අහගන්නවා. අන්තිමට සාක්ෂි දීල ඉවර වෙනකොට, ඒ වරදට තමුනුත් අනුමුණු බව හෙළිවෙනවා. නමුත් කොහොම හරි නඩුව ඔප්පු වෙනවා. කාරණය හෙළි කරගන්නවා. අන්න ඒ වගේ මේ නාම රූප ධර්මය අපට තේරුම් ගන්න තියෙන්නෙ. නමුත් මේක තෝරගන්න උපකාර වෙන්නෙත්, අර මනසිකාරය කියන ධර්මය. අපි ඒක උපමා කළේ මාපට ඇඟිල්ලටයි. මේ උපමාව අනුව අපට හිතා ගන්න පුළුවන්, අපේ අතේ ඇඟිලිවල ක්‍රියාකාරීත්වය ගැන හිතල බලනකොට මාපට ඇඟිල්ල සුලැඟිල්ල එක්කත්, වෙද ඇඟිල්ල, මැද ඇඟිල්ල, දබර ඇඟිල්ල ඒ හැම එකක් එක්කත් සම්බන්ධකම් පවත්වනවා. මාපට ඇඟිල්ල තමයි ඒව පිළිබඳව සාක්ෂි කියන්න පුළුවන් තැනැත්තා. අන්න ඒ වගේ මේ මනසිකාරයේ ශක්තියක් තිබෙනවා. මනසිකාරය වේදනාවට යොමු කරනවා, සඤ්ඤාවට, වේතනාවට, ස්පර්ශයට, මේවට යොමු කරල ඒවායේ යථා තත්ත්වය අවබෝධ කරගන්න පුළුවන්. මන්න ඔය ටිකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මතුකරලා දුන්නෙ. එතකොට නාම රූප ධර්මයන් කියල කියන එක අපි තේරුම් ගන්නෙ, බාහිරව සාක්ෂි

කාරයෙක් අරගෙන නොවෙයි. මේ මනසිකාරය කියන ධර්මය තුළින්මයි. නමුත් මෙතන වෙනස තිබෙන්නේ සාමාන්‍ය ලෝකයා මෙතෙහි කිරීම කරන්නේ වැරදි ආකාරයට. ඒකට කියනවා ධර්මයේ අයෝනිසෝමනසිකාරය කියල. වැරදි විදිහට මෙතෙහි කිරීම. දැන් අර මිරිගුව ගැන කිව්ව නම්, මුවෙක් ඒ මිරිගුව ගැන හිතන්නේ, පෙනුම ගැන සලකන්නේ, ඇත තිබෙන වතුරක් කියල. වතුරක් කියල හිතාගෙන මුවා දුවන්නේ. නමුත් නුවණැති පුද්ගලයා සලකනවා, මේක මේ මගේ ඇස්වල පෙනීමේ අඩුපාඩුවක් නිසාත්, කාලගුණික දේශගුණික හේතූන් නිසාත් පෙනෙන දර්ශනයක් පමණයි කියල දුවන්නේ නැහැ, නවතිනව එතනම. නැවතිලා කාරණය සලකලා බලනවා.

අන්න ඒ වගේ මේක හටගන්න තැන ගැන සිතීම තමයි යෝනිසෝමනසිකාරය කියල ගන්නේ. ඒකටම නුවණින් මෙතෙහි කිරීම කියල කියනවා. නිසි ආකාර මෙතෙහි කිරීම. අන්න ඒ විදිහට මෙතන මනසිකාර කියන නාම ධර්මය අපි උපයෝගී කරගන්නට මොකද ඒක අයෝනිසෝ වශයෙන් නොවෙයි යෝනිසෝ වශයෙන්. ඒක හරියට ඒ නඩුවක සාක්කි දීම සඳහා විත්තිකාරයෙකුට සමාව දුන්නට පස්සේ, ඒ තැනැත්තා රජයේ. අර කලින් බොරු සාක්කි දුන්නා වගේ නොවෙයි. දැන් සම්පූර්ණ සත්‍යයයි කියන්නේ. දැන් බැඳිලයි එහෙම සමාව ගන්නේ, සම්පූර්ණ සත්‍යය ප්‍රකාශ කරන්න. ඒකට පොරොන්දු වෙලයි, පොරොන්දු කරගෙනයි, කෙනෙකුට එහෙම සමාව දෙන්නේ. අන්න ඒ වගේ මෙතෙතදීත් මනසිකාරය යොදන්නේ යෝනිසෝමනසිකාරයෙන්, මේ යථා තත්ත්වය අවබෝධ කරගැනීම සඳහා. අන්න එහෙම යොදගත්ත මනසිකාරය තුළින් තමයි, විදර්ශනා ඥාන අපි මතුකර ගන්න උත්සාහවත් වෙන්නේ. මේවා ගැන ඇතිව නැතිවෙන ආකාරය මෙතෙහි කරනකොට ජේනවා, මෙතන ගතයුත්තක් නැහැ. මෙතන තියෙන්නේ නාම ධර්ම සමූහයකුත්, රූප ධර්ම කියල කියන පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන ධාතුන්ගෙන් මවා පාන දෙයක් තමයි රූපය කියල කියන්නේ. මෙන්න මේ ටිකයි මෙතන තියෙන්නේ. නාම ධර්ම සමූහයකුත්, රූප ධර්ම ටිකකුත්.

මේ විදියට අවබෝධය මෝරන කොට තමයි, සක්කාය දිට්ඨිය කියන දැඩිව ගත්තු මමය මාගේය කියන දෘෂ්ටිය ක්‍රම ක්‍රමයෙන් මිදිල යන්නේ. මේක එතකොට තමුන්ටම, "පව්වතං වෙදිතබ්බො

විඤ්ඤාහීනි” කියල බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට තම තමන් විසින්ම මේ තත්ත්වය අවබෝධ කරගත යුතුව තිබෙනවා. මේක අවබෝධ කරන තාක් මේ සංසාර බන්ධනය, කර්ම බන්ධනය පවතිනවා. මේ සංසාරයේ භයානකත්වය කොයිතරම්ද කියතොත්, අපේ සිත්වල එකතුවෙලා තිබෙනවා, අනන්ත කාලයක් දීර්ඝ කාලයක් මේ සංසාරයේ රැස් කරගත්තු, කර්මවල බීජ. ඒ කර්ම බීජ කොයිතරම් ප්‍රබලද කියතොත් නැවත නැවතත් විපාක වාර ගෙනත් දෙනව. ඒ අතීතයේ කරන ලද කර්ම, නොයෙකුත් ආකාරයට අපේ චිත්ත සන්තානය තුළින් මතු වෙලා, ඒවා මේ පංචේන්ද්‍රියයන්ගෙන් ගලාගෙන යනවා. ඇස පිළිබඳව එකතු කරගත්තු කර්ම රාශිය, ඒ අවස්ථානුකූලව මතු වෙලා ඒකට ඇස නතුකරගෙන, තවත් කර්ම රැස් කරනවා. එතකොට මේ ටිකේ තියෙන්නෙන් අවිද්‍යාවෙන් තෘෂ්ණාවෙන් ක්‍රියාකාරීත්වයක්. අපි නොදනුවත්ව, අපි දන්නේ නැහැ මේවා කර්මයන් බව. මේ කර්මයෙන් සිද්ධවන බව අපි දන්නේ නැහැ. බොහෝ විට අපට කර්මානුරූපව එළැඹෙන දේවල්, අපට අවබෝධය නැති නිසා ඒවා තේරුම් නොගෙන, අපි ඒවායින් නැවත නැවතත් කර්ම රැස්කරනවා.

මුළු මහත් සංසාරය ගැන හිතල බලනකොට මේකෙ තිබෙන්නේ දඟලීම් හා දැගලීම් ගොඩක් කියල කියන්න පුළුවන්. මේ සංසාරයේ අනන්ත කාලයක් අපි දඟලල තිබෙනව. මේ දැගලීම කෙරෙන්නේ කර්ම රැස්කිරීමෙන්. මමය මාගේය කියන හැඟීම උඩ. මේ ශරීරය අනුව හෝ අනෙකුත් දේවල් පිළිබඳව රූප, වේදනා, සඤ්ඤ, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන මේ ගොඩවල් පහ මමය මාගේය කියල ගන්නා තාක්, ඒවා පිළිබඳව ඇලුම්, ගැටුම්, මුළාවීම් වශයෙන්, චේතනා වශයෙන්, අපි නොයෙකුත් කර්ම රැස්කර ගන්නවා. ඒ කර්ම රැස්කරගෙන ඊළඟට ඒවායේ විපාක විදිනකොට අපි දන්නේ නැහැ මේවා විපාක බව. අපි සමහරවිට ඒවාට උපකාරවෙන අය පිළිබඳව ද්වේශය ඇතිකර ගන්නවා. ඒවා පිළිබඳව ගැටෙනවා. අන්න ඒ විදියට ඒ කෙලෙස් මතු වීම නිසා, අර දඟලීම් සමූහයෙන් නැවතත් දඟලීම් සමූහයක් ඇතිවෙනවා. විපාක වාර එතකොට ඒවායෙන් තවත් කර්ම රැස්කර ගන්නවා අවිද්‍යාව නිසා. යථා අවබෝධය නැති නිසා. ඒ වෙනුවට අර නාම රූප ධර්ම පිළිබඳව අවබෝධය දියුණු වෙනකොට කෙනෙකුට ලැබෙනවා මෙතන තිබෙන්නේ හේතු ප්‍රත්‍යයන් නිසා සිදුවන ක්‍රියාවලියක් පමණයි. ක්‍රියා සමූහයක් පමණයි කියන

අවබෝධය. ඒ අවබෝධය හිත තුළ දැඩිව ගැනීමෙන් කර්ම රැස් වෙන්නේ නැහැ. මන්න ඕකයි විමුක්තිය සඳහා උපකාර වන්නේ.

මේ සංසාර බන්ධනයෙන් මිදීමට නම් මෙතන මේ සිදුවන ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ හරි අවබෝධයක් ඇතිකරගන්න ඕන. නාම රූප ධර්ම පිළිබඳ අවබෝධය කියල කියන්නේ ඒකයි. මෙතන මමෙක්, මාගේය කියල ගන්න දෙයක් නැත කියන අවබෝධය එන්න ඕන ප්‍රත්‍යක්ෂ වශයෙන්. වෙන කෙනෙක් කිව්ව පලියටවත්, පොතක තියෙන පලියටවත් නොවෙයි. මේ විදියට යම්කිසි සමාධි මට්ටමක පිහිටලා යෝනිසෝමනසිකාර වශයෙන් විදර්ශනා මනසිකාරය තුළින් මේවායේ යථා ස්වභාවය - මේ හැම දෙයක්ම ඇතිව, පැවතී, නැතිවෙන දේවල් බව අවබෝධ කිරීම තුළින් පමණයි කෙනෙකුට විමුක්තිය, සංසාර විමුක්තිය ලබා ගන්නට පුළුවන් වන්නේ.

එතකොට මේ කාරණා ටික, මේ අවබෝධය තමයි අපේ ජීවිතයක පරමාර්ථය හැටියට සලකන්න ඕන. මේ අවබෝධය නැතිතාක් අනන්ත කාලයක්, දීර්ඝ කාලයක් මේ සංසාරේ නැවත නැවතත් කර්ම රැස් කරමින් ඒ අනුවම ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ කියල කියන ඒ සාංසාරික දුකඩ සමූහයට මුහුණ දෙමින් අපට මේ සංසාරයේ ගමන් කරන්නට වෙනවා. මෙන්න මේ අවබෝධය ඇතිකර ගැනීම සඳහා අපි එදිනෙදා ජීවිතයේදී යම්කිසි උත්සාහයක් දැරිය යුතුව තිබෙනවා. යම්කිසි පරිත්‍යාගයක් කරන්නට ඕන. දැන් අර සිටුවරයා තමාගේ සියළු සිටු සම්පත් අතහැරලයි පැවිදි වුණේ. ඒ තරම් බලවත් ඕනකමක්, බලවත් ඡන්දයක් නිසා. අන්න ඒ වගේ අපි කල්පනා කරන්න ඕන බුද්ධෝත්පාද කාලයක ලබාගත්තු මනුෂ්‍ය ආත්මභාවයේ තව නොයෙකුත් දේවල්, නොයෙකුත් පරමාර්ථ තිබෙන්න පුළුවන්, කළ හැකි දේවල් තිබෙන්න පුළුවන්. නමුත් මේ සංසාරයෙන් මිදීමට ඇති ඉතාමත්ම දුර්ලභ අවස්ථාව මේක හැටියට හිතනවා නම්, කෙනෙකුට කරන්නට තිබෙන්නේ මේ විදිහට තමන්ගේ සිත භාවනාමය වශයෙන් දියුණු කරල මෙන්න මේ අවබෝධය ලබා ගැනීමයි.

පළමුවෙන්ම මෙෙත්‍රිය, බුද්ධානුස්සතිය, අසුභය, මරණසතිය ආදී යම්කිසි කර්මසථානයක් තුළින් එදිනෙදා ජීවිතයේ සමාධියක් ඇති කරගන්නා අතර, සතර සතිපට්ඨානයට අනුව, සිහි නුවණින් ඉරියව් පැවැත්වීම ආදී ඒ කටයුතු, සතියෙන් කිරීමෙන් ඒවායේ ඇති අනිත්‍ය ස්වභාවය වටහා ගන්නට ඕන. අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන

ත්‍රිලක්ෂණය තම තමන්ම අවබෝධ කරගත යුතු කාරණා. ඒකට උපකාරවන එක තමයි මනසිකාරය - යෝනිසෝමනසිකාරය කියල කියන්නේ. එතකොට මෙන්න මේ ධර්ම සමූහය අවබෝධ කරගන්නට එදිනෙදා ජීවිතයේදී සතර සතිපට්ඨානයෙන් ආරම්භ කරල ඊළඟට සමයක් පටාන කියල කියන විරියය තමන්ගේ විත්ත සන්තානයේ ඇති කරගෙන, අනෙක් සෘද්ධි පාද කියන ධර්ම, ඒවා දියුණු කරගෙන තමයි කෙනෙකුට ක්‍රම ක්‍රමයෙන් විදර්ශනා ඥාන මතු කරගන්නට පුළුවන් වන්නේ. සාමාන්‍යයෙන් තමන් හිතුවට වඩා කලින් මේවා මතු කරගන්න සමහර කෙනෙකුට පුළුවන් වෙනවා. අතීත සංසාරේ එක් රැස් කරගත්තු භාවනා ශක්තීන් අපේ විත්ත සන්තානය තුළ රැස්වෙලා තිබෙනවා. අන්න ඒ සඳහා අපි උත්සාහයක් දැරිය යුතුව තිබෙනවා. එබඳු උත්සාහයක් නැතිව ඉබේටම ඒවා මතුවෙන්නේ නැහැ. විදර්ශනා ඥාන හැටියට අපි සලකන මේ අනිත්‍යතාවය පිළිබඳ ගැඹුරු අවබෝධය විදර්ශනා ඥාන වශයෙන් මෝරනකොට මෙතන තිබෙන්නේ උදයව්‍යය - ඇතිවීම් සහ නැතිවීම් කියන දෙක බව පේනවා. මේ ලෝකයේ ඉර පායනව පේනවා, ඉර බහිනව පේනවා. අන්න ඒ වගේ මේ අපේ හැම දෙයකම, අපේ කය පිළිබඳවත්, සිතිවිලි පිළිබඳවත් මේ හැම එකකම, ඇතිවීමක් හා නැතිවීමක් තිබෙනවා. මේ ඇතිවීම සහ නැතිවීම පිළිබඳ අවබෝධය නැති නිසා අපි නිත්‍ය හැටියට සලකනවා, හැම දෙයක්ම.

ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරල තිබෙනවා, මේ ලෝකයේ ඇත්තේ හිස් බවක්ය කියල. කෙනෙකුට කිව්වට හිතා ගන්ට බැහැ. බුදුපියාණන් වහන්සේ උපමා කරල තිබෙනවා මේ අපි ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, සිත කියල කියන ආයතන හය - මේ ඉන්ද්‍රියන් හයට ආයතන කියල වචනයක් ධර්මයේ යෙදෙනවා - මේ ආයතන හයම හිස්ය කියල. කොයිතරම්ද කියතොත්, පාළු ගම් හැටියට දකින්නය. පාළු ගමක් කියල කියන්නේ, ඒ ගමේ මිනිස්සු පලා ගියහමයි. කවුරුවත් නැහැ ඒ ගමේ. අන්න ඒ වගේ මේ ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, සිත කියන මේ එකකවත්, මමය මාගේය කියල ගත හැකි දෙයක් නැත. ඒ අර්ථයෙන් මේක ශුන්‍යයයි. හිස්ය කියල බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරල තිබෙනවා. එතකොට මේ පාළුගම් හැටියට දකින්න පුළුවන් වන්නේ, අර මනසිකාරය තුළින්මයි. මේ ඇසට හමුවන රූපය, මේවායේ ගත යුතු සාරයක් නැත. ඒ වගේම කනට ඇසෙන ශබ්දය, මේ හැම එකකම ඇතිවී, පැවතී, නැතිවෙන

ස්වභාවයක් හැරෙන්න වෙන දෙයක් නැහැ. නමුත් මෙතන සිදුවෙන්නෙ මොකක්ද? ඒ අවබෝධය නැතිකම නිසා උපාදනය කියල කියන, අල්ලා ගැනීමක් සිදුවෙනවා. මමය මාගේය කියල අල්ලා ගන්නවා. මමය මාගේය කියල අල්ල ගන්න තාක්, ඒ අල්ලා ගැනීම නිසාමයි අර කර්ම එහෙම රැස් වෙන්නේ. දීර්ඝ කාලයක් කෙනෙක් සංසාරයේ ගමන් කරන්නෙ. ඒ මමය කියල හිතෙන් මවා ගත්තු, සක්කාය දෘෂ්ටිය අනුව කෙනෙක් නැවත නැවත සංසාරයේ උපදිනවා.

උපමාවකට දක්වනවා නම්, පොටවල් කීපයක් සහිත කඹයක් අඹරනකොට, දෙපැත්තේ ඉන්න දෙන්න වැරදීමකින් හෝ ඒ කඹය එකපැත්තටම අඹරන්න හදනවනම්, කවදවත් දැග වැටෙන්නෙ නැහැ. නමුත් මැදින් කවුරුවත් ඇවිල්ල අල්ල ගන්නොත්, එතන කඹයක් වගේ දෙයක් ඇඹරෙනවා. මේක වෙන්නෙ අර මැදින් අල්ල ගත්තු නිසා. අන්න ඒ වගේ හැම දෙයක්ම ලෝකයේ කරකැවෙනවා. හිතත් කරකැවෙනවා. ලෝකයේ අනෙකුත් හැම දෙයක්ම කරකැවෙන දේවල් කියල හිතන්න පුළුවන්. ඒ තරම් ඒවා රවුමෙ යනවා. එහෙම නැත්නම් මේවා ඇතිව නැතිවෙන ස්වභාවයක් තිබෙනවා. ඇතිවීමත් නැතිවීමත් අතර එක්තරා වකුයක් තිබෙනවා. ඒ කරකැවීම, එහෙම නැත්නම් ඒ දැගලීම කුළින් දෙයක් හැටියට අපට අවබෝධ වෙන්නෙ අර අල්ලා ගැනීම නිසයි. අර එක පැත්තටම ඇඹරෙන්න ඇරියනම්, එතන ඇඹරීමකුත් නැහැ. මොකද? මැදින් අල්ල නොගත්තොත්, ඒක ඇඹරෙන්නෙත් නැහැ. නමුත් අර අල්ල ගැනීම නිසා, එතන දෙයක් හැටියට ජේනවා. මේක අතහැරිය අවස්ථාවේදී එහෙම පිටින්ම මේක ශුන්‍යාඥය වැටහෙනවා. අන්න ඒ විදිහ දෙයක් තමයි සිද්ධ වෙන්නේ.

බොහෝ අවස්ථාවල ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා, විදර්ශනා ප්‍රඥාව දියුණු ඇතැම් කෙනෙක්, බුදුරජාණන් වහන්සේ එක ගාථා පදයක් ප්‍රකාශ කරන කොට, සෝවාන් ආදී මාර්ග ඥාන අවබෝධ කරගත්තා කියල. මක් නිසාද? මේකට හේතුව මොකක්ද? අර සිතේ තියෙන උපාදනය, දැඩිව අල්ලා ගැනීමේ ශක්තිය එකපාරටම ගිලිහී ගියා. යම් අවස්ථාවක මේ පංචස්කන්ධය කියල කියන රූප, වේදනා, සංකල්ප, සංස්කාර, විඤ්ඤාණ කියල කියන අපි මේ සිතින් අල්ලාගෙන සිටින, ඒ ගොඩවල් පහ අතහරින තරමට බලවත් අවබෝධයක් ආව නම්, අන්න ඒ අවස්ථාවේ කඹේ ලිහිල ගියා වගේ, කඹයක් හැටියට

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

පෙන්නුම් කළ දේ ලිහිල ගියා වගේ, මේකෙ යථා තත්ත්වය අවබෝධ වෙනවා.

අන්ත ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ 'මේ ලෝකයා සත්‍ය හැටියට සලකන දේ බුදුවරුන්ට, ආර්යයන් වහන්සේලාට අසත්‍යයි. ආර්යයන් වහන්සේලාට සත්‍ය හැටියට පෙනෙන දේ ලෝකයාට අසත්‍යයි'. මේක බැලුවහම මහ පුදුම කියමනක්. පරස්පර විරෝධී වගේ. මක්නිසාද මේකට හේතුව ලෝකයා ජීවත්වෙන්නෙ මුළාවක් තුළ. අවිද්‍යාවක් තුළ. අපි ඒක පිළිගන්න කැමති නැහැ. සමාජය හැමතිස්සේම බලන්නෙ ඒ මුළාව, අවිද්‍යාව ඉස්මතු කරල ගන්න. අර වඩාගෙන කනව වගේ වැඩක් මෙතන තිබෙන්නෙ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේලා ලෝකයේ උපදින්නෙ මෙන්න මේ මුළාවෙන්, අපේ සිත මුදු ගැනීමේ මාර්ගය දැක්වීමටයි. මේ මුළාව ඇතැම් නුවණ දියුණු කෙනෙක් ඉතාම සීඝ්‍රයෙන් නැති කරගන්නා. අර ශුන්‍යත්වය - මේවා පාළු ගම් බව - අවබෝධ කර ගන්න. ඇස පාළු ගමක්, කන පාළු ගමක්, නාසය පාළු ගමක්, මොකද මේ පාළු ගම් කියල කියන්නෙ, අපි සාමාන්‍ය වශයෙන් කල්පනා කරල බැලුවොත්, කුඩා අවධියේදී අපි දුටු රූප, අපි ඇසූ ශබ්ද ඒවා දැන් මොකක්වත් නැහැ. නමුත් අපේ හිතේ තිබෙනවා. මම මේවා දුටුව, මම මේවා ඇසුවා කියල. අර මමත්වය නිසා උපාදන වශයෙන් මේවා අල්ලා ගන්නවා. ඒ අල්ලා ගැනීම නිසාම, ඒ කර්ම බන්ධනයට බැඳිල නැවත නැවතත් සංසාරෙ ගමන් කරනවා.

මහ පුදුම තත්ත්වයක් මෙතන තිබෙන්නෙ. විඤ්ඤාණය මායාවක් කියල කිව්වෙ ඒකයි. නැති දෙයක් මේ පෙන්නන්නෙ. නමුත් බලන කෙනාට ඒක ඇත්තයි. ඒ මැජික් දර්ශනයකට කවුරුත් යන්න මොකක් හරි දකින්න. හැබැයි ඒ වගේම පෙන්නවනවා, පෙන්නුවට මොකද එතන කිසි හරයක් නැහැ. සාරයක් නැහැ. අන්ත ඒ නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලෙ මේ විඤ්ඤාණය මායාවක් කියල. වෙන හැම ආගමකටම විඤ්ඤාණය තමයි සාරය, හරය. ආත්මය හැටියට සලකන්නෙ. අනිත් දේවල් ඔක්කොම ආත්මය නොවෙයි කිව්වත්, විඤ්ඤාණය ආත්මය හැටියට ගන්නවා ලෝකයේ අනෙක් හැම ශාස්තෘවරයෙක්ම. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ පමණයි විඤ්ඤාණය මායාවක් කියල වදලෙ. මක්නිසාද මෙතන තිබෙන්නෙ මහා රැවටිල්ලක්. මේ රැවටිල්ලට උපකාර වෙන්නෙ අර අවිද්‍යාව. අවිද්‍යාව

එහෙම පිටින්ම කඩතුරාවක්. නීවරණ කියල කියනවා. ඒ කඩතුරාවෙන් වැහිල. දෑන් විජ්ජාවක් දක්වනකොට කළ රෙද්දක් එහෙම දල බොරුවට යම්කිසි මවා පෑමක් ඒ තුළින් කරනවා. ඒ වගේ අවිද්‍යාව කියන කළ රෙද්දෙන් මුළුව ඇති කරනවා.

ඊළඟට තණ්හාව කියල කියන ඒ බන්ධනය, ඇලීමක් හැටියට දැක්වෙනවා. තණ්හාව ආදී, රාගය ආදී, ලෝභය ආදී නොයෙකුත් නම් වලින් කියන ඒ තණ්හාව මගින්, අරක ඇති දෙයක් හැටියට පෙන්නුම් කරනවා. ඒ තණ්හාව අනුවමයි අර අල්ලා ගැනීම තිබෙන්නේ. එදිනෙද ජීවිතයේ මේව තම තමන්ට ඒ ඒ මට්ටමින් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්නට පුළුවන්. තම තමන්ගේ දැඩි ආවේගයන්ට හේතුවුණ අවස්ථාවල් ගැන හිතල බලනකොට නැති දෙයක් තුළින් අපි මේ ඇති දෙයක් මවා ගත්තු ආකාරය, විශේෂයෙන්ම යටගියාව ගැන කෙනෙකුට උදහරණ වශයෙන් හිතල බලනවනම්, තම තමන්ගේ කුඩා අවදිය එහෙම, නැත්නම් වයස්ගත අයට තරුණ අවදියේ, ඒවායේ තම තමන් උපාදන හැටියට අල්ලගත්තු දේවල් දෑත් කෝ? ඒ කිසිවක් නැහැ. නමුත් ඒවා පිළිබඳව යම්කිසි සිතින් ඇති කරගත්තු මමය මාගේය කියන හැඟීම තිබෙනවා. මමත් - ඊළඟට මම කියල ගත්තහම මගේ කියල දේකුත් තියෙනව කියල හැඟීමකුත් එනවා. ඔය දෙක අතරෙ තිබෙනවා, මහ පුදුම විදිහේ මුළාවක්. මෙන්න මේ තත්ත්වය අවබෝධ කරගැනීමේදී, එදිනෙද ජීවිතයේදී පුළුවන් අර සතර සතිපට්ඨානය හරියාකාරව පුරුදු කරමින්, විදර්ශනා විදිහට ආනාපානසතිය උපකාර කරගන්න. තමන්ගේ මේ ආශ්වාසය ප්‍රශ්වාසය අපි එකක් හැටියට සැලකුවට මොකද, මෙනත තිබෙන්නේ එක්තරා ක්‍රියාවලියක්. ඒ ක්‍රියාවලිය තුළින් අපට පෙනෙනවා ඒ අනිත්‍යතාව. ඒක හොඳ නිදර්ශනයක්. ඒ වාගේම හැම දෙයකම - මේවායේ ඇතිව පැවතී නැතිවෙන ස්වභාවය - මේක වැටහෙනකොට ක්‍රම ක්‍රමයෙන් අර නිත්‍ය සඤ්ඤාව ඉවත් වෙනවා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරල තිබෙනවා, ලෝකයේ තිබෙනවා විපල්ලාස හතරක්. විපල්ලාස කියල කියන්නේ වැරදි අවබෝධ හතරක්. අනිත්‍යයේ නිත්‍ය සඤ්ඤාව. දුක්බේ සුඛ සඤ්ඤාව. අසුභයේ සුභ සඤ්ඤාව. අනත්තයේ අත්ත සඤ්ඤාව. අනිත්‍ය දේ නිත්‍යය කියන හැඟීමක් ලෝකයා තුළ තිබෙනවා. දුක් සහිත දේ සැප හැටියට සලකන ස්වභාවයක් තිබෙනවා. අසුභ දේ සුභ හැටියට සලකන ස්වභාවයක් තිබෙනවා. අනාත්ම වූ දේ ආත්ම හැටියට

සලකන ස්වභාවයක් තිබෙනවා. මේ විපල්ලාස කියල කියන විපර්යාස තත්ත්වයෙන් මිඳෙන්නට ඕන සිත. ඒ මිදීම සඳහා උපකාර වෙනවා යථාභූත ඥාන දර්ශනය කියල කියන ඒ යථා තත්ත්වය - ඇති තතු පිළිබඳ අවබෝධය. ඒක වෙන කෙනෙකුට පෙන්න්න පුළුවන් දෙයක් නොවෙයි. අපි අපේම සිත තුළින්, අර කලින් කියපු ආකාරයට නාම ධර්ම වලින් දැකිය යුතුයි. විත්තිකරුවන් තමයි ඔක්කොම. නමුත් එක්කෙනෙකුට හරි සමාව දීල වැඩේ කරව ගන්න ඕන. මේ මනසිකාරය යෝනිසෝමනසිකාරය බවට පත්කරගෙන නුවණින්, ඒ සියුම් වූ සිතේ ස්වභාවය - දැකීමට අපහසු සියුම් වූ සිතේ ස්වභාවය - වටහා ගන්නට උත්සාහයක් එදිනෙද ජීවිතයේම කළ යුතුව තිබෙනවා, යම්කිසි සීලයක පිහිටල.

සීලය මගින් කරන්නේ මේ කය වචනය හික්මවාගෙන, සිතට විත්ත විචේකයට අවශ්‍ය අවස්ථාව සලසාදීමයි. පසුතැවිලි වලින් සිත මුදවාගෙන, විත්ත විචේකයට ඉඩ සලසාදීමයි. සමාධියක් ඇතිකරගන්න ඒ පුද්ගලයා තුළ විත්ත විචේකයක් තිබෙනවා. කාය විචේකය, විත්ත විචේකය, උපධි විචේකය වශයෙන් දක්වන අවස්ථා තුළින් තමයි මේ නිර්වාණ අවබෝධය කරන්නට පුළුවන් වන්නේ. එතකොට ඒ සමාධිය ඇතිකරගත්තට පස්සේ සමාධිය පිහිට කරගෙන අර හරියාකාර මෙනෙහි කිරීමෙන්, හැම දේකම මිරිඟු ස්වභාවය දකිනවා. රූපයක් රූපයක්, ශබ්දයක් ශබ්දයක් කියල එතෙකින් නතර කරන්නේ මොකද? තව ඇතට ඕන නම් පුළුවන් සවිස්තරව කරන්න. නමුත් නිවන සඳහා උපකාර වෙන්නේ නැහැ. එදිනෙද කටයුතු සඳහා නම් උපකාර වෙන්න පුළුවන්. රූපය කොයි විදිහ එකක්ද, කාගෙ එකක්ද, කොහොම ලස්සන එකක්ද, නරක එකක්ද, කැත එකක්ද කියල ඒ විදිහට විග්‍රහ කිරීමි. නමුත් ඒවා තුළින් තවදුරටත් සංසාරය වැඩෙනව මිසක්, මූළාව වැඩෙනව මිසක්, අවිද්‍යාව වැඩෙනව මිසක්, අර බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ඒ වතුරයා සත්‍යය අවබෝධ කරගැනීම සඳහා උපකාර වෙන්නේ නැහැ. ඒක නිසා අපි කරන හැම දෙයක්ම අපේ පරමාර්ථයට එකඟවයි හොඳ හෝ නරක හෝ වෙන්නේ. ඒ නිසා යෝගාවචරයා, නිවන් දැකීමට බලාපොරොත්තු වන පින්වතා, ලෝකයා කොයි විදිහට කල්පනා කළත්, ඒක පිස්සුවක් හැටියට සැලකුවත්, තමන්ගේ පරමාර්ථය අනුව, ඒ තමන් බලාපොරොත්තු වන ඉලක්කය අනුව, මනසිකාරය හසුරුවා ගන්නට වෙනවා.

මේ දූවන සිතෙහි ස්වභාවය අර ගලාගෙන යන වතුරක් වගේ, කුළු ගොනෙක් ඇදගෙන යන්නා එකක් වගේ. පළමුවෙන්ම මේ විසිරෙන සිත තැන්පත් කරගන්නට ඕන. තැන්පත් කරගෙන සමාධිය ඇතිකරගන්නට ඕන. ඊළඟට මේ දූවන සිත ක්‍රම ක්‍රමයෙන් මට්ටු කරල නතර කරගන්න ඕන. සිත නතර වෙන්නෙ ඇත්ත වශයෙන්ම, මේ ගැන කළකිරීම කුළුන්. යථා තත්ත්වය අවබෝධ වනවිට කළකිරීම වැඩෙනවා. මෙතන මමය මාගේය කියල ගන්න දෙයක් නැහැ, හැම දෙයක්ම අනිත්‍යයි කියල අනිත්‍ය සඤ්ඤාව වැඩෙන කොට මේවා ගැන අර කලින් තිබුණු ගැමීම නැතිවෙනවා. උපාදනය කියල කියන, ඒ අල්ලා ගැනීම ක්‍රම ක්‍රමයෙන් තුනී වෙනවා. එහෙම වෙලා යම්කිසි අවස්ථාවක හරියටම අවබෝධය මතු වුණා නම්, අන්න ඒ අවස්ථාවේ මේක ඉබේම අත හරිනව නෙවෙයි, අත හැරෙනවා. අත හැරෙන තරමට කළකිරීමක් එනවා. ඒකට තමයි සසර කළකිරීම, නිබ්බිද ආදී වශයෙන් කියන්නේ. නිර්වේදය කියල කියන්නේ සසර කළකිරීම. හැම දෙයක් පිළිබඳව අවසාන විමුක්තියට උපකාර වෙන්නේ ඒ කළකිරීමයි, විරාගය කියල කියන්නේ.

මේ වචන වශයෙන් බලනකොට සාමාන්‍ය ලෝකයේ බොහෝ දෙනාට මේවා අප්‍රිය වචන. මක්නිසාද මේ ලෝකයා හැමනිස්සේම බලන්නේ ලෝකය වැඩිකර ගන්නයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරල තිබෙන්නේ 'න සියා ලොකවඩ්ඪනෝ'. ලෝක වර්ධනය නොවෙයි කරන්න තිබෙන්නේ. ලෝකය වැඩීම නෙවෙයි. ඒ ලෝකය වැඩීම මාරයාගේ වැඩක්. මාරයා හදන්නේ හැමදම අපව මුළුවේ තබා ගන්න. බුදුපියාණන් වහන්සේලා, ආර්යයන් වහන්සේලා උත්සාහ කරන්නේ ලෝකයා ඒ තත්ත්වයෙන් මුදවා ගැනීමට. මාරයාගේ ග්‍රහණයෙන් මුදු ගැනීමට. ඒ සඳහා උපකාර වන්නේ අවබෝධයයි. අවබෝධය වෙන කෙනෙකුට ඇති කරන්න බැහැ. බුදුපියාණන් වහන්සේටවත් ඒක කරන්න බැහැ. ඒ ඒ තැනැත්තාගේ සංසාරික ශක්තිය අනුව, සමහරවිට ගාථා පදයකින්, සමහරවිට ගාථාවකින්, සමහරවිට ඊටත් වඩා දීර්ඝ දේශනාවකින්, තවත් නොයෙකුත් උපක්‍රම වලින් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ ඒ අයගේ මෝරා ගිය සංසාරික බුද්ධිය, නිවනට යොමු කරල අරහත්‍වය ලබා දුන්නා. නිර්වාණ අවබෝධය ලබා දුන්නා.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ඒක නිසා මේ හැම කෙනෙක්ම කල්පනා කරන්ට ඕන ලොකු කුඩා භේදයක් නැතිව අප තුළ තියෙන්නට පුළුවන් නිවන් දැකීමේ ශක්තිය. හත් අවුරුදු අය පවා රහත් වුණේ මක් නිසාද, ඒ සාංසාරික බුද්ධිය ඔවුන් තුළ මෝරලා තිබුණ නිසයි. මෙතන ආරම්භයේදීම කියවුණා අභිධර්මය උගන්නපු ආචාර්යයන් වහන්සේ කෙනෙක් ගැන. විනය උගන්වපු විනයධර ස්වාමීන් වහන්සේ කෙනෙක් ගැන. මේ පොත පතින් කොයි තරම් ඉගෙන ගත්තත්, නිවන්ට උපකාර වන ටික නැත්නම්, හැමදම මාරයාගේ ග්‍රහණයේ සිටින්නෙ.

සාමාන්‍යයෙන් ලෝකයේ පැවිදිවීම ගැන හිතුවත්, අනෙක් දේවල් ගැන හිතුවත් මේ උගත්කම පමණයි, අපි ලෝකයේ වටිනා දේ හැටියට සලකන්නෙ. නමුත් ඒවා ග්‍රැතමය ඥානය. පොත පතින් එකතු කරගත්, ග්‍රැතමය ඥානය. ඒ ඥානයෙන් බැහැ නිර්වාණ තත්ත්වය පිළිබඳ අවබෝධයක්වත් ලබන්න. සාමාන්‍යයෙන් සිතියමක් දැකල අපට බැහැ ගමනක් යනකොට තිබෙන ඒ අවබෝධය ලබා ගන්න. සිතියමකින් බලල ලබාගන්නට බැහැ, ගමන යන්නම ඕන. අන්න ඒ වගේ තමන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කර ගන්නවා නම් මේ පිළිබඳව, අන්න ඒ අවස්ථාවේ තමන්ගේ සැක පහවෙනවා. සැක ඉවත් වෙනවා. පොත පතින් ආදී ඒවායින් ලබාගන්න දේවල් පිළිබඳව කොතෙකුත් සැක ඉතිරි වෙනවා. මේ සඳහා උපකාර වෙන්නෙ විදර්ශනා මනසිකාරයයි.

මේවා අර සංඝයා වහන්සේලාට පමණක්, පැවිදි වුණාට පස්සෙ පමණක්, කරන දේවල් හැටියට සලකන්නට නරකයි. මේ බුද්ධිකාලෙන්, මේ මෑතත් ගිහි උපාසක උපාසිකාවන් පවා තමන්ගේ සාංසාරික ශක්තිය මතුකරගෙන, මේ විදර්ශනා ඥාන දියුණු කරගෙන ඒ මාර්ගඵල අවබෝධය ලබා ගත්තා. ඒක නිසා එදිනෙද ජීවිතයේ යම්කිසි කර්මසථානයක් පරිහරණය කිරීමෙන්, සමාධියක් ඇතිකරගෙන, ක්‍රම ක්‍රමයෙන් ඒවා පිළිබඳව උපදෙස් දෙන පුළුවන් අය ඇසුරෙන්, ඒ විදර්ශනා ඥාන මතු කරගන්න උත්සාහයක් දැරිය යුතුව තිබෙනවා. මේ සංසාර දුකකිය කෙළවර කරගන්නට ඉඩක් ලැබෙන්නෙ, අපි මුලින් සඳහන් කළා වගේ, බුද්ධොත්පාද කාලයකයි.

ඉතා අතිශයින්ම දුර්ලභ අවස්ථාවක් තමයි බුද්ධොත්පාද කාලය. ඒක නිසා තමයි, බුදුපියාණන් වහන්සේ දිනපතාම අර සුගතෝවාද වශයෙන්, ඒ දුර්ලභ කාරණා ගැන දක්වල තිබෙන්නෙ.

දුලලහො බුද්ධිප්පාදෙ ලොකසමිං, දුලලහො මනුසත්ත
පටිලාහො,
දුලලහා බණ සමපත්ති, දුලලහා පබ්බජ්ජා,
දුලලහං සද්ධම්ම සවණං, දුලලහො සප්පුරිස සංසෙවො.

කියල කාරණා හයක් දක්වලා තිබෙනවා, දුර්ලභ හැටියට. බුද්ධොත්පාද කාලය අතිශයින්ම දුර්ලභයි. ඊළඟට බුද්ධොත්පාද කාලයේ ලබාගන්න මනුෂ්‍ය ආත්මභාවය ඊටත් වඩා දුර්ලභයි කියල කියන්න පුළුවන්. වෙන ආත්මභාව ලැබුව නම්, තිරිසනුන්, ප්‍රේතයන් වෙලා හිටිය නම්, නිවන් අවබෝධ කරගන්න බැරි නිසයි බුද්ධොත්පාද කාලයේ, මනුෂ්‍ය ආත්මභාවය ඉතාමත්ම අගනා දෙයක් කියල සලකන්නෙ. එහෙම සාමාන්‍ය මනුෂ්‍යයෙක් වෙලත් මදි. මනුෂ්‍ය රූපයක් විතරක් තිබුණට මදි. හොඳට අගපසඟ ඇතිව ධර්මය අවබෝධ කරන්න පුළුවන් ශුභ ශක්තිය ඇති ශුභවන්ත මනුෂ්‍ය ආත්මභාවය තමයි, ඤාණ සම්පත්තිය හැටියට සලකන්න පුළුවන් වන්නෙ. ඒ ඤාණ සම්පත්තිය ලබා ගත්තත් ඊළඟට, පැවිද්ද. පැවිදි වීම යන්නෙන් හැදින්වෙන්න නෙකඛම්මයයි. නික්මීමේ ශක්තිය, ඒ පැවිද්ද ඊටත් වඩා දුර්ලභයි. පැවිදි වුණත් සමහරවිට ධර්මය අහන්ට ලැබුණත් නිවනට උපකාර වන ධර්මය ඇසීම ඉතාම දුර්ලභයි. එහෙම ධර්මය ඇසුවත් ඒ ධර්මය අනුව හැසිරෙන්න, ඒවාට උපදෙස් දෙන සන්පුරුෂ ආශ්‍රය කියල කියන කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය අතිශයින්ම දුර්ලභයි. ඒ විදියට බලනකොට අර ඉලක්ක පුවරුවක මැද තිබෙන ඉලක්කය වගේ සන්පුරුෂ කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය. ඒ වගේම බුද්ධොත්පාද කාලය ගැන කියනවා නම්, මේ ගෞතම බුද්ධ ශාසනයේ අවසාන අවස්ථාව හැටියට සලකන්න පුළුවන්. නිවන් දකින්නට කෙනෙක් බලාපොරොත්තු වෙනවා නම්, මේ අවස්ථාවේ තමයි පුළුවන් වෙන්නෙ.

දැන් මේ ලෝකයේ සමාජයේ ඇතිවෙන පරිවර්තනය ගැන සලකල බලන කොට, හැම පැත්තෙන්ම කල්පනා කරල බලනකොට, තව පරම්පරා කීපයක් යනකොට මේ නිර්වාණය කියන වචනයත් සමහරවිට ලෝකයාට අමතක වෙන්න පුළුවන්. ඒ වෙනුවට වෙන දේවල්. ඒවා ඉහ වහගෙන යන වෙන දේවල් මතු වෙන්න පුළුවන්. භෞතික බලවේග, තව නොයෙකුත් කෙලෙස් බලවේග නිසා ලෝකයේ නිවන කියන වචනය, බුද්ධ කියන වචනය, ඒවා නැතිවෙලා

යනව කලක් යනකොට. ඒකයි අර බුදු කෙනෙක් පහළ වුණාම 'බුද්ධෝ' කියන වචනය අහල සමහරු මහ පුදුම විදිහට, පුදුම විදිහෙ ඉද්ධාවක් ඇති කරගන්නෙ. ඒ තාක්, බුද්ධ කියන වචනය පවා යට යනවා. නිර්වාණය කියන වචනය යට යනවා. එබඳු යුගයක් ඉදිරියට එන නිසා මේ හැම පින්වතෙක්ම, මේ අවස්ථාවේදී කල්පනා කරන්න ඕන අපේ මේ ජීවිතය අපි කැප කරනට තිබෙන්නෙ අර ලෝකික ඒ සැප සම්පත් සඳහා නොවෙයි. ලබා ගත්තු දුර්ලභ මනුෂ්‍ය ආත්මනාවය සඳහායි.

අපේ මේ සිත, සිතේ යථා තත්ත්වය, දැකීමට අපහසු ඉතාමත්ම සියුම් වූ ඒ කැමති කැමති අරමුණේ වැඩෙන සිත, රැක ගැනීම සඳහා යම්කිසි ප්‍රයත්නයක් අපි යොදනට ඕන. ඒ ප්‍රයත්නය සම්පූර්ණ කරගන්නා නම්, 'චිත්තං ගුත්තං සුඛා වහං' කියල බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාළ ආකාරයට, මේ සිත හරියට රැකගන්න නම්, සිතේ පිරිසිදු බව ඇති කරගන්න නම්, විමුක්තිය ඇති කරගන්න නම්, ඒ තැනැත්තාට අර ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී සියළු සංස්කාර දුකින් අත්මිදුණු, උතුම් අමා මහ නිවනින් සැනසෙන්නට පුළුවන් ශක්තිය ඇතිවෙනවා. ඒවා ඇත තියෙන දේවල් හැටියට සලකන්න නරකයි. අපි ළඟ ළඟම තියෙන දේවල් හැටියට සලකන්න ඕන. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කර තිබෙනවා, 'සනතිකෙ න විජානනති - මගා ධම්මා තපොවිධා' කියල. අනේ මේ ළඟම තියෙන ධර්මය මේ අය දන්නෙ නෑ නේද? මේ ධර්මය නොදන්න මාගයෝ - මෝඛයෝ. මාගයෝ කියල එතන කියන්නෙ මෝඛයෝ. අනේ මෝඛකම, මේ ළඟම තියෙන නිවන කට්ටියට ජේන්නේ නැහැ කියල. එයින් අපට ජේනවා නිවන කියන එක දැන් අර ඉරහද වගේ ඇත තියෙන දෙයක් නොවෙයි. මේ අප තුළම තිබෙන දෙයක්.

බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඉතා වටිනා දේශනාවක් තිබෙනවා, "මහණෙනි, මේ බඹයක් පමණ වූ, මේ ශරීරය තුළම ලෝකයත්, ලෝකයේ හට ගැනීමත්, ලෝකයේ නිරෝධයත්, ලෝක නිරෝධය සඳහා ප්‍රතිපදාවත් මම දක්වනවා" කියල. ලෝකය කියල කියන්නෙ චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳවමයි මෙතන. දුකත්, දුකට හේතුවත්, දුක නැති කිරීමෙන් ලබන නිවනත්, ඊට මාර්ගයත් මේ බඹයක් පමණ වූ ශරීරය තුළම තිබෙනවා කියල බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා. සඤ්ඤාවත් සිතත් ඇති මේ ශරීරය තුළම - මළ මිනිසක් තුළ නොවෙයි.

දැන් මේ කාලේ නම්, කෙනෙක් මිය ගියහම තමයි, මේ මරණ ශරීරය ඉස්සරහ තියාගෙන අපි නිවන් සුව ලැබෙවා! යි කියල කියනවා. එහෙම එකක් නොවෙයි මේ කියන්නේ. මේ සඤ්ඤාවත් මනසත් ඇති මේ ජීවත්වන මනුෂ්‍යයා තුළයි, නිවන ලැබීමේ ශක්තිය තිබෙන්නේ. ඒක මතු කරගත්තේ නැත්නම්, අන්න අර බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ හැටියට, 'සන්තිකේ න විජානනති - මගා ධම්මා තපොවිධා'. මේ ලගම තිබෙන නිවන මෝඩයෝ තේරුම් ගන්නේ නැහැ නේද? කියල කියන්න වෙනවා. අන්න ඒක නිසා අපි නුවනින් කල්පනා කරගෙන, මේ ලබාගත්තු වටිනා මනුෂ්‍ය ආත්ම භාවය තුළ, මේ උතුම් බුදුපියාණන් වහන්සේලා මතුකරල දුන්න ශ්‍රේෂ්ඨ සද්ධර්මය ජීවිතයට ළං කරගෙන, අපේ හැකියාවන් - සාංසාරික හැකියාවන් මතු කරගෙන, ඒ බුද්ධිය මතු කරගෙන උතුම් අමා මහ නිවනින් සැනසීමට මේ ධර්ම ශ්‍රවණයත් උපකාර වේවා! කියල කල්පනා කරන්න ඕන.

ඉතින් මේ අදත්, මේ පොහොය දවසේ ආජීව අෂ්ටමක සීලය කියන වටිනා ශීලයක් සමාදන් වෙලා, ඒ වගේම මේ කය වචනය හසුරුවාගෙන, මේ අවස්ථාවේ ඒ සිහියෙන් නුවනින් යුක්තව ධර්ම ශ්‍රවණය කළා, මේ සුළු වෙලාව තුළ, ඒ ධර්ම ශ්‍රවනයේ ආනිසංස හැටියට අපි සලකනව නිවන් දැකීම. ඒක ගැන ගැඹුරින් සලකල බලනවා නම්, ඒක ඉබේම සිද්ධ වෙන දෙයක්, එහෙම නැත්නම් ආශ්චර්යවත් දෙයක් නොවෙයි. අපේ චිත්ත සන්තානය තුළ යම් මේ ධර්ම ශ්‍රවන අවස්ථාවේදී තැන්පත් වෙන යම්කිසි ධර්ම පරම්පරාවක් තියෙනවා. ශ්‍රද්ධා, චිරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ හැටියට හඳුන්වන මේවා, නිවන සඳහා උපකාර වන සත් තිස් බෝධි පාක්ෂික ධර්ම අතර පංච ඉන්ද්‍රිය, පංච බල නමින් දක්වනවා. ඉන්ද්‍රිය පහක් හා බල ධර්ම පහක් හැටියට දක්වනව, ශ්‍රද්ධාවක්, චිරියයත්, සතියත්, සමාධියත්, ප්‍රඥවත්. මේ සුළු වේලාව තුළ මේ පින්වතුන්ගේ චිත්ත සන්තානයේ තුනුරුවන් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාවක් ඇති වුණා. ඒ වගේම යම්කිසි චිරියයක් ඇති කරගෙන පැයක් තරම් මේ කාලය ඉඳගෙන මේකට කන් යොමාගෙන හිටියේ. ඒ තුළින් ඊළඟට සතිය දියුණු වුණා, සිහිය දියුණු වුණා. ඊළඟට සමාධිය - දීර්ඝ වේලාවක් සතිය පවත්වන කොට සමාධිය ඇති වෙනවා. මේ තුළින් යම් යම් වැටහීම් ඇති වෙනව සමාධිමත් සිතේ. ඒවාට තමයි ප්‍රඥව කියල කියන්නේ.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ඒ විදිහට ශ්රද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ, කියල ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන්, බල ධර්මයන් හැටියට පත්කර ගන්ට උපකාර වෙන කුසල විත්ත පරම්පරාවක් මේ අවස්ථාවේ තම තමන්ගේ විත්ත සන්තානය තුළ ඇති වුණා. ඒවා උපකාර කරගෙන, හැකිතාක් ඉක්මණින්, මේ ජීවිතයේම සෝවාන්, සකාදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් උතුම් අමා මහ නිවන් සාක්ෂාත් කර ගන්නට ශක්තිය බලය ලැබේවා! කියල ප්‍රාර්ථනා කරගන්න ඕන. ඒ වගේම මේ ශාසන ආරක්ෂක, එහෙම නැත්නම් සමයක් දෘෂ්ටික දිව්‍ය, බ්‍රහ්ම මණ්ඩලය ඇතුළු මේ ස්ථානයට අධිගෘහිත දෙවි දේවතාවුන් ඇතුලු ඒ යම්තාක් දිව්‍ය බ්‍රහ්ම කෙනෙක් ඇත්නම් ඒ හැම කෙනෙක්ම, මේ අවස්ථාවේ අපි ධර්ම දේශනාමය, ධර්ම ශ්‍රවණමය වශයෙන් ඇති කරගත්තු ඒ කුසල සම්භාරය අනුමෝදන් වෙත්වා! අනුමෝදන් වී තමන් ප්‍රාර්ථනා කරන බෝධියකින් උතුම් අමා මහ නිවන් සාක්ෂාත් කර ගත්වා! ශාසනයට ආරක්ෂාව සලසත්වා! කියල ප්‍රාර්ථනා කරගන්න ඕනෙ. ඒ වගේම අප නමින් නැසී මිය පරලොව ගිය ඥාතීන් ඇතුලු අවිච්ඡේ පටන් අකනිටාව දක්වා යම්තාක් පින් කැමති, නිවන් කැමති සත්ත්වයෝ වෙත්ද, ඒ හැම දෙනෙක්ම මේ අපගේ ධර්ම දේශනාමය, ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වී ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් ඒ උතුම් අමා මහ නිවන් සාක්ෂාත් කරගෙන සියලු සංසාර දුකින් අත් මිදෙත්වා! කියල, මේ විදිහට ගාථා කියල පින් දෙන්න.

‘එතනාවතා ව අමෙහති...’

67 වන දේශනය

67 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 71)

‘නමො තසා භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධසා’

යොවෙ වසසසතං ජීවෙ
දුසසීලො අසමාහිතො
එකාහං ජීවිතං සෙයො
සීලවනතසස ක්කායිනො

- ධම්ම පද, විතත වග්ග.

ශුද්ධාවන්ත පින්වතුනි,

ආපදාව පුද්ගලයෙකු තුළ ඇති ගුණය හෝ දුර්ගුණය ඉස්මතු කර දක්වන අවස්ථාවක්. උදර ගුණ ඇති සත්පුරුෂයාත් නිහිත ගුණ ඇති අසත්පුරුෂයාත් ආපදාවකදී ක්‍රියා කරන්නේ දෙයාකාරයකටයි. සත්පුරුෂයා අවස්ථානුකූලව අනිත් අය වෙනුවෙන් තමන්ගේ ජීවිතය පවා පරිත්‍යාග කරන අතර අසත්පුරුෂයා තමන්ගේ පණ බේරා ගැනීමට තමන්ට උදව් කළ කෙනා පවා බිල්ලට දෙනවා.

මෙන්ත මේ කාරණය පැහැදිලි වෙනවා අද අපි මාතෘකා කළ ගාථාවට අදාළ නිදන කථාවේ එන සිද්ධි තුළින්. සැවැත්නුවර එක්තරා ධනවත් පවුලක කුල කාන්තාවක් ගභීනී අවස්ථාවේ, හදිසි ආබාධයකින් කළුරිය කරන්ට යෙදුනා. ඇගේ දේහය ගෙනහිල්ල දවන අවස්ථාවේදී ශරීරයේ අතික් කොටස් දූවුණ, ගභීමාංශය ඉතිරි කරලා. ඒ දවන මනුෂ්‍යයින් ඒ දවීමේදී පාවිච්චි කරන කොකු වලින් ඒ ගභීමාංශය දර සෑයෙන් මෑත් කරල අගුරු ගොඩක් උඩ දමල අගුරු ගොඩකින්ම වහල ගෙවල් වලට ගියා. උදෑසන ඇවිල්ල බලනකොට, අර නිව්ච්ච අගුරු ගොඩ උඩ දරුවෙක්. ගභීමාංශයත් දූවුණා. දරුවට මොකුත් වුණේ නැහැ.

මේකට හේතුව දක්වන්නේ ඒ ආත්මයේදීම රහත් වීමට තරම් පුණ්‍ය ශක්තිය ඇති කෙනෙක් රහත් නොවී මරණයට පත්වෙන්නේ නැහැ කියල යම්කිසි ධර්මතාවක් තිබෙනවා. පශ්චිම භවික සන්ධ්‍යා කියල කියන්නේ ඒ ආත්මයේම රහත් වෙන්න පින් ඇති අය. ඒ විදියේ කථාන්තර ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. එවැනි එකක් මේ. ඒ නිසා එක පැත්තකින් මහා පින් ඇති දරුවෙක්. කොයිහැටි නමුත් අර මනුෂ්‍යයින්

මේක දැකලා පුදුමයට පත්වෙලා, මේ තරම් දරගොඩකින් ශරීරයත් දවිලා මේ දරුවා නොදැවුණු එක මහ පුදුමයක් කියලා අරගෙන ගියා අර ශාස්ත්‍ර කියන අය වෙතට. ඒ අයගෙන් විමසුවා මේ දරුවගෙ විශේෂයක් තියෙනවද කියලා. ඒ අය කිව්වා “ගිහිව සිටියොත් කුල පරම්පරා හතක්ම දුගී වෙනව”ය - ලෞකික වශයෙන් මහා අවාසනාවන්ත දරුවෙක් බැලුවහම - “නමුත් පැවිදි උනොත් පන්සියයක විශාල පිරිසක් ඇතිව ඉතා හොදින් ගත කරනව”යි කියල. ඒ වගේම අර යකඩ කොකු වලින් ගනීමාංශය මැත් කරන කොට, එහාට මෙහාට අදින කොට, අර දරුවගේ ඇස් කොනක වැදිල තුවාල වුණා. ඒ කොකු වලට කියන්නේ ‘සංකු’ කියල. ඒ වචනය ආශ්‍රය කරගෙන මේ දරුවට නම වැටුනා ‘සංකිව්ව’ කියලා. ඇහේ ඒ ලකුණ වැටිව්ව නිසා, තුවාලයක් වුණ නිසා.

මේ නැයන් කල්පනා කළා දැන් ඉතින් දරුවා වැඩුනට පස්සෙ මහණ කරන්න ඕනෙ කියල. ඒ අතරේ ඒ දරුවටත් තමා එක්ක සෙල්ලම් කරන අනික් ළමයි කියනවා අහන්න ලැබුණා “නුඹ මව්කුසේ සිටිද්දී මව මේ විධියට කඵරිය කළාය, දවන අවස්ථාවේදී නොදැවී සිටියය” කියල. දරුවාට ඒ ගැන ලොකු සංවේගයක් ඇති වුණා. “ඒ තරම් මරණ බයකින් බේරුණා නම්, මොකටද මම ගිහි ජීවිතයේ ඉන්නෙ” කියලා හත් අවුරුදු විශේෂීම් පැවිදි වෙන්න අවසර ඉල්ලා ගිටියා. නැයින් එක්කගෙන ගිහිල්ල සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේට භාර කළා. සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේත් එදම - තව පංචක කම්පභානාය කියල කියන කේසා, ලෝමා, නබා, දන්තා, තවෝ කියල පැවිදි කිරීමේදී දෙන කමටහනත් දීලා කෙස් බාලා පැවිදි කළා.

කෙස් බාන අතරෙදීම සිව්පිළිසිඹියාපත් රහත් බවට පැමිණියා. එතකොට සංකිව්ව රහතන් වහන්සේ, හත් හැවිරිදි විශේ. මේ කාලෙදීම සැවැත් නුවරින්ම පැවිදි වුණු - මහඵ වයසෙදි පැවිදි වුණු - සංඝයා වහන්සේලා තිස්නමක් බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් අරහත්වය දක්වාම කමටහන් ලබාගෙන, ඇත ප්‍රදේශයක ආරණ්‍යක වැඩවාසය කරන්න බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් අවසර ඉල්ලා සිටියා. බුදුපියාණන් වහන්සේ “ඔබලා කොයි ප්‍රදේශයටද යන්නෙ” කියල අහල, බුද්ධ ඥානයට පෙනී ගියා ඒ ප්‍රදේශයේදී මේ අයට කරදරයක් පලිබෝධයක් වෙන බව, දුගී මනුෂ්‍යයෙක් නිසා. ඒ අවස්ථාවේදී උපකාරයක් කරන්න පුළුවන් වෙන්නෙ මෙන්න මේ සංකිව්ව ස්වාමීන්

වහන්සේටය කියල දැනගෙන ඒ ස්වාමීන් වහන්සේලාට කිව්ව “හොඳයි යන්න. මේ අපේ, තමන්ගේ වැඩිමහල් ශාසන සොහොයුරු සැරියුත් නමත් හමුවෙලා යන්න” කියලා.

ඒ සංඝයා වහන්සේලාත් සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේට කිව්ව බුදුපියාණන් වහන්සේ අපට ඔබ වහන්සේ හමුවෙලා යන්නය කිව්වා කියලා. සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේත් ආවජීනා කරල බැලුව. බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙයින් අදහස් කළ කාරණය මොකක්ද කියල පෙනිල මේ සංඝයා වහන්සේලාගෙන් අහනව “ඔබ වහන්සේලාට ඉන්නවද සාමණේර නමක් එක්කගෙන යන්න?”. එතකොට කියනව “මොකටද ඇවැත්නි, අපට සාමණේර නමක් මේ කැලේ ඉන්නකොට? සාමණේර නමක් එක්කගෙන ගියොත් අපට පලිබෝධයක් වෙනවය කරදරයක් වෙනව”ය කියල. සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේදී ප්‍රකාශ කළා “නැහැ ඇවැත්නි, මේ එක්කගෙන යන්නේ මගේ මේ සංකීව්ව ස්වාමීන් වහන්සේයි. ඒ සංකීව්ව ස්වාමීන් වහන්සේ එක්කගෙන ගියොත් ඒ නම නිසා ඔය කට්ටියට පලිබෝධයක් වෙන්නේ නැතෙයි. ඔය කාණ්ඩේ නිසයි පලිබෝධයක් වෙතොත් මේ සංකීව්ව සාමණේරයන්ට” කියල. නමුත් හේතුව විශේෂයෙන් කිව්වේ නැහැ.

ඉතින් ඒ සංඝයා වහන්සේලත් කැමති වෙලා මේ සංකීව්ව පොඩි හාමුදුරුවොත් එක්ක පිටත් වුණා වාරිකාවේ. ගිහිල්ල මේ තිස්එක් නමම ඇත ප්‍රදේශයක ගමකට වැඩියා. සාමාන්‍යයෙන් මේ වස්කාලෙ ගතකරන සංඝයා වහන්සේලාගේ සිරිත් වලට අනුව ඒ ශ්‍රද්ධාවන්ත පිරිස් ඇවිල්ල “ස්වාමීන් වහන්සේලා කොහෙද වඩින්නෙ” කියල ඇහුවවහම “අපි මේ පහසු තැනක් සොයාගෙන යනව” යි කිව්වහම ඒ වචනය ආශ්‍රයෙන් දැනගත්ත මේ වස්කාලය ගතකරන්න තැනක් සොයමින් වඩිනවය කියල. ඒ ශ්‍රද්ධාවන්ත මනුෂ්‍යයින් ආරාධනය කරල හිටිය “මේ ස්වාමීන් වහන්සේලා අපට අනුග්‍රහ වශයෙන් මේ වස්කාලයේ අපිත් එක්ක වැඩ හිටියොත් මේ ප්‍රදේශයේ අපටත් පොහොය අටසිල් රකින්න පුළුවන්” කියල. ඒ අය ආරණ්‍යයේ කොටසක අවශ්‍ය කුටි ආදිය සකස් කරල, සක්මන් මළ ආදිය සම්පාදනය කරල ඒ වස්කාලය ඒ ආරණ්‍යයේ සංඝයා වහන්සේලාට ගතකරන්න සැලැස්සුවා. සංඝයා වහන්සේලාත් ගමට පිණිඩපාතයේ වඩිනව.

ඒ වගේම උන්වහන්සේලා වස්කාලය ආරම්භයේදීම කතිකාවක් කරගත්තා “අපි මේ ජීවමාන බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙනෙකුගෙන් කමටහන් අරගෙනයි ආවෙ. ඒ නිසා කවුරුවත් ප්‍රමාදීව වාසය කරන්න එපා. කවුරුත් දවසේ උදෑසන පිණ්ඩපාතයේ යාම සඳහාත් සවස්වරුවේ තෙරුන් වහන්සේට උපසථාන කිරීමට යන අවස්ථාව හැර අනිත් හැම අවස්ථාවේම අපි තනි තනිව භාවනා කරමු. යම්කිසි කෙනෙකුට හදිසි අසනීපයක් උනොත් ගෙඩිය ගහන්න. එවිට අපි හැමෝම රැස් වෙලා ඒ නමට උදව් කරමු” කියල. ඒ විධියට කතිකාවක් කරගෙන භාවනා ආදිය දැඩිව කරනවා. එක දවසක්ද පිණ්ඩපාතේ වැඩලා ආපසු වඩින අතරේ ගඟක් ළඟ පැන් පහසුවෙලා ඒ වැලි තලාවේම දන් වළඳන්න සුදුනම් වෙන අවස්ථාවේ ඒ ප්‍රදේශයේ එක්තරා දුගී මනුෂ්‍යයෙක්, තමන්ගේ එක දුවණියකගේ පිහිටෙන් ජීවත්වෙන මනුෂ්‍යයෙක්, ඒ ප්‍රදේශයේ ටිකක් ආහාර හිගයක් ඇතිවුණ අවස්ථාවේ කල්පනා කළා වෙනත් දුවක් ළඟට යන්න කියල. එහෙම පිටත්වෙලා යන අතරේ මේ සංඝයා වහන්සේලා දනෙ වළඳන්න සුදුනම් වෙනව දැකල, එතෙන්ට ආව. එතනට ඇවිල්ල බලාගෙන ඉන්න විට සංඝයා වහන්සේලාත් මේ මනුෂ්‍යයාගෙන් කින්ද මන්ද කියල අහල කාරණය කිව්වහම බොහොම බඩගිනියි වගේ නේද ජේන්නේ, ආහාර ටිකක් දෙන්න කොළයක් අරන් එන්න කිව්වා. සංඝයා වහන්සේලත් තම තමන් වළඳන ආහාරයෙන් බත් පිඩ බැගින් මේ තිස් නම අර කොළයට දල මේ මනුෂ්‍යයාට කන්න දුන්න.

මේක අනුභව කළාට පස්සේ මේ මනුෂ්‍යයා කල්පනා කරනවා, “දෑන් මම මේ තරම් දුගී. වැඩකරල මහන්සිවෙලත් මේ තරම් රසවත් ආහාරයක් ලැබෙන්නෙ නැහැ” කියල. සංඝයා වහන්සේලාගෙන් අහනව “සවාමීනි, අද විශේෂ ආරාධනාවක් එහෙම තිබුණද?” “නැහැ. අපට විශේෂ ආරාධනාවක් නැහැ. හැමදම මෙහෙම තමයි මනුෂ්‍යයින් අපට දනය දෙන්නෙ” කියල කිව්වහම එහෙනම් ඉතින් මට එහෙ මෙහෙ යන්න ඕනෙ නැහැ. මම කැපකරුවෙක් වගේ උපසථාන කරගෙන ඉන්න ඕනෙ කියල හිතාගෙන, සංඝයා වහන්සේලාගෙන් එයට අවසර ඉල්ලුවා. වත පිළිවෙත කරගෙන මම ඉන්නම් කියල. සංඝයා වහන්සේලාත් එයට අවසර දුන්න. මේ මනුෂ්‍යයන් ඒ සංඝයා වහන්සේලාගේ හිත් සතුටුවෙන ආකාරයට වත පිළිවෙත කරගෙන හිටියා. මාස දෙකක් ගත වුණාට පස්සෙ නැවතත් කල්පනා කළා අර තමන්ගේ දුවණිය බලන්න යන්න. ඊළඟට කල්පනා කළා, “දෑන් මම

මේ සංඝයා වහන්සේලාගෙන් අවසර ඉල්ලුවොත් මට යන්න ඉඩ දෙන්නෙ නැහැ” කියල නොකියාම පිටත් වෙලා ගියා.

එහෙම යන අතරේ ඒ අතරමග කැලේ ඉන්න පන්සිය දෙනෙක් සොරු - ඒ කාලෙ සොරුන් බොහෝවිට කණ්ඩායම් හැටියට කැළෑවල සිටි බව සඳහන් වෙනවා. ඒ සොරු කැලෑවෙ ඉන්න දේවතාවට යම්කිසි ආරාධනාවක් කරල මිනිස් බිල්ලක් දෙන්න පොරොන්දු වෙලා ඒ විධියට - බාරයක් වගේ. පොරොන්දුවෙන් එද හත්වැනි දවස. එද මේ හොරදෙටුවා ගහක් උඩට නැගලා කැලෑවට ඇතුළුවෙන කවුරුවත් එනවද කියල බලනකොට මේ මනුෂ්‍යයා එන බව පෙනුණ. ඊළඟට සොරුන්ට සඤ්ඤාවක් දීල වටකරල මේ මනුෂ්‍යයාව ඇල්ලුවා. අල්ලලා හොඳට තදින් බැන්ද. ඊළඟට ගිනි ගොඩක් ගහල ආයුධ එහෙම සුදනම් කරන්න පටන් ගත්තා. මේ මනුෂ්‍යයා අහනවා, “මෙතන උරන් මුවන් පේන්න නැහැ. ඔබතුමන්ලා මොකක්ද මේ කරන්න සුදනම් වෙන්නෙ?” කියලා. ගිනි මැලයක් ගහන්නෙ මොකටද කියලා. එතකොට සොරු කියනවා “අපි මිනිස් බිල්ලක් දෙන්න දෙවියන්ට ආරාධනා කරලයි තියෙන්නෙ, ඒ නිසා නුඹ මරලා ලේ-මස් වලින් බිල්ල දෙන්නයි බලාපොරොත්තුව” කියලා. ඒ මනුෂ්‍යයා බොහොම බයට පත්වෙලා කල්පනා කරලා කපටි නුවණ නිසා එක්තරා උපක්‍රමයක් හිතල කියනවා, “මම ඉතාමත්ම කාලකන්නි මනුෂ්‍යයෙක් ඉඳුල් බත් කාලා ඉන්න කෙනෙක්. අසවල් තැන ඉන්නවා ශාකා කුලය ආදී වංශවත් කුලවලින් පැමිණ පැවිදි වුණු සංඝයා වහන්සේලා. අන්න ඒ සංඝයා වහන්සේ කෙනෙක් ගෙනවිත් මේ බිල්ල දෙන්න. දෙවියො වඩාත් කැමති වෙයි” කියලා.

මේ සොරුන් කල්පනා කරල බැලුව කාරණේ ඇත්ත තමයි කියල. එයා ලවාම මග පෙන්වගෙන අර ආරණ්‍යයට ගියා. ගිහිල්ල බැලුවහම කවුරුවත් නැහැ. මොකද කියල ඇහැව්වහම අර මනුෂ්‍යයා කතිකාවත දන්නා නිසා කිව්ව “මේ ගෙඩිය ගහන්නය, එතකොට සංඝයා වහන්සේලා රැස්වෙයි” කියල. එතකොට ඒ හොරදෙටුවම ගෙඩිය ගැහැව්ව. සංඝයා වහන්සේලා තිස්නමම ඇවිල්ල ඒ ගල් ආසන මත ඉඳ ගත්තා. ඉඳගෙන මහතෙරුන් වහන්සේ ඇහැව්වා “කවුද ගෙඩිය ගැහැව්වේ” කියල. සොරදෙටුව කිව්ව “මම යි ස්වාමීනි” කියල. “මොකද?” කියල ඇහැව්වහම කිවුවා “අපි මේ මිනිස් බිල්ලක් දෙන්න පොරොන්දු වෙලා ඉන්නවා. මේ සංඝයා වහන්සේලාගෙන් කෙනෙක්

අරගෙන යන්නයි ආවේ” කියල. එතකොට මහ තෙරුන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා “සහෝදර පිරිසකට යම්කිසි වගකීමක් පැවරුණහම ඒක ඉෂ්ට කරන්න ඕනෙ ප්‍රධානියයි. වැඩිහිටීම කෙනා. ඒක නිසා ආයුෂ්මතුන් වහන්සේලා බොහොම අප්‍රමාදීව බණ භාවනා කරන්න. මම ආයුෂ්මතුන් වහන්සේලා වෙනුවෙන් ජීවිතය පරිත්‍යාග කරල මම ඒ කාරණය ඉෂ්ට කරන්න මේ සොර පිරිසත් එක්ක යනව” ය කියලා.

මහතෙරුන් වහන්සේ එහෙම තමන්ගේ ජීවිතය පරිත්‍යාග කරන ප්‍රතිඥාව දුන්නහම දෙවැනි ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා, “වැඩිහිටි සහෝදරයෙකුට එන ප්‍රශ්නය බාල සහෝදරයයි විසඳන්න ඕනෙ. ඒ නිසා ස්වාමීන් වහන්සේයි මේ අනිත් ආයුෂ්මතුන් වහන්සේලායි හොඳට බණ භාවනා කරගන්න. මම යනව මගේ ජීවිතය පූජා කරන්න”. ඒ විධියට අර තිස්නමම වැඩිහිටි ක්‍රමයට තම තමන්ගේ ජීවිත පරිත්‍යාග කරල යන්න සුදුනම් වුණා. අවසානයේදී අර සංකිච්ච පොඩි හාමුදුරුවෝ කියනව, “ස්වාමීන් වහන්සේලා ඔක්කොම නවතින්න. මම යන්නම් ස්වාමීන් වහන්සේලාට ජීවිතය පරිත්‍යාග කරන්න” කියල. එතකොට මේ මහතෙරුන් වහන්සේත් අනිත් ස්වාමීන් වහන්සේලාත් කියනව, “අපි ඔක්කොම ගිහිල්ල මරණයට පත් වුණත් ඔය පොඩි ආයුෂ්මතුන් නම් යවන්න බැහැ”. “මොකද?” කියල ඇහුවවහම කියනවා, “ඔබ වහන්සේ මේ සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේගේ ගෝලයා. අපට ලොකු නිග්‍රහයක්, ගභාවක් වෙනවා, අපි පොඩි හාමුදුරුවෝ එක්කගෙන ගිහිල්ල හොරුන්ට බාරදුන්නය කියල කියන එක. ඒ නිසා අපට කොහොමටවත් යන්න දෙන්න බැහැ” කියල කිව්ව. එවිට සංකිච්ච ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා “බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔබවහන්සේලා මගේ උපාධ්‍යායන් වහන්සේ ළඟට යැව්වෙත්, මගේ උපාධ්‍යායන් වහන්සේ මා මෙහාට ඔබවහන්සේලා සමග එව්වෙත් මෙන්න මේ කාරණය සඳහායි. ඒ නිසා මට යන්න දෙන්න” කියල අවසර ලබාගෙන “මගෙන් යම් වරදක් සිදුව ඇතිනම් සමාවෙන්න” ය කියල සමා කරගෙන යන්න පිටත් වුණා.

එතකොට අර සංඝයා වහන්සේලාට විශාල සංවේගයක් - කොටින්ම කියතොත් කඳුළු එනතරම් කණගාටුවක් ඇතිවුණා මේ පොඩි හාමුදුරුවෝ තමන් වෙනුවෙන් ජීවිතය පරිත්‍යාග කිරීමට ඉදිරිපත්වීම ගැන. සංකිච්ච ස්වාමීන් වහන්සේ ඒ විධියට යන්න සුදුනම් වෙනකොට මහතෙරුන් වහන්සේ සොරුන්ගෙන් විශේෂ

ඉල්ලීමක් කළා “අනේ මේ පොඩි භාමුදුරුවො බයවේවි ඔය ගිනිමැලවල් ගහලා ඔය ආයුධ එහෙම ජේන්න සුදුනම් කරනකොට. ඒක නිසා පොඩි භාමුදුරුවන්ව පැත්තකින් ඉන්දවලා ඒ කටයුත්ත කරන්න”ය කියලා. සොර දෙටුවන් ඒ කිව්ව ආකාරයට අර සංකිව්ව ස්වාමීන් වහන්සේ පැත්තකින් ඉන්දවන්න සලස්වලා හොඳහැටි ගිනිමැලයක් ගහලා ආයුධ එහෙම මුවහත් කරගෙන, සොරදෙටුව කඩුවත් අරගෙන සංකිව්ව ස්වාමීන් වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ල හිසවටේ කරකවල පහරක් ගැහුව සංකිව්ව ස්වාමීන් වහන්සේගේ ශරීරයට. ඒ ගහනවාත් එක්කම කඩුව දෙකට නැමිලා, මුවහතට මුවහත වදින ආකාරයට දෙකට නැමිල ගියා. මේ සොරදෙටුව කල්පනා කළා මොකක් හරි මේ ගැසීමේ වරදක් වෙන්න ඇති කියල, ඒක හොඳට දිගඇරලා තව පාරක් ගැහැව්ව. ඒ පාර අර කඩුව තල් කොළයක් ඇඹරිල එන්න වගේ කෙළවරේ ඉඳල ඇඹරිල ඇඹරිල ඇවිල්ල කඩු මිට දක්වාම ගලී ගැහිල ආව.

හොරදෙටුව හොඳටම පුදුම වුණා. කවදවත් මේ විධියේ දෙයක් වෙලා නැහැ. මම මේ තරම් කාලයක් මේ කඩුව පාවිච්චි කළා. මොකක්ද මේ? පණ නැති කඩුව පවා මේ පොඩි භාමුදුරුවන්ගේ ගුණ දන්නවා. මා තමයි දන්නෙ නැත්තෙ කියල පාමුල වැද වැටිල සමාව ඉල්ලුවා. ඊළඟට අහනව, “ස්වාමීනි, මෙව්වර කාලයක් මේ කැළේට එන මිනිස්සු අපි දක්කහම බයේ තැතිගැනිලා ඉන්න එකේ ඔබවහන්සේ මේ තරම් සන්සුන්ව ඉතාමත්ම ප්‍රසන්න මුහුණකින් ඉන්නේ මොකද? කියල. ඒ අවස්ථාවේ සංකිව්ව ස්වාමීන් වහන්සේ ධ්‍යානයෙන් නැගිටලා - ඒ පොඩි භාමුදුරුවො එතන ඉඳගත්තේ නිකම් නොවෙයි ධ්‍යානයට සමවැදිලයි. ඒ සෘධි ප්‍රාතිභායූයේ බලයකින් මේක කෙරෙන්නෙ. ඉන්පසු උන්වහන්සේ ගාථා කීපයක් ප්‍රකාශ කළා ධම් දේශනා වශයෙන්.

ඒ ගාථාවල අථයයි අපි මේ සඳහන් කරන්නේ. සොරදෙටුව කියල කියන්නේ නැහැ, සාමාන්‍යයෙන් ආමන්ත්‍රණය කරනකොට, ගම්දෙටුව කියලයි කියන්නේ. “ගම්දෙටුව, යම් කෙනෙකුට තණ්හාවක් බලාපොරොත්තුවක් එහෙම නැත්නම්, එබඳු කෙනාට මරණය පිළිබඳව වෛතසික දුකක් ඇතිවෙන්නේ නැත. තණ්හාව ඉවත්කළ ඒ ක්ෂීණාශ්‍රවයන් වහන්සේට මරණය කියන එක හිසේ තිබුණ බරක් බිමින් තැබුව වගේ සතුටට කාරණයක් මිසක් බයක් ඇතිවන දෙයක්

නොවේ” ය කියල ධර්ම දේශනා කළා. ඒක අහල පැහැදිලා මේ සොරදෙටුව අනිත් අයගෙන් අහනවා “දැන් ඉතින් අපි මොකද කරන්නේ?” කියල. “ඔබතුමා මොකක්ද කරන්නේ?” කියල ඇහුවිව. එතකොට මේ සොරදෙටුව කියනවා “මේ වගේ ප්‍රාතිභායඤ්ඤා දැකල මට නම් මේ ගිහි ජීවිතයේ ඉඳල වැඩක් නැහැ. මම මේ ස්වාමීන් වහන්සේ ළඟ පැවිදි වෙනවා” කියල. අනිත් භාරසියඅනුනම දෙනාම ඒකට එකඟ වෙලා ඒ ඔක්කොම සංකීව්ව ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් - මේ පොඩි භාමුදුරුවන්ගෙන් පැවිද්ද ඉල්ලා හිටියා.

ඉතින් අවස්ථානුකූලව මේ පොඩි භාමුදුරුවෝ කළේ ඒ අයගේ ඒ ඇඳගෙන හිටිය ඇඳුම්ම තඹ පාට මැටිවලින් පඩු ගැහිමක් වගේ පාටගන්වල ඒ කඩුවලින්ම කෙස්බාල ඒ පන්සිය දෙනාම පැවිදි කරගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න පිටත් වෙන්න කල්පනා කරන අතරම හිතුනා, “දැන් මා ගියාට පස්සෙ ඉඳලම අර සංඝයා වහන්සේලා බොහොම දුකෙන් ඇති. ඒ අයට හිත එකඟ කරගන්න බැරුව ඇති. ගිහිල්ලා මම හමුවෙලාම යන්න ඕනෙ.” කියලා අර පන්සිය නමත් එකතු කරගෙන මේ පොඩි භාමුදුරුවෝ අර කිස්නම වැඩ වාසය කරන ආරණ්‍යයට වැඩිය. එහෙම වැඩිය අවස්ථාවේදී සංඝයා වහන්සේලා පුදුම උණා. කාරණය පැහැදිලි කළා. “මේ සොර දෙටුව මට අනතුරක් කරන්න හැදූ අවස්ථාවේ ඒක හරිගියේ නැති නිසා ශ්‍රද්ධාවෙන් මේ අය පැවිදි වුණා. දැන් මේ ස්වාමීන් වහන්සේලා අප්‍රමාදීව බණ භාවනා කරන්න” කියලා සංකීව්ව ස්වාමීන් වහන්සේ - පැවිදි වෙලා ඉන්න මේ සොර පිරිසත් එක්ක සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේ ළඟට වැඩම කළා.

සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේත් ඇතදීම දැකලා “මොකද සංකීව්ව ලොකු ගෝල පිරිසක් එහෙම ලබාගෙන එන්නෙ” කියල සතුට ප්‍රකාශ කළා. ඒ කාරණය සංකීව්ව ස්වාමීන් වහන්සේ කිවුවට පස්සෙ එහෙනම් බුදුරජාණන් වහන්සේත් දකින්න කියල සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න මේ පිරිස යැවුව. බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ගියහම උන්වහන්සේත් අර විධියටම සතුට ප්‍රකාශ කරල, අර සොර දෙටුවට ධර්මයක් වශයෙන් ප්‍රකාශ කළ කාරණය තමයි දැන් මේ ගාථාවෙන් කියවුණේ.

යොව වසසසතං ජීවෙ
දුස්සිලො අසමාහිතො
එකාහං ජීවිතං සෙයො
සීලවන්තසස කුමාසිතො

යම් කෙනෙක් අවුරුදු සියයක් ජීවත් වුණත් දුස්සිලව, සමාධියක් නැතිව, ඊට වඩා එක දවසක ජීවිතය වටිනවා සීලවන්ත වූ ධ්‍යාන වඩන්නා වූ කෙනාගේ.

එතකොට ඒක තුළින් අපට පේනවා අර පොඩි භාමුදුරුවන්ගේ ආදර්ශයත් සිල්වත්ව ඒ වගේම ඒ විධියට ධ්‍යාන ශක්තියෙන් යුක්තව ඒ ගත කළ ජීවිතය. අනික් පැත්තට අර සොරුන් ගත කළ දුස්සිල ජීවිතය. ඒ අනුව බුදුරජාණන් වහන්සේ අවවාදත්මක දේශනාවක් කළා. ධර්මයේ කියවෙන හැටියට ඒක අහල අර පන්සිය දෙනා රහත් වුණා කියලත් කියනවා. කෙසේ හෝ නිවනට උපකාර වුණා.

එතකොට මේකයි මේ නිදන කථාව හැටියට - මේ ගාථාව දේශනා කරන්නට හේතු වූ අවස්ථාව හැටියට පොතපතේ සඳහන් වෙන්නේ. සංකිච්ච ස්වාමීන් වහන්සේ පිළිබඳ ප්‍රවෘත්තිය ශාසනයේ බොහොම වටිනා සිද්ධියක්. ඉතින් අපි වෙනද වගේ විවරණ වශයෙන් ගතයුතු කාරණා මේක තුළින් මතු කරගන්න බලමු.

පළමුවෙන්ම අපි හිතමු මේ සංකිච්ච ස්වාමීන් වහන්සේගේ උප්පත්තිය ගැන. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරල තියෙනව, ජාතිය - ඒ කියන්නේ උත්පත්තිය, උපත දුකක් කියල. නමුත් උපත දුකක් කියල සාමාන්‍යයෙන් ගිහි පින්වතුන් පිළිගන්න කැමති නැහැ. දරුසම්පත කියන සංකල්පය තුළින් ඒක වැහිල යනවා. නමුත් මෙතන පෙනෙනවා සවභාවික අන්දමින් දරුවෙකු බිහිවෙන්නෙ නැති වෙනකොට නොයෙකුත් සැත්කම් ආදියෙන් මවට බොහොම වේදනා සහිත අවස්ථාවල් ඇතිකරල දරුවෙකු බිහි වෙනවා. මේක ඊටත් වඩා මහා ආශ්ච්චිවත් බිහිවීමක්. මෙහිදී ඇත්ත වශයෙන්ම ගිනිගොඩක් මැද උපත සිදුවුණා. ගිනිගොඩක් මැද නම් කෙනෙකුගේ උපත සිදුවුණේ ඊට වැඩිය තවත් සංවේගජනක දෙයක් නැහැ. ගිනිගොඩකින් බේරිලයි ඒ උපත සිදුවුණේ. අපට හිතාගන්න තියෙන්නෙ මහා ආශ්ච්චිවත් උපතක් ඒක. සංකිච්ච ස්වාමීන් වහන්සේගේ, අතීතයේ ඒ සියල්ලට හේතු සාධක අපි දන්නෙ නැහැ. බුද්ධ ඥානයටයි ඒවා පේන්නෙ. මහා

පුණ්‍ය ශක්තියක් එක්කම යම්කිසි මහා අකුසලයකුත් තියෙන්න ඇති. ඒක තමයි අර ගිහිව ගිටියොත් කුල පරම්පරා හතක් දුගී වෙනවයි කිව්වෙ. කොයි හැටි නමුත් එතන දක්වන්නෙ ධර්මතාවක් හැටියට පශ්චිමභවික සතියෙක් කිසිම ආකාරයකින් මරන්න බැහැ කියල. රහත් නොවී මැරෙන්නෙ නැහැ අන්තිම ආත්ම භාවය නම් කෙනෙක් ලබල තියෙන්නෙ. ඒ විදියේ ධර්මතාවක් නිසයි ඒක සිද්ධ වුණේ.

ඊළඟට තියෙන වැදගත් කාරණය තමයි තව පංචක කම්සට්ඨානෙත් මේ කුඩා දරුවා රහත් වීම. බොහෝවිට මහා පින්වත්ත අයගේ රහත්වීම ගැන ප්‍රකාශ වෙනවා ඉතාම කුඩා වයසේදීම - සත් හැවිරිදි විය කියල කියන්නේ ඉතා කුඩා ලාබාල වයසේ ඉඳල යම්තම් තේරෙන වගේ වයස් ප්‍රමාණයයි. ඒ අවස්ථාවේදී අර තරම් සරල කමටහනක් කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම් - මේවා සාමාන්‍ය ලෝකයා හැඩ වැඩ කරගෙන තමන්ගේ රූප ශෝභාවට එකතු කරගන්න දේවල් හැටියට හිතන ශරීරාංග. නමුත් ඒවාත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දෙතිස් කුණුප කොට්ඨාශ වල මුලටම දක්වූ දේවල් බව මේ පින්වතුන් දන්නවා. කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම් - ඒ කමටහන මෙනෙහි කරමින් තමන්ගේ හිසේ කෙස්ටික ඉවත්වෙන කොට අර්හත්වය ලබා ගැනීමට තරම් සසර කලකිරීමක් තුළින් විදර්ශනා ඥාන පහළවෙලා ඒ තත්ත්වය උද වුණ බවයි අපට මේ කථාන්තරය ආශ්‍රයෙන් පෙනෙන. ඒක ධර්ම ප්‍රාතිභායාමයක්.

අපි කිව්වා බුදුපියාණන් වහන්සේටත් සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේටත් මේ අනාගතයේ වෙන්න තියෙන සිද්ධි මාලාව පෙනුනු බව. මේ සංකීව්ව ස්වාමීන් වහන්සේ යැව්වෙන් විශේෂ අර්ථයකින් - අර තිස් නමට යම්කිසි උපද්‍රවයක් වෙනවය, අර දුගී මනුෂ්‍යයා නිසා. නමුත් එහෙම උපද්‍රවයක් වුණත් වෙන තැනකට යන්න නොකියා බුදුපියාණන් වහන්සේ යැව්වෙ මොකද? මේක ඇතුළෙ යම්කිසි ධර්මතාවක් තිබෙන නිසා. මේ සංවේගජනක සිද්ධිමාලාව - ඒ කියන්නේ අර සොර මුළ ඇවිල්ලා සංඝයා වහන්සේලා තිස්නමගෙන් කෙනෙක් ගෙනියන්න උත්සාහ කළ අවස්ථාවේදී සංඝයා වහන්සේලාට ඇති වූ සංවේගයත් ඒ වගේම උන්වහන්සේලා කළ ජීවිත පරිත්‍යාගයත් යන දෙක ඇත්ත වශයෙන්ම නිවනට උපකාර වෙන්න ඇති ඒ තිස් නමගේ. ඒකත් බුදු ඇසට පෙනුණ. ඒ වගේම සංකීව්ව ස්වාමීන් වහන්සේගේ ධර්ම ශක්තිය වගේම අර සොරමුළ

පැවිදිවෙන බව ආදී කාරණා බුදු ඇසට පෙනිල වෙන්ට ඕනෙ අර තිස් නමට ඒ ප්‍රදේශයට යන්ට අවසර දුන්නෙ.

ඊළඟට අපි මුලදීම ප්‍රකාශ කළ කාරණයට සාධකයක් මේ කථාන්තරයේදී ඉබේම කියවුණා. ඒ කියන්නේ ආපදාවකදී විපත්ති අවස්ථාවකදී තමයි කෙනෙක් සත්පුරුෂයෙක්ද අසත්පුරුෂයෙක්ද කියල දැනගන්න පුළුවන් වෙන්නෙ, ඒ හැසිරෙන ආකාරයෙන්. දැන් අර දුගී මනුෂ්‍යයා කන්ට දෙන අත හපා කනවා වගේ තමන්ගේ ජීවිතය බේරාගැනීමට - තමන්ට උදව් කළ සංඝයා වහන්සේලාගෙන් නමක් බිල්ලට දෙන්න සූදනම් වුණා. ඒක එක පැත්තකින් ඒ දුෂ්ඨයකුගේ පැවැත්ම පෙන්නුම් කරන එකක්. අනිත් පැත්තෙන් අපට පෙනෙනවා ඒ තිස් නම ක්‍රියා කළ ආකාරය. මෙබඳු අවස්ථාවක් ආවහම ජීවිත පරිත්‍යාගය පිළිබඳව අපට බලාපොරොත්තු වන්න වෙන්නේ ඒ ලොකු මහ තෙරවරු ලොකු කම්, නායක කම් තියාගෙන පණ බේරගන්නව අනිත් අය බිල්ලට දීල. ඒකයි සාමාන්‍ය පාතග්ජන ලෝකයේ දකින්නට ලැබෙන්නෙ. නමුත් මේ ශ්‍රේෂ්ඨ ස්වාමීන් වහන්සේලා - ඇත්ත වශයෙන්ම ඒ අය රහත් වෙලත් නැහැ. මෙතන කියවෙන්නෙ ඒ තිස්නම එක මවකගෙ දරුවොත් නොවෙයි. ඒ වගේම රහත් වෙලත් නැහැ. නමුත් ඒ තරම් උදර ගුණ සම්පන්න සංඝයා වහන්සේලා තිස්නමක්. ප්‍රධාන ස්වාමීන් වහන්සේ තමාපිට පවරාගත්තා ඒ මරණය. ඊළඟට අනිත් අනු ස්වාමීන් වහන්සේලාත්. දෙවැනි ස්වාමීන් වහන්සේ කල්පනා කළා ඒක සංඝ උපසථානයක් හැටියට, ථෙර උපසථානයක් හැටියට උන්වහන්සේට අයිති වැඩේ මමයි කරන්න ඕනෙ කියලා. ඊළඟට ඒ විධියටම ඊට බාල ස්වාමීන් වහන්සේලාත් ඒක තමන් පිට පවරා ගත්ත. මේක ඉතාම ආදර්ශවත් සිද්ධියක්. ඒක තමයි සත්පුරුෂ ගුණය. සත්පුරුෂයින් ආපද අවස්ථාවකදී අනිත් අය වෙනුවෙන් තමන්ගේ ජීවිතය පරිත්‍යාග කරන බව මේ කථාන්තරයේ දී හොඳින් පැහැදිලි වෙනවා. එය ඉතාම වටින දෙයක්. අපි අපේ ජීවිතවලට ඒ වගේ අවස්ථාවකදී ක්‍රියා කළයුතු ආකාරය පිළිබඳව ධර්මානුකූල ආදර්ශයක් එයින් ලැබෙනවා.

ඒ වගේම තවදුරටත් බලනවා නම් මේක තුළ තියෙන ගැඹුරුම ධර්ම කාරණය තමයි අර කුඩා සංකිච්ච ස්වාමීන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ කාරණය. රහතන්වහන්සේට මරණය පිළිබඳ බයක් නැත. ඇත්ත වශයෙන්ම මොකද මරණය පිළිබඳ බයක් නැත්තේ? මරණය ජය

අරගෙන තිබෙන නිසා. ඒ මරණය ජය ගත්තේ අර විධියට කඩුව නවල දල නොවෙයි. මේ සසරට තියෙන බැමි, කොකු ඒව අනිත් පැත්තට නවල දලයි තියෙන්නේ. ඒවට තමයි 'බිණ සංයෝජන' කියල කියන්නේ. මේ සංයෝජන කියල කියන දස ආකාරයක බැමිවලින් සාමාන්‍ය ලෝකයා සසරට බැඳිල ඉන්නේ. ඒවා අනිත් පැත්තට හරවලා තමයි රහත් බව ලබන්නේ. ඒ කියන්නේ ඒවා ක්‍ෂය කළා, නැති කළා. ඒක නිසා තමයි මරණයට බය නැත්තේ. කොටින්ම නිවන කියල කියන්නේ අමුතු ලෝකයකින් ලැබෙන පානයක්වත් අමුතු සදකාලික පැවැත්මක්වත් නොවෙයි. මේ මනුෂ්‍යයා තුළ - මේ සත්ත්වයා තුළ තණ්හාවත් අවිද්‍යාවත් නිසා ඇති කරගෙන තිබෙන මමය, මාගේය කියන හැඟීමත් එක්කම යන මරණය පිළිබඳ බයයි නැතිවෙන්නේ.

තණ්හාවත් අපේක්‍ෂාවත් නැතිකර ගන්නකොට, මරණ බයත් නැතිවෙනව. ඒකයි මේ ධර්මයේ තිබෙන ගැඹුරුම කාරණය. ඒකත් මේ සංකිච්ච ස්වාමීන් වහන්සේගේ වචනවලින් හෙළිවෙනවා. අපි මේ හැම දේශනාවකම අවසාන කොටස ධර්ම විග්‍රහ ආදියට යොමු කරනවා. තමන්ගේ ජීවිත පරිත්‍යාග කිරීමට කැමැත්තෙන් ඉදිරිපත් වීම, අර සංඝයා වහන්සේලා තිස්නමට, ඒ අයගේ රහත් වීමට උපකාර වන්නට ඇති බව අපි සඳහන් කළා. ජීවිත පරිත්‍යාගය කියල කියන්නේ තමන්ගේ ජීවිත ආශාව අතහැරීම. ජීවිත ආශාව අතහැරීම, මේ සියළු උපධිත් නමැති මුළු පංචස්කන්ධයම අතහැරීමේ පෙරහුරුවක් වුණා ඒ තිස් නමට. ඒ ධර්මතාව අනුවම තමයි පොඩි සංකිච්ච ස්වාමීන් වහන්සේ හිසකෙස් බාන අවස්ථාවේදීම සියළුම සසරට බැඳී ඇති බැමි ඉවත් කරල අමාත මහා නිර්වාණය කියල කියන ඒ අමා මහ නිවන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කර ගත්තේ. එයින්ම මරණ බය නැති කර ගත්ත. ඒ නිසයි අර සොරදෙටුවා කඩුව ගෙන එන අවස්ථාවේ කිසිම බයක් පෙන්නුවේ නැත්තේ. නිවන පිළිබඳව අපි කල්පනා කරල බලන කොට කිසිම ශාස්තෘවරයෙක් ප්‍රකාශ නොකළ ආකාරයට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වල තියෙනව නියම විමුක්තිය. මේ සංකිච්ච ස්වාමීන් වහන්සේ තවදුරටත් අර සොරදෙටුවාට කිව්වේ මේක හිසේ තිබෙන බර ගොඩක් අතහරිනවා වගේ කියලා රහතන් වහන්සේට මරණය කියන එක. මොකද? රහතන් වහන්සේ පිළිබඳව සඳහන් වෙනවා බර බිම තැබූ කෙතෙක් කියල. 'ඕහිතහාර' කියල සඳහන් වෙනවා. පංචසකන්ධ බරයි මේ බර හැටියට දක්වන්නේ.

පංචසකඡු බර කියන්නේ මොකක්ද? මේ පින්වතුන් සාමාන්‍ය වශයෙන් අහල ඇති රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ. මේවා හැබැයි එකක් නොවෙයි ගොඩක්. සකඡු කියල කියන්නේ ගොඩක්. මගේ රූපය කියල අපි අනිත් අයට පින්තුරයක් එහෙම අරගෙන පෙන්වන්නේ මේ මගේ රූපය කියලා. නමුත් ධර්මානුකූලව පෙන්වන්නේ මෙතන රූප ගොඩක්. ඒ වගේම තමයි වේදනා ගොඩක්. සඤ්ඤා ගොඩක්. සංස්කාර - ඒ කියන්නේ අපේ මේ චේතනා ආදිය. ඇතිකරගන්නා ඒ ක්‍රියාත්මක සිතිවිලි මාලාව. ඒකත් ගොඩක්. ඊළඟට විඤ්ඤාණ කියල කියන මගේ සිතිවිලි. ඒකත් ගොඩක්. ඔය විදිහට ගොඩක් හැටියටයි ධර්මයේ දැක්වෙන්නේ. මේ ගොඩවල් පහ හැදෙන්නේ කොහොමද? අන්න ඒක ගැනත් අපි ටිකක් සලකල බලමු. අපි එක එකකොහොම අවබෝධයේ හැටියට යමක් තේරුම් ගන්න පුළුවන් නිසා. මේ පංචසකඡුයේ ස්වභාවයක් තියෙනවා - බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා, සාමාන්‍ය පුද්ගලයා, ධර්ම ඥානය නැති පුද්ගලයා, මේ සසර කරන්නේ පංචසකඡුය ගොඩ ගහගන්න එකයි.

මේ ගොඩගහගන්නේ කොහොමද? මේ අපි හැම දෙනාටම තියෙනව ආයතන හයක්. ආයතන කියල කියනකොට එදිනෙදා ජීවිතයේ නොයෙකුත් ආයතන සිහියට එනව ඇති. ආයතන වචනය ආශ්‍රයෙන් බලනකොට ඒ වචනයට තරමක් සමානයයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මන කියල ආයතන හයක් අපට තිබෙනවා. ඒ ආයතන හය තුළ කෙරෙන වැඩේ මොකක්ද? ක්‍රියාදාමය මොකක්ද? ඒවායින් කෙරෙන්නේ අවිද්‍යාවත් තණ්හාවත් නිසා මේ ශරීර කුඩුව පින්වීම සඳහා, පවත්වා ගැනීම සඳහා නා නා විධ අරමුණු ඔස්සේ සිතිවිලි රාශියක් ගොඩ ගහ ගන්නවා. ඇසෙන් දකින රූප ආශ්‍රයෙන් ඒවායින් එන වේදනාවල් නිසා ඒ වේදනාවල් වලින් දෙන සඤ්ඤා අනුව ඒවා පිළිබඳ නොයෙකුත් බලාපොරොත්තු, විතකී ඇතිකරගෙන ඒවා වෙනමයි, මම වෙනමයි කියල සිතිවිලි මාලාවක් ගමන් කරනවා, මේ එක එක ආයතනයක් ආශ්‍රයෙන්. අපි මේ ඇහැ ගැන කිව්ව වගේ අනිත් ආයතන ගැනත් හිතන්න. කණෙන් ශබ්දයක් අහල - හොඳ ශබ්දයක් නම් හොඳ සිංදුවක් නම්, ඒක අනුව ඇල්මක් ඇති කරගන්නව. ඒ වේදනා අනුව නොයෙකුත් විතකී සිතිවිලි ඇතිකරගන්නව. ඊළඟට මම අහවල් දවසේ අහවලාගේ සිංදුව ඇහැව්ව. ඒ විධියට සිංදුව ඇහැව්ව කෙනෙක් මම.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

අනිත් අයට ඒ සිංදුව අහන්න ලැබුණේ නැහැ. ඔය විධියට ඒක හිතේ තැන්පත් වෙනව.

බුදුපියාණන් වහන්සේ වදරනවා පංචස්කන්ධය ගොඩ නැගෙන ආකාරය, නිරන්තරයෙන්ම මේ සංසාරයේ ගත කරන ලෝක සත්ත්වයා මේ ගොඩවල් පහ එකතු කරන ආකාරය. මේක සියුම් වශයෙනුත් දක්වන්න පුළුවන්. මේ අපේ අත්දැකීම් ගොනුකරලා කෙටියෙන් දක්වනවා නම්, මෙහෙම කියන්න පුළුවන්. පාලි වචනය යෙදෙන්නේ මේ විධියටයි.

“එතං මම - එසො හමසම් - එසො මෙ අත්තා”
මෙය මගේය. මෙය මම වෙමි. මෙය මගේ ආත්මයයි.

ඒ තුන් ආකාරයකින් මේවා පිළිබඳව අපි හිතන බව බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා. ඒ තුන් ආකාරයකින් හඳුන්වන්නේ තණ්හාව, මානය, දෘෂ්ටිය හැටියට. තණ්හා වශයෙන් හිතනව මේක මගෙයි කියල. එතං මම. ඊළඟට මානය වශයෙන් සලකනව. එසො හමසම්. මේ මමමයි. ඊළඟට එසො මේ අත්තා. මේක තමයි මගේ ආත්මය. දැන් අපි ඡායාරූපයක් ගැන කිව්වනේ. ඒ ඡායාරූපය ලස්සන නම්, තමන් ලස්සනය කියල හිතනවනෙ කවුරුත්. මේක මගෙයි. ඡායාරූපයවත් දෙන්න කැමති නැහැ. පරිස්සම් කර ගන්න බලනව. එතං මම. ඊළඟට එසො හමසම්. මේ ඉන්නේ මම, වෙන කෙනෙක් නොවෙයි. මම, මම, මම. එසො මෙ අත්තා. ඉතින් මේකම තමයි මගේ ආත්මය. හැඳුනුම්පතකට වුණත් අපි ඉදිරිපත් කරන්නෙ. අනිත් දේවල් ගැන අපි කියන්න ඕනෙ නැහැනේ. ජීවිතයේ වටිනා අවස්ථාවල් සිහිපත් කරදෙන්න. අන්න අර ඡායාරූපයේ අභවල් තැන ඉන්නෙ මම. මම. ඒ මට ඊට මෙහා ඉන්නෙ අභවලා. ඔය මම පොඩි උපමාවක් කිව්වේ එදිනෙද තේරුම් ගන්න පුළුවන් වෙන විධියටයි.

අැසින් ගත්තු මේ අත්දැකීම් රාශිය එතං මම. එසො හමසම්. එසො මෙ අත්තා කියල එකතු කරල, පොදි බැඳල අන්තිමට සිල් එකක් තිව්ව වගේ හරියට. එකතු කරනවා තණ්හාවෙන් මේවා පොදි බැඳගන්නවා. හොඳට අඩුක් කරගන්නවා මාන්තයෙන්. ඊළඟට සිල් එක තියෙනවා. එසො මේ අත්තා. මේක තමයි මගේ ආත්මය. මේ මගේ ආත්මයයි කියල. ඔන්න ඔය විධියට තුන් ආකාරයකින් අපේ අත්දැකීම් අල්ලා ගත්තහම, ග්‍රහණය කරගත්තහම, තණ්හා වශයෙන්,

උපාදන වශයෙන් ඒවා පෙරිල පෙරිල ගිහිල්ල ඒ අන්දකීම තුළ තියෙන රූප කොටස ගිහිල්ල අපේ තියෙන රූප උපාදනස්කන්ධය කියන ඒ ගොඩට එකතු වෙනවා. වේදනා කොටස ගිහිල්ල එතන එකතු වෙනවා, මේ මගේ වේදනා ගොඩ කියල. සඤ්ඤා ගොඩ ගිහිල්ල එහෙම එකතු වෙනව, මේ මගේ සඤ්ඤා ගොඩයි. මගේ ජීවිතයේ අනවල් දවසේ අනවල් වැදගත් අවස්ථාවේ - මේ පින්වතුන්ට ඒව ගැන හිතාගන්න පුළුවන්නේ. අපි හිතමු විවාහ මංගල්‍යයක් වගේ වැදගත් අවස්ථාවක් නම් බොහොම ආඩම්බරයෙන් ඒ ගත්තු ඡායාරූපය ඉතාම වැදගත් කොට සලකනව. මගේ බොහොම වැදගත් අවස්ථාවේ ඒ ගත්තු ඡායාරූපය තුළ මේ ඔක්කොම තියෙනව. ඒ අවස්ථාවේ ඇති කරගත්තු ඒ වේදනා, සඤ්ඤා, චේතනා ආදී සියල්ලම ඒ පුද්ගලයාගේ පංචසකන්ධයේම කොටසක්. ජීවිතය ගැන ආවජිනා කරල බලනකොට මමය, මාගේය කියල කියන්නේ ඔන්න ඔය ටිකටයි.

නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා මේවා එකක් වත් එකක් හැටියට ගන්න බැහැ. මේවා ඝන සඤ්ඤාවෙන් එකක් හැටියට ගත්තට, මේවා ඇතිව නැතිවන ක්‍රියාදාම ගොඩක්. සංස්කාර. ඒකට නියම ධර්මානුකූල වචනය සංස්කාර ගොඩක් විතරයි. මේ සියල්ලම සංස්කාර හැටියට සලකනව. සකස් කිරීම් ගොඩක් විතරයි. මේ අපි ශරීරය කියල සලකන එකත් මොහොතක් පාසා වෙනස්වෙන, මේ සකස් කිරීම් ගොඩක්. ආහාර පාන ආදියෙන් සන්තපණය කරමින් මේ ගෙනියන්නේ. නොමැරී සිටීමට ගන්නා ප්‍රයත්නයකට තමයි අපි ජීවිතය කියල කියන්නේ කල්පනා කරල බැලුවොත්. නොමැරී සිටීමට ගන්නා ප්‍රයත්නයක්. ඒකට අපි ගන්න ආශ්වාසය. මම ගන්න හුස්ම කියල ගත්තත් හුස්ම රැලි ගොඩක්. හෙලන හුස්මත් හුස්ම රැලි ගොඩක්. ගන්න ආහාර පාන ආදිය බැලුවත් ඒ හැම එකක්ම ඇතිවීම් නැතිවීම් ගොඩක් හැටියටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ. ඔන්න ඔතනමයි අනිත්‍යතාව තියෙන්නේ. නමුත් මේක සාමාන්‍ය ලෝකයාට තේරෙන්නේ නැහැ. මේවා අර කිව්ව විධියට එකතුකරලා, ගොඩගහලා, පොදි බැඳගෙන දිගින් දිගට සංසාරයේ යනවා. සසර වඩනවා, හවය වඩනවා. ඕකයි ලෝක ස්වභාවය, බුදු කෙනෙක්ම ලොව පහළවෙලා මේක පැහැදිලි කරල දෙන තුරුත්.

මේකෙ අනිත් පැත්ත මොකක්ද? මේක කොහොමද ලිහාගන්නේ? ගොඩවල් අඩු කරගන්නේ? ඒකත් බුදුපියාණන් වහන්සේ

දක්වනවා. කමටහනක් හැටියට දක්වනවානම් මේ විධියට කියන්න පුළුවන්. අර මුලදී කිව්වනේ “එතං මම. එසො හමසමී. එසො මෙ අත්තා” කියල. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා, ඒකටම ගැලපෙන ආකාරයට “න එතං මම. න එසො හමසමී. න එසො මෙ අත්තා.” එතන ‘න’ යන්න ඉස්සරහට දැනවා. ඔක විද්වතුන්, උගතුන් තකියට නගල තෝරන්න බලනවා. මේක තකිය සඳහා දීපු එකක් නොවෙයි. ප්‍රායෝගික කාරණයක් සඳහා ප්‍රායෝගික විදගීනාව සඳහා බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළ පාඨයක්. එතකොට අපට මෙයින් ගන්න තියෙන්නේ න එතං මම - මෙය මගේ නොවේ. එහෙම නැත්නම් මගේ කියල කියන කීම වැරදියි කියන එකයි. න එසො හමසමී - මෙය මම නොවේ. මම වෙයි කියන එක වැරදියි කියන එකයි. මෙය මම නොවෙයි කියන්නේ. ඊළඟට න එසො මෙ අත්තා - මෙය මගේ ආත්මය නොවේ. මෙතෙක් ගත්තු ඒ වැරදි දෘෂ්ටිය - මෙය මගේ ආත්මයයි කියල ගත්තු ඒ දෘෂ්ටිය - ඒක වැරදියි කියන එකයි ඒකෙන් හඟවන්නේ.

ඔන්න ඔය ක්‍රමයට කෙනෙක් තමන්ගේ දගීනය සකස් කර ගත්ත නම් විදගීනාත්මකව, අන්න ඒ තැනැත්තාගේ ගොඩගැසීම අඩුවෙන බව බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වල තියෙනව. ඒව එතන එතනම ලිහිල යනව. ලිහිල යන්නේ සංස්කාර හැටියට දකීමෙන්. සංස්කාර හැටියට නොදකින තාක් අන්න අර මමය, මාගේය කියන හැඟීම, අර විධියට එකතු කරල, පොදි බැඳලා, ගොනු කරල සීල් දගන්නව. මේ මම, මේ මම කියල. ඒකයි සක්කාය දෘෂ්ටිය කියල කියන්නේ. මෙන්න මේ විධියට අපිට හිතාගන්න පුළුවන්.

මේක ටිකක් ගැඹුරු කාරණයක්. නමුත් අපි ලිහිල් කරල උපමා ආශ්‍රයෙන් දෙන්නේ. මේ තරම් ගැඹුරු දගීනයක් අර සත්හැවිරිදි දරුවා පැවිදි වෙන අවස්ථාවේදී කෙස්, ලොම්, නිය, දත් කියලා - අපි මේ කවුරුත් හැඩ වැඩ කරන, ලෝකයාට පෙන්නුම් කරලා මමඤ්ඤ තහවුරු කරගන්නට උත්සාහ කරන, ශෝභන හැටියට සලකන දේවල් - ඒ පහ අහලයි අර පොඩි හාමුදුරුවෝ රහත් වුණේ. කොහොමද ඒක වුණේ? ඒකත් අපි ටිකක් විස්තර කරගන්න බලමු. දැන් මේ පින්වතුන් කවුරුත් සතිපට්ඨාන සූත්‍රය දන්නවා. ඇත්ත වශයෙන්ම සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ කායගතාසතිය පිළිබඳව තිබෙන දෙතිස් කුණුප කොට්ඨාශවලින් මුල් පහ තමයි මේ ප්‍රකාශ කළේ. කෙස්, ලොම්, නිය,

දත්, සම්. ඒක ඇත්ත වශයෙන් අද පවා අළුතින් පැවිදිවෙන කුඩා සාමනේර නමකට පවා ශාසන චාරිත්‍රයක් වශයෙන් දෙන පළමුවැනි කමටහනයි. එහෙම වුණාට මේ කාලයේ, ශාසන තත්ත්වය අනුව කල්පනා කරල බලනවානම්, ඇතැම් කෙනෙකුට මේ මහණ ජීවිතයේ ලැබෙන පළමුවැනි කමටහනත් අවසාන කමටහනත් ඒක. ඒ තරම් තත්ත්වයකටයි දැන් ශාසනය පත්වෙලා තියෙන්නේ. ඒවා අපේ ප්‍රකට රහස්. කෙසේ නමුත් අපට කියන්න තියෙන්නේ, අතීතයේ මේ පළමුවැනි කමටහනෙන් පවා ඇතැම් කෙනෙක් රහත් ඵලය සාක්‍ෂාත් කරගත්ත. ඒ තරම් මහා පින්වත්ත ශාසනයට හිත ඇති අය හිටිය.

කෙසේ හෝ වේවා, මේ පහ තුළ තිබෙන ගැඹුර අපි කල්පනා කරල බලමු. කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්. දීඝී කාලයක් සංසාරයේ අසුභ භාවනා වැඩු අයට මේ අපි අලංකාර කරගෙන ලෝකයාට ප්‍රදශීනය කරන කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම් පවා පිළිකුල් බව ඉතාම ඉක්මනින් වැටහෙනවා. පොඩි දරුවාගේ කෙස් බානකොට කල්පනා කරන්න ඇති කෙස් සහිත මම දැන් ඉතින් කෙස් රහිත මම. මේක තුළ තමාගේ ස්වරූපය පිළිබඳ වෙනස පවා කෙනෙකුට අනිත්‍යතාව අනාත්ම ධර්මය ආදිය තේරුම් ගන්න උපකාර වෙනවා. ඊළඟට අපි මේකට බුදුපියාණන් වහන්සේ දීපු උපමාවක් තියෙනවා. මේ පින්වතුන් සමහරවිට අහල ඇති. ඒ උපමාව පාලි වචනයෙන් තියෙන්නේ මෙහෙමයි. දෙතිස් කුණුප කොට්ඨාශ ගැන සඳහන් වෙන තැන මේ ආකාරයට බුදුපියාණන් වහන්සේ මහ පුදුම උපමාවක් දෙනවා. යම් සේ ඇස් ඇති කෙනෙක් මුවවිට දෙකක් ඇති මල්ලක් ඇරල ඒ මල්ල තුළ තියෙන හැල්, වී, මුං, මෑ, සහල් ආදී ඒ ධාන්‍ය වර්ග - මේ හැල්ය, මේ විය, මේ මුංය, මේ සහල්ය ආදී වශයෙන් එක එක ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන්නේ යම්සේද, ඒ ආකාරයටම මේ ශරීරයේ තිබෙන කුණුප කොටස් කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම් ආදී වශයෙන් ඒවා ගැන මෙනෙහි කරන්නය කියලයි සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ තිබෙන්නේ.

මේ උපමාව ගැන ටිකක් හිත යොදල බලන්න. දැන් මෙතන කියන්නේ මුවවිට දෙකක් ඇති මල්ලක් ගැනයි. ටිකක් හිතල බලන්න මුවවිට දෙකක් කියන්නේ දෙකොණ ඇරුණු මල්ලක් ගැනයි. දෙකොණ ඇරුණු මල්ල මල්ලක්ද? දෙකොණ ඇරුණු මල්ල මල්ලක්ද? හොඳට හිතල බලනකොට මල්ලක් නොවෙයි. නමුත් මල්ලක් කියල සාමාන්‍යයෙන් ලෝකයා සලකන්නේ. අර සක්කාය

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

දිට්ඨිය ගත්තු පුද්ගලයාට - මේක එකක් හැටියට සන සඤ්ඤාවෙන් ගත්ත පුද්ගලයාට මේක මල්ලක් නොවන බව පේන්න නැහැ. මොකද හේතුව මෙතන ඇතිවීම නැතිවීම දෙක පේන්න නැහැ.

මේ ශරීරය ගැන මොහොතක් පාසා ඉතාම සීඝ්‍රයෙන් සිදුවෙන ඇතිවීම නැතිවීම දෙක දැකීමයි විදගීනාව කියල කියන්නේ. ඉතාම සියුම්ව දැකීමයි. ඒක හරියට නොදකින තාක් සන සඤ්ඤාවෙන් ගන්නව. මේ මගේ රූපයයි, මේ මගේ භුක්මයි, මේ මගේ ආහාර ටිකයි. ඔය විධියට මගේ, මගේ හැටියට ගන්නව. නමුත් මේ හැම එකක්ම පුදුම විධියට අනිත්‍යතා ධර්මයට යටයි. ඒ ඇතිවීම නැතිවීම සමූහයක් පමණයි. ඒ ඇතිවීම නැතිවීම කියන කාරණය වටහා දෙන්නයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙතන දෙකොණ ඇරුණු මල්ලක් එහෙම නැත්නම් මුවවිට දෙකක් ඇති මල්ලක් විධියට උපමා කළේ. ඇතැම් කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන් බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ උපමාව දුන්නෙ අපි ගන්න ආහාර පානාදිය ගැන විතරයි කියල. මොකද ඒක නම් ටිකක්වත් හිතන්න පුළුවන්තේ. අර ආහාර පානාදිය - ඒක නම් ටිකක් වටරවුමක් ගහලයි පිටවෙන්න. එකපාරටම දැමීම හැටියෙම පිටවෙන්නේ නැහැනෙ. ඒ නිසා තමයි අපි හිතන්නෙ මේ හෝජන ශාලාවට - හෝටලයට යන මමයි වැසිකිළියට යන මමයි දෙදෙනම එකයි කියල. ඒ දෙන්න අතරෙ ලොකු වෙනසක් තියෙනව. හෝටලයට ගිහිල්ල හොඳ ආහාරයක් අනුභව කරන මම වැසිකිළියට යන මම නොවෙන්න පුළුවන්, ගිහිල්ල එනකොට. නමුත් ඒව කල්පනා කරන්න පෙළඹෙන්නේ නැහැ.

මේ ශරීරය තුළ වංගගිරිය වගේ අපව රවට්ටන මහා කවාකාර වැඩ කොටසක් තියෙනව. ක්‍රියාදාමයක් තිබෙනවා. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස වුණත් එහෙමයි. නවීන විධියට නම් කියාවි අපි ආශ්වාසයට ගන්න වාතය - අම්ලකර වාතය ගන්නවා, ඊළඟට අපි අඛගාරිකාමිල පිටකරනවා කියල කියනවා. මොකක්ද මේ? මේකත් අපි ධර්මානුකූලව කල්පනා කරල බැලුවොත් මේ ශරීරය කියන්නේ දර සැයක් වගේ නිතරම දූවෙන එකක්. මේ දූවෙන ශරීරයේ අගුරු ගොඩත් අරගෙනයි මේ අපි ගන්න භුක්ම පිටවෙන්න. ඒකයි අඛගාරිකාමිල කියන්නෙ. මේ නිරුක්තිය සමහරවිට විද්‍යාත්මක නොවෙන්න පුළුවන්. නමුත් අපි ධර්ම කාරණයක් මතු කරල දෙන්නයි කියන්නෙ. අපි මේ ගන්න හොඳ මල් සුවදක් වුණත් ඊළඟට පිටවෙන්නෙ ශරීරයේ තියෙන විෂ වායුවත්

අරගෙනයි. ඒ විදියේ පරිවර්තනයක් වෙනවා. නමුත් අපි කියනවා, මම හුස්ම ගන්නවා, මම හුස්ම හෙළනවා. ඒ විධියටයි සාමාන්‍ය ලෝකයා කල්පනා කරන්නේ. අපේ ආහාර පාන පිළිබඳව පමණක් නොවෙයි. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස ගැනත් බලනකොට එහෙමයි.

ඊටත් ඇතට යනවා. දෑත් කෙස්, ලොම්, නිය, දත් ගැන බලමු. ඒ උපන්න අවස්ථාවේ තිබුණු කෙස් ද මේ තියෙන්නේ? රැවුල් ගැන නම් අමුතුවෙන් කියන්න ඕනේ නැහැ. මේ පින්වතුන් කවුරුත් දන්නවා. මේක වැඩෙනවා, වැටෙනවා, හැලෙනවා, කපනවා. ඔය විදියේ දෙයක් තියෙනවනේ. මේ විධියට ශරීරයේ හැම අංගයක්ම මොහොතක් පාසා වෙනස් වෙනවා. එහෙම නැත්නම් එදිනෙදා මේවා පිළිබඳව යම්කිසි පරිවර්තනයක්, වෙනස්වීමක් සිදු වෙනවා. ඒවා අවිද්‍යාව තුළින් අපි අමතක කරනවා. මේක ගොනු කරල අරගෙන මේ මමය කියල කියන ඒ දෘෂටියේ පිහිටා සිටිනවා. ඒකයි සක්කාය දිට්ඨිය. සක්කාය දිට්ඨිය කියල කියන්නේ රූපය මගෙයි, වේදනාව මගෙයි කියල - ඒ අන්තයට යන්නේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරල දෙනව මේවා සංස්කාර ගොඩක් පමණයි. මෙතන අන්තිමට බලනකොට දෙයක් නැහැ. සකස් කිරීම්, සුදුනම් වීම්, අරඤ්චීම් ගොඩක් විතරයි මෙතන තියෙන්නේ. අපි බොහෝ අවස්ථාවල තේරුම් කරල දීල තියෙනව අපේ මුළු මහත් ජීවිතය අන්තිමට ආපහු හැරිල බලනකොට කරපු දෙයක් නැහැ. ඉතිරිවෙන දෙයක් නැහැ. නමුත් මහා දූෂ්ඨයක අරඤ්චීම් සමූහයක් පමණයි තිබෙන්නේ.

කුසගින්නෙයි කියල අපි ආහාර ටිකක් ගන්නවා. පැය කීයකටද? ඊළඟට වතුර ටිකක් පානය කරනවා. ගත්තු හුස්ම කොච්චර සුළු වෙලාවකටද අපට උපකාර වෙන්නේ? ඒ නිසා ඇත්ත වශයෙන් ජීවත්වීම කියල කියන්නේ නොමැරී සිටීමට දරන නිරපේක්ෂ ප්‍රයත්න රාශියක්. සාමාන්‍යයෙන් නිරපේක්ෂ කියල කියන්නේ අපි මැරුණයි කියල හිතාගන්න වෙලාවෙදී. නමුත් ඊට කලින් ඒක නිරපේක්ෂයි. ඒ නිරපේක්ෂ භාවයයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ශුන්‍යඤ්චය හැටියට පෙන්නුම් කරන්නේ. මෙතන ආත්ම තත්ත්වයක් නැහැ. මෙතන පශ්චි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන සතර මහා ධාතුන්ගේ ඇතුළත ක්‍රියාකාරීත්වයක් පමණයි. ඒකට අපි වගකීමට සුදුනම් වෙලා තියෙනවා. ඒකයි උපාදින්න කියල කියන්නේ. බාහිර ලෝකයේ තියෙන දේවල් ගැන වැඩි තැකීමක් නැහැ, මේ ශරීරයේ තිබෙන ධාතු හතර පමණට. ඒ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

නිසා තමයි අපි මේ වාතයේ කිපීමක්, ඔය වා පිත් සෙම් ආදියේ කිපීමක් ගැන වෛද්‍යවරු සොයාගෙන යන්නේ. පිටත තිබෙන දේවල් ගැන ඒ තරම් තැකීමක් නැහැ. ඒව නරක් වෙලානම් විසිකරලා අළුත් දේවල් අපි ගන්නවා.

මේ ශරීරයේ කැලි පුරුද්ද පුරුද්ද හරි - ලේ වෙනකෙකුගේ, දත් කුට්ටම වෙන කොහෙන් හරි අරගෙන, වකුගඩුව තවත් කෙනෙකුගේ තවත් ඕනෙ නම් හදවතක් සමහරවිට වෙන කෙනෙකුගේ, නමුත් ඒ මම. ඒ රෝහලෙන් පිටවෙන්නේ ඒ ගිය මමමයි. හිතේ තියෙන්නෙ එහෙමයි. අන්න ඒ විධියට මේ කැලි පුරුද්ද පුරුද්ද යනවා. වාහන අංකය එකයි. නමුත් මේ යන්නෙ අතනින් මෙතනින් ගත්තු කැලි. ශරීරය කියන්නේ ඒ විදියේ දෙයක්. මොකද ඒකට හේතුව තණ්හාවත් අවිද්‍යාවත් නිසා මේ ශරීරය පිළිබඳ බලවත් උපාදානයක් තියෙනවා. මේක තකියෙන් බිඳින්න බැහැ. විදගීනාත්මක වශයෙන් දැකීමයි ඕනෙ.

මෙතන අර දෙකොණ ඇරුණු මල්ල කියන එක ගැඹුරෙන් කල්පනා කරනට ඕනෙ. කායගතාසතියේ සජ්ඣායනා ආදියේ නියම ප්‍රතිඵලය ඒකයි. ඒකෙ දෙපැත්තක් තියෙනව. කෙස්,ලොම්, නිය, දත් ආදිය ගැන හිතල ඒක තුළින් යම්කිසි කෙනෙක් සමාධියක් ඇති කර ගන්නව. හිත එක් තැන් කරගන්නව. අතීතයේ සමහර සංඝයා වහන්සේලා මේ එක එක කොට්ඨාශයක් පිළිබඳවත් සමාධියක් ඇති කරගෙන සිටි බව සඳහන් වෙනව. ඒ තරම් මහ පුදුම සමාධි ශක්තිය ඇති ස්වාමීන් වහන්සේලා පිළිබඳව සඳහන් වෙනවා. එහෙම සමාධියක් ඇති කරගත්තට පස්සෙ බුදුපියාණන් වහන්සේ සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ දක්වන ආකාරයට මේ හැම එකක් පිළිබඳවම විදගීනාත්මකව බලන්න ඕනෙ. මේවායේ ඇතුළතත් පිටතත් කියල බේදයකුත් තියෙනව. ඒ වාගේම ඇතිවීම් නැතිවීම් කියල බේදයකුත් තියෙනව. මේවා එන යන දෙකක්. ඇති වීමයි නැති වීමයි. විටෙක අපි ඇතිවීම් පැත්ත බලමින් ජීවත් වෙනවා. සතිපට්ඨාන සූත්‍රය පරිහරණය කරන උපාසක උපාසිකාවන් දන්නව ඇති, ඒ පිළිබඳව. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා තමා තුළත් මේ දෙතිස් කුණුප කොට්ඨාශ තිබෙනවා. තමන් ප්‍රිය කරන අනික් පුද්ගලයන් තුළත් තිබෙනවා.

ඇතුළතත් එහෙමයි. පිටතත් එහෙමයි. මේ ස්වභාවයමයි සෑම මනුෂ්‍ය ශරීරයකම. ඊළඟට ඒ වගේම තමයි මේවා ඇතිවෙනවා.

නැතිවෙනවා. අර නොයෙකුත් ශරීර අවයව, ආහාර පාන ගැන කිව්ව වගේ ඇතිවෙනවා, නැතිවෙනවා. නමුත් උග්‍ර විද්‍යානාචාර්ය චන්ද්‍රකාම, මේවා ඝෂණිකව වැටහෙන්න පටන් ගන්නවා. ඇතිවීම නැතිවීම දෙකම ඝෂණිකව පේන්න පටන් ගන්නවා. මේවායේ භංගය මේවායේ බිඳෙන ස්වභාවය, බිඳෙන වේගය - ඇතිවෙනවාටත් වැඩි වේගයෙන් බිඳෙන ස්වභාවය වැටහෙන අවස්ථාවක් එනවා, විද්‍යානාචාර්ය කියුණු වෙන්න කියුණු වෙන්න. අන්න එබඳු අවස්ථාවේ තමයි ඇත්ත වශයෙන්ම සංසාරය පිළිබඳ ගැඹුරු කළකිරීමක් විද්‍යානා ඥානය තුළින් ඇතිවෙලා හිත මිඳෙන්නේ.

හිතෙහි මේ ගොඩවල් පහ උස්සගෙන ඉන්නේ. අපි කල්පනා කරන්න මිනිසා මේ පංචස්කන්ධය කියලා කියන්නේ මේක අර බර කිරින කොට ගිහිල්ල තරාදියේ තියෙන - ඒ බර නොවෙයි මෙතන. මේ පංචස්කන්ධ බර දරන්නේ හිතයි. මේ කෙලෙස් සහිත හිතයි. හිත එකක් හැටියට ගැනීම නිසා. දැන් අපි උපමාවකට කියනවාම, බර වාහනයක් - ලොරියක් වගේ දෙයක් වේගයෙන් දුවන අවස්ථාවේදී ඒ ලොරියේ සම්පූර්ණ බර කොතනද තියෙන්නේ? අල්ලගන්න පුළුවන්ද කොතනද ඒක රඳන්න කියලා? අර කරකැවෙන රෝදයේ පොළවේ තැවරෙන ටිකේ තමයි. අන්න ඒ වගේ දෙයක් තමයි මේ සිත. ඉතාම වේගයෙන් ඉතාම සීඝ්‍රයෙන් මේ සිත ගමන් කරනවා. මේ ගමන් කරන සිතේ අනවල් තැන ය මේ පංචස්කන්ධය රැඳෙන්නේ කියලා සාමාන්‍ය ලෝකයාට අල්ලගන්න බැහැ. ඒකට මිනිසා කරනවා ගැඹුරු සමාධියක්. ශක්තිමත් සමාධියක්. ඒ වගේම විද්‍යානා මනසිකාරය අවශ්‍ය වෙනවා. විද්‍යානා මනසිකාරයෙන් මෙතෙහි කිරීම තුළින් තමයි අවසානයේ මෙන්න මෙතනයි මේක තියෙන්නේ කියලා, ධ්‍යාන සිතෙන් මේ විසිරලා තියෙන පංචස්කන්ධය එකතු කරලා දෙනවා.

ඊළඟට විද්‍යානා වශයෙන් මේක අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම හැටියට දකිනවා. එහෙම දැකලා තමයි අන්තිමට සිත විමුක්ත වෙන්නේ. සිත ඒ පංචස්කන්ධයෙන් මැත් කර ගන්නවා. ඒ අන්දම හරියට නොමැරී මැරුණ වගේ දෙයක්. දැන් අපි සාමාන්‍යයෙන් නොමැරී මැරුණ කියලා කියනකොට මොකක් හරි බරපතල අනතුරක් වගේ දෙයකින් යන්තම් බේරුණා කියන හැඟීම. එහෙම එකක් නොවෙයි මෙතන කියන්නේ. නොමැරී මැරුණ කියන්නේ මොකක්ද? මරණය එනකොට අනතුරු ඉවරයි. දීල දල ඉවරයි. මාරයා එනකොට දීල දල

ඉවරයි. මාරයා එන්නේ උදුර ගන්න, ඒ වෙනකොට දීල දල ඉවරයි. මේ පහම හිතෙන් අතහැරල ඉවරයි. දැන් සමහර රහතන් වහන්සේලා ධ්‍යාන ශක්තීන් ඇති, අභිඥ ශක්තීන් ඇති දබ්බමලලපුත්ත වැනි රහතන් වහන්සේලා පිළිබඳව පොත පතේ සඳහන් වෙනවා. උන්වහන්සේලා පිරිනිවන් පෑව ආකාරය, බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් අවසර අරගෙන අහසට පැන නැගිලි තමන්ගේ ශරීරයට ගිනි තියාගත්ත. ශරීරයට සිහි ඇති කෙනෙක් ගිනි තියාගන්නේ නැහැනෙ? මොකද මේ? ගිනි තියාගෙන මුළු ශරීරයම දැවුණයි කියල කියනවා. මොකද එහෙම කරන්න පුළුවන් වුණේ? හිත මැත් කරගත්ත මේ ශරීරයෙන්. ඒ තරම් පුදුම විමුක්තියක් අරහන් ඵල විමුක්තිය කියල කියන්නේ. ඒ අවස්ථාවේදී තමන් ජීවත්ව ඉන්ද්‍රදීම් ලබාගත්තු අරහන් ඵල සමාධියට හිත දැම්ම. එතනයි හොරේ තියෙන්නේ.

අමෘතත්වය මේ ජීවිතයේදීම ලබා ගන්නවා කියල කියන්නේ, දිටු දූමියෙහිම ලබා ගන්නවා කියල කියන්නේ අන්ත අර බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ මහ පුදුම විරාමය - අපි ඒකට විරාමය කියල කියමු - විමුක්තිය. මේ පංචසක්‍ඨයෙන් හිත මැත් කර ගැනීම. ඒක කරගන්න පුළුවන් වන්නේ ඉතාම ශක්තිමත් විදුහිනා ඥාන විටීයක් තුළින්. මේ ඇතිවීම නැතිවීම දැකීමෙන්. ඊළඟට ඒක බිඳිල යන ආකාරය දැකීමෙන්. ඊළඟට ඒ පිළිබඳ බයක් ඇති කරගෙන කළකිරීමක් ඇති කරගෙන මෙයින් මිඳෙන්න ඕනෙ කියන හැඟීම තුළින් අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණය ගැඹුරින් වඩල. ඒ විධියටයි මේ හිත පංචසක්‍ඨයෙන් මුද්‍ර ගන්නේ. එය ආකාර හතරකින් එහෙම නැත්නම් අවස්ථා හතරකින් සිදුවන බව මේ ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. සෝවාන්, සකාදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියල. අපි නිවන් දුටුව කියල කියන්නේ ඒකයි. නිවීම දුටුව. මෙතෙක් අපි කීවන අර අභිගාරිකාමීල කියල කියනකොට. ඒක විද්‍යාත්මක වශයෙන් නම් පිළිගන්න එකක් නොවෙයි, මම උපමාවටයි කීව්වෙ. මේක එහෙම පිටින්ම ගිනිගන්න දර සැයක් වගේ - ගිනි ගොඩක් නම් මේ ශරීරය? - නමුත් ඒක බොරුවක් නොවන බව මේ පින්වතුන් කවුරුත් දන්නව. මේ දන ආහාරය පැසවන්නේ මොහොකින්ද? ගින්නෙන් නේ. එතකොට මේ ඇතුළේ තියෙන ගින්නෙන් තමයි. මේ ජීවිතය පවතින්නේ මේ ඇතුළේ තියෙන උෂ්ණත්වය උඩ. ඒ විධියට බලනකොට මේක දර සැයක් වගේම තමයි. අන්තිමට මෙතන දක්වන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ නිවීම. මෙන්න මේ දැවීම තුළින් මේ එකතු කරගෙන යන

මේ දුක් ගොඩ මේක බුදුපියාණන් වහන්සේ නිවීමට හරවනවා. සිත පිළිබඳ තත්ත්වයක් මේක.

සිතෙන් ඒ විරාමය යම් කෙනෙක් අත්දැකූව නම් සෝවාන්, සකාදගාමී, අනාගාමී අරහත් කියන ඒ මහ පුදුම විත්ත තත්ත්වය මේ ජීවිතයේදීම අත් දැකූව නම්, මරණ අවස්ථාවේදී අනිවායඪයෙන්ම ඒක ඉදිරිපත් වෙනවා. මොකද හේතුව? නොමැරී මැරුණ වගේ මේ ශරීරය තිබෙද්දීම ඒ තරම් ගැඹුරු සමාධි තත්ත්වයක් කෙනෙකුට ලබාගන්න පුළුවන් නම් ලෝකයෙන් මැත්වීම් ප්‍රමාණයට, ඇත්ත වශයෙන්ම ශරීරයෙන් මිඳෙන අවස්ථාවේදී සවභාවිකවම ඉදිරිපත් වෙන්නෙන් ඒකයි. ඒක ධර්මතාවක්. ඒකයි රහතන් වහන්සේලාටත් අවසාන අවස්ථාවේදී අන්ත අර කියාපු එල සමාපත්තිය ඉබේම වගේ මතු වෙන්නේ. ඔන්න ඔය තත්ත්වයයි බුදුපියාණන් වහන්සේ විමුක්තිය හැටියට දක්වා වදාළේ.

මේ 'නිවන' පිළිබඳව නොයෙකුත් ආකාරයේ විග්‍රහ පවතින නිසා, මේ කෙටි දේශනාවේදී යම් විග්‍රහයක් කරන්න උත්සාහ කළා. ඉතින් මේ හැම එකක්ම - මේවා තකී කරල ලබාගන්න දේවල් නොවෙයි. මේවා ප්‍රතිභා මාර්ගයේ ගිහිල්ල - වැඩි දෙයක් නැතත් මේ දෙතිස් කුණුප කොට්ඨාශ පිළිබඳව පවා හරියාකාරව සමථ වශයෙන් එක එකක් පිළිබඳව නැවත නැවත මෙනෙහි කිරීමෙන් යම්කිසි සමාධි ශක්තියක් ඇතිකර ගෙන හිත එකඟ කරගන්නා නම්, ඒ සූත්‍රයේම කියන ආකාරයට - මේවා ඇතිවන නැතිවන දේවල්, මේවා මමය, මාගේය කියල ගත යුතු දේවල් නොවෙයි කියල - ඒ හැඟීම ගැඹුරෙන් අරගෙන විදැහීනාවන් දියුණු කරගන්නා නම්, ඒ තැනැත්තාට පුළුවන් සංකීව්ව ස්වාමීන් වහන්සේ ගැන කිව්ව වගේ දෙතිස් කුණුප කොට්ඨාශ වලින් මුල් පහ තුළින්ම වුවත් රහත් බව ලබන්න. කෙස් කියන එක කොටසකින් වුණත් පුළුවන්.

ඒ විධියට මහ පුදුම ධර්මතාවයක්, ධර්මයක් මෙතන තිබෙන්නේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ දක්වන විමුක්ති මාගීය - අපි කල්පනා කරන්න ඕනෙ අපේ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් යා හැකි දෙයක් අතීතයේ මහා චීර්යවන්තයෝ - ඒ සංඝයා වහන්සේලාත්, ඒ ගිහි පින්වතුනුත් ඒ ලෝකෝත්තර තත්ත්වය ලබා ගත්තේ ඒ ධර්ම මාගීයේ ගමන් කරල. ඒ ගැන තකී කර කර ඉඳල නොවෙයි. අන්ත එතකොට හරියාකාරව තේරුම් ගන්න ඕනෙ, මේකෙ ඉලක්කය මොකක්ද? මේකෙ පරමාපීය

මොකක්ද? මොකක්ද මේකෙන් බලාපොරොත්තු වෙන්නේ? කියල. මේ හවයෙන් මිදීමයි, හව නිරෝධයයි. මේ හවයේ ඉන්න තාක් ප්‍රාථමික නිබන්ධන තාක් මරණය බයක්. මරණ අවස්ථාව කියන්නේ කවුරුත් බොහොම හයට පත්වෙන අවස්ථාවක්. නමුත් අර සංකිච්ච ස්වාමීන් වහන්සේ මරණයට නිභියව මුහුණ දුන්නේ මොකද? මරණය ජය ගෙන ඉවරයි. ඒක ධ්‍යාන ශක්තිය තුළින්. සමහරවිට අනුකම්පාවෙන් අර සොර දෙවුවට රහත් වෙන්න තියෙන අවස්ථාව නැති වෙනවා යම්කිසි විධියකින් ගැහැටක් උනොත්. ඒ අයට කරුණාවෙන් ප්‍රාතිභායී තුළින් ආයුධයෙන් වන පීඩා වැළැක්වුවට මොකද ඇත්ත වශයෙන් සංකිච්ච ස්වාමීන් වහන්සේ අමාත්‍යයා ලබාගෙන ඉවරයි. අන්න ඒ විධියට මේ පින්වතුන් කල්පනා කරගන්න ඕනේ. මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහල තියෙනව ඔය ධර්ම කතාවලේ. අපි හැකිතාක් දුරට ඒ කථාවලේ තුළින් උත්සාහවන්ත වෙන්නේ සාමාන්‍ය කථාරසය දීල ඒවායින් මන්මත් කරලා නිකම් කෙටිකථා කියන්න වගේ යවන්න නොවෙයි. මේ පින්වතුන්ට මේ ධර්ම මාර්ගයේ ප්‍රතිපදාවට ඒමට අභියෝගයක් කිරීමට. මේ කථාවල එන වර්ත පවා අපේ ජීවිත සකස් කරගැනීමට උපකාර වන ආකාරයට.

මේ පින්වතුන් කල්පනා කරන්න ඕනේ, අද දවසේ ධර්මපදයේ ගාථාවකුත් ඒ වගේම ඒකට අදාළ නිදන කථාවකුත් ආශ්‍රයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළ විමුක්ති මාගීය පිළිබඳව යම්කිසි අවබෝධයක් අපි ලබාගන්න. ඒකට යන්ට උපකාර වන ශ්‍රද්ධාව, ශීල ආදී ගුණධර්මයන්ද මෙතන කියවෙන පරිදි සමාධිය පිළිබඳවද අපි හිතන්න ඕනේ.

ඊළඟට නිවනට උපකාර වන දේවල් හැටියට සඳහන් වෙනවා. සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ කියන ඉන්ද්‍රිය ධර්ම, බල ධර්ම හැටියට. අන්න ඒවා ගැනත් කල්පනා කරන්න ඕනේ. මෙවැනි ධර්ම දේශනාවක් ඇසීම තුළින් පවා ඇතැම් කෙනෙකුට මේවා ඇති කරගන්න පුළුවන් වෙනවා. ඒවා තමයි නිවනට උපකාර වෙන්නේ. සද්ධාව, විරියය, සතිය, සමාධිය, ප්‍රඥාව. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉන්ද්‍රිය ධර්ම, බල ධර්ම හැටියට ප්‍රකාශ කළේ. මේවා දියුණු කරගන්ට උත්සාහවත් වෙන්න ඕනේ. ඇත්ත වශයෙන් මේ බුද්ධ ශාසනයේ අවසාන අවස්ථාව වගේ ඉතාම පරිහානි පැත්තකට යන යුගයක්. නමුත් නුවණැති පින්වතුන් හරියාකාරව මේවායේ වටිනාකම තේරුම් අරගෙන ඒ ප්‍රතිපදාවේ ගමන්

කළොත් කලාංග මිත්‍ර ආශ්‍රය ලබමින් තමන් පුළුවන් මේ අති භයානක සංසාරයෙන් අත් මිදෙන්න. මනුෂ්‍යාත්ම භාවයේ නියම සාරය, හරය ලබාගන්න. ඒ විධියට කල්පනා කරල ආජීව අෂ්ටමක ශීලය හෝ ඊටත් වඩා වටිනා ශීලයන් සමාදන් වන පිරිස් මෙතන ඉන්නවා. තම තමන්ගේ මට්ටමින් යම්කිසි ශීලයක් සමාදන් වෙලා කය, වචනය හික්මවාගෙන මේ අවස්ථාවේ මේ ධර්ම දේශනාවට හිත යොමුකලා නම් ඒ තුළින් අන්න අර කියාපු සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ යම්කිසි ප්‍රමාණයකට වැඩෙන්න ඇති. ඒකම උපකාර කරගෙන ඒවාගේම උපනිශ්‍රය කරගෙන ඒවා තව තවත් දියුණු පවුණු කරගෙන තම තමන්ගේ බණ භාවනා තුළින් හැකිතාක් උත්සාහ කරල, මේ ජීවිතයේදීම සෝවාන්, සකාදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේධයෙන් උතුම් අමා මහ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගැනීමට මේ ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසලය ඒකාන්තයෙන් හේතු වාසනා වේවා! උපනිශ්‍රය වේවා! කියල ප්‍රාථනා කරගන්න.

ඒ වගේම දෙවිදෙවතාවනුත් ඇතුළු තම තමන්ගේ ඥාතීන් ඇතුළු අවිච්ඡේ සිට අකනිටා දක්වා යම්තාක් සත්ත්වයෙක් සිටිනවා නම්, ධර්ම ශ්‍රවණමය, ධර්ම දේශනාමය කුසලය අනුමෝදන් වීමට, ඒ හැමදෙනෙක්ම අනුමෝදන් වීම තුළින් තම තමන්ගේ ප්‍රාථනීය බෝධියකින් උතුම් අමා මහ නිවන් සාක්‍ෂාත් කර ගනිත්වා! කියල ප්‍රාථනා කරගෙන මේ ගාථා කියල පින් පමුණුවන්න.

“එතතාවතා ව අමෙහති...”

68 වන ඓක්‍යය

68 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 95)

“නමො තස්ස හගචතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස”

අවජේෂ වජ්ජමතිනො - වජේෂ සාරස්ස දසසිනො
මිච්ඡා දිට්ඨි සමාදනා - සත්තා ගච්ජනති දුගගතිං

වජ්ජඤ්ච වජ්ජතො ඤ්ඤා - අවජ්ජඤ්ච අවජ්ජතො
සමමා දිට්ඨි සමාදනා - සත්තා ගච්ජනති සුගගතිං

- ධම්ම පද, නිරය වගග

සැදහැවත් පින්වතුනි,

ජීවිතයක් යහමඟට හැරෙන්නේ හරි දැක්ම උදා වුණු අවස්ථාවේදීයි. මේ රටේ ජනජීවිතයට හරි දැක්ම උදා වුණු දවස හැටියට අපි අද මේ පොසොන් පොහො දවස සිහිපත් කරනවා. මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේ එද මිහින්තලා කඳු මුදුනින් පැතිරවූ ඒ ධර්මාලෝකය නිසා මේ රටේ ජනතාවගේ ජීවිතවල විශාල පරිවර්තනයක් ඇතිවුණා. දුගති මාගීය වන මිච්ඡා දිට්ඨිය අතහැරලා සුගති මාගීය - නිවන් මාගීය දක්වන සමමා දිට්ඨිය වැලඳ ගත්තා. අද අපි මාතෘකා කරගත් ගාථා දෙකත් මහා කාරුණික බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කොට වදලේ එක්තරා මිථ්‍යා දෘෂ්ටික ළමා පිරිසකගේ ජීවිත පරිවර්තනයක් ඇති වුණ අවස්ථාවකයි.

සැවැත්නුවර වාසය කළ අන්‍ය දෘෂ්ටික අන්‍යාගමික ශාස්තෘවරුන්ගේ ශ්‍රාවකයෝ තමන්ගේ දරුවන් බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයන් වන උපාසක වරුන්ගේ දරුවන් එක්ක කාණ්ඩ ගැහිල සෙල්ලම් කරනව දැකලා ඒ දරුවන් ගෙදර ආවහම පොරොන්දු කරවා ගත්තා සංඝයා වහන්සේලාට නොවදින්නත් විහාරාරාම වලට ඇතුළු නොවන්නත්. එක දවසක් මේ ළමයි කාණ්ඩ දෙකම ජේතවනාරාමයේ දෙරටුව ළඟ සෙල්ලම් කලා. මේ පිරිසට වතුර පිපාසෙ ඇති වුණහම අර මිථ්‍යා දෘෂ්ටික ළමයි සමයක් දෘෂ්ටික උපාසක වරයෙකුගේ දරුවෙකුට කිව්ව “ආරාමයට ගිහිල්ල වතුර ටිකක් බිලා අපටත් වතුර අරගෙන එන්න” කියලා. ඒ ළමයා ආරාමයට ඇතුළුවෙලා වතුර බිලා බුදුපියාණන් වහන්සේට වැඳලා ඒ ආපු

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

කාරණය කිව්වහම බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලා “ඔය ළමයා වතුර බීලා ගිහිල්ලා අනිත් අයට එන්න කියන්න. වතුර ගෙනියන්න එපා” කියල. ඒ වගේම අර අනිත් ළමයින්ගේ ඇවිල්ල වතුර බිච්ච. වතුර බීලා යන අතරේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට කපා කරල, ඒ ළමයින්ට ධර්මය දේශනා කරල, කොයිතරම් ද කියතොත් ඒ ළමයින්ගේ ශ්‍රද්ධාව නොසෙල්වෙන තත්ත්වයටම පත්කරල සරණ ශීලය සමාදන් කරවල ඇරිය.

ගෙදරවල් වලට ගිහිල්ල මේ ළමයි කාරණය කිව්වම අර මව්පියෝ අඬන්න දෙඩන්න පටන් ගත්තා. අනේ අපේ දරුවෝ වැරදි දෘෂ්ටියකට වැටිලයි කියල. ඥාතවන්ත අසල්වාසී පිරිස එකතු වෙලා අර මව්පියන්ට කාරණා කියල යම්කිසි ශ්‍රද්ධාවක් ඇති කළාට පස්සෙ අර මව්පියෝත් ඥාතීන් එක්ක අර දරුවන් එක්කරගෙන ගිහිල්ල අපි මේ දරුවෝ ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන්ටම පවරා දෙමු” කියල ගිහිල්ල බුදුපියාණන් වහන්සේටම භාරකලා. ඒ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ අර මව්පිය පිරිසටත් අවස්ථානුකූලව බණ කියල ඒ ඇත්තො තුළත් ශ්‍රද්ධාවක් ඇති කළා. ඒ අය තුනුරුවන් සරණ ගියපු උපාසකයන් බවට පත් කළා. විටින් විට ඇවිල්ල බණ අහල අන්තිමට හැමදෙනාම සෝවාන් තත්ත්වයටත් පත්වුණා. ඒ අවස්ථාවේ දී ඒ මව්පියන්ට ප්‍රකාශ කළ දේශනාවේ අදළ ගාථා දෙකක් තමයි අපි මාතෘකා හැටියට තැබුවේ.

අවජේෂ වජ්ජමනිනො - වජේෂ සාරසස දසසිනො
මීච්ඡා දිට්ඨි සමාදනා - සත්තා ගච්ඡන්ති දුගගතිං

නිවැරද්දෙහි වැරද්දය යන හැගීම් ඇත්තවුද, වැරද්දේ නිවැරදි යැයි දැකීම් ඇත්තාවුද, මීච්ඡා දිට්ඨිය ගත් අය දුගතියට යනවය කියන එකයි අදහස. ඊ ළඟට අනික් ගාථාව.

වජ්ජඤ්ච වජ්ජනො ඤ්ඤා - අවජ්ජඤ්ච අවජ්ජනො
සමමා දිට්ඨි සමාදනා - සත්තා ගච්ඡන්ති සුගගතිං

වැරද්ද වැරද්ද හැටියටත් නිවැරද්ද නිවැරද්ද හැටියටත් දැකල සමාක් දෘෂ්ටිය ඇති කරගත්තු අය මරණින් මතු සුගතියට යනවා කියන අර්ථයයි මේ ගාථා දෙකෙහි තියෙන්නේ.

මේ පුංචි ළමයි පිළිබඳ පුංචි කථාන්තරයේ අපට වටිනා පාඩමක් ඇතුළුවෙලා තියෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ මහාකරුණා ගුණය එක්කම යන උපාය කෞශල්‍ය ඥානයත් තිබෙනවා. අන්න ඒ උපාය කෞශල්‍ය ඥානයට අනුව දැක්වූ එක්තරා අභිංසක උපාය මාර්ගයකින් තමයි ඒ මිථ්‍යා දෘෂ්ටික දරුවන් පිරිස සමාසක් දෘෂ්ටික වුණා වගේම මව්පියොනුත් තෙරුවන් සරණ ගිය උපාසක තත්ත්වයට පත් වුණේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ අර වතුර නිකම් බොන්න නොදී අමාපැන් පෙව්වා කියල අපට තේරුම් ගන්න පුළුවන්. අමාපැන් පෙව්වා. වෙන දේවල් දීල නොවෙයි මේ ළමයින්ගේ ශ්‍රද්ධාව නොසෙල්වෙන තත්ත්වයට පත්කළේ පිරිසිදු ධර්මය දීල, ධර්මාවබෝධය දීල. අද වගේ දවසක බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්වූ ඒ අභිංසක ආදර්ශයත් ප්‍රයෝජනවත් වෙනවා, මේ යුගයේ හැටියට.

අපි ගාථාවේ අර්ථය ගැන හිතල බලනවානම් බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙතන දැක්වූවා මිථ්‍යා දෘෂ්ටියත්, සමාසක් දෘෂ්ටියත් අතර ඇති වෙනස. මේ ගාථාවේ මිථ්‍යා දෘෂ්ටියේ ලක්ෂණය වගේම ප්‍රතිඵලයත් දක්වනවා. එහි ලක්ෂණය මොකක්ද නිවැරදි දේ වැරදිය කියන හැඟීම හා වැරදි දෙය නිවැරදි හැටියට දැකීම. ඒක තමයි මිථ්‍යා දෘෂ්ටියේ ලක්ෂණය. ඒකෙ ප්‍රතිඵලය දුගතිය, අපාය, නිරය. සමාසක් දෘෂ්ටියේ ලක්ෂණය වැරැද්ද වැරැද්ද හැටියටත් නිවැරැද්ද නිවැරැද්ද හැටියටත් දකිනවා. ඒකෙ ප්‍රතිඵලය සුගතිගාමී වීමයි. ඇත්ත වශයෙන්ම මේ මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය ගැන බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉතාම දැඩි අවධානයකින් යුක්තව බොහෝ අවස්ථාවල ප්‍රකාශ කරල තියෙනවා. කොයිරන්ද කිවුවොත් එක් අවස්ථාවක සංඝයා වහන්සේලා අමතල ප්‍රකාශ කරනවා "මහණෙනි, මට මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය තරම් ලොකු වැරැද්දක් ලෝකයේ පෙනෙන්නේ නැත. ලොකු වැරදි අතරින් ලොකුම වැරැද්ද මිථ්‍යා දෘෂ්ටියයි" කියලා. මොකක්ද ඒකට හේතුව කෙනෙකුගේ දෘෂ්ටියක් වැරදුනොත් එයාගේ ක්‍රියාකලාපය එහෙම පිටින්ම නොපිට යනවා. ඒ කාරණය දක්වනවා උපමා සහිතව දේශනාවක.

එක් අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලාට වදලා "මහණෙනි, මිථ්‍යා දෘෂ්ටික පුද්ගලයා යම් කාය කමීයක්, වාග් කමීයක්, මනෝ කමීයක් - ඒ කියන්නේ කයින්, වචනයෙන්, මනසින් යම් වැඩක් කරනවා නම් ඒ හැම එකක්ම තමන් ගත්තු දෘෂ්ටිය අනුවම යනවාය - වැරදි දෘෂ්ටිය අනුවම යනවාය. ඒ වගේම ඒ පුද්ගලයා තුළ

ඇතිවන චේතනාවන්, ප්‍රාර්ථනාවන්, ඇතිකරගන්නා ඉලක්කයන්, ක්‍රියාදාමයන් තිබෙනවානම් ඒ හැම එකක්ම ඒ පුද්ගලයාගේ අභිත පිණිස දුක පිණිස අවැඩ පිණිස හේතුවනවාය.” එහෙම කියල උපමාවක් දක්වුවා. “මහණෙනි, යම් සේ කොහොඹ ඇටයක්, කරවිල ඇටයක්, තිත්ත ලබු ඇටයක්, තෙත් පොළවක පැල කළහම ඒ ඇටයට උරාගන්නා පෘථිවි රසයත්, දිය සීරාවත් ඒකාන්තයෙන්ම තිත්ත බවට පත්වෙනවා.” ඒ වගේම අර උපමාව එක්ක සම්බන්ධ කරනවා. “මේ ආකාරයට යම් කෙනෙකුගේ දෘෂ්ටිය මිථ්‍යා නම් වැරදි නම් ඒක අනුව අනිත් ඔක්කොම තිත්ත බවට, කටුක බවට, අභිත බවට පත්වෙනවා.”

ඒ වගේම අනිත් පැත්තත් දක්වනවා. “සමයක් දෘෂ්ටික පුද්ගලයාගේ කාය කම් වාග් කම් මනෝ කම් ඔක්කොම ඒ දෘෂ්ටිය අනුවම හැඩගැසෙනවා. ඒ වගේම ඒ පුද්ගලයාගේ චේතනාවන්, ප්‍රාර්ථනාවන්, ඉලක්කයන්, ක්‍රියාදාමයන්, ක්‍රියාකාරිත්වයන් - සංස්කාර කියන ඒවා හැම එකක්ම ඒ තැනැත්තාගේ යහපත පිණිස හොඳ පිණිස සුව පිණිස හේතු වෙනවා”. උපමාව කුමක්ද “යම් සේ උක් බීජයක් - උක් පුරුකක් හෝ හැල් වී බීජයක් හෝ මිදි බීජයක් හෝ තෙත් පොළොවක පැළ කළහම ඒකට උරාගන්නා පෘථිවි රසයත් දිය සීරාවත් රසවත් ඵලයක්ම ලබා දෙනවා”. අන්න ඒවගේ කෙනෙකුට හිතා ගන්න පුළුවන් මිථ්‍යා දෘෂ්ටියත් සමයක් දෘෂ්ටියත් අතර වෙනස. ඒ වගේම කෙනෙකුට ඇත්ත වශයෙන්ම තමාගේ දෘෂ්ටිය හරිද වැරදිද කියල විමසල බලන්න අවස්ථාවක් සලසන ආකාරයටයි මේ විස්තරය දක්වෙන්නේ.

ඒ වගේම ත්‍රිපිටකයේ සූත්‍ර දේශනා මූලින්ම ආරම්භ වෙන්නෙ බ්‍රහ්මජාල කියන සූත්‍රයෙන්. සූත්‍ර දේශනා කියවන්න පටන් ගන්න බෞද්ධයෙකුට පළමුවෙන්ම මුණ ගැහෙන මහා දීඝී දේශනාවක් ඒ බ්‍රහ්මජාල සූත්‍රය. බඹදූලක්. ඒ දේශනාව තුළ බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයේ ඇතිවුණ හා ඇතිවෙන්න පුළුවන් මිථ්‍යා දෘෂ්ටි හැම එකක්ම අඩංගු කරල තියෙනව. මේ මේව කියල. හොඳට බලාගන්න පුළුවන් මේ පින්වතුන්ට. හොඳම ප්‍රමිතියක් වගේ ඒක පෙන්නුම් කරන්න පුළුවන් මේ තමන්ගේ දෘෂ්ටියත් එක්ක ඒක සංසන්දනය කරල හරිද වැරදිද කියල දකගන්න පුළුවන් විදියට - හරියට සියුම්ව වියපු දූලට හැම මාළුවෙක්ම අහු වෙනවා වගේ. බ්‍රහ්මජාලය කියන්නේ ඒකයි. ඒ දෘෂ්ටිජාලය හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයේ ඇතිනාක් දෘෂ්ටි,

ඒ විදිහට - දෘෂ්ටි හැට දෙකක් සංග්‍රහ කරල දක්වල තියෙනව. ඒ දේශනාවේ ඒ කාලයේ හිටපු මිථ්‍යාදෘෂ්ටික ශාස්තෘවරුන්ගේ මත මේ, මේ, මේවයි කියල පෙන්නුම් කරල තියෙනවා. ඔය විදිහට, මිථ්‍යා දෘෂ්ටියේ භයානකත්වය නිසාම බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒකෙන් පරිස්සම් වෙන්න ඕනෙ නිසායි ඒවා ඒ විදිහට දක්වල තියෙන්නේ. අර කියාපු හැට දෙකක් දෘෂ්ටි පමණක් නොවෙයි. බුද්ධ කාලයේ සමකාලීන ශාස්තෘවරු හය දෙනාගේත් දෘෂ්ටි විවේචනයට ලක්කරල තියෙන්නේ හේතු සහිතවයි. මොකද ඒවායින් ආරක්ෂා වියයුතු නිසා. වැරදි දෘෂ්ටිය කියන එක කෙනෙක් පොළඹවන ස්වභාවයක් තියෙනව. ඇදගෙන යනවා. ඒක හරියට පෙන්වල දුන්නෙ නැත්නම්. නොමඟ යන ස්වභාවයක් තියෙනවා.

ඒ ශාස්තෘවරු හය දෙනෙක් හිටිය කියල කියවෙනව. අතීත ආචාර්යවරු. පූරණ කස්සප, මක්ඛලීගෝසාල, අජිත කේශකම්බලී, පකුධ කච්චායන, නිගණ්ඨනාථ පුත්‍ර, සංජය බෙල්ලට්ඨි පුත්‍ර කියල. ඔය විදිහට ආචාර්යවරු හය දෙනෙක් හිටිය. එයින් වැඩි දෙනෙක්ම - හතර දෙනෙක් පමණ - පූරණ කස්සප, මක්ඛලීගෝසාල, ආදීන් වැඩිදෙනෙක්ම අකිරිය වාදී කියල කියන, කම්චාදය ප්‍රතිකෂේප කරන, නිකම් ඉඳල උත්සාහ නොකර සසරින් ගැලවෙන විධියේ ඒ පින්පව ආදිය ගැන විශ්වාසයක් නැතිව දන්පින් ආදිය අනවශ්‍යයි කියන, ඒ විදියේ වැරදි දෘෂ්ටි රාශියක් ඉදිරිපත් කරපු ආචාර්යවරු. විශාල ශ්‍රාවකයින් පිරිසකුත් හිටිය. ඒ අය පිළිබඳව බුදුපියාණන් වහන්සේ බොහෝ අවස්ථාවල විවේචනාත්මකව හේතු සහිතව තකී විතකී ඉදිරිපත් කරමින් ඒවා නිෂ්ප්‍රභා කළා. විශේෂයෙන්ම මක්ඛලී ගෝසාල කියන ආචාර්යවරයා නියතිවාදී කියල කියනව ඉබේ සිද්ධ වෙනව කියල කියනව. මේ සංසාරයේ නූල් බෝලයක් විසිකළහම ඒක ඉවර වෙනකම් ඔහේ පෙරළල යන්න වගේ මේ සාංසාරික සත්වයා නුවණ ඇති නුවණ නැති දෙගොල්ලම යම්කිසි කාලයක් ඉබේම දුවල යම් දවසක සංසාරයේ දුක් කෙළවර කරගන්නව කියල. කෙනෙකුට චීර්ය දරන්න උත්සාහ කරන්න අවශ්‍යතාවයක් නැත. හැකියාවකුත් නැත. මේක නියතයෙන්ම සිද්ධ වෙනවයි කියල. ඔය විදිහට දක්වනව. ඒ වගේම අහේතු අප්‍රචය කියල කියන හේතුවක් කාරණයක් නැතිව කෙනෙක් කිලිට්ටීම හෝ පිරිසිදුවීම සිදුවෙනවාය, පින් පව කියල දෙයක් නැත - ඔය විදිහට කියවෙන දෘෂ්ටියක් බොහෝ ශාස්තෘන් තුළ තිබුණා. බුදුපියාණන් වහන්සේ බොහෝ අවස්ථාවල විශේෂයෙන්ම

මක්බලී ගෝසාල කියන ශාස්තෘවරයා පිළිබඳව කියනව “බොහෝ දෙනාට මේ තරම් අවැඩ පිණිස උපන්න මනුෂ්‍යයෙක් මට පෙනෙන්නේ නැත. හරියට කෙනෙක් ගං මෝයක මත්ස්‍යයින්ගේ විනාශය පිණිස දැක් දන්නා වගේ මනුෂ්‍යයින්ගේ විනාශය පිණිස දැක් දනවය මක්බලී ගෝසාල” කියල.

අන්න ඒ විදියේ දැල් ඒ කාලයේ විතරක් නොවෙයි මේ කාලයේත් වැටෙන්න පුළුවන්. ඒ විදියේ අකිරියවාදය කියල කියන පුද්ගලයාගේ ක්‍රියා ශක්තිය ප්‍රතික්‍ෂේප කරන, කමිය විපාකය ගැන ඇදහීමක් නැති මේවා ඉබේම සිදුවෙන දේවල් නියතයෙන් සිදුවෙන දේවල් ආදී වශයෙන් වැරදි දෘෂ්ටි. ඒ වගේම ඇතැම් අවස්ථාවල බුදුපියාණන් වහන්සේ නිගණ්ඨනාථ පුත්ත කියන ඒ ශාස්තෘවරයාගේ දර්ශනයත් විවේචනයට ලක්කලා. ඒ ශාස්තෘවරයාගේ තිබුණේ අර විදිහට කමිය ප්‍රතික්‍ෂේප කිරීමක් නොවෙයි. හැම දෙයක්ම අතීත හේතුව නිසා සිදුවෙනවා. අතීත කමිය නිසා සිදුවෙනවා. ඒකත් එක අන්තයට යාමක්. අති ධාවනයක්. මොකද ඒ ශාස්තෘවරයාගේ මතය තිබුණේ මේ ඔක්කොම අතීත කමී නිසයි කෙනෙකුට සැප දුක් ඇතිවෙන්නේ. ඒක නිසා කරන්න තියෙන්නේ මෙව්වරයි - ශරීරයට වද, දුක් දීලා තපස් රැකලා ඒ අතීත කමී ගෙවල දන්න ඕනෙ. අළුතෙන් කමී රැස් නොකර ඉන්න ඕනෙ. එහෙම රැස් නොකර ඉදීමෙන් යම් දවසක කමිය ගෙවිලා යනවා. ඔය විදිහට මතයක් නිගණ්ඨනාථ පුත්ත කියන ශාස්තෘවරයා තුළ තිබුණ. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ ශ්‍රාවකයින් හමුවෙලා ඒ අයගෙන් ඔය විදිහේ මතයක් තියෙනවද කියල අහල ඒ මතය නිෂ්ප්‍රභා කරපු හැටි බුදුපියාණන් වහන්සේම ප්‍රකාශ කරල තියෙනවා. “මම ඒගොල්ලන්ගෙන් අහනවය දන් ඔයගොල්ල මේ කයට වදදීල දුක් ගෙවල දන්නයි උත්සහ කරන්නේ. හොඳයි ඔය ගොල්ලන්ට කියන්න පුළුවන්ද ඇත්ත වශයෙන්ම තමන් මේ මේ විදිහේ පවිකම් කරල තියෙනවා කියල? ඒවා පිළිබඳ අදහසක් තියෙනවද?” “නැහැ, දන්නේ නැහැ.” “කොච්චර කලකින් මේ කරන උත්සාහය තුළින් මේ ශරීරයට වදදීමෙන් මේ පවි ගෙවිල ගියාද කියල දන්නවද?” “ඒත් නැහැ”. “තව කොච්චර ගෙවන්න තියෙනවද කියල දන්නවද?” “ඒකත් දන්නේ නැහැ.” එහෙනම් ඔය ගන්න මේ උත්සාහය නිෂ්ඵලය” කියල බුදුපියාණන්

වහන්සේ අර අතීතයේ කමී වලින්ම මේ හැම දෙයක්ම සිද්ධ වෙනවාය කියන මතයන් ප්‍රතික්‍ෂේප කලා.

බොහෝ දෙනා තුළ තියෙන මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය තමයි මෙලොවක් පරලොවක් නැත. සැපයුක් ආදිය හැම එකක්ම ඉබේ සිද්ධ වෙනවාය. නැත්නම් තවත් අවස්ථාවක දක්වනවා, දෙවියෙක් නැත්නම් බ්‍රහ්මයෙක් නිසා මේවා සිද්ධවෙනවා කියල. බුදුපියාණන් වහන්සේ තවත් අවස්ථාවක දක්වනව. “දැන තුනක් තියෙනවය. ඒ දැන තුන යම්කිසි නුවණැති පුද්ගලයෙක් ප්‍රශ්නෝත්තර වශයෙන් විමසල බලනකොට අන්තිමට ගිහිල්ල අකිරියවාදය කියල කියන ක්‍රියාශක්තිය නිෂ්ප්‍රභා වෙන, ප්‍රතික්‍ෂේප වෙන දැනියකට හැරෙනවා” කියල. ඒක බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ විදිහටයි පෙන්නුම් කරන්නේ. “ඇතැම් කෙනෙක් ඉන්නවාය. මේ සියල්ලම අතීත හේතු නිසා සිදුවෙනවාය කියල කියනවාය. මම ඒ ගොල්ල ළඟට ගිහිල්ල අහනවාය එහෙම නම් ඔය කියන කාරණය ඇත්ත නම් කෙනෙක් සතුන් මරන්නෙක් වෙන්න, සොරකම් කරන්නෙක් වෙන්න පරදර කමීයේ යෙදෙන්නෙක් වෙන්න බොරු කියන්නෙ ඔය දේවල් හැම එකක්ම කරන්නෙ අතීත කමීය නිසා නේද? එහෙම වෙන්න පුළුවන්ද? නමුත් ඒක සත්‍යයෙන් තොරයි. අතීත කමීය නිසාම ඒක වෙනවා කිවුවොත් කාටවත් උත්සාහයට වීර්යයට තැනක් නැහැ. එතකොට නිකම්ම ඔහේ සිද්ධ වෙන්න අරින්න ඕනෙ. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනව අර කියාපු නිගණ්ඨ මතය පවා අන්තිමට ගිහිල්ල අකිරියවාදයටම වැටෙනවයි කියල. උත්සාහයක්, ඡන්දයක්, වායාමයක් - වීර්යයක් කියල කියන මනුෂ්‍යයා තුළ තියෙන විශේෂ ශක්තිය ප්‍රතික්‍ෂේප කෙරෙනවාය ඒ දැනිය නිසා කියලා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ තවදුරටත් ප්‍රකාශ කරනවා. “මම ඇතැම් අවස්ථාවන් වල - දැන් ඔය බමුණන් අතර තිබුණේ බ්‍රහ්මයා මැව්ව කියල - බ්‍රහ්මයාය මේ සැප යුක් ආදී හැම එකකටම හේතුව කියල, ඒ අය ළඟටත් ගිහිල්ල මම අහනවය ඔය ගොල්ල කියන හැටියට කෙනෙක් සතුන් මරන්නෙක් වෙන්න, සොරකම් කරන්නෙක් වෙන්න. පරදර කමීය කරන්නෙක් වෙන්න බොරු කියන්නෙක් වෙන්න මත්පැන් බොන්නෙක් වෙන්න ඔක්කොම අර දෙවියන් මැවූ නිසයි. ඒක පිළිගන්නවාද?” උත්තර නැහැ ඒකට ඒ ගොල්ලන්ට. කෙනෙක් තුළ තියෙන තමන්ගේ ජීවිතය යහමඟට හරවන්න පුළුවන්

වෙනතා ශක්තිය, උත්සාහය, ඡන්දය ප්‍රතිකෂේප වීමක් තමයි. ඔය මක්බලී ගෝසාල ගැන කිව්ව වගේ හේතු ප්‍රත්‍ය නැතුව කිසිම හේතුවක් නැතිව සත්වයෙක් පිරිසිදු වෙනවය, කිලිටි වෙනවය කියන එක සම්පූර්ණයෙන්ම වැරදි දෘෂ්ටියක්. නමුත් එබඳු දෘෂ්ටි ගත්තු ඒ ශාස්තෘවරුන්ටත් විශාල අනුගාමික පිරිසක් බුද්ධ කාලයේ පවා හිටිය. අකිරියවාදය, අහේතු අප්‍රච්චය වාදය ආදී වශයෙන් දක්වන ඡඩී ශාස්තෘන් වහන්සේලාගේ දශීන පිළිගත්ත. ඒ වගේ අය දැනට වුණත් ඉන්න බැරිකමක් නැහැ. නමුත් අපි කල්පනා කරන්න ඕනේ බුදුපියාණන් වහන්සේ සූත්‍ර දේශනාවලින් මේ ගැන මතු කරල දීල තියෙන්නේ අපට පරෙස්සම් වෙන්න. තම තමන් ධර්මය පිළිබඳ යම් නිගමනයක් අරන් තියෙනවා නම් මේවාත් එක්ක සංසන්දය කරල ඕනේ, කොයිතරම් දුරට බුද්ධ මතයට එකඟ වෙනවද - ධර්මානුකූලද කියල.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ගේ ඥාන ශක්තිය තුළින් වැරදි මතිමතාන්තර දුරු කළ අවස්ථාවක් ගැන නිදහ්නයක් දක්වන්න පුළුවන්. බුදුපියාණන් වහන්සේ කෝලිය ජනපදයේ වාසය කළ අවස්ථාවක එක් දවසක පුණ්ණ කියන ගව වෘතය - ගව වෘතය කියල කියන්නේ, ඒ කාලයේ හිටිය ඇතැම් අය තිරිසනුන් හැටියට හැසිරෙනව. මොකද අදහස දුෂ්කරක්‍රියාව. ශරීරයට වද දීමේනුයි මේ දුක් ගෙවාගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. විමුක්තිය ලබන්න පුළුවන් වෙන්නේ. සුගතිය ලබන්න පුළුවන් වෙන්නේ. දෙවියෙක් බඹෙක් වෙන්න පුළුවන් කියල ඒ විධියේ වැරදි මතයක් තිබුණා. ඒකත් අති ධාවනයක්. එහෙම නැත්නම් අන්තයට යාමක් අන්තගාමී අදහසක්. බුදුපියාණන් වහන්සේ හමුවෙන්න ආව ගව වෘතය රකින පුණ්ණ කියල කෙනෙකුත් බලු වෘතය රකින සේණිය කියල කෙනෙකුත්. මේ දෙන්න ඇවිල්ල බුදුරජාණන් වහන්සේට ගෞරව කරල අර බලු වෘතය රකින සේණිය බල්ලෙක් වගේම වකුටුවෙලා ඉඳගත්තා. දෙන්නම ඉඳගත්තට පස්සෙ පුණ්ණ කථා කරනවා. "ස්වාමීනි" කියල අනික් කෙනාව මෙහෙම හඳුන්වල දෙනව. එහෙම සිරිතක් දැනටත් තියෙනවනේ. "මේ බලු වෘතය රකින සේණිය අවේල - ඒ කියන්නේ ඇඳුම් නොඅඳින, මේ සේනිය දීඝී කාලයක් මේ විධියේ දුෂ්කර වෘතයක් රකිනවා. මේ සේනිය මිය පරලොව ගියහම කොහොටද යන්නේ?" කියල අහනව බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන්. ඉතින් බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනව "පුණ්ණ, ඒ ප්‍රශ්නය තිබියේවා. ඒ

ප්‍රශ්නය අහන්න එපා.” එතකොට ආයින් අහනවා දෙවන වරටත් තුන්වන වරටත්. ඒක ඇහැව්ව නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනව “එහෙනම් පුණ්ණ මම උත්තර නොදෙන්නයි හිටියෙ. මට වද දෙන නිසා උත්තර දෙන්නම්. දැන් එහෙනම් කියන්නම්” කියල “දැන් මේ සේනිය දීඝී කාලයක් බල වෘතයක් රැකල බල ශීලයක් වඩල බල ආකල්පයක් ඇති කරගෙන බල හිතක් දියුණු කරල ඉන්න කෙනෙක්. එතකොට දීඝී කාලයක් ඒක වැඩිම නිසා මරණයෙන් පස්සෙ ගිහිල්ල බල්ලන් අතරම උත්පත්තිය ලබනවා”ය. ඊ ළඟට එහෙම උත්පත්තිය නොලැබුණහොත් ඊ ළඟට වෙන දේත් කියනවා. “මේ විධියේ වෘතයක් රැකීමෙන් දෙවියෙක් බඹෙක් වෙනවා කියන ඒ අදහස යම් කෙනෙකු තුළ තිබෙනවානම් ඒ කෙනාට මරණින් පසු යන්න තියෙන්නේ තැන් දෙකක් විතරයි කියල මා කියනවා. නිරය හරි තිරිසන් ලෝකය හරි. එතකොට මේ වෘතය හරිගියොත් බල්ලෙක් වෙනව. වැරදුනොත් නිරයට යනවා.” ඕක කිව්වහම සේනිය කඳුලු පෙරන්න පටන් ගත්තා. අඩන්න පටන් ගත්තා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ පුණ්ණට කියනවා” ඔන්න ඕකනේ පුණ්ණ, මම උත්තර නොදී හිටියේ. මට මේ වද කරන නිසානේ මේ උත්තර දුන්නේ.” එතකොට සේණිය කියනව “නැහැ භාග්‍යවතුන් වහන්ස මම මේ අඩන්නෙ මෙව්වර දීඝී කාලයක් මේ වෘතය රැකක නිසයි” කියල.

ඊ ළඟට ඔන්න සේණිය කථා කරනවා. “භවත් ගෞතමයන් වහන්ස, මේ පුණ්ණ බොහොම දීඝී කාලයක් ගව වෘතය රැකක. ගවයෙක් වගේම බොහොම දුෂ්කර ක්‍රියාවක් කළා. මෙයා ගිහිල්ල කොහෙද උපදින්නේ?” එතනදිත් බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනවා ඔය ප්‍රශ්නෙ තිබ්ව්වාටෙ. ඕක අහන්න එපා. නමුත් බේරුමක් නැහැ. අහනව සේණිය තුන් සැරයක්ම.

ඇහැව්වට පස්සෙ බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනව “මම කියන්නම්. දීඝී කාලයක් ගව වෘතයක් රැකල ගව ශීලයක් පුරුදු කරල ගව ආකල්පයක් දියුණු කරල ගව සිතක් ඇතිකරගෙන තියෙන නිසා මරණින් පස්සෙ ගිහිල්ල ගවයින් අතර උත්පත්තිය ලබනවා. ඒක නොලැබුණොත් අර කියාපු වැරදි දෘෂ්ටිය නිසා නිරයට යනවා. ඒකකො නිරයට එකකො තිරිසන් ලෝකෙට”. ඔහොම කිව්වහම ඔන්න එතකොට පුණ්ණ අඩන්න පටන් ගත්තා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ සේණියට කියනවා “ඔන්න ඕකනේ මම නොකියන්න නේ

හිටියේ. කිව්ව නිසානෙ අඩන්නෙ” එනකොට පුණ්ණ කියනවා “නැහැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කිව්ව නිසා නොවෙයි. මම මෙව්වර කාලයක් මෙක රැක්ක නිසයි අඩන්නෙ. දෑන් ඉතින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අපට අපි මේ ගත්තු වැරදි වෘත්ත අතහරින ආකාරයට අපට ධර්ම දේශනා කරන්න”ය කියල ආරාධනා කළා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේ කමිය පිළිබඳ යම්කිසි විශේෂ දේශනාවක් පවත්වා වදාළා.

“යං කරොති තෙන උප්පජ්ජති” - යමක් කරයි ද ඒ අනුව උප්පත්තිය ලබනව. උපන්න කෙනාට ඒකට අදාළව නොයෙකුත් කමී විපාක ලැබෙන්න වෙනව කියල අන්තිමට සිද්ධාන්ත වශයෙන් පෙන්නුම් කරනවා.

“කමම දයාද සත්තා”

සත්වයින්ගේ දයාදය කමීයයි කියල ඔය විදිහට ප්‍රකාශ කළහම අන්තිමට පුණ්ණ උපාසක වරයෙක් වුණා. තුනුරුවන් සරණ ගිහිල්ල අර බලු වෘත්ත රැක්ක සේණිය ශාසනයේ පැවිදිවෙලා අන්තිමට රහත් වුණා. ඔන්න ඔය විදිහට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ පුද්ගලයින් හික්මවීමේ ක්‍රමය අනුව මිථ්‍යා දෘෂ්ටි වලින් ඉවත් කරල සමායක් දෘෂ්ටියෙහි පිහිටවූ අවස්ථාවල අනන්තයි. සූත්‍ර දේශනාවල වලට අනුව.

මේවා ආශ්‍රයෙන් අපට හිතාගන්න පුළුවන් අපි හැම තිස්සෙම අපගේ මේ දෘෂ්ටිය ගැන කල්පනාකාරී වෙන්න ඕනෙ. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරල තියෙනව මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය කොයිතරම් හොඳින් රැක්කත් ඒ මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය ඇතිව මිථ්‍යා සංකල්ප ඇතිව වැරදි අදහස් ඇතිව ඒකට ගැලපෙන වචන ක්‍රියාමාර්ග ඇතිව යම්කිසි ආගම් දර්ශනයක් අංග සම්පූර්ණව ඒක රැක්කත් අන්තිමේ ප්‍රතිඵලය නිෂ්ඵලයි. ඒක උපමා කරල - උපමා හතරක් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වල තියෙනව යම්කිසි කෙනෙක් ඔරුවක වැලි දමල වතුරෙන් පොගවල ඕකෙන් තෙල් ගන්න උත්සාහ කරන්න වගේ. කොටින්ම කියතොත් වැලි මිරිකා තෙල් ගන්න උත්සාහයක් වගේ. තව එකක් දක්වල තියෙනව එළදෙනකගේ අගෙන් ඇඳල කිරි දෙවන්න ගන්න උත්සාහයක් වගේ නිෂ්ඵල උත්සාහයක් ඒ මිථ්‍යා දෘෂ්ටිකයින් ගන්නෙ. ඔය විදිහට නොයකුත් උපමා වලින් පෙන්නුම් කරල තියෙනවා. තෙත් ලී දෙකක් ගටල ගින්දර ගන්න උත්සාහ කරන්න වගේ. ඒ විදිහේ උපමා වලින් මේ දෘෂ්ටියේ නිෂ්ඵල බව බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාළ.

මෙතෙක් අපි කිවුවේ මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය ගැන. දැන් අපි සමාසක් දෘෂ්ටිය ගැන කතා කරමු. මේ සමාසක් දෘෂ්ටිය කියන එක ධර්මයේ කීප ආකාරයට විග්‍රහ කරල තියෙනවා, ඒ ඒ තැන්වල ඒ ඒ මාතෘකාවට අනුව. එක් අවස්ථාවක සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලාගෙන් අහනවා “මේ සමා දිට්ඨි, සමා දිට්ඨි කියල කියනවා. මොකක්ද මේ සමාසක් දෘෂ්ටිය කියල කියන්නේ?” ගුරුවරයෙක් ගෝලයන්ගෙන් අහන්න වගේ අහනවා. සංඝයා වහන්සේලා කියනවා අපිත් මේ බොහොම ඇත ඉඳල එන්නෙ ආයුෂ්මත් සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේගෙන්ම මේ ධර්මය අහගන්නයි. සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේටම මේකට පිළිතුර වැටහේවා කියල. ඒ ආරාධනාව අනුව සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ දීඝී දේශනාවක් කරනවා. සමාසක් දෘෂ්ටිය කියන්නේ කුමක්ද කියල හඳුන්වල දෙනවා. එහි පළමුවෙන්ම දක්වන හැඳින්වීම බොහොම සරල හැඳින්වීමක්. ඒක කාටත් ප්‍රයෝජනවත් නිසා මේ අවස්ථාවේ ඉදිරිපත් කරමු.

යම් ආර්ය ශ්‍රාවකයෙක් අකුසලයන් දන්නවා නම් අකුසල් මූලත් දන්නවා නම් අන්ත එපමණකිනුත් කෙනෙක් සමාසක් දෘෂ්ටිය ඇති කෙනෙක් වෙනවා. ඊ ළඟට දේශනා කරනවා මොකක්ද අකුසලය? අකුසලය කියන්නෙ පාණාතිපාත, අදින්නාදන කාමමිථ්‍යාවාර ඒ කයින් කෙරෙන අකුසල්. මුසාවාද පිසුනාවාවා, පරුෂාවාවා, සම්පපුලාප වචනයෙන් කෙරෙන අකුසල්. ඒව කවුරුත් දන්නවා. දීර්ඝ වශයෙන් කියන්න ඕනෙ නැහැ. ඊ ළඟට වචන තුනක් තියෙනවා. අභිජ්ඣා, ව්‍යාපාද, මිථ්‍යා දෘෂ්ටි. සිතීන් කෙරෙන වැරදියි ඒ දක්වන්නේ. අභිජ්ඣා කියල කියන්නේ විෂම ලෝභය. අවිද්‍යාව කියල කියන්නේ නොදැන්ම. ඒක නොවෙයි මෙතන අභිජ්ඣා කියන්නේ. විෂම ලෝභයයි. කෙනෙකුගේ වස්තුවක් දූකල අනේ මේක මට ඇත්නම් කියල හිතන විෂම ලෝභය. ලෝභය කොහොමත් නරකයි. විෂම ලෝභය ඊටත් වඩා නරකයි. මේක මේ හිත තුළින් ඇති කරගන්න වැරදි ආකල්පයක්. ඒ අභිජ්ඣා. ඊ ළඟට ව්‍යාපාද කියන්නේ ද්වේශය. ඊ ළඟට මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය. මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය නම් හිතෙන් කෙරෙන අකුසලයක්. එතකොට මෙතන කයින් වචනයෙන් සිතීන් සිදුකෙරෙන මේවායි අකුසල්.

ඊ ළඟට මේ අකුසල්වල මුල් මොනවද කියල ප්‍රකාශ කරනවා. ලෝභයයි, ද්වේශයයි, මෝහයයි. මේ අකුසල් මුල්. ඔන්න එතකොට ඒ ටික තේරුම් ගත්ත නම් - ඔන්න එක පැත්තක්. ඊ ළඟට කුසල්

මොනවාද කියල ප්‍රකාශ කරනවා. කුසල් කියල කියන්නේ ප්‍රාණසාතයෙන් වැළකීම, අදින්නාදනයෙන් වැළකීම, කාම මිථ්‍යාවාරයෙන් වැළකීම, බොරු කීමෙන් වැළකීම ආදී වශයෙන්. චේරමණි කියල කියන වෙන්වීම. එතකොට වෙන්වීමයි එතන කුසලය හැටියට ගන්නේ. අකුසලය පහසු හැටියට ලෝකයා කවුරුත් කරන වැරදි කිරීමයි. කුසලය ඉන් වැලකී හිටීමයි. ඇතැම් කෙනෙකුට මේක ගැටළුවක් වෙන්න පුළුවන්. මොකද බොහෝ දෙනා මේ කාලයේ ව්‍යවහාරය හැටියට මේ කුසල් කියන එකත් පින් කියන එකත් පොදුවේ පාවිච්චි කරනවා සමානාර්ථ හැටියට. තරමක් දුරට ඒක හරි. නමුත් යම් යම් හේතූන් නිසා ඒකේ අඩුපාඩුකම් ද තියෙනවා.

කුසල් සහ කුසල් මුල් වශයෙන් කරුණු දෙකක් හඳුන්වනවා සාරිපුත්‍ර ස්වාමීන් වහන්සේ. මොනවාද කුසල් මුල්. අ-ලෝභ, අ-දෝෂ, අ-මෝහ. අලෝභ කියන්නේ ලෝභයෙන් වෙන්වීම. සම්පූර්ණයෙන් නැති වුණා නොවේ. ලෝභයෙන් වෙන්වන තත්වයට හිත පත් කරගන්නා තාවකාලිකව හෝ - එය කුසලයක් දක්ෂකමක්. ලෝභයටයි ලෝකයා ඇදියන්නේ. ලෝභයටයි මුහුණ දල ඉන්නේ. ලෝභයට පිටුපස්ස හරවල යමක්, වැඩක් කරනවා නම් දුනාදී පින්කමක් කරනවා නම් ඒ විත්ත ශක්තිය කුසලයක්. ඒක දක්ෂකමක්. ඊ ළඟට අදෝෂ - තරහා යන එකයි සාමාන්‍ය සිරිත. නමුත් ඒක වළක්වාගන්න පුළුවන් නම් ව්‍යාපාදය ඉවත් කර ගන්න පුළුවන් නම් ඒක දක්ෂකමක්. අමෝහ - අර කියාපු මිඬු දිග්ගි රැල්ලට ඇදිල යන එක පහසුයි. ඒක අමාරුවෙන් හරි නවත්වා ගැනීම අමෝහ. මුළාවෙන් ඉවත්වීම.

අපි කලින් කිව්ව වගේ ඇතැම් කෙනෙකුට මේක ගැටළුවක් වන නිසා වැඩියෙන් විස්තර නැතත් කෙටියෙන් කියන්න තියෙන්නේ. පින් පව් කුසල් අකුසල් කියන වචන අපි බොහෝ විට සමානාර්ථවත් විදිහට පාවිච්චි කරනවා. නමුත් ඇතැම් තැන්වල මේ කුසල් කියන වචනය අපට කිට්ටු කරන්න වෙනවා මේ සිත පිළිබඳව දක්ෂතාවයට. අන්න ඒ අදහස තියෙනව මූලිකව. පින් පව් කියනකොට ඒ ප්‍රතිඵලයයි - බොහෝ විට අපට විපාක හැටියටයි - සැප විපාක දුක් විපාක කියන එකයි බොහෝ විට සිතට එන්නේ. කුසල් කියන එකේ තියෙනවා ඊට වඩා ගැඹුරු අදහසක්. දක්ෂතාව හැටියට හඳුන්වන. කොයිතරම්ද කියතොත් මෙතන සාරිපුත්‍ර ස්වාමීන් වහන්සේ කුසල් මුල් අකුසල් මුල් කියල කියනව මිසක් කවදවත් ව්‍යවහාරයේ නැහැ 'පින් මුල්', 'පව් මුල්'

කියල. කිසිම කෙනෙකුට මේ පොත පතේ දක්වන්න බැහැ 'පින් මුල්', 'පව් මුල්' කියන ව්‍යවහාරයක්. 'කුසල් මුල්', 'අකුසල් මුල්' කියල නම් කියනව. ඔය කරුණ තුළින් යමක් හිතාගන්න පුළුවන්. කුසලය කියන එක ගැඹුරු අර්ථයක්. අපේ චිත්ත ශක්තිය - සංසාරයේ වැරදි පැත්තට දුවන චිත්ත ශක්තිය හරවල ගැනීම ඒක. ඒකම තමයි අපි නිතරම කියන්නේ වේරමණි කියන වචනය ශිල සමාදනයේ දී ටිකක් ශක්තිමත්ව කියන්න කියල. වේරමණි - වෙන්වීම - විරතිය. ඒකම තමයි අමාරු.

හොඳයි ඔය විදිහට කුසල් අකුසල් පිළිබඳ විග්‍රහය සරල අන්දමින් සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ විග්‍රහ කරන්න පටන්ගෙන අවසානයේ දක්වනව ගැඹුරු මට්ටමෙන්, මේ සමයක් දෘෂ්ටිය කියන්නේ කුමක්ද කියල. ඇත්ත වශයෙන්ම මේ බුද්ධ ශාසනයේ පරමාථීය හැටියට සලකන්නේ අපි කවුරුත් දන්නවා මේ භයානක සංසාරයෙන් මිදීම. ඒක ලෙහෙසි පහසු වැඩක් නොවෙයි. බුදු කෙනෙකු පමණක්ම ලෝකයට මතුකරල දෙන සමයක් දෘෂ්ටිය දුක්ඛ, සමුදය, නිරෝධ, මග්ග කියල කියන චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳ ඒ ධර්මාවය. මේ මුළු මහත් පංච උපාදන ස්කන්ධයම - අපි මේ මමය මාගේය කියල කියන, රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියල කියන පංචස්කන්ධයම තනිකර දුකක්. අපි සාමාන්‍යයෙන් ඒ ටික අනභැරල බොහෝ විට කියන්නේ ඉපදීම දුකක්, දිරීම දුකක්, ලෙඩවීම දුකක්. ඔය ටික විතරක් කියල නවත්වන්නයි අපි කල්පනා කරන්නේ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ එතනින් ඉවරකරන්නේ නැහැ. අර ටික කියල අවසාන වෙලා කියනව කෙටියෙන් කිවුවොත් මුළු මහත් පංචඋපදනස්කන්ධයම දුකක්. එතකොට මේක සාමාන්‍යයෙන් අඩාලව වැටහෙන නිසා තමයි - දුක්ඛ සත්‍යය පිළිබඳව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරල තියෙන්නේ පරිඤ්ඤායං කියලා. ඒ කියන්නේ සම්පූර්ණයෙන්ම තේරුම් ගන්න ඕනේ. අඩාල තේරුමක් සාමාන්‍ය පුද්ගලයා තුළ තියෙන්නේ දුක පිළිබඳව. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනව පරිඤ්ඤායං කියලා. පිරිසිඳ දූත ගන්නවා. සම්පූර්ණයෙන්ම දූත ගන්නව ඒක තේරුම් ගන්න කොට ඔක්කොම පංචස්කන්ධයම අහුවෙලා ඉවරයි. ඒ දුක්ඛ සත්‍යයයි.

ඊළඟට මේකේ හේතුව හැටියට - දුක්ඛ සමුදය කියල කියන්නේ හේතුවයි. දුකට හේතුව හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

දක්වන්නේ තණ්හාවයි. ඕනෑම දේක දුකට යටත් තියෙන්නේ තණ්හාවයි. ඊළඟට ඒ තණ්හාව නැති කිරීම. ඒ නැති කිරීමෙන් ලැබෙන නිවීම ඒ පිපාසය සංසිදීම තමයි නිවන හැටියට දක්වන්නේ. මේ ජීවිතයේ ලබාගත හැකි සැතපීම. ඊළඟට ඒකට මාර්ගය හැටියට දක්වන්නේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයයි.

මේ හරි දැකුම කියලා කියන්නේ මොකක්ද? දැන් ජීවිතය පිළිබඳව හැමකෙනාටම දැනගත යුතු තියෙනවා. ජීවන දැනගත යුතු කියලා තියෙනවා. මත්පැන් බොන කෙනාගේ දැනගත යුතු ඒවා පිළිබඳව. මසුන් මරන්නෙකුගේ දර්ශනය මාළුවන් පිළිබඳව. යම් යම් විදිහට ඒ ඒ අයගේ ජීවන දැනගත යුතු තියෙනවා. ධර්මානුකූල හරිදැක්ම කියන එක දෙආකාරයකින් දැක්වෙනවා. කමමසසකතා සමමා දිට්ඨිය හා මාර්ග සමමා දිට්ඨියයි. කමමසසකතා කියලා කියන්නේ කමය තමාගේ බව. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. සංසාරගත සත්වයා අර කියාපු මේ පංචඋපදනස්කන්ධය මමකියෙන් අරගෙන යම් ක්‍රියාවක් කරනවා නම් ඒ ක්‍රියාවේ අනිවාර්යයෙන්ම විපාක තියෙනවා. ඒ විපාකෙන් මිඳෙන්න බැහැ. සමහර පණ්ඩිත විද්වතුන් කියනවා මේ ධර්මය අනාත්ම නම් කොහොමද විපාකයක් ගැන කතා කරන්නේ. නමුත් ඒක නොවේ සත්‍යය. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මෙතන තියෙන්නේ හිත පිළිබඳ ගැඹුරු ධර්මතාවක්. ඇත්ත වශයෙන් කියනවා නම් පටිච්ච සමුප්පාදය කියන ධර්මතාවය මෙතන තියෙන්නේ - අවිද්‍යාව නිසා ඇතිවන සංස්කාර ගොඩක්. පංචඋපදනස්කන්ධය මමකියෙන් අරගෙන යම් ක්‍රියාදාමයකට පෙළඹෙනවා. අන්න ඒ ක්‍රියාකාරීත්වයේ විපාක අනිවාර්යයෙන්ම විදින්න සිද්ධ වෙනවා, සැප හෝ දුක් හෝ. ඒකටයි අපි මේ කමයයි විපාකයයි කියලා කියන්නේ.

බුදුපියාණන් වහන්සේ දසවස්තුක සමමා දිට්ඨිය හැටියට දක්වන්නේ - අර නාස්තික දෘෂ්ටිය එහෙම නැත්නම් මක්බලි ගෝසාල ආදීන් “නැතෙයි නැතෙයි” කියන ඒවාට බුදුපියාණන් වහන්සේ “ඇතෙයි ඇතෙයි” කියනවා. මෙලොවක් ඇත. පරලොවක් ඇත. මවෙක් ඇත පියෙක් ඇත. කුසල් අකුසල්හි විපාක ඇත. මේ ලෝකය ගැන හරි අවබෝධයක් තියෙන ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් ඇත. ඔය විදිහට මව් පියන්ට සැලකීමේ විපාක ඇත ආදී වශයෙන්. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒව දක්වන්නේ මොකද? ඒ ස්ථාවරයේ ඉඳලා කෙනෙකුට පුළුවන්

සුගතිගාමී වීමට. අනික් ස්ථාවරය ගත්තොත් දුගතියට යනවා. අන්ත ඒකයි එතන තියෙන්නෙ. නමුත් ඒත් සංසාරයේ.

සංසාරයෙන් මිදීමට උපකාර වෙන්නෙ චතුරායඪී සත්‍යය පිළිබඳ අවබෝධයයි. ඒකට කියන්නෙ මාගී සමමා දිට්ඨිය කියල. මේ පංචඋපාදනස්කන්ධය දුකක්ය. මේකට හේතුව තණ්හාවය. ඊ ළඟට ඒ තණ්හාව සංසිදීම සතුටය කියල කියනව. ඒ වින්දනය ලබන්න ඕනෙ ඇත්ත වශයෙන්ම. සෝවාන් තත්ත්වයේදීයි ඒක ප්‍රත්‍යක්ෂ වෙන්නේ කෙනෙකුට. ඊ ළඟට ඒකට උපකාර වන මාගීය, ප්‍රතිපදාව තමයි ආර්ය අෂ්ටාංගික මාගීය.

දැන් බොහෝ දෙනා අහල තියෙනව කාමසුඛල්ලිකානුයෝගය කියන පංචකාම සම්පත් විදීම එක අන්තයක්. ශරීරයට වදදීම තව අන්තයක්. ඒ දෙකට මැදින් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාගීය කියන මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව තියෙනව කියල ඒ ගැන කවුරුත් අහල තියෙනව. ඒකම තමයි මෙතන කියන්නේ. අර කියාපු දෘෂ්ටි හැම එකක්ම ඉක්මවල මැදින් යන විදිහේ මහ පුදුම ධර්මයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරල තියෙන්නේ. ඒ සමමා දිට්ඨියට අර කියාපු දෙපැත්තම අයිතියි. උචෙඤ්ඤ අන්තයට යන්නෙක් නැහැ. මෙතනින් කෙළවර වෙනවය, ඒ නිසා සතුන් මැරීම් සොරකම් ආදියේ විපාක නැත කියන ඒ අන්තයට යන්නෙත් නැහැ. සංසාරයේ යම් වගකීමක් ගත්ත නම් ඒ කුසල් අකුසල් කිරීමේ දී, ඒ වගකීමට අනුව විපාකයකුත් තියෙනව කියන එක පිළිගන්න වෙනව. ඒ වගේම තවත් පැත්තකින් යනවා. ඇත්ත වශයෙන් මෙතන තියෙන්නේ හේතු ප්‍රත්‍ය සමුහයක් විතරයි. ඒක තේරුම් ගන්න ඕනෙ, ප්‍රඥවෙන්. ප්‍රඥවෙන් දුටු අවස්ථාවේයි විමුක්තිය ලැබෙන්නේ. ඕකට කියන්නෙ මාගී සමමා දිට්ඨිය කියල ඔය දෙක පටලවා ගත්තු අයයි ඔන්න සමහර විට මේ ධර්මය පිළිබඳව විකෘත අදහස් ඉදිරිපත් කරන්නේ. ඉතින් ඔය දෙපැත්තකින්ම සම්පූර්ණ සමමා දිට්ඨිය යම් කෙනෙක් තුළ ඇති වුණානම් ඒකට අනුව සිතුව පැතුම් එනව.

අපි හරි දැකුම්, හරි සිතුවම් පැතුම්, හරි කියුම්, හරි කැරුම්, හරි දිවි පැවතුම්, හරි වෙරදූරුම්, හරි සිහි කැරුම්, හරි එකඟ කැරුම් කියල සිංහල කර තියෙන්නේ ඔය පාලි වචන ටිකයි. සමමා දිට්ඨී, සමමා සංකප්ප, සමමා වාචා, සමමා කම්මන්ත, සමමා ආජීව, සමමා වායාම, සමමා සති, සමමා සමාධි කියන ටිකයි. ඒක කොයින්තරම් ක්‍රමානුකූලද

කියල මේ පින්වතුන්ට හිතල බලනකොට ජේනව. කෙනෙකුගේ ජීවිතය එහෙම පිටින්ම පරිවර්තනය වෙනවා. දෘෂ්ටියයි එතනදී වැදගත් වෙන්නෙ. දෘෂ්ටිය වැරදුනොත් අර කියාපු මිච්චා සමාධියෙන් කෙළවර වෙන්නෙ. හරිගියොත් සමමා සමාධියත් ලබල ඒක තුළින් තමාගේ විමුක්තිය ලබා ගන්න පුළුවන්. එතකොට සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ සමමා දිට්ඨිය ගැන අවසාන වශයෙන් දුන්නේ වතුරායඝී සත්‍යය පිළිබඳ සමමා දිට්ඨියයි.

දැන් අපි ටිකින් ටික යනව නිවන් පැත්තට නැඹුරුව. එක් අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ "මහණෙනි සමමා දිට්ඨිය දෙවදුරුම්" යයි දැක්වුවා. මේ සංසාරගත සත්ත්වයාට - මේ ජීවිතයේ දී දුක් කෙළවර කරගන්න බැරි සත්ත්වයාට දුගති මාගීයෙන් වෙන්වෙලා සුගතියට යාමට උපකාරවන දසවස්තුක කමමසසකත සමමා දිට්ඨිය උන්වහන්සේ හඳුන්වා දුන්න. ඒක 'සාසවා පුඤ්ඤභාගියා උපධිවෙපකා' - ඒක ආශ්‍රව සහිතයි. ආශ්‍රව කියල කියන්නේ කාමාශ්‍රව, භවාශ්‍රව, අවිජ්ජාශ්‍රව කියල කියන - මේ පින්වතුන් අහලත් ඇති - අපි මේ ඇති කරගත්තු සාංසාරික පුරුදු. කාමයන්ට ඇදිල යන, භවයට ඇදිල යන, දෘෂ්ටිවලට ඇදිල යන - ඔය විදිහට යම්කිසි ප්‍රවාහයන්ට අනුවෙල සත්ත්වයා සංසාර ගමනේ යන්නේ. මේ කියන සමමා දිට්ඨිය ආශ්‍රව සහිතයි. නමුත් පුඤ්ඤභාගියා කියන්නේ පින් පැත්තට නැඹුරුයි. අර කියාපු මක්බලි ගෝසාලලගෙ දෘෂ්ටිය අපුඤ්ඤභාගිය නැත්නම් පාප පැත්තටයි ඒක යන්නෙ. ඒක දුගතියටයි ඇදිල යන්නෙ. නමුත් මේකෙන් කෙනෙකුට පුළුවන් සුගතියට පොඩි විවරයක් ලබාගන්න. මේ භයානක සංසාරයේ අපායට නොවෙයි. මනුෂ්‍ය ආත්මභාවයක්, දිව්‍ය ආත්මභාවයක්, බ්‍රහ්ම භාවයක්වත් ලැබුවොත් යම්තම් හරි සැනසීමක් තියෙනවා. ඒකෙන් සම්පූර්ණ වෙනවා නොවෙයි. නමුත් දුගතියට ප්‍රේතලෝක වලට නිරයට ගියොත් ආයින් කල්ප ගණනකට නැගිටින්න බැහැ. අන්න එතනත් බුදුපියාණන් වහන්සේ - මධ්‍යම ප්‍රතිපාදව. එතකොට සංසාරික සත්ත්වයාට අන්න අර කියාපු කමමසසකත සමමා දිට්ඨියට අනුව ඒ ස්ථාවරය මත පිහිටල පින් දහම් කරන්න තහනමක් නැහැ. එතනින් කෙළවර වෙනවා නොවේ. ඒක තුළින් මේ භවයේ සුගති තත්ත්ව ලබල නිවන් දකින්න පුළුවන්. ඒ නිසා තමයි කියන්නෙ 'උපධිවෙපකා'.

උපධි කියන එකක් තේරුම් කරන්න වෙනවා. උපධි කියල කියන්නේ කෙනෙක් උත්පත්තියක් ලැබුවම ඒකට පරිවාර වශයෙන් උපකාර වෙන භවභෝග සම්පත් ආදී දේවල්. ඒවා ජීවිතයක් පවත්වා ගන්න උපකාර වෙන දේවල්. ඒවා නැති නිසා හිඟා කමින් දුකසේ, ඒ බඩවියන රැක ගැනීම සඳහාම මුළු ජීවිතේ ගත කරන අය ඉන්නවා. ඒ අයට ආගමික, ආධ්‍යාත්මික දියුණුවක් ගැන හිතන්නවත් ඉඩක් නැහැ. අපි බණ කිව්වට වදින්නෙත් නැහැ. උපධිවෙපකා කියල කියන්නේ උපධි සම්පත් ලඟාකර දෙනවා. දැන් බොහෝ දෙනාට වෙන්තෙ මේ දෙක පටලවා ගැනීමයි.

ඊළඟට ගැඹුරු මට්ටමෙන් සසරින් මිදීම ගැන කියනකොට ඒ දෙවෙනි සමමා දිට්ඨිය හඳුන්වන්නෙ මෙහෙමයි. "අත්තී භික්ඛවෙ සමමා දිට්ඨී අරියා අනාසවා ලෙකුත්තරා මගගඛගා" - ආර්ය වූ අනාශුව වූ ලෝකෝත්තර වූ මාභීඛගය හැටියට සලකන සමයක් දෘෂ්ටිය. ඒක තමයි චතුරායඝී සත්‍යය - ඒකෙදි ආත්ම කතාවක් නැහැ. මමය මාගේය කථාවක් නැහැ. තනිකර දුක් ගොඩක් විතරයි. තනිකර දුක් ගොඩක්. ඇතැම් කෙනෙක් තකී මාධ්‍යයට ගත්තහම චතුරායඝී සත්‍යය ගැන කියනව. නමුත් එදිනෙද ජීවිතයේ ඉන්නෙ අර පහල මට්ටමේයි. ඔන්න ඔය දෙක පටලවා ගැනීමේදීයි බොහෝ දෙනෙක් පින්පවි ආදිය පවා ප්‍රතිකෂේප කරන්නෙ. ඒවට කියන්නෙ අති පණ්ඩිතකම් කියල. ඒව අති ධාවන. බුදුපියාණන් වහන්සේ පැහැදිලිව පෙන්වනවා. මෙතනත් තියෙන්නෙ මැදුම් මගක්. අපි බොහෝ අවස්ථාවල මේ පින්වතුන්ට මතක් කළා සැඩ පහරකින් එතරවන කෙනෙක් දැගලන්නෙත් නැතිව නවතින්නෙත් නැතිව මධ්‍යස්ථ මට්ටමින් දියපහරින් එතර වෙන්න ඕනෙ. අන්න ඒ වගේ දෙයක්. මේ සංසාරයේ කාමඕස, භවඕස, දිට්ඨිඕස යන මේ සැඩවතුරු ගලාගෙන යනවා. මේකෙන් එතෙර වෙන්න හදන කෙනා හරියට මේ පැත්තෙ ඉදල එහා පැත්තට පනිනවා වගේ යන්න බලාපොරොත්තු වුණාට යන්න බැහැ. ඒ රැල්ලටත් තරමක් ඉඩ දිගෙන සීරුවෙන් එහා පැත්තට යන්ට ඕනෙ. දැගලන්නෙත් නැතිව නවතින්නෙත් නැතිව.

අන්න ඒ දඹ්‍රිතයට අනුව බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා ලෝකයේ ජීවත්වෙන සත්ත්වයින් පින් දහම් තුළින් යම්කිසි විචරයක් ලබාගන්න ඕනෙ. යටත් පිරිසෙයින් තමන්ට මනුෂ්‍යාත්මභාවයක් ලබාදුන්න යම්කිසි කුසල කමීයක් තියෙනවනම් පිනක් තියෙනව නම්

ඒක අපට නොදැනී ගෙවී යන බව අපි සිහිපත් කරන්න ඕනෙ. අපි මේ මාසෙකට වරක් පඩි දවසෙ උපයාගන්න ධනය යෙදෙන ආකාරය ගැන අපි මේ හදගෙන තියෙනව සැලැස්මක්. මේ කාලයේ තියෙන අයවැය ලේඛන වලින් ඒවා ජේනව. නමුත් අපට මේ මනුෂ්‍යාත්ම භාවය ලබාදුන්න, මේ සැනසිල්ල ලබාදුන්න පින් ගෙවී යනව අපට පෙනෙන්නෙ නැහැ. ඒක කාබාසිනියා කරනවා අපි නටලා, ගයලා, වයලා, ඒ අතරෙ දන්නෙම නැතිව පින් ඉවර වුණ හැටියෙ අහසෙ හිටියොත් ඒ අති සුඛෝපභෝගි වාහනයක් එක්ක එහෙමීම පාරට වැටෙයි. නැවක ගියොත් මුහුදු පත්ලෙ. කුසල කමීය ඉවර වෙනවාත් එක්කම අකුසලය මතු වෙනවා. ඇත අතීතයේ කරපු පාප කමීයක් මතු වෙලා විපාක දෙයි. ඔන්න ඔය භයානක තත්ත්වය නිසයි බුදුපියාණන් වහන්සේ පින් දහම් කිරීම පිළිබඳව අප්‍රමාදී වෙන්ක කිවුවෙ. එතකොට අර කියාපු ගැඹුරු ධර්මය දේශනාකළ බුදුපියාණන් වහන්සේමයි පින් පව් ගැන කථා කරල තියෙන්නෙ. වෙන කෙනෙක් නොවෙයි. ඒ බුද්ධ වචනය අන්න අර කියාපු මධ්‍යම ප්‍රතිපදව අනුවයි. මේ සත්ත්වයාට - එකපාරටම අපි කොච්චර කිවුවත් - බුද්ධිවාදීන් හිතනව පොත පත ඉගෙනගත්තු පමණට අපි මේ චතුරායඝී සත්‍යය උඩයි ඉන්නෙ කියල - යටත් පිරිසෙයින් අර ධර්ම වක්‍රසුසය නැත්නම් ඒ අය චතුරායඝී සත්‍යය දැනගෙන නැහැ. දුකෙන් අඩක් පමණයි අපි නිතර මතක් කරන්නෙ - දෙපාර්තමේන්තු කරගෙන දුක. මේ ටික විතරයි දුක. අනිත් හරිය නම් සැප.

නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනවා මේකෙ ආයි ගන්න දෙයක් නැහැ. පංචඋපාදනස්කන්ධයම 'කේවල දුක්ඛිකන්ධ' කියල කියන්නෙ තනිකර දුක් ගොඩක්. මේ අවබෝධය කරා ලගා වෙන්න ඕනෙ භාවනාමය වශයෙන්. පොතපතම කියවල නොවෙයි. සතර සතිපට්ඨානය තුළින් මේ කය දිහා බැලීමෙන්. වේදනාවත් දිහා බැලීමෙන්. හිත දිහා බැලීමෙන්. හිතට එන ධර්මයන් දිහා බැලීමෙන්. ඒවා එන යන හැටි බැලීමෙන්. එතන තමයි අනිත්‍යතාවය එන්නේ. මේ හැම එකක්ම අනිත්‍යයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ මුළු මහත් භවය ගැන කියාපු ටික වචන තුනකට නගල තිබෙන බව මේ පින්වතුන් අහල තියෙනවා. "අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තං." "යදනිච්චං තං දුක්ඛං යං දුක්ඛං තදනත්තං" - ඒ විදිහට සම්බන්ධ කරල තියෙනවා. යමක් අනිත්‍යද එය දුක්ක. සෙළවෙන පෙරළෙන ස්වභාවය නිසා එය දුක්ක.

යමක් දුකක් නම් එය මම මගේ කියල කවුරුවත් බදගන්න කැමති නැහැ. එය තමාගේ වසඟයේ පවත්වන්න බැහැ.

ඉතින් ඔය සත්‍යභාවය වචන මාත්‍රයෙන් තිබුණට ඒක තමා ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න ඕනෙ, අර විධියට සතිපට්ඨානය තුළින්. ඒ අවස්ථාවේ තමයි අර චතුරායඝී සත්‍යය වැටහෙන්නේ. ඒකටයි 'අරියා' - ඒක ආර්යයි - ආයඝී තත්ත්වය ලැබුවා කියන්නේ ඒකයි. 'අනාසවා' අන්න ඒ අවස්ථාවේ දී අර ආශ්‍රව ශක්තියෙන් මිදුණා. එක මොහොතකට හරි. අර නිවන ප්‍රත්‍යක්ෂ කළා කියල කියන්නේ - නිවන කියල කියන්නේ ඇත්ත වශයෙන්ම මොහොතකට හෝ මාගීඥන ශක්තිය තුළින් සිත මුද්‍රගත්ත නම් අර කියාපු ආශ්‍රව තුළින් දුටුවා මේ අනාත්ම ස්වභාවය, ශුන්‍ය ස්වභාවය. ලෝකයේ හිස් බව. ඒ අවස්ථාවේ මොහොතකට ප්‍රත්‍යක්ෂ කර ගත්ත. වෙන කෙනෙකුට පෙන්වන්න බැහැ. ඒක තමන්ම අවබෝධ කරගත යුත්තක්. 'ලොකුත්තරා, අරියා, අනාසවා.'

ලෝකයෙන් එතරවීම, ලෝකයෙන් එතරවීම කියල කියන්නේ මේ රටේ ඉඳල පිටරටකට යනව වගේ දෙයක් නොවෙයි. මේ ලොකිකත්වය ඉක්ම වූ තත්ත්වයක් ලෝකෝත්තර කියන්නේ. ලෝකයා අන්න අර කියාපු ප්‍රවාහයන්ට යටවෙලා ඇදගෙනයි යන්නේ.

විදුශීනා භාවනාව දීඝී කාලයක් වඩපු කෙනෙක් සමහර විට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ කමටහනට අනුව දේශනා කරපු දේශනාවක් අහලත් ඇතැම් විට, මොහොතකින් අර විදුශීනා භාවනාව තුළින් සිත තුළ පරිවර්තනයක් වශයෙන් මෙන් මේ අවබෝධය ලබාගන්නවා. එහෙම හෝ යම් අවස්ථාවක තේරුම් ගත්ත නම් ඒක තමයි 'ලොකුත්තරා' - ඒක ලෝකෝත්තර තත්ත්වයක්. ඒක 'මග්ගයා' - ඒක මාගීය. ආයඝී අෂ්ඨාංගික මාගීය. ඇත්ත වශයෙන් අපි කොතෙකුත් සිල්ලර වශයෙන් පුරුදු කළා - එදනෙද ජීවිතයේ අපි ආයඝී අෂ්ඨාංගික මාගීය පුරුදු කරනවා කියල. ඒක ගැඹුරින් හරියට සමමා දිට්ඨිය ඉඳල සමමා සමාධිය දක්වා එක කෙලින් හිටින වෙලාව තමයි අන්න අර කියාපු මාගීඵල අවබෝධ අවස්ථාව. ඒකට කියන්නේ මාගී චිත්තය. බුදුරාජණන් වහන්සේ ඒකයි 'මග්ගයා' කිවුවේ. චතුරායඝී සත්‍යය පිළිබඳ ගැඹුරු අවබෝධ අවස්ථාව හරියට එන්නේ අර කියාපු මාගීඝනයක් වශයෙනුයි. තර්ක වලින් තේරුම් ගන්න පුළුවන් දෙයක්

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

නෙවෙයි. ඔන්ත ඒකයි ගැඹුරු මට්ටමේ සමමා දිට්ඨිය. දෙආකාර සමමා දිට්ඨියක් කියල බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලේ ඒකයි.

බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදල මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව මහා පුදුම ඉගැන්වීමක් වන්නේ එහි ගැඹුරු අර්ථ රාශියක් ඇති නිසා. අපි සාමාන්‍යයෙන් හිතන්නේ අන්ත අර කියාපු කාමසුඛල්ලිකානුයෝගය කියන එකෙනුත්, ශරීරයට දුක් දීම කියල කියන අත්තකිලමථානුයෝගය කියල කියන එකෙනුත් මිදුණා. එපමණකින් මේක මැදුම් පිළිවෙතක් කියල. නමුත් ඊට වඩා ගැඹුරින් බුදුපියාණන් වහන්සේ තැන් තැන්වල දක්වල තියෙනව. කවචායනගොතන කියන බ්‍රාහ්මණයාට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනව "සියල්ල ඇත යන මෙය කවචායන, එක අන්තයක්. සියල්ල නැත කියන එක අනිත් අන්තයයි. මේ අන්ත දෙකටම වැටෙන්නේ නැතිව ළං නොවී තථාගතයන් වහන්සේ මධ්‍යම මාර්ගයෙන් ධර්මය දේශනා කරනවා."

ඊළඟට ඒ මධ්‍යම මාර්ගය ලෙස දක්වන්නේ පටිච්ච සමුප්පාදය කියල දක්වෙන ඒ ගැඹුරු ඉගැන්වීම්. හේතු ප්‍රත්‍යයන් අනුව ඇතිවීමක් තිබෙන වග. ඒ හේතු ප්‍රත්‍යයන් ඉවත් කිරීමෙන් නැතිවීමක් තිබෙනවා. ඇතිවීම සහ නැතිවීම. සමුදය-නිරෝධය. උදය-වය. ඔන්ත ඔය විදියේ දෙයක් මේ ලෝකය පිළිබඳව ලෝකයේ භෞතික, කායික, මානසික හැම එකක් පිළිබඳවම තියෙන්නේ ඇතිවීම් නැතිවීම් සමුහයක් පමණයි. අර අනිත්‍යතාව කියන එක ගැඹුරින් වැටහෙන්නේ ඇතිවීමක් හා නැතිවීමක් හැටියටයි. ඒකයි සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ තමන්ට එය අත්දකින්න ආරාධනා කරන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ. අපි හිතමු කවුරුත් දන්න එකතේ ආනාපාන සතිය ගැන. එතකොට ආනාපාන සතිය කියන්නේ මොකක්ද මේ අපේ ආශ්වාස ප්‍රාශ්වාසයෙහි සිහිය පිහිටුවීමයි. සිහිය පිහිටුවීම තුළින් ඒක ගැඹුරට යන්න යන්න තේරෙන්නේ මෙතන හුස්ම ගන්න මමෙක් නැහැ. තියෙන්නේ පිරවීමකුත් හිස්වීමකුත් පමණයි. හිස්වීමක් හා පිරවීමක්. හිස්වෙලා ඉවරවෙනකොට පුරවන්න හිතෙනවා. ඊළඟට පුරවලා ඒක රැකගෙන ඉන්න බැහැ. ඒක ඊළඟට ඉවත් කරන්න වෙනවා ඉතින් ඔන්ත ඔය දෙක අතරෙයි මේ පැවැත්ම තියෙන්නේ. ආශ්වාස ප්‍රාශ්වාස පමණක් නොවෙයි, අනික් හැම එකක් ගැනම. අපි ගන්න ආහාරය කොච්චර රසවත් ආහාරයක් වුණත් ඔය භෝජන සංග්‍රහ වලට ගිහිල්ල ඒ තරුපහේ හෝටල් වලට ගිහිල්ල ඒ ගන්න ආහාරය පවා හැම එකක්

කොතනින්ද කෙළවර වෙන්නේ. අපි ගන්න රසවත් බීම. මේ හැම එකක් ගැනම අපි කල්පනා කරන්න ඕනේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒවයි අරමුණු කරන්න කිවුවේ සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේදී. මේක අමුතු දෙයක් නොවෙයි. මේක යම්කිසි පර්යේෂණාගාරයකට ගිහිල්ල දකින දෙයක් නොවෙයි. විඤ්ඤාණය කියන එක භෞතික පර්යේෂණ මගින් අවබෝධ කරගත හැක්කක් නොවෙයි. මේකේ මායාත්මක සවරූපය තම තමන්ම සතිපට්ඨානය තුළින් අවබෝධ කරගත යුත්තක්. විඤ්ඤාණය කියන එක කාටවත් පෙන්වුම් කරන්න බැහැ. කොයි විදියේ උපකරණයකින් වත්. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ. මට උපමාවක් නැත, මේ හිත කොයිතරම් වේගයකින් ඇතිවෙනවාද නැතිවෙනවාද කියන එකට. මේ කයේ ඇතිවීම් නැතිවීම් ස්වභාවය ඒකේ සිසුතාවය කෙනෙකුට මනින්න පුළුවන්. හිත - ඒකේ ඇතිවන නැතිවන ස්වභාවය - කෙනෙකුට පෙනෙන්නේ නැහැ. ගිනිපෙනෙලේක් කරකවනකොට ඒක තුළ රවුමක් දකින්න වගේ කියල නොයෙකුත් උපමා සමහරු දක්වනවා. ඒ වගේ මේ හිත ඉතාම ශීග්‍රයෙන් කරකැවෙනවා. ඕකයි ලොකුම මීට්‍රාව. මමෙයි කියල අල්ල ගන්නවා දෘෂ්ටිය. මායාව. ඒක තුළයි ලෝකය ඉන්නේ. ඒක අත්දකින්නේ අන්න අර විදිහටයි. ඇතිවීම් නැතිවීම් දෙක. ඇතිවීම් නැතිවීම් දෙක දකල ක්‍රමක්‍රමයෙන් මේකේ අනිත්‍යතාවය වැටහෙන්න වැටහෙන්න මේක ගැන කළකීරීමක් එනවා. ඒක වළක්වන්නත් බැහැ. ඒ කළකීරීම එන්න එන්න අවබෝධයත් පිරිසිදු වෙනවා, මොකද ඇල්ම නිසානේ මේක දැඩිව ගන්නේ. කළකීරීම එන්න එන්න අවබෝධයක් ඇති වෙනවා. පිරිසිදු වෙනවා. අවබෝධය අපිරිසිදු වෙන්නේ තණ්හාව, ආශාව ආදියෙන්නේ. එතකොට ඒවා ඉවත් වෙනකොට හිත උපේක්‍ෂාවට එනවා. උපේක්‍ෂාවට නොගෙන අපට යථාතත්ත්වය අවබෝධ කරගන්න බැහැ.

ඒකයි මේ සීලය ඕනේ වෙන්නේ. ඒකයි සමාධිය ඕනේ වෙන්නේ. හිත තැන්පත් කරගන්න. අකුසල් කියල කියන, වැරදි කියල කියන ඒව ඉවත් කරගෙන හිත පිරිසිදු කරගත්තු තරමට තමයි අවසාන වශයෙන් ප්‍රඥව උදවන්නේ. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ධර්මයට අනුව ඒ ප්‍රඥව කියල කියන්නේ යම්තාක් දෙයක් ලෝකයේ ඇතිවෙනවා නම් ඒ හැම නැතිවෙනවාය කියන සිද්ධාන්තය වටහා ගැනීමයි. ඕනෑම දිළින්දෙක් ඕනෑම දුප්පතෙක් සෝවාන් මාර්ගීය ලැබුවහම ඒ තැනැත්තා

හඳුන්වනවා විශාරදයෙක් හැටියට. ධර්මය පිළිබඳ විශාරදයෙක්. ඒ ලබාපු විශාරද ඥානයේ සිද්ධාන්තය හැටියට - "යං කිංචි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරොධ ධම්මං" - යම්තාක් දෙයක් හටගන්න ස්වභාවයක් තිබේද ඒ හැම දෙයක්ම නිරුද්ධ වෙන ස්වභාවයක් ඇත්තේය කියල ඒ තැනැත්තා ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගෙන ඉවරයි. මොකද ඒක මොහොතකට දුටුව. මේ අල්ලගෙන ඉන්න මගේ ළඟ තියෙනව කියල කියන රූප, වේදනා, සංකාරය, සංස්කාරත්, විඤ්ඤාණ කියල කියන මේ හිතත්, හැම එකක්ම මොහොතකට නිරුද්ධ වුණා. නිරුද්ධ වුණේ අන්න අර කියාපු අල්ලා ගැනීම ඉවත් වුණ නිසයි. අල්ලා ගැනීම ඉවත් වුණ නිසයි. අල්ලා ගැනීම නිසා මේක සමුහයක් හැටියට නොව, ඝන සංකෘතුව නිසා දේවල් හැටියට අපට ජේනව. නමුත් ප්‍රඥාවෙන් යම් අවස්ථාවක කෙනෙකුට අවබෝධ වෙනවා ග්‍රහණය අත්හැරිය හැටියේ මෙන නැති දෙයක් නැහැ. මෙන නැතිතායි, දුක්ඛයයි, අනාත්මයයි කියල ගැඹුරින් අවබෝධ වෙනවා. එතනයි විමුක්තිය. එතනයි ලෝකෝත්තර තත්ත්වය. මේක යන්ත්‍ර සූත්‍ර වලින් තකියෙන් අවබෝධ කරන්න බැහැ. අතකාවචර ධර්මයක් කියල කියන්නේ ඒකයි.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ධර්මය පිළිබඳව ගුණ පදයක් දක්වනවා "පච්චතං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤාණී" කියලා. මේක නුවණැත්තන් විසින්ම තමන් විසින්ම අවබෝධ කටයුතුයි. බුදුපියාණන් වහන්සේටවත් බැහැ කෙනෙකුට සෝවාන් මාර්ගඥානය ලබා දෙන්න. ඒකට මග දක්වන්නයි, ඒ තැනැත්තාගේ අතීත කම්, තැනැත්තාගේ අතීත චරිතය බලල ආසයානුසය බලල චරිත ලක්ෂණ බලල, ඊට සුදුසු දේශනාවක් පැවැත්වීමෙන් ඒ අවබෝධය ඉක්මන් කරන්නයි පුළුවන්. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේට ඒක කෙනෙකුට දෙයක් දෙන්න වගේ දෙන්න බැහැ - ඒ අවබෝධය. ඒක තමා තුළින්ම ඇති කරගන්න ඕනෙ. ඒකට සැහෙන පළපුරුද්දක් තිබේ නම් සුළු වෙලාවයි. එහෙම නැත්නම් ඒ සඳහා වෙහෙසෙන්ම ඕනෙ. ඒ සඳහා වෙහෙසෙන්ම සුදුනම් වෙන්ම ඕනෙ. දවසකින් සතියකින් පොත පතින් හෝ බණක් ඇහූ පමණකින් මේක ලැබෙනවා කියල හිතාගන්න නරකයි. මේක අමාරු දෙයක් කියල හිත පමණකිනුයි මේක කරන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. ඒක නිසා අපි ඇතිකරගන්න ඕනෙ එක පැත්තකින් හැකි සංකෘතුව. නමුත් මේක පමණට වැඩිය ලෙහෙසි කරගන්න නරකයි. අපි ඒ උත්සාහය දරන්න ඕනෙ ඇත්ත වශයෙන් මේක ලෙහෙසියෙන් කරන්න පුළුවන් දෙයක් නොවෙයි කියල. එතකොට තමයි අපේ උපරිමය, අපේ උපරිම

උත්සාහය යෙදෙන්නේ. එහෙම නැත්නම් - මම මේ කරම් උපාධි ලබාගත්ත ලෝක පූජිත ප්‍රඥවන්තයෙක්, උගතෙක්, මට මේක බොහොම සුළු දෙයක්, මේක මට ඕනේ නම් විශ්‍රාම ගියාට පස්සේ සුළු කාලෙක දී ලබාගන්න පුළුවන් කියලා එහෙම හිතා ගත්තොත් ඔන්න වැරදියි. හිතන්න තියෙන්නේ මේ සඳහා ජීවිතයම කැප කරන්නට ඕනේ. මොකද මේ තාක් කාලයක් අපි මේ සංසාරයේ ගමන් කරල තියෙන්නේ මේ අවබෝධය, මේ සමමා දිට්‍ඨිය, ලෝකෝත්තර සමමා දිට්‍ඨිය නැති කමින්. අන්න ඒ විධියට තමා පිළිබඳව පමණට වැඩි මාන්යයක් ඇති කර ගන්නේ නැතිව නිහඟමානීව මේ ප්‍රතිපත්ති මාර්ගයට ඇවිල්ල අද දවසේ මේ පින්වතුන් කළා වගේ ශිලාදී ගුණ ධර්ම වලින්ම පටන් ගන්න ඕනේ.

බුදුපියාණන් වහන්සේත් ප්‍රකාශ කරල තියෙන්නේ මේ සංසාරයම මඩවගුරක් වගේ. මේ මඩවගුරේ භාවනාවට ඉඳගන්න හද ගන්නේ පොඩි වේදිකාවක් කියලා හිතාගන්න ඕනේ. කණු පහක් ඉන්ද්‍රගන්න පංචශීලය, කණු අටක් ඉන්ද්‍රවල අෂ්ඨාංග ශීලය, කණු දහසක් ඉන්ද්‍රවල දශ ශීලය. ඔය විදියට පොඩි වේදිකාවක් හදගෙන ඒ ශීලය ආවර්ජනා කරල එකඟ හිතක් ඇති කරගෙන කමටහන් පිහිට කරගෙන සිත සමාධි කරලා, ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ පරිදි අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණය - ඒක කිය කියා ඉදීම නොවෙයි විදගීනාව කියන්නේ. අපි බොහෝ අවස්ථාවල මතක් කරල තියෙනව විදගීනාව කියන්නේ කීම නොවෙයි දැකීම. ඒ දැකීම සඳහා අපි යෙදෙන්න ඕනේ සතිපට්ඨානයේ භාවනා වශයෙන්. මේ කය අනුව බලන්න. කය අනුව බැලීම තුළින් සති සමපජ්ඣාදය තුළින් බලනකොට කයේ යථා තත්ත්වය පේනව. ඊළඟට වේදනාවන්, සිත, සිතට එන ධර්ම ඔය විදියට කොටින්ම කියතොත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ සතර සතිපට්ඨානය, එහෙම නැත්නම්, බොජ්ඣංග ධර්ම, සත්තිස් බෝධිපාක්‍ෂික ධර්ම, මේවා පොත පතේ තියෙන දේවල් නොවෙයි. මේවා අප තුළ ඇතිකරගත යුතු දේවල්. ඒවා දියුණු කරගත්තු පමණටයි අප තුළ ප්‍රත්‍යක්‍ෂය ලබාගැනීමට හැකිවෙන්නේ මේ හැම දෙනෙක්ම සිල් රකින්නේ සමාධි වඩන්නේ භාවනා කරන්නේ මේ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ - ආදී අති භයානක සංසාර දුකින් මිදීම සඳහායි.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

අද දවස වටිනා පොසොන් පොහොස දවස. අපි බුද්ධ ශාසනය රැකීම ගැන බොහොම කථා කරනවා, ශබ්දය ඇහෙනවා. නමුත් මේක ඇතුළතින්ම රැකිය යුතු ශාසනයක්. මේ ප්‍රතිපත්ති රකින්නේ නැතිව වෙන මොනව රැක්කත් වැඩක් නැහැ. බුද්ධ ශාසනය පවතින්නේ නැහැ. ඒ නිසා මේ ධර්ම මාගීයේ යමින් අතින් අයටත් උදව් වෙන්න පුළුවන් මට්ටමින් තමා ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්නොත් තමයි ඇත්ත වශයෙන් බුද්ධ ශාසනය රැක ගන්න පුළුවන්.

එතකොට ඒ විදියේ ගැඹුරු අදහසකින් මේ පින්වත් පිරිස අද දවසේ ශීල සමාදානයක යෙදිල තමන්ට පුළුවන් හැටියට කලාශ මිත්‍ර ආශ්‍රයෙන් බණ භාවනා කරල මේ ධර්ම ශ්‍රවණය කරල මේ රැස් කරගත් කුසල සම්භාරය තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනා ශක්තිමත් කරගෙන තවදුරටත් මේ කුසල ශක්තියම පිහිට කරගෙන සෝවාන් සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාගී ඵල ප්‍රතිවේදයෙන් උතුම් වූ අමා මහ නිවන ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කර ගැනීමට මේ ධර්ම ශ්‍රවණමය පින හේතු වාසනා වේවා! කියල ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

අවිච්ඡේ සිට අකනිටා දක්වාම යම් සත්ත්ව කෙනෙක් මේ ධර්ම දේශනාමය, ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වීමට කැමතිනම් ඒ හැම කෙනෙක්ම එසේ අනුමෝදන් වීමෙන් තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් වූ අමා මහ නිවන සාක්‍ෂාත් කරගනිත්වා. ඒ වගේම තමන්ගේ ඥාතිතවතුන් හැමදෙනාමත්, ලෝක සත්ත්වයාත් ඒ අමා මහ නිවන සාක්‍ෂාත් කරගනිත්වා කියල ප්‍රාර්ථනා ඇතිව මේ ගාථා කියන්න.

“එතතාවතා ව අමෙහති...”

69 වන දේශනය

69 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධරී දේශනා අංක 170)

“නමො තස්ස හගචතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස”

අපණණකං ධානමෙකෙ - දුතියං ආහු තකකිකා

එතදඤ්ඤාය මෙධාවී - තං ගණෙන යදපණණකනති

- ජාතක පාළි, අපණණක ජාතකය.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

නුවණැත්තාත් අනුවණයාත් අතර වෙනස, ඉදිරිපත් වන ප්‍රශ්නයකදී ගන්නා ක්‍රියා මාර්ග අනුව තේරුම් ගත හැකි බව තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ අපට පෙන්වලා දෙනවා. අනුවණයා ප්‍රශ්නයක් දිහා බලන ආකාරයටත්, ගන්නා නිගමන වලටත් වඩා හාත්පසින්ම වෙනස් ආකාරයකට නුවණැත්තා ප්‍රශ්නය දිහා බලලා නිගමන වලට පැමිණෙනවා. ඒ නිසාම අනුවණයා පරිහානියට පත්වන තැනින් නුවණැත්තා තමාගේ දියුණුව සලසා ගන්නවා. මේ ධර්මයේ අපණණක ප්‍රතිපදාව නමින් හැඳින්වෙන්නේ ඒ නුවණැත්තන්ගේ පිළිවෙතයි.

අපණණක ජාතකයේ ඒ ඥානවන්ත ප්‍රතිපත්තිය සඳහන් කෙරෙන ගාථාව තමයි අපි මාතෘකාව හැටියට තෝරාගත්තේ. ජාතක පොතේ ‘අ’ යන්න වගේ අපණණක ජාතකයයි දක්වන්නේ. ඒකේ සිද්ධාන්තමය වටිනාකම නිසා වෙන්න පුළුවන්. ඒ අපණණක ජාතක කථාව කවුරුත් දන්නවා. වර්තමාන කථාව වශයෙන් තියෙනවා ඒකෙ නිදනය. ජාතක කථාව දේශනා කරන්න යෙදුනු අවස්ථාව හැටියට අපණණක ජාතකයේ සඳහන් වන්නේ මෙහෙමයි. තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර වැඩ වාසය කරන අවස්ථාවක අනේපිඬු සිටාණන් තමාගේ යහළු තීර්ථක ශ්‍රාවකයින් පන්සියයක් සමඟ බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න පැමිණියා. පැමිණිලා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් ධර්මය අහලා අර තීර්ථකයින් පන්සිය දෙනාම තමන්ගේ තීර්ථක සරණ අතහැරලා තුණුරුවන් සරණ ගියා. ඉන්පසු අනේපිඬු සිටාණන් එක්ක ජේතවනාරාමයට නිතර එනවා. බණ අහනවා, දන් දෙනවා, සිල් රකිනවා. ටික කාලෙකට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවරින් රජගහ නුවරට වැඩම කළා.

වැඩම කළාට පස්සේ මේ කලින් තීර්ථකයින් හැටියට හිටි පන්සියයම ආපසු අර තුණුරුවන් සරණ අතහැර තීර්ථක සරණ ගත්තා. එහෙම ඉඳලා ආයින් මාස හත අටකට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවරට වැඩම කළාම අනේපිඬු සිටාණන් මේ පන්සිය දෙනන් එක්ක බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවට ඇවිල්ලා මේ කාරණය හෙළිකළා. අර තීර්ථකයින්ටත් ටිකක් ලැජ්ජා හිතෙන විදියට. ඒ අවස්ථාවේදී බුදුරජාණන් වහන්සේ තුණුරුවන් සරණ යාමේ වටිනාකම නොයෙකුත් ආකාරයෙන් ප්‍රකාශ කරලා, වදලා - අතීතයේදීත් ඇතැම් කෙනෙක් පිහිට නැතිදේ පිහිට හැටියට තේරුම් ගැනීම නිසා අමනුෂ්‍යයින් අරක් ගත් කාන්තාරයේ යක්ෂයින්ට බිලිවෙලා විනාශයට පත් වුණ බව.

එහෙම ප්‍රකාශ කළහම අනේපිඬු සිටුතුමා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් ඉල්ලා සිටියා ඒ අතීත කථාව වදරන හැටියට. ඒ අතීත කථාව මෙහෙමයි. ජාතක කථා ආරම්භ වෙන හැටි මේ පින්වතුන් කවුරුත් දන්නවා. අතීතයේ කසී රට බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත රජුජීරුවන් රජ කරන කාලයේ බෝසතාණන් වහන්සේ වෙළඳ කුලයක ඉපදිලා තරුණ වයසට පත් වුණාම ගැල් පන්සියයක් අරගෙන කාන්තාර මැදින් යන වෙළෙන්දෙක් හැටියට ජීවිකාව ගෙනිව්වා. පරණ පොත්වල සාත්තු නායකයා කියලා කියන්නේ දැන් මේ කාලයේ හැටියට ගැල් නායකයෙක්. ගැල් නායකයෙක් හැටියට වෙළඳමේ යමින් සිටියා. ඒ බරණැස් නුවරම හිටියා තවත් මෝඩ පහේ වෙළෙන්දෙක්. එයත් ගැල් පන්සියයක් අරගෙන කාන්තාර මැදින් යන කෙනෙක්. එක් අවස්ථාවක බෝසතාණන් බරණැස් නුවරින් අගනා බඩු අරගෙන ගැල්වල පුරවාගෙන කාන්තාර මැදින් ඇත නගරයකට යන්න සූදනම් වුණා. ඒ අවස්ථාවේම මෝඩ වෙළෙන්දන් ගැල් පන්සියයක් අරගෙන ඒ එක්කම යන්න සූදනම් වුණා. ඒ අවස්ථාවේ බෝසතාණන් කල්පනා කළා දැන් අපි දෙගොල්ලෝම ගියොත් ගැල් දහසකට ඒ මාර්ගය ප්‍රමාණවත් වෙන්තේ නැහැ. මිනිසුන්ට හරියට දිය ආදියත්, ගවයින්ට තණකොල ආදියත් ප්‍රමාණවත්ව ලැබෙන්නේ නැහැ. එක්කෝ මා කලින් යන්න ඕන. එහෙම නැත්නම් මේ වෙළෙන්ද කලින් යන්න ඕන කියලා හිතලා අර මෝඩ වෙළෙන්ද ළඟට ගිහිල්ලා ඇහුවා, ඔබ යනවද ඉස්සෙල්ලා මමද යන්නේ කියලා. මෝඩ වෙළෙන්ද කල්පනා කළා පළමුව යාමේ ආනිශංස මේ විදියට. මට පුළුවන් මඩ නොවූ මාර්ගයෙන් මගේ ගැල් අරගෙන යන්න. ගවයින්ට හොඳට තණකොල

තියෙනවා. මනුෂ්‍යයින්ටත් පලාකොල ආදිය ලබා ගන්න පුළුවනි. ඉස්සෙල්ලා ගියහම මඩ නොවුනු ජලය ලබාගන්න පුළුවන්. ඒ වගේම මට ඕන හැටියට බඩුවල මිල නියම කරන්න පුළුවන් කියලා. ඔය විදියට ආනිශංස පහක් දැකලා ප්‍රකාශ කලා, 'මම කලින් යනවා' කියලා.

බෝසතාණන් වහන්සේ පසුව යන එකේ ආනිශංසය දැක්කා. කල්පතා කලා දැන් මේ වෙළෙන්දා ගිහිල්ලා පාර සකස් වුණහම, නොසම තැන් සම වුණහම මගේ ගමන පහසු වෙනවා. ඒ වගේම ඒ ගවයින් මෝරපු තණකොල කැවහම මගේ ගවයින්ට ළා තණකොළ ලැබෙනවා. ඒ වගේම මගේ මනුෂ්‍යයින්ටත් මිහිරි පළා-කොළ ලැබෙනවා. ඊළඟට ජලයත් - ඒ අය කලින් ගිහිල්ලා ජලය නැති තැන්වල වලවල් හාරලා කැණීම් කළහම ඒවායින් අපටත් ජලය ගන්න පුළුවන්. ඒ වගේම මේ බඩුමිල කරනවා කියන එක මරන්නා වගේ වැඩක්. ඒක නිසාම මට පහසුයි ඒ අය නියම කරන ලද මිලටම මගේ බඩු විකුණාගන්න. ඒ පැත්තෙන් ආනිශංස පහක් දැකලා හොඳයි මම පසුව යන්නම් කියලා කැමති වුණා. ඉතින් අර මෝඩ වෙළෙන්දා ගැල්වල වතුර එහෙම පුරවාගෙන, වතුර නැති කාන්තාර - පොත්වල හඳුන්වන්නේ නිරුද්‍රක කාන්තාර කියලා. උදක කියන්නේ වතුරට. වතුර නැති කාන්තාර - ඒවගේම අමනුෂ්‍යයින් අරක්ගත් කාන්තාර තිබෙනවා. මේක වතුර නැති මෙන්ම අමනුෂ්‍යයින් අරක්ගත් කාන්තාරයක්. මේ මෝඩ වෙළෙන්දා කාන්තාරයේ මැදක් හරියට ගමන් කළහම ඒ කාන්තාරයට අරක්ගත් යක්ෂයා මේ පිරිස ලවා වතුර වීසි කරවලා දුර්වල කරලා මේ අය ගවයින් සමඟම කන්න ඕන කියලා හිතාගෙන අධිපතියෙකුගේ වේශය මවාගෙන දහයක් දෙළහක් පමණ පිරිසකුත් එක්ක යානාවකින් එනවා. මේ පිරිස නෙළුම් මල් පැළඳගෙන, නෙළුම් අල කමින් හිසකෙස් වස්ත්‍ර තෙමිලා හරියට වතුර තියෙන පළාතක සිට එනවා වගේ ඇගේ මඩ තියෙනවා. ඉස්සරහට ඇවිල්ලා මෝඩ වෙළෙන්දා සමඟ පිළිසඳර කපා කලා. ඒ වෙළෙන්දා අහනවා ඔබ පැමිණි පැත්තේ වතුර තියෙනවද? කියලා. අපොයි හොඳටම බැඳගෙන වහිනවා, විල් පොකුණු තියෙනවා කියලා අර යක්ෂයා වර්ණනා කරනවා. ඔය පිටිපස්සේ තියෙන ගැල්වල මොනවද තියෙන්නේ කියලා ඇහුවම 'වතුර' කියා කිව්වා. මොකටද ඔය වතුර ගෙනියන්නේ. ඒ පැත්තේ ඕන හැටියට වතුර තියෙනවා. මේ ගැල්වල පුරවාගෙන යන්න ඕන නැහැ කියලා කිව්වා.

මේ මෝඩ වෙළෙන්දන් යක්ෂයාගේ කීම අහලා වලං හැලී බිඳලා ගැල්වල තිබුණු වතුර අහක දමලා ඉදිරියට ගියා. නමුත් බලාපොරොත්තු වුණු විදියට වතුර නැහැ. මිනිස්සුන් ගවයොත් රාත්‍රියේ ඒ ගැල් නතර කරලා ක්ලාන්ත වෙලා වැටිලා හිටියා. රාත්‍රී කාලයේ යක්ෂයින් යක්ෂපුරයෙන් ඇවිත් ගවයින් සමඟ සියල්ලම කා දමලා ඇටකටු විතරක් ඉතුරු කළා. ඔන්න එතකොට ඒ මෝඩ වෙළෙන්දාට ගිය කල, ඊළඟට ඒ මෝඩ වෙළෙන්දා ගිහිල්ලා මාස එක හමාරකින් පමණ බෝසතාණනුන් තමන්ගේ ගැල් පන්සියය අරගෙන පිටත් වුණා. කාන්තාරයේ මැදට එතකොට අර යක්ෂයා ඒ විදියටම ඇවිල්ලා බෝසතාණනුන් රවට්ටන්න අර විදියටම “මේ හරියේ හොඳට වතුර තියෙනවා, වතුර වීසි කරලා යන්න” කිව්වම බෝසතාණන් එක පාරටම අඳුනා ගත්තා මේ යක්ෂයෙක් බව. ඇස්වල රතු පැහැය නිසාත් සෙවනැලි නැති නිසා මේ යක්ෂයෙක් වෙන්න ඕන කියලා හිතලා. බෝසතාණන් කියනවා “මා ළඟ තියෙන වතුර, තව වතුරක් නොදක මම වීසි කරන්නේ නැහැ.” ඒ ප්‍රතිපත්තියේ පිහිටලා “අපට බර ටිකක් වැඩි වුණාට කමක් නැහැ. අපි අරගෙන යනවා” කියලා. ඔන්න ඒ යක්ෂයාගේ වැඩේ නම් හරිගියේ නැහැ.

අර මාර්ගයේ ගිහිල්ලා බෝසතාණන් ඉදිරියට යනකොට පිරිස අතර කථාබහක් ඇතිවුණා “ඇයි අපි මෙව්වර බර අරගෙන යන්නේ, අර තැනැත්තා වතුර තිබෙන බව කීවා නේද” කියලා. බෝසතාණන් ඔක්කොම ගැල් නවත්තලා පිරිස රැස් කරලා ඇහුවා “කවදවත් අහලා තියෙනවද මේ කාන්තාරයේ විල්, පොකුණු, එහෙම තියෙනවා කියලා?” “නැහැ”යි කීවා. “ඒ වගේම වහිනවා නම් කොච්චර දුරට වැහි සුළං, සීතල ආදිය දූනෙනවාද?” “යොදුනක් විතර”යයි කීවා. “ඒවා දූනෙනවාද? හෙණ හඬ ඇහෙනවාද? ගොරවනවා ඇහෙනවාද? අකුණු පේනවාද?” කීව්වම මිනිස්සුන්ට උත්තර නැහැ. කීවා “හිතාගන්න ඒ ආවේ යක්ෂයෙක්, ඒ නිසා අපේ ගමන ඉදිරියට යමු” කියලා ඒ අය එකඟ කරගෙන ඉදිරියට ගියා. ගියහම මැදදි දකින්නට ලැබුණා අර ගැල් පන්සියය හොඳට තියෙනවා. ඔක්කොම ඇට ගොඩ. බෝසතාණන් වහන්සේගේ කථාව සත්‍ය බව තේරුණා - අර යක්ෂයින් කාලා දපු බව. එද රාත්‍රී හොඳට ආරක්ෂා සංවිධාන යොදාගෙන “වතුර ඉවත දන්න එපා පිරිමහගෙන යන්න” කියලා තමන්ගේ පිරිසටත් අවවාද දීලා තමන්ගේ කැඩිවිච ගැල් වෙනුවට හොඳ ගැල් අරගෙන

නිරූපිතව තමන් බලාපොරොත්තු වූ තැනට ගිහිල්ලා බඩු විකුණලා ලාභ ලබාගෙන ආපසු ආවා. ඕකයි එතකොට ඔය ජාතක කථාවේ කියවෙන්නේ.

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒකෙ අන්තර්ගත සිද්ධාන්තය ඉදිරිපත් කිරීම් වශයෙන් කෙටි ගාථාවක් - අපි මාතෘකා හැටියට දැක්වූ කෙටි ගාථාව වදාරණවා. ඒක අපිට තේරුම් ගන්න වෙන්නේ තව වචන කිහිපයක් එකතු කරලයි.

අපණණකං ධානමෙකෙ - දුතියං ආහු තකකිකා
එතදඤාඤය මේධාවි - තං ගණේන යදපණණකං

ඒකෙ කියන්නේ ඇතැම් නුවණැති අය ‘අපණණක’ නම් වූ - ඒ වචනය අපි දැනට ඒ විදියටම ගනිමු - ඒ කාරණය, ඒ ප්‍රතිපත්තිය ඇතැම් කෙනෙක් ගන්නවා. “දුතියං ආහු තකකිකා” තර්කයට වහල් වූ අය දෙවෙනි පිළිවෙත ගන්නවා. දැන් අපණණක කියන එක බොහෝවිට තේරෙන්නේ නොවරදින ප්‍රතිපත්තිය කියලයි. ඒ අනුව නොවරදින ප්‍රතිපත්තිය ගන්නවා. ඥනවන්ත අය, දෙවනුව දක්වන අය වරදින ප්‍රතිපත්තිය ගන්නවා. තවත් කෙනෙක් මේධාවි - ඥනවන්ත පුද්ගලයා මේ කාරණය - ඒ කියන්නේ මේ ප්‍රතිපත්ති දෙක අතර වෙනස - යහපත, අයහපත, හොඳ, නරක, පිළිබඳව ඇති වෙනස හරියාකාරව තේරුම් අරගෙන “තං ගණේන යදපණණකං” ඒ අපණණක ප්‍රතිපදාව අනුව කටයුතු කරන්නේය කියන ඒ උපදේශයයි මේ ගාථාවේ තියෙන්නේ.

ඉතින් ඒ කථාන්තරය අවසානයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වර්ත හඳුනා ගැනීම වශයෙන් මෝඩ වෙළෙන්ද තමයි දේවදත්ත. ඥනවන්ත වෙළෙන්ද තමයි මම කියලා ප්‍රකාශ කළා. මේ කථාන්තරය ආශ්‍රයෙන් අපි හිත යොදලා බලනකොට කෙනෙකුට තේරුම් ගන්න පුළුවන් අර දෙන්නාගේ ප්‍රතිපත්ති අතරින් මෝඩ වෙළෙන්ද යක්ෂයා කියාපු වචන ඒ හැටියටම විශ්වාස කළා. තර්කය හැටියට ගන්නවා නම් වැහි වහින තැනකින් ආපු සලකුණු තියෙනවා. ඒ නිසා අපි වතුර වීසි කරලා යමු, එව්වරයි කල්පනා කළේ. දුර දිග නොබලා කටයුතු කළා. නමුත් බෝසනාණන් යක්ෂයා යක්ෂයා බව හඳුනා ගන්නා පමණක් නොවෙයි. ඒ කියන දේවල් ඒ විදියටම විශ්වාස කළේ නැහැ. එපමණක් නොවෙයි

මේ අරගෙන ගිය චතුර, තව චතුරක් නොදැක අපි මොකටද විසි කරන්නේ, ටිකක් බර තමයි, කරදර තමයි - 'හරි ගියත් හරි වැරදුනත් හරි' කියන අන්න ඒ ප්‍රතිපත්තියයි මේ අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව තුළ තිබෙන්නේ. ඇතැම් කෙනෙක් මෝඩ අය කිව්ව පමණටම 'අපි එහෙනම් චතුර විසි කරලා යමු' කියනවා. පරණ පින්වතුන් හෙම අහල ඇති 'පැන යන මුවන් දැක නොදමව් නෙලූ පලා' කියලා. අපේ සාහිත්‍යයටත් එකතු වෙලා තියෙනවා ඔය අපණ්ණක ප්‍රතිපදාවට ගැලපෙන විදියේ කියමනක්. මුවෝ පැනලා යනවා දැකලා තමන් නෙලූ පලා විසි කරන්න එපා කියලා. ඒ වගේ තමන් අත තියෙන චතුර විසි කරන්න හොඳ නැහැ චතුර තියෙනවා කියපු පලියට.

ඒ වගේම මේ බෝසත් වෙළෙන්දා මෝඩ වෙළෙන්දාට වඩා වෙනස් විදියකින් ආනිශංස දැක්කා. දෙවනුව යාම ගැන. ඒ වගේම තමන්ගේ පිරිසට කාරණා තේරුම් කරලා දීමේදී දුර දිග හිතලා වැස්ස තියෙනවද නැද්ද ආදිය ගැන ඒ විදියට නුවණින් කල්පනා කරලයි තීරණයක් ගන්න. ඒක තමයි අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව. ඒ නිසා ටිකක් කරදර වෙලා චතුර ගෙනිව්වා. නමුත් ඇත්ත වශයෙන් වැරදුනේ නැහැ. වැරදුනා වගේ ජේනවා. ඔන්න ඕකයි අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව තුළ තිබෙන වටිනා කාරණා ටික. දැන් මෙනත ඉඳලා අපට තව කාරණා ටිකක් මේකට එකතු කරන්න වෙනවා. අපි කලින් කිව්වා අපණ්ණක ජාතකය මුලට දන්න ඇත්තේ යම් කිසි සිද්ධාන්තමය වටිනාකමක් නිසයි කියලා. අපට කියන්න පුළුවන් මේ අවස්ථාවේ උපමාවක් වශයෙන් ඒ බෝධිසත්වයන් වහන්සේ, බෝධිසත්ව කෙනෙක් හැටියට අපණ්ණක ප්‍රතිපදාවේ පිහිටලා නිරුද්ධක අමනුෂ්‍ය කාන්තාරයෙන් තමන්ගේ පිරිස නිරුපදිතව අරගෙන ගියා වාගේ බුදු වුණාට පස්සේ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ නිවන් දක්වාම එන නොවරදින ප්‍රතිපදාවක් මේ අපණ්ණක නමින් ධර්මයේ ඉදිරිපත් කරලා තියෙනවා. අන්න ඒ ටිකයි අපි මේ කියන්නේ ඉදිරියට.

ඒ ටික හෙළිවන වටිනා සූත්‍රයක් තියෙනවා. දැන් මේ කාලයේ බුද්ධිවාදීන්ට හුඟක් දේවල් ඉගෙන ගන්න වටිනා සූත්‍රයක් අපණ්ණක සූත්‍රය නමින් මැදුම් සඟියේ තියෙනවා. මේ සූත්‍රය ටිකක් ගැඹුරුයි. ඒ වගේම බුද්ධිවාදීන්ට ටිකක් විමසලා බලන්න වටිනා එකක්. අර කියාපු අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව නිවන කරාම ගෙනයන ආකාරය ඒකෙ දක්වල

තියෙනවා. ඒකෙ තියෙන නිදහ කපාව මෙහෙමයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක අවස්ථාවක සඟ පිරිසත් එක්ක වාරිකාවේ වඩින අතරේ 'සාලා' කියන බ්‍රාහ්මණ ගමට පැමිණියා. 'සාලා' කියන ගමේ බමුණන්ට 'ඉතිපි සො හගවා' ආදී වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳ දැක්වෙන කීර්ති රාවය අහනට ලැබීලා බුදුරජාණන් වහන්සේ වගේ රහතන් වහන්සේ නමක් දකින්න ලැබීම වටිනවා කියලා, මේ බමුණු පිරිස බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න ආවා. ආවහම බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා "ගෘහපතියනි, නුඹලාට සිටිනවා ද කරුණු විමසලා බලලා තමන් ශ්‍රද්ධාව පිහිටුවා ගත්තු මනාප ශාස්තෘවරයෙක්?" කියලා. මේ පිරිස කිව්වා "එහෙම ශ්‍රද්ධාව ඇති කර ගත්ත එවැනි ශාස්තෘවරයෙක් නැත" කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ වදරණවා, "ගෘහපතියනි - මෙතන ආකාරවතී ශ්‍රද්ධාව යන වචනය සඳහන් වෙනවා - ආකාරවතී ශ්‍රද්ධාව යනු කරුණු කාරණා විමසා බලලා ඇති කර ගන්න ශ්‍රද්ධාවයි. ආකාරවතී ශ්‍රද්ධාව ඇති කර ගත්තු ශාස්තෘවරයෙක් නුඹලාට නොමැති නම් අපණ්ණක ප්‍රතිපදාවේ පිහිටලා ඒක අනුව පිළිපැදිය යුතුයි. අපණ්ණක ප්‍රතිපදාවේ පිහිටලා පිළිපැදීම නුඹලාට දීර්ඝ කාලයක් හිත සුව පිණිස පවතිනවා. කුමක්ද ගෘහපතියනි මේ අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව?"

මන්න ඊළඟට මේ අපණ්ණක ප්‍රතිපදාවට අදළ දේවල් කියවෙන්නේ. "ගෘහපතියනි, ඇතැම් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් මෙන්න මෙහෙම දෘෂ්ටියක්, මතයක් ඉදිරිපත් කරනවා. ඕපපාතික සත්ත්වයන් ඉන්නවා. මෙලොවත්, පරලොවත් තේරුම් අරගෙන ප්‍රකාශ කරන ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් ඉන්නවා කියලා. ඒ නැත කියූ දේවල් ඇත කියලා එතන කියවෙන්නේ 'කමමසසකථා සම්මාදිට්ඨිය' නමින් ධර්මයේ කියවෙන කාරණායි. මේ පින්වතුන් අහලා ඇති දස වස්තුක සම්මා දිට්ඨිය. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, 'ගෘහපතියනි, මේ දෙගොල්ල එකිනෙකාට ප්‍රතිවිරුද්ධ මත ප්‍රකාශ කරන අය'. උන්වහන්සේ එක එකක් විග්‍රහ කරලා විශ්ලේෂණය කරලා පෙන්නුම් කරනවා මේ විදියට. අර මුලින් නාස්තික දෘෂ්ටිය ඉදිරිපත් කරපු ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් ඒ අය හොඳ නරක පිළිබඳව පිළි නොගැනීම නිසා ඒ අය පිළිබඳව මෙවැනි ප්‍රතිපත්තියක් බලාපොරොත්තු විය හැකියි. ඒ අය කාය, වාග්, මනෝ, සුවර්තය ඉවත දලා කාය, වාග්, මනෝ දුශ්චරිතයට අනුව කටයුතු කරනවා. ඒකට හේතුව ඒ අයට ජේත්තේ

නැහැ, දුස්සිරිතෙහි ඇති ආදීනවත් සුසිරිතෙහි ඇති ආනිශංසත්. ඒ වගේම එයින් සිත කිලිටි වීම හා පිරිසිදු වීම කියන කාරණය, ඒ අය දන්නේ නැහැ. ඒ නිසා ඒ අය ඒ ස්ථාවරයේම පිහිටලා ඒ ප්‍රතිපත්තිය අනුව ජීවිතය ගෙන යනවා. ඒ එක්කම බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා තවදුරටත්. ඒකේ ආදීනව පෙන්නුම් කිරීම වශයෙන් ඒ අයගේ යම් දෘෂ්ටියක් තිබෙනවා නම් එය මිථ්‍යා දෘෂ්ටියක් - කාරණය එහෙම නොවීම, සත්‍ය කාරණය අර සම්මා දිට්ඨිය කියන ආකාරය නම් - එය මිථ්‍යා දෘෂ්ටියක් බවට පරිවර්තනය වෙනවා. ඒ අයගේ සිතුවම් පැතූම් මිච්ඡා සංකල්ප බවට පත් වෙනවා. ඒ අය ඊළඟට ප්‍රතිපත්තිය තුළින් යම් ආර්යයන්ගේ කීමට විරුද්ධ කීමක් කියන අය. ඒ වගේම ඒ අයගේ දෘෂ්ටිය වෙන අයට පැතිරවීමට යාම තුළින් අසද්ධර්මය පැතිරවීමක් වෙනවා. ඔය විදියට ඒකේ ආදීනව පක්ෂය පෙන්නුම් කරනවා. ඒ විදියට ගත්තු මිථ්‍යා දෘෂ්ටියේ මේ මේ ආදීනව තිබෙනවා. ඒ වගේම ඒ මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය ගත්ත අය තමා හුවා දක්වමින් අනුන් හෙළා දකින ගතියක් තියෙනවා. ඔය විදියට ආදීනව පහක් පෙන්නලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒවා පිඬුකරලා ප්‍රකාශ කරනවා. දැන් ඒ නාස්තික දෘෂ්ටිය ගත්තු අය ආරම්භයේදීම සුසිල යනුවෙන් හැඳින්වෙන ශීලාදී ගුණධර්ම ප්‍රතික්ෂේප කරලා දුස්සිලය වැළඳගත්තා, මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය, මිථ්‍යා සංකල්ප, මිථ්‍යා වචන, ඒ සියල්ලම තිබෙන බව පෙන්නුම් කරනවා.

නුවණැත්තෙක් මේ කාරණය දෙස බලන හැටි ඊළඟට පෙන්නුම් කරනවා. මේ ඇත්තා මේ අයගේ ප්‍රතිපත්තිය හා දෘෂ්ටිය දිහා බලලා කල්පනා කරනවා, මේ අයගේ දෘෂ්ටිය හරිනම් ඇත්ත වශයෙන් අර කියාපු යාග හෝම ආදී දෙයක් නැත, පරලොවක් නැත කියන කාරණය ඇත්ත නම්, මේ අයට මරණින් මතු කිසිදු කරදරයක් වෙන්නේ නැත කියන තත්වයක් එනවා. නමුත් යම් හෙයකින් මේ අය ගන්න මතය වැරදි නම් ඔවුන් අපායේ දුගතියට පත් වෙනවා. එපමණක් නොවෙයි. ඒ අයගේ මතය හරි වුණත් මෙලොවදී නුවණැත්තන් ඒ අයට ගරහනවා. මේ අය දුස්සිලයි. මිථ්‍යා දෘෂ්ටිකයි කියලා ගරහනවා "උභයතථ කලිගගහො" කියලා කියනවා. කලිගගහ කියලා කියන්නේ දෙපැත්තෙන්ම වැරදුනා. මේ අයට මෙලොවත් වැරදුනා, පරලොවත් වැරදුනා. ඔන්න ඔය විදියටයි නුවණැත්තා තීරණය කරන්න ඕන.

අස්තික දෘෂ්ටිය ගත් අය ගැන, බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ මෙහෙමයි. කම්මසස කථා සම්මා දිට්ඨිය කියන එක අර දෙවෙනි කියාපු ආකාරයට මතයක් ඉදිරිපත් කලා නම්, ඔවුන් පිළිබඳ මෙන්න මෙහෙම බලාපොරොත්තු වෙන්න පුළුවන්. ඒ අය කර්ම ආදිය විශ්වාස කලානෙ. ඒ නිසා ඒ අය වැරදි කාය, වාග්, මනෝ කර්ම දුරු කරලා හොඳ කුසල කාය, වාග්, මනෝ කර්මවල හැසිරෙනවා කියලා බලාපොරොත්තු වෙන්න පුළුවන්, මොකද ඒ අය දන්නවා දුශ්චරිතයේ තියෙන, සත්ත්වයන් කිලිටි කරවන ආදීනවත්, ඒ වගේම සුවරිතයේ තියෙන සිත පිරිසිදු කරවන ආනිශංස පක්ෂයත්. එයම අර දෙවන මතය ගන්න අයගේ හොඳ පැත්තක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා කාරණය ඇත්ත නම් ඒ අයට තියෙන්නේ සම්මා දිට්ඨියක්, ඒ අයට තියෙන සිතිවිලි සම්මා සංකල්ප, ඒ අය පාවිච්චි කරන වචන සම්මා වාචා. ආර්යයන්ගේ යම් මතයක් තිබේ නම් ඒ අයගේ මතය එයට එකගයි. ඒ අයගේ ස්ථාවරය ආර්යයන්ට විරුද්ධ වෙන්නේ නැහැ එකගයි. ඒ අය යමෙකුට ධර්මය කියා දෙනවා නම් එය සද්ධර්මයයි. 'සද්ධම්ම සංකුඤ්ඤානි'යයි සද්ධර්මය තියුණු කිරීමක් සියුම් කිරීමක් වෙනවා. ඒ වගේම ඒ ධර්මයේ පිහිටලා සිටින නිසා ඒ අය තමා හුවා දැක්වීම්, අනුන් හෙලා දැක්වීම් කරන්නේ නැහැ.

මෙසේ ආනිශංස පක්ෂය බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා එය හකුළුවා දක්වනවා, අර දෙවෙනිව කියාපු දෘෂ්ටිය ගත් අය මුල ඉඳලම දුස්සීලය ඉවත් කරලා, සුසීලයේ පිහිටලා - ඒ වගේම හොඳ ප්‍රතිපත්ති සම්මා දිට්ඨි ආදිය තියෙනවා. ඒක නිසා නුවණැත්තන් ඒ පිරිස දිහා බැලිය යුතු ආකාරය හේතු සාධක සහිතව - මේ දෙවෙනි කී පිරිස යම් කිසි විදියකින් මෙලොව පරලොව නැත කියන ඒ කාරණය ඇත්ත නම් ඒත් මෙලොව වශයෙන් නුවණැත්තන්ගේ ප්‍රශංසාවට ලක් වෙනවා. ඒ වගේම හොඳ ජීවිතයක් ගෙවනවා, කියලා ඇත්ත වශයෙන් ඒ කාරණය ඇත්ත නම් ඒ අය සුගතිගාමී වෙනවා. අර අය දුගතිගාමී වෙන කොට මේ අය සුගතියට යනවා. ඒ විදියට දෙපැත්තෙන්ම මේ දෙවන දෘෂ්ටිය ගන්න අය - අර ඉස්සෙල්ල එකට කියන්නේ 'උභයතථ කලිගගහො' දෙපැත්තම වැරදුනා - මෙතන 'උභයතත කටගගහො' දෙපැත්තම හරිගියා අන්න අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව. අපට තේරුම් ගන්න පුළුවන් මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය ගන්න අය මෙලොවත් පරලොවත් දෙකේම විනාශයට පත් වෙනවා. එය අයහපත් හැටියට සලකන්න පුළුවන්.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

සමායක් දෘෂ්ටිය ගන්න අය වැරදුනත් හොඳයි, හරි ගියත් හොඳයි වගේ, ඒ අයගේ ප්‍රතිපත්තිය සාරවත් නොවරදින ප්‍රතිපත්තියක්.

ඒ සූත්‍රය එතනින් ඉවර නැහැ පුරණ කස්සප ආදීන් කියන නාස්තික දෘෂ්ටිය, අහෙනු අපපච්චය වාදය, උච්ඡේද වාදය, අකිරිය වාදය ආදී එක එකක් මිථ්‍යා දෘෂ්ටි අරගෙන මේ න්‍යායවල් ඉදිරිපත් කරලා, විස්තර කරලා, විග්‍රහ කරලා, විශ්ලේෂණය කරලා, ආදීනව ආනිශංස පක්ෂය පෙන්නුම් කරලා නුවණැත්තෝ ඒ දිහා බැලිය යුතු ආකාරය පෙන්නුම් කරනවා. මේ සූත්‍රය තව දුරටත් දිගට ඇතත් මේ ටික විග්‍රහ කරල බලමු. අපේ සාහිත්‍යයේ තියෙනවා සුභාෂිතය කියලා පොතක් අලගියවන්න මුකවෙටි තුමා ලියපු. ඒකෙ පද්‍යයක් තියෙනවා අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව හකුළුවා දක්වපු.

ඇතත් නැතත් පරලොව සුදනෙනි	මහන
හළොත් යෙහෙකි පච්චි කම් නොතබාම	සිත
නැතත් එ පරලොව ඉන් වන අවැඩ	නැත
ඇතොත් නැතැයි පවු කළ හට වෙයි	විපත

අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව ගැන මේ දිගට කිව්වේ ඔය අර බුද්ධි වාදීන්ට හිතන්න කාරණයක් මෙතන තියෙන බව පෙන්වන්න. සූත්‍රයේ එතන ඉඳලා තියෙන්නේ නිවන් කරා යන මාර්ගය. ඉතින් අර හකුළුවල දක්වූ ආකාරයට මූලික මිථ්‍යා දෘෂ්ටි ප්‍රතික්ෂේප කරනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ. ප්‍රතික්ෂේප කරනවාත් නෙවෙයි හේතු සාධක පෙන්වලා දීලා නුවණැත්තාට ඒක දිහා අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව අනුව බලන ආකාරය පෙන්වා දෙනවා. ඊළඟට ගැඹුරු පැත්තට යන්නේ මෙහෙමයි. ගෘහපතියනි, ඇතැම් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් ඉන්නවා කිසිම ආකාරයකින් අරුප හවය යයි දෙයක් නැත කියන.

කාම, රූප, අරුප කියන හව තුනක් ගැන මේ පින්වතුන් දන්නවා. රූප හව කියන්නේ ප්‍රථම ධ්‍යානයේ සිට හතර වෙනි ධ්‍යානය දක්වා වූ හවයන්ය. අරුප හව කියන්නේ ඊට ඉහළින් පවතින ඒවාය. ආකාසඤ්ඤායතනය ආදියයි. 'ගෘහපතියනි, ඇතැම් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් කියනවා අරුප හව කියලා දෙයක් නැත කියලා. තවත් සමහර ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් කියනවා අරුප හව කියලා දෙයක් තියෙනවා කියලා. එතකොට ගෘහපතියනි, මේ දෙගොල්ලන්ගේ කියමන් එකිනෙකට

ප්‍රතිවිරුද්ධයි නේද? “එසේය” කියනවා. ‘එහෙම ප්‍රතිවිරුද්ධ නම් නුවණැති පුද්ගලයා ඒ දිහා බලලා මේ ආකාරයට හිතනවා, අරූප හව නැත කියන එක හෝ ඇත කියන එක ඇත්තද නැත්තද කියලා මම දන්නේ නැහැ. එසේ නම් මම යම් හෙයකින් නිවන සත්‍යය යයි අනික් සියල්ල ඒකාන්ත වශයෙන් බොරු යයි දැඩිව ගත්තොත් එය දෘෂ්ටියක්. ඒක වැරදියි. ඒක මට සුදුසු නැහැ.’ නුවණැති පුද්ගලයා සිතිය යුතු ආකාරයයි මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ. නමුත් තමා ඉදිරියේ තියෙන අරූප හව ඇත හා නැත කියන මත දෙක ගැන මේ නුවණැත්තා කල්පනා කරනවා. අරූප හව නැත කියන අයගේ කීම හරිනම් මට ඒ අනුව කටයුතු කරලා මනෝමය රූපී රූප ලෝකවල උපදින්න පුළුවන්, දෙවනුව කියාපු අයගේ මතය හරි නම් මට පුළුවන් අරූප ලෝකවල උත්පත්තිය ලබන්න. ඔය නුවණැති පුද්ගලයා කල්පනා කරනවා මේ රූප නිසා තමයි මේ ඔක්කොම, දඩු ගැනීම් මුගුරු ගැනීම් කලහ විවාද බොරු කීම් ආදී සියල්ලම මේවා අරූපයේ නැහැ. ඒ නිසා ඒ එකක්වත් හරිද කියලා තමන් නොදනිතත් ඡන්දය දෙන්නේ අරූපයට. මොකද හේතුව ආනිශංසය වැඩියි. ඒ නිසා මට පුළුවන් රූපයෙන් මිදිලා අරූප තලයේ උත්පත්තිය ලබන්න. එහෙම හිතලා අර දෙකෙන් දෙවනුව කී එක තෝරා ගන්නවා.

ඊළඟට තවත් පුද්ගලයෙක් ඉස්සරහට එනවා. ‘ගෘහපතියනී, ඇතැම් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් කියනවා කිසිම ආකාරයකින් හව නිරෝධයක් නැත කියලා. තවත් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් කියනවා සියලු ආකාරයෙන්ම හව නිරෝධයක් කරන්න පුළුවන්ය කියල.’ මේ ගැන නුවණැත්තන් විසින් කල්පනා කළයුතු ආකාරය බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා, ‘කිසිම ආකාරයකින් මේ හවය නිරුද්ධ කරන්න බැරිය කියලා කියන අයගේ කීම ඇත්ත නම් ඒ අය පෙන්නුම් කරන ප්‍රතිපදාව අනුගමනය කළොත් මට පුළුවනි, ‘අරූපී සඤ්ඤාමයා’ කියන අරූප ලෝකවල උත්පත්තිය ලබන්න. කලින් එක ‘අරූපී මනෝමයා’ මේක අරූපී සඤ්ඤාමයා. මේ දෙවන එක සියුම්. ආලාර කාලාම, උද්දකරාම පුත්ත ආදීන් වගේ ධ්‍යාන තත්ත්වය ලබාගෙන ඊට ගැලපෙන ලෝකවල උපත ලබන්න මට පුළුවන් අර පළවෙනි කාරණයෙන්. දෙවනුව කල්පනා කරනවා යම් විදියකින් දෙවන කී ආකාරයට හවය නිරුද්ධ කරන්න පුළුවන් නම් මට පුළුවන් “දිට්ඨෙව ධම්මෙ” දිටු

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

දැමියෙහිදීම මෙලොවදීම පිරිනිවන් පාන්න. මෙලොවදීම පිරිනිවන් පාන්න පුළුවන් වෙනවා.

ඔන්න එනවා ගැඹුරු තැනකට. මේ දෙකෙන් නුවණැත්තා තෝරා ගන්නේ අර දෙවෙනි කියාපු එකයි. රූප ලෝකත් අරූප ලෝකත් ඔක්කොම ඉවරයි මෙලොවම පිරිනිවන් පාන්න පුළුවන් නම්. අන්න ඒක තෝරාගන්නවා මේ නුවණැත්තා. එයින් පෙන්නුම් කරනවා අර අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ බෝධිසත්ත්ව අවදියේදී තමන්ගේ පිරිස නිරුද්‍ධක අමනුෂ්‍ය කාන්තාරය තරණයේදී යක්කු නොයෙක් විදියට පොළඹවන්න ගියත් තමන් ඒ 'අපණ්ණක ප්‍රතිපදාවේ' පිහිටලා පිරිසත් එක්ක නිරුපද්‍රිතව කාන්තාරයෙන් එතෙර වුණා වගේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ නොයෙකුත් විදියේ මිථ්‍යා දෘෂ්ටික යක්ෂයින්ගෙන් තමන්ගේ පිරිස බේරාගෙන නිවන කරා යන පිළිවෙත මේ අපණ්ණක සූත්‍රය තුළින් පෙන්නුම් කරලා තියෙනවා.

අපි අපණ්ණක ජාතකයෙන් පටන් ගෙන අපණ්ණක සූත්‍රයට බැස්සේ ඒකයි. මේක ගැඹුරු කාරණයක්. මීට කලින් වතාවල අපි ප්‍රකාශ කළා නිවන කියන එකත් බොහෝ දෙනා මරණින් මතු ලබන භවයක් හැටියට තේරුම් කරන බව මේ කාලයේ. අපි ඒක උපහාසයටත් ලක් කළා. මෙතනදී පැහැදිලිව පේනවා නිවන කියන එක, මේ කියන පිරිනිවීම කියන එක මෙලොවදී ලබාගත හැක්කක් බව. සංසාරය දුකක් කියන ඒ බුද්ධ වචනය, බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ හැටියට ඒ කාරණය පිළිබඳ අවසන් ප්‍රතිඵලය කවුරුත් දන්නවා. බුදු කෙනෙක් වශයෙන් මේ සංසාර ගමන කෙළවර කරන ඒ චතුරාර්යසත්‍ය ධර්මය තුළ තිබෙන්නේ මොකක්ද මුළු පඤ්චලපාදනස්කන්ධයම - පඤ්චලපාදනස්කන්ධය කියන කොට අර රූප, අරූප සේරම අනුවෙලා ඉවරයි - පඤ්චලපාදනස්කන්ධයම දුකක්. තණ්හාව මතයි තියෙන්නේ. තණ්හාව නැති කිරීමෙන් ඒ පඤ්චලපාදනස්කන්ධයෙන් මිදීමයි. ඒක මෙලෝ වශයෙන් අත්විදින අවස්ථාව දක්වලා තියෙනවා. මෙලොවදීම භුක්ති විදින නිවන් සුවයක් බව. පරලොවදී භුක්ති විදින එකක් නෙවෙයි. ඒක මේ සූත්‍ර පාඨයෙනුත් පැහැදිලි වෙනවා. 'දිට්ඨව ධම්මෙ පරිනිබ්බායති' මෙලොවදීම පිරිනිවන් පානවා. ඒ මැරෙනවා කියනවා නොවෙයි. 'පරිනිබ්බත' - පිරිනිවීම කියලා කියන්නේ සියලු ආකාරයෙන් සංසිඳවලා

මේ උපධීන් අතහැරලා තණ්හාව ක්ෂය කරලා විරාගයට පත්වෙලා, ඒ කියන්නේ නිවන් තත්ත්වය මෙලෝ වශයෙන් අරහත් එල සමාපත්තියේදී අත්විඳීමයි. ඒ තුළින් ප්‍රත්‍යක්ෂ වන්නේ භව නිරෝධයයි. උපාදනය නිසයි භවයක් තියෙන්නේ. ධර්මයේ ගැඹුරුම තැන එයයි. අපි මේ හිතන් හිටියට මේ අපි නැතත් ලෝකයක් තියෙනවා කියලා. ගැඹුරුම කාරණය තමයි ධර්මයේ තියෙන්නේ උපාදන පව්වයා භවො. උපාදනය ඇතිතාක් භවයක් තියෙනවා උපාදනය නැති තැන භවය නිරුද්ධයි. ඒ නිරුද්ධ වීමයි පරිනිබ්බාන නමින් හැඳින්වෙන්නේ. පිරිනිවීම එතකොට උපාදනය තුළින් තිබෙන පඤ්චඋපාදනස්කන්ධය ගින්නක් නම්, දූවීමක් නම්, අනිත් අතට තිබෙන්නේ නිවීම.

බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි විශ්වාසය, ශ්‍රද්ධාව ඇති බෞද්ධයන් වශයෙන් කල්පනා කරන්න ඕන - මේ සුත්‍රයෙන් පැහැදිලි සාධකයක් ලැබෙනවා අර දෘෂ්ටි - අපි ආයෙන් ගත්තොත්, අර මුලදීම ඒ සුත්‍රයේ පෙන්නුම් කළේ මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය, නාස්තික දෘෂ්ටිය ගත් අය දුගතියට යනවා. කම්මස්සකතා සම්මා දිට්ඨිය ගත් අය පින් දහම් කරලා සුගතිගාමී වෙනවා. සංසාරයේ ඉන්නවා නම් දුගතියට වඩා සුගතිය හොඳයි. එතන ඉඳලා සංසාරය දුකක් නම් සංසාරයෙන් මිදීම අවශ්‍යයි. අතීතයේ මේ සංසාරය දුකක් බව දැනගත් අභිඤ්ඤාලාභීන්, ඒ ඉසිවරුන් උත්සාහ කළා කාම ලෝකයෙන් මිදිලා රූපී තත්ත්වයට හිත නඟාගන්න. ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත්තා. ඊටත් මෙලෝ වශයෙන් වඩා දුර ගිහිල්ලා - 'අරුපී සඤ්ඤමයා' කියලා කියනවා - නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන ආදිය. බෝධිසත්වයන් වහන්සේගේ ගුරු භවතුන් වූයේ ඒ අයයි. උන්වහන්සේ ඒකෙන් සෑහීමට පත්වූයේ නැහැනේ. ඒකත් භවය නිසා. ආළාරකාලාම, උද්දකරාමපුත්ත තමන්ගේ පිරිස පවරලා දීලා සමතැන් දුන්නත් බෝධිසත්වයන් වහන්සේ මේක නොවෙයි නිවන් මග කියලා අතහැර ගියා. ඒ විදියේ දෙයක් වෙන්න බැහැ නිවන. ඇහැට පෙනෙන දේ කණට ඇහෙන දේ ආදී වශයෙන් ආයතන වශයෙන් ගත්තත්, ස්කන්ධ වශයෙන් ගත්තත් මේ හැම එකක්ම උපාදන වශයෙන් ගත්ත නිසයි භවය ඇතිවන්නේ. 'උපාදන පව්වයා භවො' එක එක්කෙනා මේ භව මවාගෙන ඉන්නේ. කාම භවය කියන එක, ලෝකයේ වැඩිපුර තියෙන්නේ කාම භවයම තමයි. මේ අතින් අල්ලන්න පුළුවන් දෙයක් නොවෙයි. එක එක්කෙනා

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ඉන්නෙ කාම භවය ඇතුළේ. කලාතුරකින් කෙනෙක් තමයි රූප භවය, අරූප භවය අත්දකින්නෙ.

නමුත් ඒ ඔක්කොම පරාදයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙන පිරිනිවීම කියන තත්වයට. වෙන කිසිම ශාස්තෘවරයෙකුට පෙන්නුම් කරන්න බැරිවූ දෙයක්. ඉතින් ඒක තේරුම් ගන්න නම් - අපි චතුරාර්ය සත්‍යයේ වටිනාකම තේරුම් ගන්න ඕන. චතුරාර්ය සත්‍ය කියලා වචනයෙන් කිව්වට මොකද දැන් මේ පහසුවට අපි කියනවා ජාතිය දුකක්, ජරාව දුකක්, ව්‍යාධිය දුකක්. අපි බොහොම පහසුවට කියාගෙන යනවා. අවසානයේ කියනවා සැකෙවින් කිව්වොත් පඤ්චලපාදනස්කන්ධයම - උපාදන වශයෙන් අල්ලා ගත් මේ ගොඩවල් පහම - රූප, වේදනා, සංකෘතිය, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන ගොඩවල් පහම දුකක් හැටියට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කලා.

උපාදනය නිසා නම් මේ දුක තියෙන්නේ මේ උපාදනයට හේතුව කුමක්ද? තණ්හාව නේ. දැන් අපි බොහෝවිට කියනවා දහම් පාසැල් වල ගුරුවරු උගන්වනවා, දුක්ඛ සත්‍යය කුමක්ද කියනවා. ඊළඟට දෙවන සත්‍යය තමයි තණ්හාව කියනවා. නමුත් මේවායේ සම්බන්ධතාවය හරියට දන්නෙ නැහැ. පඤ්ච උපාදනස්කන්ධය - අල්ල ගත්තු ගොඩවල් පහම දුක නම් අල්ලා ගැනීමට හේතුවන තණ්හාව තමයි හේතුව - ඒක තමයි දෙවන සත්‍යය, සමුදය සත්‍යය. ඒ හේතුව නැති කිරීමෙන්මයි මේ දුකෙන් මිදෙන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඒ නිසා තමයි ඇතැම් තැන්වල නිවන හඳුන්වලා තියෙන්නේ 'තණ්හාකඛයොහි රාධ නිබ්බානං' රාධ මේ තණ්හාව ක්ෂය කිරීමමයි නිවන. නමුත් මේක මදි බොහෝ දෙනාට. මේ තණ්හාව ක්ෂය කරන්නත් ඕන, තව මොනවා හරි ඉතුරු කර ගන්නත් ඕන. අන්න එතන තමයි වරදින්නෙ.

නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරන්නේ මේ තණ්හාව තිබෙන තාක් මේ දූවීමයි තියෙන්නෙ. විමුක්තිය කියලා කියන්නේ නිවීම තත්වයක්. ඇත්ත වශයෙන්ම සරල දේ තමයි සමහරවිට තේරුම් ගන්න බැරිවෙන්නේ. ඒ කාරණය තමයි අවධාරණය කරන්නේ. මේ සූත්‍රය අවසාන වන්නෙ 'දිට්ඨව ධමමෙ පරිනිබ්බායති' මෙලොවදීම පිරිනිවන් පානවා.

ඒ නිසා නුවණින් කල්පනාවට ගන්න ඕන මේ අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව. අපණ්ණක කියල කියන්නේ නොවරදින කියල කියන අර්ථය. ඇත්ත වශයෙන් මේ වචනයේ නිරුක්තිය ගැනත් මත හේද තියෙනවා. ඇතැම් අය කියනවා 'අප්‍රශ්නක' කියල - ප්‍රශ්නයක් නැති එක කියලා. කොයි හැටි හෝ වේවා අපට නිරුක්ති කාරයින්ටම උපකාර වන විවරණයක් සූත්‍ර දේශනාවකින්ම භොයාගත හැකියි. බුදුරජාණන් වහන්සේ අංගුත්තර නිකායේ එක්තරා දේශනයක ප්‍රකාශ කරනවා උපමාවක් හැටියට දෙනවා 'අපණ්ණකො මණ්' කියලා එකක්. අපණ්ණක නමින් මැණිකක් තියෙනවාය, ඒ අපණ්ණක කියන මැණික උඩට විසි කළහම බිමට වැටුණම කොයි පැත්තට වැටුණත් හරියට පිහිටනවාය. අටුවාවේ එය පෙන්නුම් කරන්නේ සතරැස් දෙයක්. ලී කැල්ලක් වුණත් සම සතරැස් නම් වැටුනහම අර හය පැත්තෙන් එකක් මත සිටිනව වගේ තල හයක් ඇති 'උඩයට සතර දිසාව' මැණිකක් විසි කළාම වැටෙනකොට කොයි පැත්තට වැටුණත් හරි හැටියටයි දක්වන්නේ. අන්න අර හරි ගියත් හරි වැරදුනත් හරි කියලා කිව්වේ ඒකයි.

අපණ්ණක මැණික ආශ්‍රයෙන් අපට තේරුම් ගන්න පුළුවන් මේ අපණ්ණක කියන වචනය සම්පූර්ණයෙන්ම නැතත්. මේ අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව බුදුරජාණන් වහන්සේ නිවැරදීම මෙය වෙනවා යන්න කීම අවශ්‍ය වනවිට කියන්නේ අපණ්ණක වශයෙන් මේක සිද්ධ වෙනවා කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, යමෙක් කාය වාග් කර්ම වලින් දුසිරිතේ යෙදෙනවා නම් අර අපණ්ණක මැණික කොතන හරි පිහිටනවා වගේ ඒ තැනැත්තා අපායට යනවා නියතයි. ඒකාන්තයෙන්ම යනවා. නොවැරදීම යනවා. සමහර අවස්ථාවල කියනවානේ අපායේ ගිහින් තිබ්බා වාගේ යනවා කියලා නරක දේවල් ගැන කියනකොට. හොඳ පැත්තත් උපමාවේම යෙදෙනවා. යම් කෙනෙක් කාය වාග් කර්ම වලින් සුවරිතයේ යෙදෙනවා නම්, ඒත් අර අපණ්ණක මැණික උඩ දූම්මා වගේ ඒ පැත්තට හරියට පිහිටනවා වගේ සුගතියට යනවා.

අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව කියන්නේ ඥානවත්තව කාරණා කාරණා හිතලා බලලා කෙනෙක් කී පමණට නොවෙයි, ඒකේ ඇති ආදීනව ආනිශංස හොඳට විමසලා බලලා තීරණයක් ගැනීම. අර ඒකාන්ත

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

දෘෂ්ටියක් ගැනීමක් නොවෙයි මෙතන තියෙන්නේ. "ඉදමෙව සචචං මොසමඤ්ඤං" කියන එක වගේ නොවේ. නුවණැත්තා එහෙම හිතන්න නරකයි 'මම හරියට දන්නෙ නැහැ මේක හරි ද කියලා. දෙවන එක හරිද දන්නෙත් නැහැ. එහෙම නොදන්න මා මෙයම සත්‍යයයි අනිත්වා අසත්‍යයයි කියන්නේ මොකටද?' නමුත් ඒ පිළිවෙත විමසා බලනවා 'යම් විදියකින් ඒ පිළිවෙත අනුව ගමන් කළොත් මට ලැබෙන ලාභය මේකයි. දෙවන පිළිවෙත අනුව ක්‍රියා කළොත් මට ලැබෙන ලාභය මේකයි' ඒ දෙක කිරා බලනවා, ආදීනව ආනිශංස කිරා බලනවා. ඉන්පසු ආනිශංස පක්ෂයට ඡන්දය දෙනවා. අන්න ඒකයි අපණ්ණක උපමාවේ රහස.

වර්තමාන කාලයේ බොහෝ උගතුන්ය කියාගන්නා අයට අපි කොච්චර කිව්වත් බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි සද්ධාව පිහිටුවා ගන්න අමාරුයි. ප්‍රශ්න කරනවා හැම එකක්ම, තර්කය ඉස්සරහට දනවා අර මෝඩ වෙළෙන්ද වගේ. යක්ෂයා නොවේ යකා කිව්වත් ඒක හරි ඒ වචනය හරි නම්. අන්න ඒ පිළිවෙතට නොවෙයි බුදුරජාණන් වහන්සේ තැන දෙන්නේ.

මෙතනදී මේ න්‍යාය අනුව මේ පින්වතුන්ට අපි දක්වනවා බොහෝ කාලයක් අසා තිබෙන උගතුන් අතර සාකච්ඡා වෙන සූත්‍රයක් 'කාලාම සූත්‍රය' නමින්. මේ අවස්ථාවේ ඒක දිගින් දිගටම විග්‍රහ කරන්නේ නැහැ. යන්නමට කියනවා කේශරපුත්තිය කාලාමයන් සම්බන්ධව බුදුරජාණන් වහන්සේට ඒ විදියේ අවස්ථාවක් මතුවුණා. ඒ ගොල්ලො බුදුරජාණන් වහන්සේට කිව්වා අප ළඟට එන ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් එක ගොල්ලක් මෙහෙම කියනවා, තව පිරිසක් ඒකට නිග්‍රහ කරලා තව මතයක් කියනවා. අපට මේවා තෝරා ගැනීමේදී සැක උපදිනවා'. බුදුරජාණන් වහන්සේ වදළා 'සැක උපදින කාරණය ඇත්ත. එහෙම උභතෝකෝටික ප්‍රශ්නයක් ඉදිරිපත් වුණහම සැකය කියන එක සාධාරණය' කියලා පිළිඅරගෙන ඊළඟට න්‍යාය දහයක් ඉදිරිපත් කරනවා.

කෙටියෙන් සලකා බලතොත්, කටින් කට යන කථා නිසා ආරංචි මාර්ගයෙන් කවුරුවත් කිව්ව පලියට, තර්කයෙන් බැලුවම හරි වගේ ජේන නිසා, න්‍යායානුකූලව බැලුවම හරි වගේ ජේන නිසා, බැලූ බැල්මට හරි වගේ ජේන නිසා, එහෙම නැත්නම් මේ කියන

ශාස්තෘවරයා අප විසින් ගරු කටයුතු කෙනෙක් නිසා, ඔය විදියට කාරණා දහයක්ම දක්වනවා. ඒවා මුල් කරගෙන තීරණයට බහින්න එපායයි වදාරණවා. ඉතින් ඔහොම කියපු පලියට සමහර විට සමහරු ධර්මයේ සමහර කරුණු ප්‍රතික්ෂේප කරන්න එය යොදා ගන්නවා. අපට සමහර අවස්ථාවල කියන්න සිද්ධ වෙනවා අපේ සමහර උගත්තු කාලාම සූත්‍රය කාලාම දලා කියලා. ඒකෙ වටිනාකම තේරුම් අරගෙන නැහැ. ඒ කාලාම සූත්‍රය විග්‍රහ කරන්න ඕන අර අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව මත පිහිටලා. කෙළින්ම ඒ අයට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'කාලාමයෙනි, ඒ කියාපු න්‍යාය එකක්වත් දැඩිව ගන්න එපා. ඒ එක එකක් වරදින්න පුළුවන්. අර යක්ෂයා බැලූ බැල්මට හොඳට නාලා කියලා ආපු කෙනෙක්. ඉතින් කොහොමද සැක කරන්නේ? ඉතින් ඒ වගේ හැම පැත්තෙන්ම දේවල් තියෙනවා. ඒ එකක්වත් දැඩිව ගන්න එපා. ඒ වෙනුවට කරන්න තියෙන්නෙ මොකක්ද? තම තමන්ගේ ජීවිතයට සම්බන්ධ කර බලන්න. ඒ ටික බොහෝ දෙනා අතහරිනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝ අවස්ථාවල පෙන්නුම් කරනවා මේ ධර්මයේ තියෙන්නේ ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ, නැති කිරීම. එතකොට කෙළින්ම කෙනෙකුට බලන්න පුළුවන් ලෝභය හොඳ දෙයක්ද, නරක දෙයක්ද. ලෝභය නරක දෙයක්, ද්වේෂය නරක දෙයක්, මෝහය නරක දෙයක්. එය ප්‍රත්‍යක්ෂයි.

මේ කරුණ කියනකොට සද්ධර්මයේ ගුණ ගැන කියවෙන 'සවාකාතො, සන්ධිධිකො, අකාලිකො, එහිපසසිකො, ඔපනයිකො පච්චතතං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤාහි' කියාපු ඒ ටිකත් මෙතනට එනවා. මේ ස්වාක්ඛාත ධර්මය තුළ තියෙන්නේ තමන්ටම ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න පුළුවන් දේවල්. මේ ලෝභය ද්වේෂය මෝහය හොඳ දෙයක් ද නරක දෙයක්ද ආදී වශයෙන් ඒවා නැති කරලා අලෝභ අද්වේෂ, අමෝහ ඇති කර ගැනීම නරක දෙයක්ද හොඳ දෙයක්ද කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ කාලාමයන්ට කියනවා. 'කාලාමයෙනි, තමන් ගැනම විමසලා බලලා යමක් වැරදි සහගත නම් ඒක අත්හරින්න.' හොඳ දෙයක්ද නරක දෙයක්ද කියලා - මේ මේ ධර්ම හරි මේ මේ ධර්ම පිළිපැදීමෙන් මට මේ මේ ආනිශංස තියෙනවා - අන්න එහෙමයි කාරණයක් විමසන්න තියෙන්නේ. අර කියාපු එකකින් වත් නොවේ තම ජීවිතයට සම්බන්ධ කරගෙන මේවා පරීක්ෂා කරලා පිළිගන්න කියන එකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ එතන කියන්නේ. ඔක්කොම අහක දන්න කියන

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

එකත් නොවෙයි, ඔක්කොම පිළිගන්න කියන එකත් නොවෙයි. ඒක තමාගේ ජීවිතයට උරගාලා බලලා - උරගාන්න කියන්නේ පොතෙන් නොවෙයි ජීවිතයට සම්බන්ධ කරලා - හරිද වැරදිද කියලා බලන්න ඕන. ඒ ටික අර කියාපු විදියට කෙරෙන්නෙ නැහැ. බොහෝ විට පොතේ පතේ තර්කයයි ඉස්සරහට ගන්නේ. මේ මේ ධර්ම ජීවිතයට ලංකරගත්තාම පරිහානියට පත්වෙනවාය. නැතිනම් මේ මේ ධර්ම නිසා අපේ ජීවිත සරුවෙනවාය, ඒ විදියට මේ න්‍යායයන් පරීක්ෂණය තුළින් ප්‍රත්‍යක්ෂය තුළින් නිගමනයෙන් ගන්න කියන එකයි කාලාමයන්ට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ.

මේ ධර්මයේ තර්කයක් තියෙනවා නම් තියෙන්නේ ප්‍රත්‍යක්ෂය මත නිගමනයන් කිරීමටයි. ඒ ප්‍රත්‍යක්ෂය මුල් කරගෙන යන ගමන කෙලින්ම නිවන කරා යන්නේ. මේ ධර්මය ස්වාක්ඛාතයි, නෛර්යානිකයි. අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව දක්වන්නේ නෛර්යානික ප්‍රතිපදාව හැටියට. ඒ මොකද හේතුව? මේ ධර්මය ස්වාක්ඛාත නිසාම සන්දිට්ඨිකයි, සන්දිට්ඨික නිසාම අකාලිකයි. අකාලික ධර්මය එව බලව කියන්න පුළුවන් - එහි පස්සිකෝ. ඒ අනුව ඒ ධර්මයේම තියෙනවා එක් පියවරක් තවත් පියවරකට උට්ඨාන කරන ගුණය. ඒ විදියටයි ඒ ධර්මය ගැලපිලා තියෙන්නේ. සම්මා දිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප, ආදී වශයෙන් ධර්මය ගැලපිලා තියෙනවා. එක් පියවරකින් තවත් පියවරක් පිළිගන්න ඉන්නවා. ඊළඟට “පච්චතතං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤාහි” - නුවණැත්තන් විසින් තම තමාම ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත යුත්තක්. තමාම තර්ක කරලා ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමවත්, පිළිගැනීමවත් නොවේ. තම තමන්ගේ ජීවිතයට ලංකරගෙන මේක හරිද වැරදිද කියලා නිගමනයකට ඒමයි. ඒ අපණ්ණක ප්‍රතිපදාවමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ.

මේ පින්වතුන්ට අද ඉදිරිපත් කළේ ටිකක් සංකීර්ණ විදියේ දේශනාවක්. නමුත් ගත යුතු දේ ගන්න. තම තමන්ගේ ජීවිත වලට ලං කරගන්න උත්සාහ ගන්න. මේ පින්වතුන් මේ ශීලාදී ගුණධර්ම රකිමින් මේ බලාපොරොත්තු වන්නේ මේ ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණ ආදී සංසාර දුකෙන් අත්මිදෙන්නයි. රූප භව, අරූප භව ආදියේ වැදගත්කමක් නැහැ බුදු කෙනෙක් පහළ වුණාට පස්සේ.

මේ අද පැවැත්වූ දේශනාවෙන් අපණ්ණක ප්‍රතිපදාවයි හඳුන්වා දුන්නේ. ඒ අපණ්ණක ප්‍රතිපදාව ඉදිරියට ගෙන යාමෙන් කවුරුත් ජාති

ජරා ව්‍යාධි මරණ ආදී සංසාර දුකෙන් අත්මිදී ඒ උතුම් අමාමහ නිවන සාක්ෂාත් කර ගැනීමට මේ දේශනාව උපකාර වේවා! කියා ප්‍රාර්ථනා කරනවා. අවිච්ඡේ සිට අකනිටා දක්වා යම් කෙනෙක් මේ ධර්ම දේශනාමය කුසලයත්, ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසලයත් අත්විඳීමට කැමැත්තේ නම් එසේ අනුමෝදන්ව ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් අමාමහ නිවන සාක්ෂාත් කර ගනිත්වා! කියා ප්‍රාර්ථනා කරගෙන මේ ගාථා කියා පින් අනුමෝදන් කරන්න.

“එතතාවතා ව අමෙහති...”

70 වන ဝေဠာဏသ

70 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 171)

“නමො තස්ස හගචනො අරහනො සමමා සමබුද්ධස්ස”

බහුදෙවා මනුසසාව - මංගලානි අවිනන්යුං
ආකංඛමානං සොතථානං - බ්‍රැහි මංගලමුක්තමං

- සුත්ත නිපාත, මහාමංගල සූත්‍රය.

සැදැහැවත් පින්වතුනි,

‘මංගල’ කියන වචනය ඇත අතීතයේ ඉඳලාම භාවිතා වුණේ මනුෂ්‍යයන්ට යහපත සුභ සිද්ධිය සලසාදෙන යම් යම් දේ - නිමිති හැඳින්වීමටයි. බුද්ධ කාලයේදී, බුදුරජාණන් වහන්සේ පහළ වන කාලයේදී ඇත්ත වශයෙන්ම මංගල හැටියට සැලකිය යුත්තේ මොනවාද කියන එක ගැන ඒ දඹදිව නොයෙකුත් මතභේද තිබුණ බව සඳහන් වෙනවා. මනුෂ්‍යයන් අතර පමණක් නොව දෙවියන් අතරත් මංගල කියන ඒ ප්‍රශ්නය පිළිබඳව සාකච්ඡා වුණ බව මහා මංගල සූත්‍රයේ අද අපි මාතෘකාවට තබාගත් පළවෙනි ගාථාවෙන්ම හෙළි වෙනවා.

අටුවාවල සඳහන් වෙන ආකාරයට පැරණි දඹදිව සභා ශාලාවල මනුෂ්‍යයන් රැස්වෙලා නොයෙකුත් ප්‍රශ්න සාකච්ඡා කරන අතරේ මංගල හැටියට හැඳින්විය යුත්තේ මොනවාද කියන එක ගැන සාකච්ඡා වෙලා තියෙනවා. ඒ පිළිබඳ ඒකමතිකත්වයක් ඇතිවෙලා නැහැ. ඇතැම් අය ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා, උදෑසන පළමුව දුටු දේ අනුවයි දවසේ ඒ සුභ අසුභ බව තීරණය වෙන්නේ කියලා. සුභ හැටියට සැලකෙන යම් යම් දේ දැකීම වාසනාවක් හැටියට ඇතැම් අය ප්‍රකාශ කලා. ඒ අය හඳුන්වන්නේ දිව්‍යමංගල කියලා. දුටු දේ මගුල් හැටියට සලකන අය. ඒ අයගේ අදහස අනුව උදෑසනම පළමුවෙන්ම පුත් කලසක්, ගැබ්නි මවක්, දෙහි අත්තක්, ගවයෙක්, ගව දෙනක්, අසුන් යෙදූ රථයක් ආදී දේ දැකින්නට ලැබීම සුභ හැටියට, මංගල හැටියට කල්පනා කලා. තවත් කොටසක් කිව්වා දුටු දේ නොවෙයි මංගල හැටියට සැලකිය යුත්තේ ඇසුන දේ කියලා. ඒ අයගේ මතයට අනුව උදෑසනම අද හොඳ දවසක්, හොඳ නැකතක්, හොඳ මොහොතක්, යහපත වැඩීම, ශ්‍රී සම්පත්තිය ආදී වචන අසන්නට ලැබීම

මංගල හැටියට ඒ අය ප්‍රකාශ කළා. තවත් පිරිසක් කිව්වා, දුටු දේවත් ඇසුණු දේවත් නෙවෙයි මංගල හැටියට සැලකිය යුත්තේ, නැහැයට දිවට කයට දැනුන දේය කියලා, ඒ අයගේ මතයට අනුව, උදෑසන නැහැයට මල් සුවඳක් දැනීම, පොළොව ස්පර්ශ කිරීම, අමු ගොම ස්පර්ශ කිරීම, පළතුරු ස්පර්ශ කිරීම, අලුත් හිස් වෙළුමක් දැරීම, අළුත් වස්ත්‍රයක් දැරීම ආදී ශරීරයට ස්පර්ශ වන දේ මංගල හැටියට සැලකුවා. ඉතින් මේ මතභේද දිගින් දිගටම පැතිරිලා, අටුවාවේ තියෙන හැටියට මංගල කෝලාහලයක් ඇතිවුණා කියනවා. කෝලාහලයක් කියන්නේ මේ කාලයේ වගේ ඇතකොටා ගැනීම නෙවෙයි. හැමදෙනාම සාකච්ඡා කරන මාතෘකාවක් බවට පත්වුණා කියන එකයි. මංගල කෝලාහලය මනුෂ්‍යයන්ගෙන් පටන්ගෙන භූමාටු දෙවියන්ටත්, වාතූම්මභාරාජ්ක, තාවතිංස ආදී දෙව්වරුන් අතරටත් මේ මංගල ප්‍රශ්නය ගිය බවයි අටුවාවල සඳහන් කරන්නේ. ඉතින් අන්තිමේදී ඒ දෙවියන් වෙනුවෙන් එක්තරා දේවතාවෙක් ඉදිරිපත් වෙලා බුදුරජාණන් වහන්සේට අපි අර කලින් කියාපු ගාථාවෙන් මේ ප්‍රශ්නය ඉදිරිපත් කළ බවයි මේ සූත්‍රයේ සඳහන් වෙන්නේ.

එවැනි සූත්‍ර පටන්ගන්නා ආකාරය මේ පින්වතුන් දන්නවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ යම් අවස්ථාවක සැවැත්නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩ වාසය කරද්දී, රාත්‍රී කාලයේ වැඩි කොටසක් ඉක්ම ගියාට පස්සෙ සෝබමාන වර්ණ ඇතිව දේවතාවෙක් ජේතවනාරාමය ආලෝකවත් කරමින් තමන්ගේ ආලෝකයෙන් පැමිණිලා බුදුරජාණන් වහන්සේට වන්දනා කරලා එකත්පස්ව හිටගෙන, මෙන්න මේ අපි මාතෘකා කළ ගාථාව ප්‍රකාශ කළාය කියනවා.

බහුදෙවා මනුසසාව - මංගලානි අවිනශ්‍යං
ආකංඛමානං සොතථානං - බුද්ධි මංගලමුත්තමං

බොහෝ දෙවියෝද මනුෂ්‍යයෝද යහපත ගැන බලාපොරොත්තු වන්නාහු මංගල ගැන සිතුවෝය. උතුම් වූ මංගලය කියනු මැනවි. මේකයි සාමාන්‍ය අදහස. ඉතින් මේ බුදුරජාණන් වහන්සේට ඉදිරිපත් කළ ප්‍රකාශයට නැත්නම් ආයාචනයට අනුව බුදුරජාණන් වහන්සේ ගාථා එකොළසකින් අද මංගල සූත්‍රය හැටියට කියවෙන කාරණා තිස් අටක් - ගණන් බැලීමේදී පොඩි පොඩි අඩුපාඩුකම් වෙන්න පුළුවන් - මංගල කාරණා තිස් අටක් වදලා. ඉතින් මේ එක එකක් ගැන විග්‍රහ කරන්න කලින්, මේ කවුරුත් භාවිතා කරන,

මේ කාටත් නිතර අහන්න ලැබෙන සූත්‍රයක් වන මහා මංගල සූත්‍රයේ මේ ගාථාවල සාමාන්‍ය අර්ථය මතුකර ගන්න බලමු. අර ගාථාවට පිළිතුරු වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ පටන් ගත්තේ මෙහෙමයි.

අසෙවනාව බාලානං - පණ්ඩිතානංව සෙවනා
පූජා ච පූජනීයානං - එතං මංගලමුත්තමං

බාලයන් ඇසුරු නොකිරීමද, පණ්ඩිතයන් ඇසුරු කිරීමද, පිදිය යුත්තන්ට පූජා කිරීමද මේ උතුම් මගුලකි.

පතිරූප දෙස වාසො ච - පුබ්බ ච කතපුඤ්ඤතා
අත්ත සමමා පනිධිව - එතං මංගල මුත්තමං

සුදුසු පෙදෙසක වාසය කරන්නට ලැබීමද පෙර කරන ලද පින් ඇති බවද, තමාගේ හිත හරියාකාරව පිහිටුවා ගැනීමද මේ උතුම් මගුලකි.

බහුසව්වං ච සිප්පං ච - විනයො ච සුසිකකිතො
සුභාසිතා ච යා වාචා - එතං මංගල මුත්තමං

බහුශ්‍රැත බව, බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇති බව, උගත් බව, 'සිප්පං ච', ශිල්පය, 'විනයො ච සුසිකකිතො', මැනවින් හික්මුණු බව, විනය, 'සුභාසිතා ච යා වාචා', හොඳ වචන ඇති බවද මෙය උතුම් මගුලකි.

මාතා පිතු උපධ්‍යානං - පුත්ත දරස්ස සංගහො
අනාකුලා ච කම්මන්තා - එතං මංගල මුත්තමං

මව්පිය උපස්ථානයද, 'පුත්ත දරස්ස සංගහො' පුත්‍රයන්ට හා භාර්යාවට නියම අන්දමින් සංග්‍රහ කිරීමද, 'අනාකුලා ච කම්මන්තා', ආකුල ව්‍යාකුල නොවූ කර්මාන්තයද මේ කාරණා උතුම් මගුලකි.

දනං ච ධම්මචරියා ච - ඤාතකානං ච සංගහො
අනවජ්ජානි කම්මානි - එතං මංගල මුත්තමං

දනයද, ධර්මානුකූල චර්යාවද 'දනං ච ධම්මචරියා ච'. ඤාතකානං ච සංගහො' නෑයන්ට සංග්‍රහ කිරීමද, 'අනවජ්ජානි කම්මානි' නිරවද්‍ය කර්මාන්තද යන මේවා උතුම් මගුලකි.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ආරති විරති පාපා - මජ්ඣිමනිකායෙ ච සංකප්පාදො
අප්පමාදෙ ච ධම්මෙසු - එතං මංගලමුත්තමං

පාපයන්ගෙන් ඉවත් වීමද, එයින් වැළකී සිටීමද - 'ආරති විරති පාපා'. 'මජ්ඣිමනිකායෙ ච සංකප්පාදො' මත්පැනින් වෙන් වීමද, ඒ පිළිබඳ සංවරයන් ඇතිකර ගැනීමද, 'අප්පමාදෙ ච ධම්මෙසු' ධර්මයන් පිළිබඳ අප්පමාදී වීමද, 'එතං මංගලමුත්තමං' මෙය උතුම් මගුලකි.

ගාරවො ච නිවාතො ච - සන්තුට්ඨි ච කතඤ්ඤාතා
කාලෙන ධම්මසාවනං - එතං මංගලමුත්තමං

ගරුසරු දැක්වීමද 'ගාරවො ච', 'නිවාතො ච' කියන්නේ යටහත් පැවැත්මද, නිහතමානී බවද, 'සන්තුට්ඨි' ලද දෙයින් සතුටු වීමද, 'කතඤ්ඤාතා' කළගුණ දන්නා බවද, 'කාලෙන ධම්මසාවනං' නිසි කල්හි දහම් ඇසීමද, ධර්ම ශ්‍රවණය කිරීමද මෙය උතුම් මගුලකි.

බන්ති ච සොචචසසතා - සමණානංච දසසනං
කාලෙන ධම්මසාකච්ඡා - එතං මංගලමුත්තමං

ශාන්තිය නම් වූ ඉවසීමද 'බන්ති ච', 'සොචචසසතා' - සුවච කීකරු බවද, 'සමණානංච දසසනං' ශ්‍රමණයන් දැකීමද, 'කාලෙන ධම්මසාකච්ඡා' සුදුසු කල ධර්ම සාකච්ඡා පැවැත්වීමද, මේ උතුම් මගුලකි.

තපො ච බ්‍රහ්මචරියං ච - අරියසච්චාන දසසනං
නිබ්බාන සච්චිකිරියා ච - එතං මංගලමුත්තමං

'තපො ච' තපසද, 'බ්‍රහ්මචරියං' බ්‍රහ්මචරියාවද, 'අරියසච්චාන දසසනං' ආර්ය සත්‍යය දැකීමද, 'නිබ්බාන සච්චිකිරියා ච' නිවන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමද යන මේ කරුණු උතුම් මගුලකි.

ඵ්ඨස්ස ලොක ධම්මෙහි - චිත්තං යසස න කම්පති
අසොකං චිරජං බෙමං - එතං මංගලමුත්තමං

අජ්ඨ ලෝක ධර්මයන් විසින් ස්පර්ශ කරන ලද යමෙකුගේ සිත නොසැලේද, "ඵ්ඨස්ස ලොක ධම්මෙහි - චිත්තං යසස න කම්පති", "අසොකං චිරජං බෙමං" ශෝක රහිත වූ, කෙලෙස් රහිත වූ, ආරක්ෂා සහිත වූ මේ නිවන උතුම්ම මගුලකි.

එතාදිසානි කතවාන - සබ්බතථ මපරාජිකා
සබ්බතථ සොතථීං ගච්ඡන්ති තං තෙසං මංගලමුක්ඛමං

මේ කියාපු කාරණා කරලා ඒවා ක්‍රියාවට නගලා 'එතාදිසානි කතවාන', 'සබ්බතථ මපරාජිකා', හැමතැනම අපරාජිත වූවාහු, 'සබ්බතථ සොතථීං ගච්ඡන්ති', සැමතැනම යහපත සලසා ගන්නවා. යහපත කරා යනවා. 'තං තෙසං මංගලමුක්ඛමං' මේවා ක්‍රියාවට නැංවූ අයට උතුම් මගුලකි. ඔය මංගල සූත්‍රයේ සාමාන්‍ය අදහසයි.

දැන් අපි මෙහි අර්ථය තවදුරටත් විග්‍රහ කරන්න බලමු. හැම පදයක්ම විග්‍රහ කරන්න තරම් ගැඹුරු දේවලුන් නැහැ. මේ පින්වතුන් බොහෝ දුරට අර්ථය දන්නවා. ඇතැම් පද කියෙනවා ටිකක් සවිස්තරව විග්‍රහ කරන්න වෙන දේවල්. ඉතින් මංගල සූත්‍රයේ බුද්ධ වචනය ආරම්භ කරන්නේ එතන 'අ' යන්නකින්.

අසෙවනාව බාලානං - පණ්ඩිතානංව සෙවනා
පූජා ච පූජනීයානං - එතං මංගලමුක්ඛමං

මෙතන කියාපු කාරණා තුන ගැන අපි හිත යොදමු. ප්‍රථමයෙන්ම කියාපු කාරණා යුගලයක් වශයෙනුයි තියෙන්නේ.

අසෙවනාව බාලානං - බාලයන් ඇසුරු නොකිරීමද,
පණ්ඩිතානංව සෙවනා - පණ්ඩිතයන් ඇසුරු කිරීමද

මෙතනදී යම්කිසි දෙයක් මතක් කරන්න සිද්ධ වෙනවා. අපි මේ මෑත යුගයේ සිංහල ව්‍යවහාරයට අනුව බාල කියන වචනය යොදනවා වයසින් අඩු අයටත්. දැන් බාල මහළු කියනවානෙ. නමුත් පාලි භාෂාවේ කිසිසේත්ම බාල යන වචනය වයසින් අඩු යන අර්ථයෙන් යෙදෙන්නේ නැහැ. පාලි භාෂාවේ 'බාල මහළු' කියන අදහසින් යෙදෙන්නේ 'දහරා වෘද්ධා'. බාල කියලා යෙදෙන්නේ මෝඩයා කියන අදහසින්මයි. 'පණ්ඩිතා' - ඒකත් ඕනෑනම් මේ පින්වතුන්ට මේ විග්‍රහය තුළින්ම තේරුම් ගන්න පුළුවන්. පණ්ඩිත කියන එකත් උපාධියකින් ලැබෙන එකක් නෙවෙයි. ඇත්ත වශයෙන්ම මේ කාරණා පිළිබඳව ටිකක් සවිස්තරව කියන්න සිද්ධ වෙනවා. මොකද මේ කාලයේ ඇතැම් තර්කකාරීන් ප්‍රශ්න කරනවා, මෙතන බුදුරජාණන් වහන්සේ පරස්පර විරෝධී දෙයක් කිව්වා කියලා. මොකද, බාලයන් ඇසුරු කරන්න එපා කියනවා පණ්ඩිතයන් ඇසුරු කරන්න

කියනවා. එතකොට කොහොමද මේ දෙගොල්ලෝ අතර සම්බන්ධය? කොහොමද බාලයන් පණ්ඩිතයන් ඇසුරු කරන්නේ? නොකර ඉන්න පුළුවන්ද?

ඔය විදියට ප්‍රශ්න හදගෙන ඉන්න අය ඉන්නවා. ඒකටත් උත්තර ලැබේවි අපි ඉදිරියට කියාගෙන යනකොට. ඉස්සෙල්ලාම අපි බුදුරජාණන් වහන්සේ බාලයන් පිළිබඳව - මෝඩයන් පිළිබඳව පැවසූ කාරණා ඒ ඒ තැන් වලින් අරගෙන බලමු.

බුදුරජාණන් වහන්සේ එක අවස්ථාවක ප්‍රකාශ කරනවා 'මහණෙනි, යම්තාක් භය අන්තරාය උපද්‍රව ආදිය ඇතිවෙනවානම් ඇතිවෙන්නේ, බාලයාගෙන් මිසක් පණ්ඩිතයාගෙන් නෙවෙයි. ඒ තරම් බාලයා භයානක හැටියටයි එතැන දක්වන්නේ. පණ්ඩිතයාගෙන් නෙවෙයි භව අන්තරාය උපද්‍රව ඇති වෙන්නේ. ඒකට උපමාවකුත් දක්වනවා. "යම් සේ මහණෙනි, බට ගෙයක් හෝ පිදුරු සෙවිලි කළ ගෙයක් හෝ ගිනි ගත්තහම, ඊළඟට තියෙන ඇතුළත පිටත හොඳට ආලේප කළ සුබෝපහෝගී ගෙයක් පවා විනාස වෙලා යන්න පුළුවන්. පහසුවෙන් ගිනි අල්ලන ඒවා අරවා. එතකොට ඒ ගිනි අල්ලා ගත්ත නිසා ළඟ තියෙන ලොකු ලොකු ප්‍රාසාද මාලිගා වගේ ඒවා පවා දැවී යනවා. අන්න අර බාලයාගෙන් පැමිණෙන උපද්‍රවයන් පෙන්නවන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ කියපු උපමාවක්. තවත් තැනක බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා "කම්මලකඛනො භික්ඛවෙ බාලො කම්මලකඛනො පණ්ඩිතො". බාලයාගේ ලක්ෂණය ඒ ක්‍රියා කලාපයෙන් හඳුනාගන්නවා. පණ්ඩිතයාත් ඒ ක්‍රියා කලාපයෙන් හඳුනාගන්න පුළුවන්. මොනවාද ක්‍රියා කලාපය බාලයාගේ? කාය දුෂ්චරිත, වච්ච දුෂ්චරිත, මනෝ දුෂ්චරිත ඇති පුද්ගලයා බාලයා. කාය සුවරිතය, වච්ච සුවරිතය, මනෝ සුවරිතය ඇති තැනැත්තා පණ්ඩිතයා. ඔය අනුව මේ රටේ පණ්ඩිතයන් කී දෙනෙක් මේ ලැයිස්තුවට අහු වෙනවාද අපි දන්නේ නෑ.

කෙසේ හෝ වේවා ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ තවදුරටත් ප්‍රකාශ කරනවා, මේ බාලයාත් පණ්ඩිතයාත් හඳුනාගැනීමට නිමිති ලක්ෂණ. බාලයා පිළිබඳව දක්වනවා එයාගේ ස්වභාවය. දුවච්ඡිතච්ඡිත විනිති, දුබ්භාසිත භාසී, දුකකටකමමකාරී. එයාගේ සිතූම් පැතූම් නරකයි.

වචනක් නරකයි. ක්‍රියාවත් නරකයි. පණ්ඩිතයා - සුවිනතිත විනතී, සුභාසිත භාසී, සුකටකමමකාරී.

පණ්ඩිතයාගේ සිතිවිලි පරම්පරාවක් හොඳයි, වචනක් හොඳයි, ක්‍රියා පටිපාටියක් හොඳයි. කොහොමද කෙනෙක් අසවලා බාලයා, අසවලා පණ්ඩිතයා කියලා හඳුනාගන්නේ? ඒ නිසයි බුදුරජාණන් වහන්සේ යම් යම් නිමිති හඳුන්වලා දුන්නේ, යම් යම් නිමිති වලින් මේ විදියට මේ දෙගොල්ල හඳුනාගන්න පුළුවන් බව. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ධම්ම පදයෙන් කියනවා මේ පින්වතුන් අහලාත් ඇති ධම්ම පදයේ බාලයා ගැන කියාපු තැන් තියෙනවා. මේ බාලයා අසුවී වළකට උපමා කර තියෙනවා. පණ්ඩිතයාට විය හැකි උපද්‍රව මේ විදියට දක්වනවා. ඒ උපමාව දක්වන්නේ, කුණුමාළු කුසතණ වලින් එතුටොත්, කුසතණ සුවඳ ගහන දෙයක් නමුත්, කුණුමාළු එතුටොත් කුසතණත් ගඳ ගහනවා. ඒ වගේමයි බාලයා ඇසුරු කිරීමෙන් වෙන වැඩේ.

ඉතින් ඔහොම කිව්වාම අපි කල්පනා කරන්න ඕනෑ, මේ දෙගොල්ලන්ට කිසිසේත්ම එකතු වෙන්න බැරිද කියලා. අන්න ඒ ටිකයි අපි මේ පහදලා දෙන්නෙ අර කලින් කියපු තර්ක කාරයන්ට පිළිතුරක් හැටියට. බාලයන් පණ්ඩිතයන් ඇසුරු කළ යුත්තේ, අපි උපමාවකට කියනවානම් රෝගීන් වෛද්‍යවරුන් ඇසුරු කරනවා වගේ. එහෙමත් නැත්නම් කාලීන උපමාවකින් කියනවානම් මත්ලෝලීන් - මත්ද්‍රව්‍යවලට ඇබ්බැහි වුණු මත්ලෝලීන් දැන් කාලයේ ඉන්නා පුනරුත්ථාපන උපදේශක කෙනෙක් ඇසුරු කරන්නා වගේ. ඒ ඇසුරු කරන්නේ බෝතලය බෙදා ගන්නට නෙමෙයිනේ. යම්කිසි ගරුත්වයකින්. සසර පුරුද්දකින් තමන්ට වෙච්ච ඒ වැරදි ඇබ්බැහිකම් නැතිකරගන්නයි උපදේශකයෙක්ගෙන් පිහිට ගන්නෙ. ඒ වගේම තමයි ගුරුගෝල සබඳතාව. ඉතින් ඒක නිසා අර කල්තබා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒකෙ බරපතලකම හැඳින්වූයේ. වෛද්‍යවරයකුට වුණත් රෝගීන්ට ප්‍රතිකාර කරන්න සිද්ධ වෙනවා, නමුත් තමන්ගේ බේරුමත් තියාගෙනයි තරන්නේ. අන්න ඒ වගේ පණ්ඩිතයා ඇසුරු කරන්න ඕනෙ බාලයා දැනගෙන. බාලයාත් පණ්ඩිතයාත් හඳුනාගෙන ඇසුරු කරන්න ඕනෑ. ඒක තමයි පින්වතුනි 'පූජා ව පූජනීයානං' කියන්නෙ. පිදිය යුත්තන් පුදන ආකල්පයකින් යුක්තව බාලයා පණ්ඩිතයාට ළං වුනොත් බාලයාට දියුණු වෙන්න පුළුවන් තරම කොයි තරම්ද

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

කිව්වොත් බාලයා අන්තිමට පණ්ඩිතයෙක් වෙනවා කළාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය හරියාකාර ලැබුණොත්. පණ්ඩිතාශ්‍රය හොඳට ලැබුණොත්.

ඒ නිසා තමයි කිසාගෝතමී තෙරණිය ථේරී ගාථාවේ ප්‍රකාශ කරන්නේ

කළාණමිත්තතා මුණිනා - ලොකං ආදිසා වණිණිතා

කළාණමිතෙන භජමානො - අපි බාලො පණ්ඩිතො අසා

බුදුරජාණන් වහන්සේ ලොවට ඇඟිල්ල දිගුකර කිව්වා කළාණ මිත්‍රත්වයේ වටිනාකම. ඒක වර්ණනා කළා. කළාණමිතෙන භජමානො, කළාණ මිත්‍රයන් ඇසුරු කිරීම තුළින් බාලයෙක් වුණත් පණ්ඩිතයෙක් වෙනවා. අන්න ඒකෙන් අපි තේරුම් ගන්න ඕනෑ අර පිදිය යුත්තන් පිදීමේ ආකල්පය ඇතිව, බාලයන්ට පුලුවන් පණ්ඩිතයන්ගෙන් ප්‍රයෝජන ගන්න. ඒ වාගේම පණ්ඩිතයා දැනගන්න ඕනෑ, අර අපි කලින් කිව්ව උපමාව අනුව, අර මත්ද්‍රව්‍යයට ඇබ්බැහි වුණු මත්ලෝලයා බේරාගන්න යන උපදේශකයා බෝතල් බෙදගන්න යන්නේ නෑ. අන්න ඒ වගේ තමන් දැනගෙන කටයුතු කරන්න. ඉතින් ඔන්න ඒ ගාථාව පිළිබඳව සමහරවිට කාලවේලාව අනුව ඔය ඇතැයි කියා හිතනවා.

දැන් ඊළඟට ඒක තුළ තියෙන ගැඹුර කල්පනා කර බලන්න. පින්වතුනි, ඇයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පළමුවෙන්ම මංගල තිස් අටක් කිව්වා කිව්වානෙ. ඇයි මුලින්ම මේ කාරණය කිව්වේ? මොකද ජීවිතයට පදනම වැටෙන්න මූලිකම අවශ්‍යතාවය තමයි, මූලිකම කාරණය තමයි ආශ්‍රය, ඇසුර. එතකොට ඒ ආශ්‍රය ගැන සැලකිලිමත් වෙන්න ඕනෑ. විශේෂයෙන්ම ලෝකයට කෙනෙක් බිහිවුණාට පසු පොඩි අවදියේම අර විදියේ බාලයන් ඇසුරු කරන්න ලැබුණොත් - අපි දැන් බාල කිව්වාට වයසින් අඩු දරුවා - අන්තිමට බාලයෙක්ම වෙනවා. එම නිසා ජීවිතයේ ආශ්‍රය පිළිබඳ කාරණය බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ තුළින් මතුකර දුන්නා. ඊළඟට ඔන්න -

පතිරූප දෙස වාසො ව - පුබ්බෙව කතපුඤ්ඤා

අත්තසමමා පණ්ඩි ව - එතං මංගලමුත්තමං

“පතිරූප දෙස වාසො ව” සුදුසු ප්‍රදේශයක වාසය කරන්න ලැබීම “පුබ්බෙව කතපුඤ්ඤා” පෙර කරන ලද පින් ඇති බව.

“අත්තසම්මා පණ්ඩි ව” තම සිත හරියාකාරව පිහිටුවා ගැනීම. එතනත් ටිකක් විග්‍රහ කළ යුතු කාරණා ටිකක් තියෙනවා. “පතිරූප දෙස වාසො ව” සුදුසු ප්‍රදේශයක වාසය කරන්න ලැබීම කියන එක මේ කාලයේ නම් පාරිසරය ඉංජිනේරු විද්‍යාව අනුව සමහරවිට නගරාසන්න බව, නලජලය, තව ඕන්නම් විදුලිය, ඔය කාරණා තමයි පරිසරය ගැන හිතනකොට. නමුත් අපි ධර්මානුකූලව කල්පනා කරනවානම්, අටුවා ආදිය විශේෂයෙන්ම යොමු කරන්නේ, සිව් පිරිස - හික්ෂු හික්ෂුණි උපාසක උපාසිකා - ඇසුරු කරන්න ලැබීම. එහෙම නැත්නම් ධර්මානුකූල ජීවිතයකට යොමුවෙන්න සුදුසු පරිසරයක වාසය කරන්න ලැබීමයි පතිරූප දෙස වාසොව කියන්නේ. මොකද ඇයි අපි කලින් ආශ්‍රය ගැන කිව්වා. දැන් ඊළඟට ඒ විදියෙම වචනයකින් අපි කියනවානම් නිශ්‍රය තමයි මේක. ඇසුර ඊළඟට පරිසරය. පහසු වචනයකින් කිව්වොත් මුල් එකේදී ඇසුර කිව්වා දැන් කියන්නේ පරිසරය. එතකොට තමන් වාසය කරන ප්‍රදේශය.

ඊළඟට විශේෂ කාරණාවක් තියෙනවා. “පුබ්බෙව කතපුඤ්ඤතා” පෙර කරන ලද පින් ඇති බව. ඔය කියනවානේ ‘පින් මඳ පුතුන් සියයක් ලදුවත් නිසරු’ කියලා කියවෙන්නේ - ඒක ඉතින් බුදු ඇසටයි හරියාකාරව පෙනෙන්නේ. ඒ ඒ පුද්ගලයාගේ උපන් වාසනාව - අපි කියමු සහජ වාසනාව. දැන් ඇසුර ගැන කිව්වා. පරිසරය ගැන කිව්වා. ඊළඟට අපිට මේකට කියන්න පුළුවන් උපනිශ්‍රය කියලා. පැරණි වචනයක් තියෙනවා උපනිශ්‍රය සම්පත්තිය. අතීතයෙන් අරන් ආපු කර්ම ශක්තිය, පුණ්‍ය ශක්තිය කුඩා අවදියේදී පෙනී යනවා. ඒකත් පදනමක් මේ ජීවිතයට. දැන් මේ කාලයේ බටහිර මනෝ විද්‍යාඥයින්ට අනුව ගිය අය මේවා භාසයට ලක් කරනවා. එහෙම තැන් අපට අහන්න, දකින්න ලැබිලා තියෙනවා. අතීතයෙන් එන ටික අහක් කරනවා ළමා කාලයට දලා. එතනින් ඉවරයි. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරන්නේ මේ මහා අතීතයක් අපේ සංසාරේ තියෙනවා. එතකොට ඒවායේ බලපෑම් තියෙනවා හොඳ හෝ නරක හෝ. අන්න ඒවා අනුව පූර්ව වාසනාව කියමු, “පුබ්බෙව කතපුඤ්ඤතා”. ඔන්න ඊළඟට කියනවා ඒකට විතරක් ඉඩ දීලා මදි. තමන්ටත් කරන්න දෙයක් තියෙනවා.

“අත්තසම්මා පණ්ඩි ව” තමාගේ සිත හරියාකාරව පිහිටුවා ගැනීම. ඒක ඉතාමත්ම වැදගත් වෙනවා. ඔන්න එතන ඉඳලයි

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ආරම්භය තියෙන්නේ පෞරුෂාභිවර්ධනයට. තමන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය ඇරඹෙන්නේ මෙතන ඉඳලා. “අත්තසම්මා පණ්ඨි ව”, තමාගේ සිත හරියාකාරව පිහිටුවා ගැනීම. ඒකටත් අපි කෙටියෙන් කිව්වොත් ධර්ම පදයේ ගාථාවක් තියෙනවා. මේ පින්වතුන් දන්නවා ඇති.

නතං මාතා පිතා කයිරා - අඤ්ඤා වා පිච ඤාතකා
සම්මා පණ්ඨිතං චිත්තං - සෙය්‍ය සො නං තතො කරෙ

මවටවත් පියාටවත් අනෙක් නෑදෑයන්ටවත් කරන්න බැරි යහපතක් හරියාකාර පිහිටුවාගත් හිත තමන්ට සිදු කරනවා. මේක එක අවස්ථාවක සිංහල කවියට නැගුවා.

මව්පියන් වැනි නේ - නෑසියන් නොම කර නේ
හිතම මට සදනේ - හොඳට යොමු කළ මගේ සිතනේ

අන්න එතන හොඳ ලස්සන උපමාවක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දීලා තියෙනවා මේ සිත යොමු කිරීම පිළිබඳව. ඇත්ත වශයෙන්ම ‘පනිධි’ කියන එක තුළ තියෙන්නේ යොමු කිරීමක්. සිත හරියාකාර යොමුවීම. ඒකට බුදුරජාණන් වහන්සේ දුන්න උපමාව මේ ඇතැම් අයට නොතේරෙන්න පුලුවන්. වී ඇටය, කවුරුත් ගොවිතැන් කරන අය දන්නවා, වී ඇටේ තියෙනවා කෙළවර පොඩි තුඩක්. ඒකට පැරණි වචනය වී නණ්ඩුව. මේ ප්‍රදේශයේ අය නම් ඒකට නමක් කියන්නෙත් නෑ. නමක් නැති, පහසුවෙන් අමතක වෙන පොඩි තිත. පොඩි දෙයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ උපමාවකට යොදලා තියෙනවා. ඇටයේ අග තියෙන අර ඇනෙන කොටස, එය බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා සුළු දෙයක් වුණත්, ඒ වී නණ්ඩුව හරියට පිහිටෙව්වොත් අතක් කකුලක් සිදුරු කරන්න පුලුවන් කියලා ඒ උපමාවේ. එසේම හරියාකාරව යොදගත්තොත් සිතට පුලුවන් අවිද්‍යා අඳුර නැති කරන්න. අන්න ඒ වගේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. එයින් අපට පෙනෙනවා එතකොට පූර්ව වාසනා මහිමය කෙසේ හෝ වේවා, තමන්ට අයිති කොටස එතන ඉඳලා කරලා හිත හරි පැත්තට යොමු කිරීමයි. “අත්තසම්මා පණ්ඨි ව” ඒකත් මංගල කාරණයක්. ඊළඟට මන්න,

බහුසච්චං ව සිඤ්ඤං ව - විනයො ව සුසිකඛිතො
සුභාසිතා ව යා වාචා - එතං මංගලමුත්තමං

බහුග්‍රැහ බව කියන එක කවුරුත් දන්නවා. බොහෝ ඇසූ පිරු තැන් ඇතිබව, උගත්කම. ඊළඟට 'සිසුං ච' ශිල්පය. මේ කාරණයත් කල්පනා කරන්න ඕනෑ ධර්මානුකූලව. ධර්මයට අදාළ නොවන නොයෙකුත් දහක් දේ උගත්තත් සමහර විට ඒවා පරිහරණය කරන්න දක්ෂකමක් නැත්නම්, එයින්ම විනාශවෙන බවක් ලෝකයේ දකිනට ලැබෙනවා, ඒ උගත්කමින්. ඉතින් කොහොමහර මේ බහුග්‍රැහභාවය, මේ ශිල්පය, දැන් මේ කාලයේ හැටියට කියනවානම් ඒ මූලිකව අවශ්‍ය ශික්ෂණය 'බහුසවං ච සිසුං ච'. 'විනයො ච සුසිකඛිතො' හොඳ හික්මුණු බව, විනයගරුක බව. මේ කියන්නේ ජීවිතයකට අවශ්‍ය විනය. 'සුභාසිතා ච යා වාචා' ඒකත් හික්මීමේම කොටසක්, සුභාසිත වචනය. එතන සුභාසිත වශයෙන් හැඳින්වෙන්නේ ධර්මානුකූල සත්‍යය. ඒ වගේම ඒක හඳුන්වන්න තැන් තැන්වල බුදුරජාණන් වහන්සේ ලස්සන පාඨයක් දක්වලා තියෙනවා, සුභාසිත යන වචනය හඳුන්වන්නත්.

“යා සා වාචා නෙලා කණණ සුඛා පෙමනීයා හදයංගමා පෞරී බහුජනකතා බහුජන මනාපා”

යම් වචනයක් තියෙනවානම් 'නෙලා' නිදෙස් 'කණණසුඛා' කණට පිය 'පෙමනීයා' ආදරය ඇතිවන 'හදයංගමා' හදවතටම යන 'පෞරී' ග්‍රාමය නොවන, සහය, 'බහුජනකතා' බොහෝ දෙනා ඇදී යන, 'බහුජන මනාපා' බොහෝ දෙනාට පිය මනාප, අන්න ඒ වගේ වචන සුභාසිතයි. ඒ වගේම ඒ සත්‍ය කාලානුරූප වචන තමයි සුභාසිත වචන. ඊළඟට

මාතාපිතු උපධ්‍යානං - පුත්තදරසස සංගහො
අනාකුලාව කම්මනතා - එතං මංගලමුත්තමං

මාතාපිතු උපධ්‍යානං සමහරු මෙය දෙකක් හැටියට ගන්නවා. මවට උපස්ථාන කිරීමයි, පියාට උපස්ථාන කිරීමයි කියලා. ඒ ගණන කෙසේ වෙතත් අපි මේ බුද්ධ වචනය අනුව මේ කියන කාරණා ගත්තොත්, මව්පිය උපස්ථානය, මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා ඇති. ඒකත් මංගල කාරණයක්. මංගල කාරණයක් වන්නේ මොකද? ඒ මව්පියන්ගේ ආශීර්වාදය ජීවමාන කාලයේ පවා ලබාගන්න පුලුවන්, මව්පියන්ට උපස්ථාන කිරීමෙන්. මේ බුද්ධ ශාසනයේ වෙන එකක් තබා මියපරලොව ගියාට පස්සේ පවා උපස්ථාන කිරීමක් දක්වලා තියෙනවා. ධර්මානුකූලව මොකක්ද මව්පිය උපස්ථානය? මොකක්ද

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

බුදුරජාණන් වහන්සේ මව්පියන්ට දීපු තැන? බුන්මසින් හැටියට කියලා තියෙනවා. 'ආපාදනා පොසකා ඉමසුස ලොකසුස දසෙසුතා' තමන් ඇති කළා, දෑඩ් කළා. ඊළඟට මේ ලෝකය හඳුන්වා දුන්නා. ඒකයි පූර්වාචාර්යවරු කියන්නේ. 'පුබ්බාවරියා'. ඒ වගේම මව්පිය උපස්ථානය, මේ පින්වතුන් අහලාත් ඇති, ඔය සිගාලෝවාද ආදී සූත්‍ර වල බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙරදිග හැටියට නැගෙනහිර හැටියට දක්වුවේ මව්පිය උපස්ථානය. ඒකත් සත්‍යය වශයෙන්ම මංගලායක්, මව්පිය ආශීර්වාදය ලැබෙන. ඊළඟට 'පුත්තදරසුස සංගහො' තමන්ගේ දරුවන්ට හා භාර්යාවට කළයුතු නියම සංග්‍රහය. ඒවාත් මේ සමාජයේ යුතුකම්. කෙලින්ම ජීවිතයක් හැඩගස්වා ගන්නා ආකාරයට ඒ යුතුකම් ඉෂ්ඨ කිරීම. 'අනාකුලාව කම්මනා' ව්‍යාකූල නොවූ, නීති විරෝධී නොවූ, අයථා දේවල් නැති කර්මාන්ත මංගල කරුණකි. ඊළඟට

දනං ච ධම්මවරියා ච - ඤාතකානං ච සංගහො
අනවජ්ජාති කම්මාති - එතං මංගලමුත්තමං

ඔන්න ඊළඟට සමාජය පැත්තට හැරී 'දනය' - දන්දීම. සංඝයාට පමණක් නොවෙයි, දුගී මගී යාවකයින්ට, ඒ දීමනාව පරාර්ථ වර්යාව. පළමුව තමන්ගේ නිවසට යුතුකම ඉටුකරලා ඊළඟට දනය, ධර්මවර්යාව, ධර්මානුකූල ජීවිතය, නැයන්ට අවස්ථානුකූලව සංග්‍රහ කිරීම, උදව් කිරීම. 'අනවජ්ජාති කම්මාති' නිර්වද්‍ය කර්මාන්තය, මිච්ඡා ආජීවය ආදිය අතහැර සමයක් ආජීවයෙන් ජීවත් වීම කියා හිතාගත්තාට කමක් නෑ.

ආරති විරති පාපා - මජ්ජිමනිකායෙ ච සඤ්ඤාමො
අඤ්ඤාමො ච ධම්මෙසු - එතං මංගලමුත්තමං

ආරති විරති පාපා - 'ආරති' අටුවාවල දක්වලා තෝරන්නේ ආරති කිව්වාම හිතීන් පාපයෙන් වැළකීම, මනසිනුත් ඒවායින් ඉවත් වීමයි. විරති කියලා තෝරන්නේ ඔය ශික්ෂා සමාදානයන් ආදියෙන් ඒවායින් වෙන්වීමයි. ඒ පිළිබඳ සංයමය ඇතිකර ගැනීමයි. ඒකත් මංගලායක්. නමුත් දැන්ම මංගල අවමංගල දෙකේම මත්පැන් නැතුව බැහැ. ඔන්න දැන් මහාමංගල සූත්‍රයට ගිය කල. මහාමංගල සූත්‍රයත් කියවෙනවා ඇති ඔය මංගල අවස්ථාවල. මංගල කාරණය මේවායින් මේ බුද්ධ වචනයයි. 'අඤ්ඤාමො ච ධම්මෙසු' ධර්මයන් පිළිබඳ අප්‍රමාදී

වීම, එනකොට ටිකින් ටික අධ්‍යාත්මික පැත්තටයි යොමු වෙන්නේ. ඊළඟට

ගාරවො ව නිවාතො ව - සනතුට්ඨී ව කතඤ්ඤතා
කාලෙන ධම්මසවනං - එතං මංගලමුක්ඛමං

ගාරවො ව - ගරුසරු දැක්වීම, ගුණගරුක අයට ගරුසරු දැක්වීම. නිවාතො ව නිහතමානී බව. සනතුට්ඨී ලද දෙයින් සතුටු වීම. කතඤ්ඤතා කෘතඥතාව. මේවායේ විස්තර කරන්න ඕනේ නැහැනේ. මේ පින්වතුන් දන්නවානේ. 'කාලෙන ධම්මසවනං' නිසිකල ධර්මය ශ්‍රවණය කිරීම, 'එතං මංගලමුක්ඛමං' මේවා මංගල කරුණුය.

බන්තී ව සොවචස්සතා - සමණානං ව දස්සනං
කාලෙන ධම්මසාකච්ඡා - එතං මංගලමුක්ඛමං

'බන්තී' ඉවසීම 'සොවචස්සතා' සුවච බව කීකරු බව 'සමණානංව දස්සනං' ශ්‍රමණයන් වහන්සේලා දැකීම. ඔන්න දැන් ටික ටික අධ්‍යාත්මික ජීවිතය පැත්තට හැරෙනවා. 'කාලෙන ධම්මසාකච්ඡා' ඉස්සෙල්ලා ධර්මය ශ්‍රවණය කළා. ඊළඟට ධර්මය සාකච්ඡා කිරීම. තම තමන්ගේ ගැටළු ස්වාමීන් වහන්සේලා ඇසුරු කරමින් සාකච්ඡා කරනවා. නිසි කල්හි කියන්නේ ධර්ම සාකච්ඡාවලට අවස්ථාව යෙදුනහම. ඒ වගේම හිත නීවරණ ධර්ම වලට යටපත් වෙලා, එහෙම නැතිනම් තමන්ට නොපැහැදිලි කාරණා තියෙනවානම් සාකච්ඡා කිරීම, කාලෙන ධම්මසාකච්ඡා එතං මංගලමුක්ඛමං.

තපො ව බ්‍රහ්මචරියා ව - අරියසච්චාන දස්සනං
නිබ්බාන සච්ඡකිරියා ව - එතං මංගලමුක්ඛමං

'තපස' තෝරන්නේ අතීතයේ තිබුණු තපස් අර්ථයෙන් නොවෙයි. කෙලෙස් තැවීම, ඉන්ද්‍රිය සංවරය ආදී වශයෙන් තපස. මෙන්න මේ හරියට එනකොට අපට හිතාගන්න පුළුවන් - මෙතන ඉන්න ගිහි පින්වතුන් වගේ ගිහි ජීවිතය ගත කරලා වයෝවෘද්ධ අවස්ථාවේ කල්පනා කරනවා. වයෝවෘද්ධම වෙන්න ඕනෑ නැහැ මේ සාසන මාර්ගයේ යන්න. නමුත් ඇතැම් කෙනෙක් මේ ශාසනයේ අතීතයේ - මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා - අවුරුදු හතේ අයත් රහත් වෙලා තියෙනවා. දැන් මේ මංගල සූත්‍රයට අනුව කෙනෙක් සීමාන්තිකව තර්ක කරන්න ගියොත් හිතා වි අධ්‍යාත්මික ජීවිතයට

නැඹුරු වෙන්න ඕනෑ අර විදියට වයස්ගත වුණාට පස්සෙයි කියලා. එහෙම හිතන්න ඕනෙ මුල් අවදියේ කරගන්න බැරි වුනොත් තමයි. මෙතන මංගල කියන වචනයේ තේරුම විග්‍රහ කිරීම තමයි මූලික අදහස. ඒකෙදි අන්ත බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා, තපස, ඒ කියන්නෙ සීලය සමාදන් වෙලා, ගෙවල් වලින් ඉවත් වෙලා ඒ කෙලෙස් තැවීම් වශයෙන්, භාවනා වශයෙන් කරන දේ තපස් රැකීම හැටියට තමයි ගන්නෙ. බුන්මවරියාව තේරුම්ගන්න පුලුවන්. ඒකෙන් තේරෙන්නෙ, සාමාන්‍යයෙන් තේරෙන්නෙ මෙමුදුන සේවනයෙන් ඉවත් වීම ඒකට අදල ඒ පිරිසිදු පැවැත්මයි. ඇතැම් අය, අපිට අහන්න ලැබිලා තියෙනවා - ඒ ගෘහ ජීවිතය ගත කළ ඒ උපාසක උපාසිකාවන් ධර්මානුකූල ජීවිතයට පත් වුණාට පස්සෙ ඔවුනොවුන් සාකච්ඡා කරගෙන මේ කියාපු ඒ ප්‍රතිපදාවේ පිහිටනවා. එපමණක් නොවෙයි දැන්, යම් අවස්ථාවක ගිහි ජීවිතයෙන් වෙන්වෙලා, අර කියාපු තපසත් බුන්මවරියාවත් ඉහලින්ම ක්‍රියාත්මක කරන්න පුලුවන්නම් පැවිදිවෙලා, අන්ත ඒකත්, මේකට අයිතියි. 'තපො ච බුහමවරියා ච' ඒක තුළින් තමයි 'අරියසච්චාන දස්සනං' චතුරාර්ය සත්‍යය දැකීම, දුකක, සමුදය, නිරෝධ, මාර්ග කියන සත්‍යය. ඒ අවස්ථාවට එතකොට තම තමන්ගේ ජීවිත අත්දැකීම් තුළින් යම් ප්‍රමාණයක - බුද්ධ වචනයට අනුව ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණ ආදිය දුක බව - ඒ වෙනකොට තරමක් දුරට හරි තේරිලා භාවනාවේ යෙදෙනවානම් ඊටත් වඩා ගැඹුරට ගිහිල්ලා මේ පංච උපාදනස්කන්ධයම දුකක් කියන අවබෝධය යම් කෙනෙකුට එනවානම් ඒක තමයි දුක පිළිබඳ අවබෝධය.

ඊළඟට මේ දුකට හේතුව හැටියට හිතනකොට දුකක් වෙන්නෙ පංචඋපාදනස්කන්ධය පිළිබඳ තියෙන උපාදනය, ඒවා අල්ලාගැනීම නිසා බව තේරෙනවානම්, අන්ත එතකොට තණ්හාවත් තේරුම් ගන්නා වෙනවා. ඒ උපාදනය යටින් තියෙන තණ්හාව. ඊළඟට ඒ තණ්හාව යම් අවස්ථාවක, මේ ආර්ය සත්‍යය හතර දකිනවා කියන එක ඇත්ත වශයෙන්ම චතුරාර්ය සත්‍යය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගැනීමක්. ඒක යම්කිසි විදර්ශනා චිත්ත වීරියක අවසාන ප්‍රතිඵලය වශයෙන් මේ හැම දෙයකම අනිත්‍යතාවය දැකලා, ඇතිවීම් නැතිවීම් ස්වභාවය දැකලා, ඒවා බිඳීයන ස්වභාවය දැකලා උදයබ්‍ය, භංග ආදී වශයෙන්, මේ සංස්කාරයන් පිළිබඳව භයක් ඇතිකරගෙන, ඊළඟට ඒවායේ ආදීනව පක්ෂයත් තේරුම් අරගෙන ඊළඟට එයින් නිබ්බිදව කියන සසර කළකිරීම ඇතිකරගෙන, මෙයින් කොහොමහරි මිදෙන්න ඕනෑ කියන සිතිවිල්ල

ඇතිකරගෙන, ඊට අදාළ අන්දමින් අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය නිරන්තරයෙන් වඩනවානම් එදිනෙදා ජීවිතයේදී පැවිදි හෝ ගිහි හෝ අන්ත ඒ වැඩීම තුළින් තමයි යම් අවස්ථාවක, ඒවා මුහුකුරා ගිය අවස්ථාවක, ඒ ත්‍රිලක්ෂණයන් උපයෝගී කරගෙන එගොඩට වැටෙනවා. වැටෙන්නේ කොහොමද අර කළකිරීම තුළින්මයි. එපා වීම තුළින් යම් අවස්ථාවක එහා පැත්තට වැටෙනවානම්, ඒ කියන්නේ, මොහොතකට අත හැරෙනවා මේ අල්ලාගෙන ඉන්න ගැමීම. ඒ අත හැරීම තුළ නිවීම කියලා කියන්නේ ඒකේදී සැනසිලියක අත්දැකීමක් පළමුවරට ලබනවා. ඒ අත්දැකීම් හැටියට මේ ලෝකයා හිතන දේට වඩා අමුතු දෙයක්. ඒකයි ලෝකාත්මය කියන්නේ. ඒ අත හැරීම තුළින් ලැබෙන සැනසිල්ල, නිවීම, ඒක අත් දකිනවා සුලු වෙලාවකට හරි. අන්ත ඒකයි ඒ තණ්හාව ක්ෂය කිරීමෙන් නිවන දුටුවා.

ඒක කෙරෙන්න නම් ඇත්ත වශයෙන්ම තමන්ගේ චිත්ත සන්තානය තුළ අර බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා වදාළ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පමණක් නෙවෙයි සත්තිස් බෝධි පාක්ෂික ධර්මයනුත් යම් යම් පමණට දියුණුවෙලා තියෙන්න ඕනෑ. තමන් කරන භාවනාව තුළින් ඒවා මෝරපු අවස්ථාවේ තමයි, අර ආර්ය සත්‍යය දැකීම 'අරියසච්චාන දසුනං'. මේක තුළ 'නිබ්බාන සච්ඡිකිරියා ච' ඒ කියන නිවීම, නිවන. සච්ඡිකිරියා ච කියන්නේ ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගැනීම. නිවන ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගැනීම කියන්නේ මෙලොවදීම - දිට්ඨි ධර්මය. මේ කියන නිවීම කියලා දෙයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා වදාළා. සිත පිළිබඳ තත්ත්වයක් තමන්ට ප්‍රත්‍යක්ෂ වෙනවා. නිබ්බාන සච්ඡිකිරියා ච එතං මංගලමුත්තමං. ඔන්න උතුම් මගුල. ඔන්න ඊළඟට ඒ නිවන ලබා ගැනීමේ ප්‍රතිඵලය හැටියට හිතේ තත්ත්වයයි ඊළඟ ගාථාවේ ප්‍රකාශ කරන්නේ.

ඵඨධාසු ලොකධමෙමහි චිත්තං යසු න කමපති
අසොකං චිරජං ඛෙමං එතං මංගලමුත්තමං.

ලෝක ධර්ම කියලා කියන්නේ අෂ්ට ලෝක ධර්ම. මේ පින්වතුන් අහලාත් ඇති

ලාභො අලාභො අයසො යසො ච
නිනදු පසංසා ච සුඛං ච දුක්ඛං

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ලාභ, අලාභ, යස, අයස, පිරිස් බලය, කීර්තිය ආදිය, නිත්‍ය පසංසා ඒක තේරුම් ගන්න පුළුවන්, සැප දුක්. ඔය අෂ්ටලෝක ධර්මය බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා ගාථා පෙළක එක අවස්ථාවක.

‘මේ අෂ්ටලෝක ධර්මය ලෝකය වටේ කැරකැවෙනවා. ලෝකයා අෂ්ටලෝක ධර්මය වටේ කැරකැවෙනවා’. ටිකක් ගැඹුරින් කල්පනා කළොත් තේරෙයි. අෂ්ටලෝක ධර්මය ලෝකයා වටේ කරකැවෙනවා. ඇත්ත වශයෙන් මේ මංගල කතාව ආවෙමත් ඕකයි. මනුෂ්‍යයන්ගේ යහපත සුභසිද්ධිය උද කෙරෙන නිමිති. මේවා පස්සෙ යන්නෙ, ගුප්ත අන්දමින් යම්කිසි නිමිති තුළින් මේ කියාපු අෂ්ටලෝක ධර්මවලින් වන පීඩා නැති කරගන්න පුළුවන් කියන අදහසින්මයි - මේ මංගල කරුණු ඔස්සේ මනුෂ්‍යයන් ගියේ.

ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ නියම ආකාරයට අර ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් නිවන ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගෙන. ඔන්න ඊළඟට ඒ තැනැත්තාගේ තත්ත්වය ප්‍රකාශ කරන්නේ ‘චුට්ඨස්ස ලොකධම්මෙහි’ අෂ්ට ලෝක ධර්මයන් විසින් ස්පර්ශ කරන ලද යමෙකුගේ සිත කම්පා නොවේද ඒ අකම්ප්‍ය තත්වය පිළිගත විස්තර කරන්නෙ. ‘අසොකං චිරජං ඛෙමං’ නිශ්ශෝක වූ - ශෝකය නැතිවූ කෙළෙස් රජස් නැතිවූ කෙළෙස් දූවිලි නැතිවූ, ‘ඛෙමං’ ක්ෂේම භූමිය කියලා එහෙම කියන්නෙ. අන්න ඒ තත්ත්වය තමයි උතුම්ම මගුල. ‘අසොකං චිරජං ඛෙමං - එතං මංගලමුත්තමං’

ඒකට අදාළ තවත් යමක් කියනවානම්, දැන් තමයි ඇත්ත වශයෙන්ම ධර්මයේ ගැඹුරු පැත්තට ඇවිත් තියෙන්නේ. මේ පින්වතුන්ට අපි කියලත් තියෙනවා අවස්ථානුකූලව මේක නිකම්ම ගිහි බණක් කරගන්නෙ නැතිව. මෙතෙතට එතකොට මතක් කරන්න ඕනෑ අර බුදුරජාණන් වහන්සේ කියාපු, නිවන පිළිබඳ දක්වා තියෙන කාරණා විශේෂයෙන්ම. බුදුරජාණන් වහන්සේ පමණක් නෙවෙයි, සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේත් එක් අවස්ථාවක් ප්‍රකාශ කරනවා හොඳ උපමාවකින්, අර මුදුගත්තු සිතේ තත්ත්වය. ඒවා අත්විඳින්නේ අරහත්ඵල සමාධි කියන තත්ත්වයේදී. ඒ තත්ත්වයේ සිත තියෙන හැටි සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. ඇසින් දකුණු කොයිතරම් රූප අරමුණු ආවේ වී නමුත් ඒ රහතන් වහන්සේගේ සිත

ඒවායින් මිශ්‍ර වෙන්නේ නැත. ඒ සිත ස්ථිර වූ නොසෙල්වෙන තත්වයක පවතිනවාය. ඇසින් දැකයුතු රූප ආදිය ගැන කිව්වා වගේම කනින් ඇසිය යුතු ශබ්ද ආදී, මේ පින්වතුන්ට සිතාගන්න පුළුවන්, පංචේන්ද්‍රියන්ගෙන් පැමිණෙන දේවල් පමණක් නොවෙයි. අන්තිමට දක්වන්නේ මනසට එන ධර්ම පිළිබඳවත්. ඒක තමයි ගැඹුරුම කොටස. ඒවා කොපමණ ආවත් සිත නොසෙල්වෙන, අර කියාපු ස්ථිර තත්වයක් තිබෙනවා කියා එක් අවස්ථාවක සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. ඊළඟට ඒකෙ තියෙන අකම්පිත තත්වය පෙන්නුම් කරන්න උන්වහන්සේ දක්වනවා උපමාවක් හැටියට, යම් සේ රියන් දහසයක් පමණ වන ගල් කුළුණක්, ඒ ගල් කුළුණෙන් රියන් අටක් පොළොවට යට කරලා හොඳට ස්ථාවරව තිබේද්දී කොයි කොයි දිසාවෙන් දැඩි කුණාටු ආවත් ඒ ගල් කුළුණු සෙලවෙන්නේ නැත. අර කිව්ව අකම්පිත සිත ගැන සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ උපමාවක් දෙනවා. එතකොට 'අසොකං විරජං' ඒ කියන්නේ ඒ නිස්සෝක තත්වය.

ඉතින් මේවාට නිදර්ශන යම් යම් අවස්ථාවල දක්වලා තියෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේට දේවදත්ත එක අවස්ථාවක ගලක් පෙරලුවහම - කාට වුණත් කර්මය බලපානවා - බුදුරජාණන් වහන්සේට ඒ ගලේ පතුරක් පිටි පතුලේ ඇවිත් වැදිලා ලොකු තුවාලයක් හැදිලා බරපතල වේදනාවක් ඇතිවුණා. බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන්වහන්සේට දැඩි වේදනා ඇතිවුණ නමුත් උන්වහන්සේගේ සිත එල ශක්තියට යොදලා, ඒ දැඩි වේදනාව දරා ගත්තාලු. ඒ වෙලාවේ දෙවියන් පවා ආශ්චර්ය ප්‍රකාශ කළා, මේ තරම් දැඩි වේදනාවක් දරාගෙන ඉන්නවා කියා. අන්න ඒ දරා ඉඳීමට පුළුවන් සිත නිවනට 'සරණං බෙමං ටානං ලෙනං පරායනං' වශයෙන් දක්වන්නේ. රහතන් වහන්සේට සිත ඒ තත්වයට පත් කරන්න පුළුවන්, අර කියාපු ප්‍රත්‍යක්ෂය නැවත මතුකර ගැනීම තුළින්. ඒක අනිවාර්යයෙන්ම රහතන් වහන්සේ කෙනෙකුගේ අවසාන අවස්ථාවේ මතුවෙනවාමයි. ඒ මතුවෙන නිසා තමයි - සිත විමුක්ත නිසා - නැවත භවයකට එන්නෙ නැත්තෙ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳව සමහර අවස්ථාවල කියවෙනවා - බොහොම සැරට වහින එක අවස්ථාවක, වතුර ගලාගෙන යන අවස්ථාවක, හෙන ගැටෙන, හෙන පුපුරන අවස්ථාවක, ගවයින් හතර

දෙනෙකුත්, මිනිසුන් දෙදෙනෙකුත් විනාශ වුණා, ඒ හෙන සැරට. ඒ භූසාගාර කියන ධාන්‍යාගාර ගේ සමීපයේ. ඒ දහයියා ගෙයි ඒ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ කියන සමාධියට වැඩ සිටි නිසා වෙන් නැති, බුදුරජාණන් වහන්සේ එලියට ඇවිත්, මේ මිනිසුන් රැස්ව ඉන්නේ මොකද ඇහුවාම ඒ අය පිළිතුරු දෙනවා - ඇයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක්කේ නැද්ද මෙහෙම දෙයක් වෙලා තියෙනවා. නැතැයි කිව්වා. ඇහුනේ නැතැයි කිව්වා. එතකොට ඔබවහන්සේ සැතපිලා හිටියද? නැත, මම සඤ්ඤාව ඇතිවයි හිටියේ. ඒක බොහෝ දෙනාට තෝරාගන්න බැරි මහා ගැඹුරු කාරණාවක්. සම්පූර්ණයෙන්ම සඤ්ඤාව නැතිව හිටියානම් තේරුම් ගන්න තිබුණා. නමුත් මෙතන තියෙන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේට ඒ අවස්ථාවේ සඤ්ඤාව තිබුණා. ඒ වගේම අවදිව හිටියා. සඤ්ඤා සමානෝ ජාගරො, අවදිව සිටියදීත් අර කිසිවක් බුදුරජාණන් වහන්සේට ඇහුණේ නැහැ. මොකද? මේ ලෝකයා කියන අවදි බවට වඩා ලොකු අවදි බවක් ඒ අවස්ථාවේදී ලබාගෙන තිබුණා.

ටිකක් කල්පනා කරලා බලන්න. ලෝකයා අවදියෙන් කියලා කියන්නේ සලායතනයට අරමුණු දෙන අවස්ථාව. බුදුරජාණන් වහන්සේ අවදියෙන් කියන්නේ ඒවා ඉක්මවු ලෝකෝත්තර අවස්ථාව. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ සඤ්ඤා සමානෝ ජාගරො කිව්වේ. ජාගර කිව්වේ නිදිවරා අවදිව සිටින. අවදියෙන් සිටිනවා කියන්නේ මොකක්ද? මේ සඤ්ඤාව, සමානෝ ජාගරො කියන්නේ අවදිවෙලායි හිටියේ. සඤ්ඤාව තමයි අපේ දේශනාවලත් බොහෝ අවස්ථාවලදී මතු කරන්නේ. නිවන හඳුන්වන - උපසමානුස්සති හඳුන්වන පාඨය, “එතං සන්තං එතං පණීතං යදිදං සඛසංඛාරසමනෝ සබ්බපටිපටිනිස්සග්ගො, තණ්හකඛයො, විරාගො, නිරොධො, නිබ්බානං.” උපසමානුස්සති යනුවෙන් දක්වන්නේ ඒකයි. එතනට හිත යෙදුවා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන්ගේ මාර්ගඵල අවබෝධය වශයෙන් අන්තිමට අරහත් ඵලය ලබාගත් අවස්ථාවට හිත යොදලා ඉන්නකොට නිවනට ගියා කියලා කියන්නේ ඒකයි. නිවනට යොදන වචන රාශියක් තියෙනවා “චානං ලෙනං සරණං පරායනං විවෙකං”. ඔය විදියට වචන යොදන්නේ ඒකයි. එතකොට අන්න ඒ තත්ත්වය, සලායතනයන්ගෙන් මිදුණු අවස්ථාවයි. ලෝකයා හිතන්නේ “ආ.. එයාට ඇහෙන්නේ නෑ. එයා නිදි.”

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අවදිමත්කම කොයි තරම්ද කියතොත්, සළායතනයෙන් මිදිලා, ඒක මහා ආශ්චර්යමත් දෙයක්. ලොකෝත්තර වෙලා. ඒ ටික තමයි අපි ඇතැම් අවස්ථාවලදී පෙන්නුවේ, බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වපු උපමාවක් ආශ්‍රයෙන්. බුදුරජාණන් වහන්සේ වේරංජ බ්‍රාහ්මණයාට ප්‍රකාශ කලා "මේ යුගයේ මේ අවිද්‍යාව නමැති බිත්තර කටුව බිඳගෙන එළියට ආපු පළමුවැනි කුකුල් පැටියා තමයි මම". පින්වතුන්ට හිතන්න වටිනා උපමාවක්. "අවිද්‍යාව නමැති බිත්තර කටුව බිඳගෙන එළියට ආපු පළමුවැනි කුකුල් පැටියා". ඒකෙන් අපිට හිතාගන්න තියෙන්නේ අපි හැමදෙනාම ඉන්නේ අර බිත්තර කටුව ඇතුළේ. බිත්තර කටුව කියන්නේ ආයතන හයයි. ඒ ආයතන හය ඇතුළේ තමයි හැමදෙනාම කෙරුම් කරන්නේ, විද්‍යාඥයන් ඇතුළුව. ඒකයි සංසාරය. ඒකයි භවය. කාම, රූප, අරූප කියන ලෝක තුනම තියෙන්නේ ඒ බිත්තර කටුව ඇතුළේ. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ අත්දුටුවේ අන්න අර ලෝකෝත්තර තත්ත්වයයි. බිත්තර කටුව බිඳගෙන එළියට ගියා. ඒ ප්‍රත්‍යක්ෂයට හිත යොදගෙන, ඉන්න අවස්ථාවයි අර්භන් ඵල සමාධිය. ඉතින් ඒ නිසයි අවසානයට කියන්නේ

එතාදිසානි කතවාන - සබ්බත්ථපරාජිතා
 සබ්බත්ථ සොතථීං ගච්ඡන්ති - තං තෙසං මංගල මුත්තමං

'සබ්බත්ථපරාජිතා' හැමතැනම අපරාජිතයි. මේ කාලයේ පරාජිතයා ගැන නිතර අහන්න ලැබෙනවා. සමහරු ලෝකික වශයෙන් දිනලා. ලෝකෝත්තර වශයෙන් පරාජිතයි. සමහරු මෙලොව වශයෙන් දිනලා පරලොව වශයෙන් පරාජිතයි. මෙතන කියන්නේ මෙලොවත් දිනුවා, පරලොවත් දිනුවා, නිවනත් දිනුවා. අන්න ඒකයි 'සබ්බත්ථපරාජිතා' කියන්නේ. 'සබ්බත්ථ සොතථීං ගච්ඡන්ති' මෙලොව හෝ වේවා, පරලොව හෝ වේවා. ඊළඟට නිවන පිළිබඳව ලෝකෝත්තර පැත්තෙන් හෝ වේවා හැම පැත්තෙන්ම යහපතට සෙතට පැමිණෙනවා.

කාලය වශයෙන් බලනකොට ඔය ටිකයි කියන්න තියෙන්නේ. මම හිතන්නේ සෑහෙන පමණ කියවුණා. ශත වර්ෂ ගණනාවක් තිස්සේ මහාමංගල සූත්‍රය හැම දෙනාගෙම කට්ටි තියෙනවා. ධර්ම ශ්‍රවණය වටිනවා. නමුත් මේවා - මේ තිස්අට ක්‍රියාත්මක කිරීමයි නියම

මංගලයය. ඒ නිසා දිට්ඨි මංගලයය, සුත මංගලයය, මුත මංගලයය තත්ත්වයෙන් නවතින්නේ නැතිව, මේවා ක්‍රියාත්මක කරලා නියම මංගල සත්‍යය ලබා ගැනීමයි බලාපොරොත්තු වෙන්නේ. එතකොට මේ පින්වත් පිරිස, විවිධ වයස් ප්‍රමාණවල අය ඉන්න පුලුවන් මේ කියපු වයෝවෘද්ධ අයට ලොකු ශක්තියක් මේක, මහාමංගල සූත්‍රය. ඒ ගිය දේ ගියාවේ. ගිහි ජීවිතය ගතකලා තමයි. නමුත් මේ ලැබුණු අවස්ථාව අර කියාපු තපොව බුන්මවරියාව කිව්වා වගේ ධර්මයට සාසනයට නැඹුරු වෙලා හැකිතාක් ඉක්මනින් නැවත ඉපදීම කියන, ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණ ආදී සසර දුකින්, ඒවායින් ඉවත්ව, සම්පූර්ණ විමුක්තිය වන උතුම් නිවන ලබා ගැනීමට අධිෂ්ඨාන කරගන්න ඕනෑ.

එතකොට අද දවසත් ඒකට පියවරක් හැටියට සිලේ සමාදන් වෙලා තමතමන්ගේ සිත් ප්‍රමාණයෙන් භාවනා කලා. අද මේ මහා මංගල සූත්‍රයත් ඒකට උපකාර වේවා කියලා අපි ප්‍රාර්ථනා කරනවා. මේ ධර්ම දේශනාමය කුසලයත්, ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසලයත්, අවිච්ඡේදි සිට අකනිටාව දක්වා යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් පින් අනුමෝදන් වීමට කැමතිද, ඒ සියලු සත්ත්වයෝ මේ පින් අනුමෝදන් වෙත්වා! ඒ අනුමෝදන් වීම තුළින් ඒ බලාපොරොත්තු වන බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවන සාක්ෂාත් කරගනිත්වා! මේ පින්වතුන්ටත් හැකිතාක් ඉක්මනින් ශාසන පරිභානියට කලින් ඒ සෝවාන්, සකාදගාමී, අනාගාමී, අර්හත් යන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදය තුළින් මහා මංගල සූත්‍රයේ තියෙන උතුම්ම මංගලයය සාක්ෂාත් කරගැනීමට ශක්තිය බලය ලැබේවා!

“එතතාවතා ව අමෙහි...”

කතු හිමියන්ගේ සිංහල කෘති

සැ.යු.: මෙම කෘති ලේඛනය සරලත්වයට මුල් තැන දුන් අංක අනුපිළිවෙලක් සහිතව සකස්වී ඇති බවත්, ලේඛනයේ අගභරයේ එන කෘති බොහෝ දුරට ගැඹුරු විය හැකි බවත්, පාඨකයින් දැනුවත් කිරීම් වශයෙන් සඳහන් කරනු කැමැත්තෙනි.

- සම්පාදක

1. තිසරණ මහිම
2. හිතක මහිම - 1
3. හිතක මහිම - 2
4. හිතක මහිම - 3
5. හිතක මහිම (1-3 වෙළුම්)
6. දිවි කතරේ සැදෑ අඳුර
7. කය අනුව ගිය සිහිය
8. හිත තැනීම
9. පින් රුකෙක මහිම
10. අබිනිකමන
11. පිළිවෙතින් පිළිවෙතට
12. කයේ කතාව
13. මා-පිය උවැටන
14. ප්‍රතිපත්ති පූජාව
15. පැවැත්ම හා නැවැත්ම
16. කම් වක්‍රයෙන් ධර්ම වක්‍රයට
17. මෙත් සිතේ විමුක්තිය
18. ඇති හැටි දක්ම
19. තපෝ ගුණ මහිම
20. සක්මනේ නිවන
21. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 1 වෙළුම
22. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 2 වෙළුම
23. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 3 වෙළුම
24. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 4 වෙළුම
25. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 5 වෙළුම
26. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 6 වෙළුම
27. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 7 වෙළුම
28. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 8 වෙළුම
29. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 9 වෙළුම
30. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 10 වෙළුම

31. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 11 වෙළුම
32. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 12 වෙළුම
33. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 13 වෙළුම
34. සබ්බාසව සූත්‍රයේ මැදුම් මග
35. විදසුන් උපදෙස්
36. භාවනා මාගීය
37. උත්තරීතර හුදකලාව
38. සසුන් පිළිවෙත
39. චලන චිත්‍රය
40. දිය සුළිය
41. බුදු සමය පුද්ගලයා හා සමාජය
42. නිවනේ නිවීම - පළමු වෙළුම
43. නිවනේ නිවීම - දෙවන වෙළුම
44. නිවනේ නිවීම - තෙවන වෙළුම
45. නිවනේ නිවීම - සිවුවන වෙළුම
46. නිවනේ නිවීම - පස්වන වෙළුම
47. නිවනේ නිවීම - සයවන වෙළුම
48. නිවනේ නිවීම - සත්වන වෙළුම
49. නිවනේ නිවීම - අටවන වෙළුම
50. නිවනේ නිවීම - නවවන වෙළුම
51. නිවනේ නිවීම - දසවන වෙළුම
52. නිවනේ නිවීම - එකොළොස්වන වෙළුම
53. නිවනේ නිවීම - පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-11 වෙළුම්)
54. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 1 වෙළුම
55. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 2 වෙළුම
56. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 3 වෙළුම
57. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 4 වෙළුම
58. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-4 වෙළුම්)
59. ස්පඨියේ ආශවයීය
60. මනසේ මායාව
61. පැරණි බෞද්ධ චින්තාවේ සංකල්පය සහ යථාර්ථය

නැවත මුද්‍රණය කරවීම පිළිබඳ විමසීම්:
 කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය
 කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන
 දුරකථනය: 0777127454

knssb@seeingthroughthenet.net

By The Same Author

1. Concept and Reality in Early Buddhist Thought
 2. Saṃyutta Nikāya – An Anthology
 3. Ideal Solitude
 4. The Magic of the Mind
 5. Towards Calm and Insight
 6. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume I
 7. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume II
 8. Seeing Through
 9. Towards A Better World
 10. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume I
 11. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume II
 12. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume III
 13. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume IV
 14. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume V
 15. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VI
 16. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VII
 17. Nibbāna – The Mind Stilled, Library Edition
 18. Nibbāna and The Fire Simile
 19. A Majestic Tree of Merit
 20. The End of the World in Buddhist Perspective
 21. The Law of Dependent Arising, Volume I
 22. The Law of Dependent Arising, Volume II
 23. The Law of Dependent Arising, Volume III
 24. The Law of Dependent Arising, Volume IV
 25. The Law of Dependent Arising, Library Edition
 26. Walk to Nibbāna
 27. Deliverance of the Heart through Universal Love
 28. Questions and Answers on Dhamma
 29. The Miracle of Contact
 30. From The Wheel of Kamma To The Wheel of Dhamma
-

All enquiries should be addressed to:
Kaṭukurunde Nāṇananda Sadaham Senasun Bhāraya
Kirillawala Watta, Dammulla, Karandana
Phone: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net